

J.D. SALINGER - LOVAC U ŽITU

Nakladnik

ABC naklada d.o.o. - Zagreb

Za nakladnika

Mustafa Cero

Lektura i korektura

Tatjana Dobričević

Design korica

Svjetlan Junaković

Priprema teksta

Ramon Mavar

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb

UDK 820(73)-31 =862

SALINGER, Jerome David

Lovac u žitu / J.D. Salinger ; preveo
Nikola Kršić. - Zagreb : ABC naklada,
1998. - 264 str. ; 22 cm

Prijevod djela: The catcher in the rye /
Jerome David Salinger.

ISBN 953-6178-49-4

ISBN 953-6178-49-4

J.D. SALINGER

LOVAC
U ŽITU

S engleskoga preveo

Nikola Kršić

ABC NAKLADA

Zagreb, 1998.

Naslov izvornika

J.D. Salinger
THE CATCHER IN THE RYE
Penguin Books, 1987

Copyright 1945, 1946, 1951 by J.D. Salinger.
Copyright renewed 1973, 1974, 1979 by J.D. Salinger
All rights reserved.

1

Ako doista želite da vam pričam o sebi, prvo što ćete vjerojatno htjeti znati jest gdje sam se rodio, kakvo je bilo moje glupo djetinjstvo, čime su se bavili moji roditelji prije nego što sam došao na svijet i sve ono uobičajeno david-copperfieldsko sranje, ali ja nekako nisam raspoložen da se upuštam u te stvari, ako već želite znati istinu. Kao prvo, sve je to strašno dosadno, a s druge strane, moji roditelji dobili bi svaki po dva živčana sloma kad bih ispričao nešto pobliže o njihovu privatnom životu. Oni su vam prilično osjetljivi u tim stvarima, pogotovo moj otac. To su *dragi* ljudi, i sve - ne kažem ništa - ali su doista i preko svake mjere osjetljivi. Osim toga, nije mi ni nakraj pameti da vam sad ovdje pričam čitavu svoju prokletu autobiografiju ili nešto slično. Pričat ću vam samo o onoj ludnici kroz koju sam prošao tamo negdje oko prošlog Božića, upravo prije nego što sam poludio pa su me dofurali ovamo da se malo smirim. To je zapravo ono što sam ispričao D. B.-u, a on je moj *brat*. Živi u Hollywoodu. To i nije tako daleko od ovog idiotskog mjesta, pa me dolazi ovamo posjetiti gotovo svakog vikenda. On će me i odvesti kući kad me puste, možda sljedeći mjesec. Nedavno je nabavio jaguara. To je jedan od onih malih engleskih auta koji idu valjda dvije stotine milja na sat. Dao je za njih skoro četiri soma. Sad je pun love. Prije to *nije* bio. Prije je bio sasvim običan pisac, dok je bio

kod kuće. Napisao je onu fantastičnu zbirku pripovijedaka *Tajna zlatna ribica*, ako za njega niste čuli. Najbolja priča u njoj bila je upravo ta »Tajna zlatna ribica«. To je priča o dječaku koji nikomu nije dopuštao ni da pogleda njegovu zlatnu ribicu zato što ju je bio kupio za vlastiti novac. Ta me je priča obarala s nogu. Sada živi u Hollywoodu, D.B., kao prostitutka. Ako postoji na svijetu nešto što mrzim, onda je to film. Nemojte ga preda mnom ni spominjati.

Mislim da će biti najbolje ako priču počnem od dana kad sam napustio Pencey Prep. Pencey Prep je škola u Agerstownu, u Pennsylvaniji. Vjerojatno ste već čuli za nju. Ako ništa drugo, vidjeli ste zasigurno njezine reklamne oglase. Ti oglasi izlaze možda u tisuću raznih časopisa i na njima je uvijek neki strašan tip na konju koji preskakuje ogradu. Kao da se u Penceyju ne radi ništa, samo se po čitav božji dan igra polo. Ja nikad, doista nikad nisam vidio konja čak ni *blizu* tog mjesta. A ispod slike s tipom na konju piše: »Od 1888. godine prekaljujemo dječake u čvrste, karakterne, inteligentne mlade ljude.« Hrana za ptičice. U Penceyju nikoga ne *prekaljuju* ni za dlaku više nego u bilo kojoj drugoj školi. Osim toga, ja tamo nisam sreo nikoga tko bi bio karakteran ili inteligentan. Možda samo dvojicu, ako i toliko. A oni su po svoj prilici takvi i *došli* u Pencey.

No, bila je subota, dan nogometne utakmice sa Saxon Hallom. Na utakmicu sa Saxon Hallom gledalo se u Penceyju kao na veoma važan događaj. Bila je to posljednja utakmica godine i od tebe se očekivalo da izvršiš samoubojstvo ili nešto slično ako dobri stari Pencey ne pobijedi. Sjećam se da sam oko tri sata poslijepodne stajao tamo negdje na samom vrhu Thomsen Hilla, tamo odmah pokraj onog glupog topa koji je navodno sudjelovao u ratu za nezavisnost, i sve. S vrha brežuljka mogao sam dobro vidjeti cijelo igralište i dvije ekipe kako se naganjaju po čitavom polju. Tribi-

ne se nisu mogle baš najbolje vidjeti, ali se moglo čuti kako svi viču, složno i skladno na strani Penceyja jer je gotovo čitava škola osim mene bila na igralištu, a neujednačeno i kreštavo na strani Saxon Halla jer je gostujuća ekipa rijetko dovodila sa sobom mnogo navijača.

Na nogometnim utakmicama nije nikad bilo mnogo djevojaka. Samo su stariji imali pravo dovoditi svoje cure. Bila je to strašna škola, s koje god je strane promatrali. Volim mjesta na kojima čovjek može, ako ništa drugo, bar ponekad vidjeti poneku djevojku, pa makar se samo češkale po rukama, brisale rupčićima noseve ili se samo šašavo hihotala i tako. Selma Thurmer - kći našeg upravitelja - pojavljivala se na utakmicama prilično često, ali ona nije bila tip ženske za kojom bi čovjek izludio od želje. Bila je, ipak, sasvim zgodna cura. Jednom sam sjedio kraj nje u autobusu iz Agerstowna pa smo nekako počeli razgovarati. Svidjela mi se. Imala je povelik nos, nokti su joj bili blijedi i dokraja izgrizeni, nosila je one grozne lažne grudi koje strše na sve strane, ali čovjek je osjećao neko sažaljenje prema njoj. Svidjelo mi se kod nje to što nije pokušavala zadaviti čovjeka smradovima o tome kakav je glavni frajer njezin stari. Vjerojatno je dobro znala kakav je to umišljeni kreten.

Stajao sam tamo gore na Thomsen Hillu umjesto da budem dolje na igralištu zato što sam se upravo bio vratio iz New Yorka, gdje sam bio sa mačevalačkom ekipom. Bio sam nekakav menadžer mačevalačke ekipe. Strašno odgovorna dužnost, čudo jedno! Bili smo tog istog jutra krenuli na mačevalački turnir sa školom McBurney u New Yorku. Susret, međutim, nije održan jer sam ja i opremu i mačeve i sve one glupe rekvizite zaboravio u podzemnoj željeznici. Nije to bila, ipak, samo moja krivnja. Morao sam čitavo vrijeme ustajati i gledati na one proklete mape, kako bismo znali gdje trebamo sići. I tako smo se vratili u Pencey već

oko pola tri, umjesto navečer. Čitava me ekipa bojkotirala, cijelim putem dok smo se vraćali vlakom. Sve je to bilo prilično smiješno, već prema tome kako se uzme.

Drugi razlog zašto nisam otišao na tekmu bio je taj što sam krenuo oprostiti se sa starim Spencerom, mojim profesorom povijesti. Razbolio se od gripe pa sam zaključio da ga vjerojatno neću vidjeti sve tamo do početka božićnih blagdana. Napisao mi je nekakvo pismo u kojem je rekao kako me želi vidjeti prije nego što odem kući. Znao je da se više neću vratiti u Pencey.

Zaboravio sam vam to spomenuti. Dali su mi nogu. Rekli su mi da se ne vraćam poslije božićnih blagdana, jer sam pao iz četiri predmeta, a nisam pokazao nimalo volje da se prilagodim. Često su me opominjali da je krajnje vrijeme da se počnem prilagođavati - osobito sredinom polugodišta, kad su se moji roditelji došli posavjetovati sa starim Thurmerom - ali ja to nisam učinio. Tako sam dobio nogu. U Penceyju se često događa da čovjeka izbace. Pencey ima visok akademski standard. Ima, doista.

Ovako ili onako, bio je prosinac i bilo je hladno kao na vješticijoj sisi, pogotovo gore na vrhu onog glupog brežuljka. Na sebi sam imao samo kišnu kabanicu s dva lica, nisam imao ni rukavica ni ničega. Tjedan dana prije toga netko mi je iz moje sobe ukrao kaput od kamelhara zajedno s krznom podstavljenim rukavicama koje su bile u džepu. Pencey je bio pun lopova. U njemu je bilo relativno malo dječaka iz veoma bogatih porodica, ali je ipak bio pun lopova. Sto je škola skuplja, to u njoj ima više lopova - bez šale. Bilo kako bilo, nije važno, stajao sam, dakle, pokraj onog glupog topa, promatrao utakmicu i hladio dupe na vjetru. Samo, nisam baš pratio utakmicu. Motao sam se tamo zato što sam pokušavao reći zbogom tom mjestu. Dogadalo mi se da napustim neku školu ili grad a da ne znam da ih napu-

štam. Mrzim to. Svejedno mi je hoće li rastanak biti tužan, ili težak, ili neugodan, kad napuštam neko mjesto želim *znati* da ga napuštam. Inače se čovjek osjeća još gore.

Imao sam sreće. Iznenada sam se sjetio nečega što mi je pomoglo da shvatim kako odlazim do vraga odavde. Sjetio sam se, sasvim neočekivano, kako smo negdje otprilike u ovo doba, tamo u listopadu, Robert Tichener, Paul Campbell i ja tjerali loptu po dvorištu, tamo ispred akademske zgrade. Bili su to dobri dečki, naročito Tichener. Bilo je već skoro vrijeme za večeru, već se bio spustio mrak, ali mi smo i dalje nastavili s igrom. Mrak je postajao sve gušći i gušći, jedva smo mogli vidjeti loptu i jedan drugog, ali nekako nam se nije dalo prestati. Konačno smo morali. Profesor biologije, neki gospodin Zambesi, promolio je glavu kroz prozor na akademskoj zgradi i naredio nam da se pokupimo u svoje sobe i spremimo za večeru. Ako mi se osmjehne sreća pa se sjetim nečeg takvog, mogu bez problema reći zbogom kad god mi je to potrebno - u najmanju ruku, mogu to gotovo uvijek. Čim sam se sjetio tog događaja, okrenuo sam se i potrčao niz suprotnu padinu brežuljka, prema kući starog Spencera. On nije stanovao u krugu škole. Stanovao je u Aveniji'Anthonyja Waynea.

Trčao sam cijelim putem, sve do glavnog ulaza, i tu sam nekoliko sekundi zastao da malo odahnem. Imam slab kapacitet pluća, ako već želite znati istinu. Kao prvo, mnogo pušim - točnije, nekad sam pušio. Natjerali su me da prekinem. S druge strane, *narastao* sam prošle godine šesnaest i pol centimetara. Tako sam, u stvari, i dobio tuberkulozu i morao doći ovamo na sve one proklete pretrage i preglede. Inače sam sasvim zdrav.

Sad svejedno, čim sam odahnuo, pretrčao sam prejkojCeste 204. Bila je zaleđena i glatka kao ogledalo, tako da sam

skoro tresnuo. Uopće ne znam zašto sam trčao - bio sam, mislim, nekako raspoložen baš za to. Kad sam prešao preko— ceste, obuzeo me neki čudan osjećaj, kao da nestajem. Bilo jedako blesavo poslijepodne. Ljezivo hladno, bez sunca, i bilo čega, i čovjek se osjećao kao da nestaje svaki put kad bi prešao preko ceste.

Ljudi moji, čim sam stigao do Spercetove[^]kuće, odmah sam legao na zvonu. Bio sam potpuno smrznut. Uši su me pekle i jedva sam micao prstima. -Hajde, hajde, brže!- rekao sam gotovo glasno. -Otvarajte već jednom ta *vrata!* -Konačno ih je otvorila gospođa Spencer. Nisu imali služavku niti bilo koga, pa su uvijek sami otvarali vrata. Nisu bili baš pri lovi.

- Holden! - rekla je gospođa Spencer. - Doista mi je drago što te vidim! Uđi, dragi, uđi! Jesi li skroz-naskroz promrzao? - Mislim da joj je doista bilo drago što sam došao. Ona me voljela. Bar mislim da jest.

Ljudi moji, kako sam uletio u tu kuću! - Kako ste, gospođo Spencer? - rekao sam. - Kako je gospodin Spencer?

- Skini kaput, dragi - rekla je. Nije me čula kad sam upitao za starog Spencera. Bila je pomalo nagluha.

Objesila je moj kaput u plakar u hodniku, a ja sam malo zagladio kosu rukom. Obično nosim kratko ošišanu kosu i ne moram je češljati.

- Kako ste ovih dana, gospođo Spencer? - upitao sam ponovno, samo glasnije, da me čuje.

- Dobro, sasvim dobro, Holden. - Zatvorila je vrata plakara. - A kako si *tij*? - Po načinu na koji me to upitala odmah sam znao da joj je stari Spencer rekao kako su mi dali nogu.

- Fino - odgovorio sam. - Kako je gospodin Spencer? Je li već prebolio gripu?

- Prebolio? Holdene, on se ponaša kao najsavršeni)i... ne znam *tko*... U svojoj je sobi, dragi. Uđi samo.

2

Njih dvoje imali su svatko svoju sobu. Imali su oko sedamdeset godina, i on i ona, ako ne i više. Ipak su nalazili zadovoljstvo u mnogim stvarima - na jedan pomalo šašav način, naravno. Znam da je nečasno govoriti takve stvari, ali ja to ne mislim tako. Hoću reći samo to da sam često i puno razmišljao o starom Spenceru, a ako čovjek o njemu *previše* razmišlja, počne se pitati za kog vraga on uopće još živi. Mislim, bio je već sav pregažen, jedva se držao, a u razredu, kad god bi pred pločom ispustio kedu, netko iz prvog reda morao je izaći iz klupe i pružiti mu je. To je užasno, po mom mišljenju. Ako je, međutim, čovjek razmišljao o njemu koliko je potrebno, ne *previše*, mogao je doći do zaključka da se stari Spencer, sve u svemu, i ne drži tako loše s obzirom na okolnosti. Na primjer, jedne me je nedjelje zajedno s drugim dečkima pozvao k sebi kući na šalicu vruće čokolade i tu nam pokazao neke stvari, izliza- ni Navajo pokrivač to su ga on i gospođa Spencer kupili od nekog Indijanca u parku Yellowstone. Bilo je očito da je kupovina tog pokrivača bila za starog Spencera važan događaj. Eto, na to sam mislio. Uzmite nekoga starog kao Biblija, na primjer starog Spencera, i za njega će kupovina običnog pokrivača biti događaj života.

Vrata njegove sobe bila su otvorena, ali sam svejedno pokucao, tek toliko da budem pristojan. Vidio sam ga kako

sjedi. Sjedio je u velikoj kožnatoj fotelji, sav zamotan u pokrivač o kojem sam vam maloprije pričao. Pogledao je prema meni kad sam pokucao. - Tko je? - dreknuo je. - Caulfield? Udi, mladiću! - Uvijek je vikao, osim u razredu. To je ponekad išlo čovjeku na živce.

U trenutku kad sam stupio u sobu bilo mi je žao što sam uopće dolazio. *Cjtzsije Atlan tic Monthly*, c i t a va soba bila je zatrpana pilulama i flašicama, a sve je mirisalo na Vicksove kapTzaJnos., ^Prizor jne je đepriřtrirao. Ne ludujem baš za bolesnim ljudima, tako i tako. Da stvar bude još neugodnija, stari Spencer bio je ogrnut nekim vrlo žalosnim, otrcanim starim bademantilom u kojem se vjerojatno rodio, ili nešto slično. Ne volim gledati stare ljude u pidžamama ili bademantilima, doista ne volim. Iz njih uvijek proviruju njihove mršave staračke grudi. I noge, također. Staračke noge na plažama i sličnim mjestima uvijek izgledaju nekako bijele i bez dlaka. - Dobra večer, gospodine - rekao sam. - Dobio sam vaše pismo. Mnogo vam hvala. - Bio mi je napisao pismo i u njemu tražio da svratim, da se oprostim prije nego što nastupe praznici, s obzirom na to da se ionako više neću vraćati u Pencey. - Niste trebali. Došao bih i bez toga.

- Sjedni tamo, momče - rekao je stari Spencer. Mislio je na krevet.

Sjeo sam.

- Kako vaša gripa, gospodine?

- Dječaće moj, da bih se osjećao malo bolje, trebalo bi zvati doktora - rekao je stari Spencer. Izgleda da ga je ta vlastita duhovitost oborila s nogu. Počeo se cerekati kao lud. Konačno se ipak uspravio i rekao: - Zašto nisi na utakmici? Mislio sam da se danas igra neka velika utakmica.

- Igra se. Odigrana je. Samo što sam se ja, ovaj, upravo vratio vlakom iz New Yorka s mačevalačkom ekipom - odgovorio sam. Ljudi moji, onaj je krevet bio tvrd kao kamen.

Lice starog Spencera postajalo je sve ozbiljnije. Znao sam da će biti tako.

- I tako, napuštaš nas, je li? - rekao je.

- Da, gospodine. Tako izgleda.

Počeo je popuštati svojoj navici da kimne glavom. Niste sigurno nikad u životu vidjeli čovjeka koji toliko kima glavom kao stari Spencer. Nikad niste mogli znati radi li to zato što razmišlja, i te stvari, ili zato što je dobar starac koji više nije u stanju razlikovati vlastito dupe od vlastitog lakta.

- Što ti je rekao doktor Thurmer, mladiću? Čuo sam da ste prilično dugo čavrljali.

- Jesmo. Jesmo, doista. Bio sam u njegovu kabinetu, mislim, dobra dva sata.

- Što ti je rekao?

- Oh... e pa, da je život kao sportska utakmica, i te stvari. Utakmica koju treba igrati po usvojenim pravilima. Bio je veoma ugodan. Hoću reći, nije skakao do stropa, ili nešto slično. Samo je govorio i govorio o tome kako je život utakmica, i te stvari. Znae već i sami.

- Život *jest* sportska utakmica, mladiću. Život *jest* utakmica koju treba igrati po usvojenim pravilima.

- Da, gospodine. Znam da jest. Znam.

Utakmica, govno! Baš je neka utakmica. Ako se nađeš na onoj strani gdje su sve same zvijezde i asovi, onda jest, u redu - to priznajem. Ali ako se nađeš na *drugoj* strani, gdje nema asova, kakva je to onda utakmica? Nikakva. Nema utakmice. - Je li doktor Thurmer napisao pismo tvojim roditeljima? - upitao me stari Spencer.

- Rekao je da će im napisati u ponedjeljak.

- Jesi li ih ti obavijestio?

- Nisam, gospodine, nisam ih obavijestio jer ću ih vjerojatno vidjeti u srijedu navečer, kad stignem kući.

- Pa što misliš, kako će primiti tu novost?
- Pa sad... mislim da će se prilično uzrujati - rekao sam.
- Hoće, doista. Promijenio sam do sada valjda četiri škole.
- Odmahnuo sam glavom. Imam već takvu neku naviku. - Ljudi moji - rekao sam. Cesto govorim »ljudi moji«, prilično često. Dijelom zato što mi je rječnik vrlo siromašan, a dijelom zato što se ponekad ponašam kao da sam mlađi nego što jesam. Imao sam tada šesnaest, sad imam sedamnaest, ali ponekad se ponašam kao da imam svega trinaest godina. To je doista ironija jer sam visok 189 centimetara, a u kosi imam dosta sijedih vlasi. Imam, doista. Čitava jedna strana - desna strana - puna je milijuna sijedih vlasi. Imam ih još od djetinjstva. I uz sve to, ponekad se ponašam kao da mi je samo dvanaest godina. Svi to kažu, a najviše moj otac. To je dijelom istina, priznajem, ali nije u *cijelosti* istina. Ljudi uvijek misle da govore *apsolutnu* istinu. Meni je to potpuno svejedno, osim što mi ponekad ide na živce kad me počnu upozoravati neka se ponašam kako to dolikuje mom uzrastu. Ponekad se ponašam kao da sam mnogo stariji nego što jesam, doista, ali *to* ljudi nikad ne primjećuju. Ljudi nikad ništa ne primjećuju.

Stari Spencer počeo je ponovno kimati glavom. Počeo je i čeprkati po nosu. Radio je to tako da je izgledalo kao da ga samo gnječi, dok je u stvari ugurao u nosnicu čitav palac. Uvjeren sam da je smatrao kako je to sasvim na mjestu, s obzirom na to da u sobi nema nikoga osim mene. Meni je to bilo *svejedno*, iako je prilično neugodno promatrati nekoga kako čeprka po nosu.

Zatim je rekao:

- Imao sam čast upoznati se s tvojim ocem i majkom kad su prije nekoliko tjedana došli porazgovarati s doktorom Thurmerom. Silni su to ljudi.
- Da, jesu. Veoma su dobri.

Silni. Evo riječi koju mrzim iz dna duše. Kako lažno zvuči! Mogao bih povraćati svaki put kad je čujem.

Iznenada stari Spencer poprimi držanje kao da se dosjetio nečeg vrlo zgodnog da mi kaže, nečeg oštrog kao igla. Zavalio se dublje u naslonjač i nekako se bolje ugnijezdio u njemu. Bila je to, međutim, lažna uzbuna. Sto je učinio, samo je podigao *Atlantic Monthly* s krila i pokušao ga baciti na krevet, do mene. Promašio je. Krevet je bio udaljen svega nekoliko centimetara, ali svejedno je promašio. Ustao sam, podigao časopis i položio ga na krevet. Tada sam, iznenada, osjetio ludačku želju da pobjegnem nekamo do vraga iz te sobe. Osjećao sam da mi se sprema strašna lekcija. Samo po sebi, to mi ne bi mnogo smetalo, ali nekako nisam bio raspoložen slušati nečije propovijedi, mirisati Vicksove kapi za nos i gledati starog Spencera u pidžami i bademantilu, sve to odjednom! Nisam, doista.

Stvar je, međutim, već počela.

- Sta je to s tobom, mladiću? - rekao je stari Spencer. Rekao je to prilično strogo, bar za njega. - Koliko si predmeta imao u ovom polugodištu?

- Pet, gospodine.

- Pet. A iz koliko si predmeta pao?

- Četiri. - Pomaknuo sam malo stražnjicu na krevetu. Bio je to najtvrdi krevet na kojem sam ikad sjedio. - Prošao sam iz engleskog - rekao sam - jer sam čuda kao što su *Beowulf* i *Lord Randal My Son* radio još dok sam bio u školi u Whootonu. Hoću reći, iz engleskog nisam morao raditi gotovo ništa, osim s vremena na vrijeme napisati poneki sastavak.

Nije me ni slušao. Gotovo nikad nije slušao što mu čovjek priča.

- Dao sam ti kolac iz povijesti zato što nisi znao apsolutno ništa.

- Znam, gospodine. Svjestan sam toga. Vi tu niste mogli ništa učiniti.

- Apsolutno ništa - ponovio je još jednom. Takve stvari dovode me do ludila, kad netko dva puta ponavlja jedno te isto, iako je već *čuo* priznanje. Zatim je rekao to isto i *treći* put. — Ali apsolutno ništa. Duboko sumnjam da si otvorio udžbenik i jedan jedini put u cijelom polugodištu. Jesi li? Reci mi istinu, mladiću.

- Pa sad... malo sam kao zavirio u njega nekoliko puta - odgovorio sam. Nisam želio povrijediti njegove osjećaje. Bio je lud za poviješću.

- Zavirio si, je li? - rekao je, veoma sarkastično. - Tvoj, ovaj, *ispitni* zadatak je tamo gore na ormaru. Na vrhu one gomile papira. Donesi ga, molim te, ovamo.

Bio je to odvratn trik, ali sam ustao i donio mu zadatak - druge alternative, niti bilo čega, nije bilo. Zatim sam opet sjeo na onaj njegov betonski krevet. Ljudi moji, nemate pojma koliko sam žalio što sam uopće došao pozdraviti se s njim.

Držao je u rukama moj ispitni zadatak kao da je neko govno ili nešto slično.

- Egipćane smo učili od 4. studenog do 2. prosinca - rekao je. - Ti si kao slobodnu temu *izabrao* da pišeš o njima. Želiš li čuti što si napisao?

- Ne, gospodine, ne baš naročito - rekao sam.

On je, međutim, ipak počeo čitati. Kad profesor želi nešto uraditi, ništa ga ne može zaustaviti. On to jednostavno *uradi*.

Egipćani su bili starodrevno kavkasko pleme koje je živjelo u jednoj oblasti sjeverne Afrike. Afrika je, kao što je svima poznato, najveći kontinent na Istočnoj polutki.

Bio sam prisiljen sjediti i *slušati* to sranje. Bio je to doista odvratan trik.

Stari Egipćani su iz više razloga veoma interesantni za suvremenog čovjeka. Moderna znanost još uvijek nije odgovornula kakve su tajne sastojke Egipćani upotrebljavali kada su umotavali u platno svoje mrtvace tako da im lica ne istrunu u toku bezbrojnih stoljeća. Ta zanimljiva zagonetka predstavlja još uvijek nerješivu tajnu za modernu znanost dvadesetog vijeka.

Prestao je čitati i spustio je papir. Počeo sam ga gotovo mrziti.

- Tvoj *esej*, nazovimo ga tako, tu svršava - rekao je onim svojim veoma sarkastičnim glasom. Čovjek nikad ne bi pomislio da takav starac može govoriti tako sarkastično. - Ti si mi, međutim, napisao i jednu kratku poruku, ovdje, na dnu stranice - dodao je.

- Znam da jesam - rekao sam. Rekao sam to veoma brzo jer sam ga želio prekinuti prije nego što počne i *to* glasno čitati. Ali njega je bilo nemoguće zaustaviti. Bio je upaljen kao raketa.

Dragi gospodine Spencer (čitao je glasno), to je sve što znam o Egipćanima. Izgleda da nisam u stanju zainteresirati se za njih, iako su vaša predavanja vrlo zanimljiva. Sto se mene tiče, možete me mirne duše srušiti, jer ionako padam iz svih predmeta osim iz engleskog. S poštovanjem,
Vaš HOLDEN CAULFIELD.

Spustio je taj moj prokleti sastavak i pogledao me pobjedonosno, kao da je upravo ubio boga u meni u ping-pongu ili nečem sličnom. Mislim da mu nikad neću oprostiti što mi je naglas pročitao sve ono moje sranje. Ja ga nikad ne bih *njemu* čitao da ga je *on* napisao - ne bih, doista. U prvom redu, onu sam blesavu bilješku napisao *samo* zato da mu ne

bude teško što me mora srušiti. - Zamjeraš li mi što sam te oborio, mladiću? - upitao je.

- Ne, gospodine! Ni najmanje, kad vam kažem - rekao sam. Želio sam da me već jednom prestane cijelo vrijeme nazivati »mladiću«.

Kad je konačno završio propovijed, pokušao je baciti na krevet i moj ispitni zadatak. Međutim, ponovno je promašio, naravno. Morao sam ponovno ustati da ga podignem i položim na *Atlantic Monthly*. *Dosadno* je raditi jedno te isto svake dvije minute.

— Sto bi ti učimo na mom mjestu? - upitao je. - Reci mi istinu, mladiću.

Što jest jest, bilo je očito da se doista osjeća bijedno što me je morao srušiti. Zato sam navio staru ploču. Rekao sam mu da sam pravi pravcati degenerik i sve što ide uz to. Rekao sam mu da bih učinio točno isto što i on da sam se našao na njegovu mjestu, i da mnogi ljudi nisu u stanju shvatiti kakva je to muka biti nastavnik. Ukratko, štosove te vrste. Stara pjesma.

U svemu tome bilo je najsmješnije to što sam ja, dok sam izvaljivao sve te gluposti, mislio na sasvim druge stvari. Inače živim u New Yorku i nekako mi se odjednom uvuklo u misli ono jezerce u Centralnom parku, ono u južnom dijelu parka. Pitao sam se hoće li biti zamrznuto kad se vratim kući i, ako hoće, kamo su otišle patke. Pitao sam se kamo odlaze patke kad se jezerce prekrije ledom i zamrzne. Pitao sam se ne dolazi li možda netko s kamionom i odvozi ih u zoološki vrt ili neko slično mjesto. Ili jednostavno same odlete nekamo.

Doista sam sretan čovjek. Hoću reći, u stanju sam tupiti stare štosove starom Spenceru i u isto vrijeme razmišljati o patkama u Centralnom parku. Čudno je to. Čovjek ne mo-

ra mnogo naprezati mozak kad razgovara s profesorima. Stari me je Spencer, međutim, prekinuo upravo kad sam bio uhvatio zalet. Uvijek je prekidao svakoga.

- Kako se *osjećaš* poslije svega ovoga, mladiću? Bilo bi mi drago znati. Neobično drago.

- Mislite, to što su me izbacili iz Penceyja, i te stvari? - rekao sam. U tom trenutku želio sam samo da nekako već jednom pokrije svoja upala prsa. Nije to bila neka osobito lijepa slika.

- Ako se ne varam, čini mi se da si slične poteškoće imao i u školama u Whootonu i Elkton Hillsu. — Rekao je to ne samo sarkastično, nego i nekako zlobno.

- U Elkton Hillsu nisam imao nekih posebnih poteškoća - rekao sam mu. - Nisu me izbacili niti bilo što slično. Jednostavno sam otišao iz te škole, tako nekako.

- A zašto, ako smijem pitati?

- Zašto? Oh, to je prilično duga priča, gospodine. Hoću reći, prilično zamršena. - Nekako mi se nije dalo upuštati se s njim u čitavu tu stvar. Ne bi me, uostalom, ni razumio. Priča uopće nije bila za njegov kolosijek. Jedan od najvažnijih razloga zašto sam napustio Elkton Hills bio je taj što sam tamo bio okružen samim licemjerima. To je sve. Bilo ih je na tisuće. Izvlačili su se iz svake rupe. Bio je tamo, na primjer, onaj upravitelj, gospodin Haas, najlicemjernija hulja što sam je ikad u životu vidio. Bio je deset puta gori od starog Thurmera. Nedjeljom je, na primjer, stari Haas obilazio čitavu školu rukujući se lijevo-desno s roditeljima koji su dolazili posjetiti svoje sinove. Bio je šarmantan kao sam vrag, i sve - osim ako su roditelji nekog dječaka bili mali, staromodni, pomalo smiješni ljudi. Trebali ste vidjeti kako se ophodio s roditeljima dječaka koji je stanovao sa mnom u sobi... Hoću reći, ako je majka nekog dječaka bila onako

podeblja žena provincijskog izgleda ili slično, a otac opet jedan od onih ljudi koji nose ona, u ramenima veoma široka odijela i glupe crno-bijele cipele, stari Haas bi se samo nakratko rukovao s njima, uputio im jedan licemjerman osmijeh i odmah se udaljio da se upusti u razgovor od pola debelog *sata* s roditeljima nekog drugog učenika. Ne podnosim takve stvari. Dovode me do ludila. Tako me deprimiraju da mi se čini da ću poludjeti. Mrzio sam taj prokleti Elkton Hills.

Stari Spencer me je nešto upitao, ali ga nisam čuo. Mislio sam na starog Haasa.

- Molim, gospodine? - rekao sam.

- Osjećaš li bar malo *grižnje* savjesti što na ovaj način napuštaš Pencey?

- Oh, ponešto, naravno... ali ne previše. Još ne, u svakom slučaju, barem zasad. Mislim da me sve to još nije pogodilo kako treba. Uvijek treba dosta vremena da nešto tako osjetim. Sad mislim samo na odlazak kući u srijedu navečer. Prava sam budala.

- Zar nisi ni malo zabrinut za svoju budućnost, mladiću?

- Oh, brinem se pomalo za budućnost, naravno. Doista. Brinem se, naravno. — Razmišljao sam o tome neko vrijeme.

- Ali ne previše, mislim. Ne previše, čini mi se.

- Sjetit ćeš se *toga* — rekao je stari Spencer. - Sjetit ćeš se toga, mladiću. Sjetit ćeš se kad bude kasno.

Nije mi bilo ugodno to što je govorio. Osjećao sam se nekako kao mrtav, ili slično. Njegove su me riječi deprimirale.

- Vjerojatno - rekao sam.

- Želio bih da mogu uliti malo razuma u tu tvoju glavu, mladiću. Htio bih ti pomoći. Pokušavam ti, ako ikako mogu, *pomoći*.

Doista je to htio. To se moglo vidjeti. Stvar je, međutim, bila u tome što smo bili predaleko jedan od drugog, točno na suprotnim polovima. To je sve.

- Znam gospodine - rekao sam. - Mnogo vam hvala. Bez šale. Ja to cijenim. Doista cijenim. - Nakon toga sam ustao. Ljudi moji, ne bih mogao izdržati sjediti na onom krevetu još deset minuta, sve da se radilo o životu. — Stvar je, međutim, takva da sad moram ići. Ostavio sam u gimnastičkoj dvorani gomilu nekih stvari koje trebam ponijeti kući. Moram ići, doista. - Pogledao me i počeo ponovno kimati glavom, s onim strašno ozbiljnim izrazom lica. Odjednom mi ga je bilo žao, strahovito žao. Nisam, međutim, više mogao podnijeti taj osjećaj da se nalazimo na suprotnim polovima, način na koji je promašio krevet kad god je pokušao baciti nešto na njega, pogled na njegov stari žalosni bademantil iz kojeg su mu provirivale grudi i onaj gripozni miris Vicksovih kapi za nos u cijeloj sobi. - Čujte me, gospodine. Ne brinite za mene - rekao sam. - Ozbiljno vam kažem. Bit će sve u redu. Upravo prolazim kroz neku takvu fazu. Svatko prolazi kroz faze, i takve stvari, zar ne?

- Ne znam, mladiću, ne znam.

Mrzim kad netko tako odgovara.

- Sigurno. Pa naravno. Svima se to događa - rekao sam. - Ozbiljno vam kažem, gospodine. Molim vas, ne brinite za mene. — Čak sam mu položio ruku na rame. - O.K.? - rekao sam.

- Možda bi želio šalicu vruće čokolade prije nego što odeš? Gospođa Spencer bila bi...

- Želio bih, doista, ali stvar je takva da moram krenuti. Moram iz ovih stopa u gimnastičku dvoranu. Hvala vam, ipak. Mnogo vam hvala, gospodine.

Zatim smo se rukovali, plus sve ostale gluposti. Sve me to, ipak, strahovito ražalostilo.

- Javit ću vam se, obećavam. Pazite na sebe, da se što prije riješite gripe!

- Zbogom, mladiću.

Kad sam zatvorio za sobom vrata i krenuo kroz dnevnu sobu prema izlazu, čuo sam kako mi je nešto doviknuo, ali nisam dobro razumio što. Gotovo sam siguran da mi je doviknuo »Sretno!«. Nadam se da nije. Nadam se, do vraga, da nije. Ja nikad nikome ne dovikujem »Sretno!«. To zvuči užasno, kad čovjek malo razmisli o tome.

3

Siguran sam da u životu niste vidjeli većeg lažljivca od mene. Upravo je strašno koliko lažem. Kad, na primjer, izađem na ulicu da negdje na prvom kiosku kupim novine, a netko me upita kamo idem, u stanju sam odgovoriti da idem u operu. To je užasno. Tako je bilo i sad - kad sam rekao starom Spenceru da se žurim u gimnastičku dvoranu po stvari, bila je to čista laž. Ja svoje stvari nikad nisam ni držao u toj proklesoj gimnastičkoj dvorani.

U Penceyju sam živio u takozvanom Ossenburgerovu krilu nove internatske zgrade. U njoj su stanovali samo učenici drugog i trećeg razreda. Ja sam išao u drugi razred. Mladić s kojim sam dijelio sobu išao je u treći razred. Naše krilo zgrade dobilo je ime po nekom Ossenburgeru koji je u svoje vrijeme išao u Pencey, a nakon završenog školovanja osnovao pogrebno poduzeće i namlatio gomilu love. A sve što je napravio, osnovao je pogrebna zastupništva širom cijele zemlje preko kojih ste mogli sahraniti svakog člana svoje obitelji za otprilike pet dolara po komadu. Trebali ste vidjeti tog starog Ossenburgera. Vjerojatno ih je zašivao u vreće i bacao u prvu rijeku koja mu se našla pri ruci. Bilo kako bilo, poklonio je Penceyju brdo love pa su zbog toga našem krilu zgrade dali njegovo ime. Dolazio je u školu svakog proljeća na prvu nogometnu utakmicu sezone, u onom svom prokletom cadillacu, a mi smo na tribinama svi morali

ustati i odati mu počast, to jest pozdraviti ga u koru. Zatim bi sljedećeg jutra održao u kapeli govor koji bi trajao u prosjeku deset sati. Počeo bi s otprilike pedeset prastarih bradatih viceva i štosova, tek toliko da nam pokaže kakav je frajer i pravi momak. Čudo jedno! Zatim bi nam počeo pričati kako se nikad nije sramio kad bi se našao u nekoj nevolji ili neprilici, da bi u istom trenutku pao na koljena i obratio se Bogu. Govorio nam je kako se uvijek moramo obraćati Bogu, ma gdje se nalazili. Govorio nam je da Isusa trebamo smatrati svojim drugom. Rekao nam je i to kako *on* uvijek razgovara s Isusom. Čak i kad se vozi automobilom. To me razbjesnilo. Mogao sam lijepo vidjeti tog debelog demagoškog gada kako ubacuje u prvu brzinu i moli Isusa da mu šalje što više leševa. Jedini dobar dio njegova govora bio je onaj srednji. Upravo nam je pričao sve o tome kakav je strašan frajer bio, u svemu glavni, i te stvari, kad je jedan dječak koji je sjedio u redu ispred mene, neki Edgar Marsalla, odvalio strašan prdež. Bila je to prilično gruba šala, s obzirom na kapelu i ostalo, ali bilo je i veoma smiješno. Dobri stari Marsalla! Malo je falilo pa da odnese krov. Gotovo se nitko nije glasno nasmijao, stari Ossenburger pravio se kao da ništa nije čuo, ali Thurmer, naš upravitelj, sjedio je tik do njega na podiju i bilo je očito da je *on* odlično čuo. *Ljudi* moji, kako je bio bijesan! Nije tom prilikom rekao ništa, ali nas je zato sljedeće večeri natjerao sve u dvoranu za obavezno učenje u akademskoj zgradi i tu nam održao govor. Rekao nam je da dječak koji je prouzročio nered u kapeli ne zaslužuje da ide u Pencey. Nagovarali smo starog Marsallu da opali još jedan hitac, upravo u trenutku kad je stari Thurmer bio u punom govorničkom zanosu, ali on, na žalost, nije bio raspoložen kako bi trebalo. Sad, svejedno, eto gdje sam živio u Penceyju. U Ossenburgerovu krilu nove zgrade.

Bilo je ugodno vratiti se u sobu nakon razgovora sa starijim Spencerom jer su svi bili dolje na utakmici, a u sobi je, za divno čudo, bilo toplo. Osjećao sam se nekako ugodno u njoj. Skinuo sam kaput i kravatu i raskopčao ovratnik na košulji, a zatim stavio na glavu kapu koju sam tog istog jutra bio kupio u New Yorku. Bila je to neka crvena lovačka kapa, jedna od onih sa dugačkim, dugačkim štitnikom. Primijetio sam je u izlogu jedne sportske radnje kad smo izašli iz podzemne željeznice, upravo kad sam ustanovio da sam izgubio sve one proklete mačeve. Stajala me samo jedan dolar. Nosio sam je tako da sam štitnik okrenuo natrag - otrcan štos, priznajem, ali tako mi se sviđalo. Tako okrenuta, dobro mi je stajala. Zatim sam uzeo knjigu, koju sam bio počeo čitati, i zavalio se u naslonjač. U svakoj sobi bila su po dva naslonjača. Jedan je bio moj a drugi mog sobnog kolege, Warda Stradlatera. Stranice su im bile u žalosnom stanju jer su svi uvijek sjedili na njima, ali bili su to ipak prilično udobni naslonjači.

Knjiga koju sam čitao bila je neka kupusara što sam je greškom uzeo iz biblioteke. Dali su mi pogrešnu knjigu a to sam primijetio tek kad sam se vratio u sobu. Dali su mi knjigu *Izvan Afrike* Isaka Dinesena. Mislio sam da će me zagnjaviti, ali nije. Bila je to doista dobra knjiga. Ja sam prilično nepismen, ali čitam mnogo. Moj najdraži pisac je onaj isti moj brat D. B., a sljedeći po redu je Ring Lardner. Brat mi je poklonio za rođendan jednu knjigu Ringa Lardnera, upravo prije nego što sam otišao u Pencey. U njoj su bile one njegove doista zabavne, lude komedije, a osim toga i ona priča o saobraćajcu koji se zaljubljuje u vrlo zgodnu djevojku što uvijek prebrzo vozi. Samo, on je oženjen, taj saobraćajac, pa se ne može oženiti njom, niti bilo što. Onda djevojka pogine jer uvijek prebrzo vozi. Ta me je priča doslovno obarala s nogu. Najviše volim knjige nad kojima se

čovjek može bar s vremena na vrijeme nasmijati. Pročitao sam mnogo klasičnih djela, kao *Povratak domoroča*, i te stvari, i sviđaju mi se, nema što, čitam mnogo ratnih romana, krimića, i svega, ali sve to ne ostavlja na mene neki poseban dojam. Ono što me doista može nokautirati je knjiga nad kojom, kad je pročitate, poželite da njezin autor bude vaš bliski prijatelj i da ga možete nazvati telefonom kad god vam padne na pamet. To se, međutim, ne događa naročito često. Bilo bi mi drago da sam mogao nazvati telefonom tog Isaka Dinesena. Ili Ringa Lardnera, ali D. B. mi je rekao da je on već odavno mrtav. S druge strane, uzmite, na primjer, takvu knjigu kao što su *Ljudski okovi* Somerseta Maughama. Čitao sam je prošlog ljeta. To je jako dobra knjiga, i sve što god hoćete, ali nemam neke naročite želje da nazivam Somerseta Maughama telefonom. Ne znam. On jednostavno nije tip čovjeka kome bih poželio telefonirati, to je sve. Radije bih nazvao starog Thomasa Hardyja. Sviđa mi se ona njegova Eustacia Vye.

Bilo kako bilo, nabio sam na glavu svoju novu kapu, sjeo i počeo čitati tu knjigu *Izvan Afrike*. Bio sam je već pročitao, ali želio sam neke dijelove pročitati još jednom. Pročitao sam, međutim, svega oko tri stranice kad sam čuo kako netko prolazi kroz zavjesu. I ne gledajući, odmah sam znao tko je to. Bio je to Robert Ackley, momak koji je stanovao u sobi odmah pokraj naše. Između svake dvije sobe u našem krilu nalazila se jedna mala prostorija s tušem i oko osamdeset pet puta dnevno Ackley je tako nepozvan upadao u našu sobu. On je, osim mene, bio vjerojatno jedini stanovnik zgrade koji nije bio dolje na utakmici. On gotovo nikad nije *nikamo* išao. Bio je nekako čudan. Išao je u četvrti razred, proveo je u Penceyju sve četiri godine, i sve, ali ga nitko nikad nije zvao drukčije nego »Ackley«. Čak ni Herb Gale, momak koji je stanovao u sobi s njim, nije ga nikad

nazivao »Bob«, pa čak ni »Ack«. Ako se ikad oženi, njegova vlastita žena zvat će ga vjerojatno isto tako »Ackley«. Bio je jedan od onih veoma visokih mladića - imao je dobrih sto devedeset tri centimetra - s opuštenim ramenima i izjedanim zubima. Za cijelo vrijeme otkad je stanovao u sobi pokraj naše, nisam ga nikad vidio da pere zube. Uvijek su mu bili žuti i uopće strašni i čovjeku je gotovo bilo muka kad ga vidi u blagovaonici s ustima punim pirea od krumpira, graška ili nečeg sličnog. Osim toga, imao je strahovito mnogo bubuljica, i to ne samo na čelu ili na bradi, kao većina ostalih dječaka, već po cijelom licu. I ne samo to, imao je užasan karakter. Bio je pun neke zlobe. Nisam bio naročito lud za njim, da vam kažem istinu.

Znao sam da stoji pokraj zavjese, odmah iza mojeg naslonjača, i provjerava je li Stradlater negdje u blizini. Mrzio je Stradlatera i nije nikad ulazio u sobu kad je ovaj bio kod kuće. Moglo bi se reći da je mrzio gotovo *svakoga*.

Šišao je s praga prostorije s tušem i ušetao u sobu.

- Zdravo - rekao je. Uvijek je to izgovarao nekako kao da mu je strahovito dosadno ili kao da je strašno umoran. Nikako nije želio da slučajno pomislite kako vam je došao u posjet ili tako nešto. Želio je da pomislite kako je, zaboga, ušao *greškom!*

- Zdravo - rekao sam ne podižući glavu s knjige. S čovjekom kao što je Ackley, ako podignete glavu s knjige, pokojni ste. Pokojni ste *svakako*, i ako ne podignete glavu s knjige, ali barem ne tako brzo.

Počeo je šetkati po sobi, veoma polako, zna se, onako kako je to uvijek radio, skupljajući usput sa stola i ormara razne vaše osobne stvari. Uvijek je uzimao u ruke svaku tuđu stvar na koju bi naišao i razgledao je. Ljudi moji, kako mi je znao ići na živce!

- Kako je prošlo mačevanje? - upitao je. Želio me samo nekako prisiliti da ostavim knjigu i uživam u njegovu društvu. Bilo mu je stalo do mačevanja koliko do lanjskog snijega. — Jesmo li pobijedili ili nismo? - upitao je.

- Nitko nije pobijedio - odgovorio sam. Nisam podignuo glavu, naravno.

- Što? - rekao je. Uvijek je tjerao čovjeka da sve kaže po dva puta.

- Nitko nije pobijedio - rekao sam. Bacio sam jedan brz pogled da vidim što to prevrće po mom ormaru. Promatrao je sliku Sally Hayes, djevojke s kojom sam nekad hodao, još tamo u New Yorku. Siguran sam da je tu prokletu sliku uzimao i razgledao najmanje pet tisuća puta otkako sam je dobio. Kad mu je bilo dosta, onda ju je, osim toga, redovno ostavljao na pogrešnom mjestu. Radio je to namjerno. To se moglo vidjeti.

- *Nitko* nije pobijedio — ponovio je za mnom. - Kako to?

- Zaboravio sam u podzemnoj i mačeve i opremu i sve. - Još uvijek nisam podignuo pogled.

- U *podzemnoj*, za ime Božje! *Izgubio* si ih, to si htio reći?

- Sjeli smo u pogrešan vlak. Morao sam stalno ustajati i gledati u one proklete mape na zidovima.

Prišao je i zaklonio mi svjetlost.

- Hej ti - rekao sam - otkako si došao, čitam evo jednu te istu rečenicu valjda već dvadeseti put.

Svatko drugi osim Ackleyja smjesta bi ukopčao što želim reći. Ali ne on.

- Sta misliš, hoće li tražiti da nadoknadiš štetu? - rekao je.

- Ne znam, i baš me briga! Kako bi bilo da *sjedneš*, ili nešto slično, Ackley, sinko? Stojiš mi na svjetlu. - Nije

podnosio da mu govorim »Ackley, sinko«. Uvijek mi je govorio da sam to prokleta dijete ja, jer imam šesnaest a on ima osamnaest godina. Ono »sinko« znalo ga je dovesti do bjesnila.

Uporno je stajao na istom mjestu. Bio je *tačno* tip čovjeka koji vam se nikad neće skloniti sa svjetla ako to tražite od njega. Na kraju će to ipak raniti, ali će mu trebati mnogo više vremena ako to *zatražite*.

- Kog to vraga studiraš? - upitao je.

- Čitam knjigu.

Odgurnuo mi je knjigu rukom da vidi naslovnu stranu.

- Vrijedi li što? - upitao je.

- Ova *rečenica* koju čitam doista je fantastična.

Ja znam biti doista propisno sarkastičan kad sam raspoložen za to. On, međutim, nije ništa skopčao. Počeo je opet švrljati po sobi, prevrćući moje i Stradlaterove osobne stvari. Konačno sam spustio knjigu na pod. Čovjek ne može ništa čitati kad se netko kao ovaj tip Ackley nalazi u blizini. To je nemoguće.

Zavalio sam se još dublje u naslonjač i promatrao Ackleja kako se gnijezdi kao u vlastitoj kući. Osjećao sam se nekako umornim od putovanja u New York i svega skupa, pa sam počeo zijevari. Onda sam se počeo zezati, tek tako. Imam običaj da se ponekad zezam, i to mnogo, samo da se spasim od dosade. Sto sam učinio, okrenuo sam štitnik svoje lovačke kape naprijed, a onda ga nabio na oči tako da od njega nisam mogao pod Bogom ništa vidjeti.

- Izgleda da sam oslijepio - rekao sam strašno promuklim glasom. - Majčice draga, kakav je ovdje *mrak!*

- Tako mi Boga, ti si potpuno šašav - rekao je Ackley.

- Majko, draga majko, pruži mi *ruku!* Zašto mi nećeš pružiti *ruku?*

- Kad ćeš, zaboga, već jednom odrasti!

Počeo sam kao slijepac pipati oko sebe, ali se nisam pomaknuo ni ustao. Bez prestanka sam ponavljao: - Majko, draga majko, zašto mi nećeš pružiti *rukuf* - Samo sam se zezao, naravno. Ponekad fantastično uživam u takvim stvarima, a osim toga znao sam da to užasno žvcira Ackleyja. On je uvijek budio u meni onog starog sadista. Cesto sam se prema njemu odnosio kao sadist. Konačno sam, ipak, prestao. Okrenuo sam štitnik kape ponovno naprijed i smirio se.

- Čije je ovo? - upitao je Ackley. Držao je u ruci Stradlaterovu golmansku koljenicu i pokazivao mi je. Taj Ackley bio je u stanju uzeti u ruke *bilo što*. Bio je u stanju uzeti i razgledati vaš suspensorij i takve stvari. Rekao sam mu da je Stradlaterova. Zato ju je bacio na Stradlaterov krevet. Izvukao ju je iz Stradlaterova *ormara* i bacio je na *krevet*.

Prišao je i sjeo na naslon Stradlaterova naslonjača. On nikad ne bi sjeo *u* naslonjač. Uvijek samo na naslon.

- Gdje si, do vraga, nabavio tu kapu? - upitao je.

- U New Yorku.

- Pošto?

- Dolar.

- Opljačkali su te. - Počeo je vrhom drvceta od šibice čistiti one svoje proklete nokte. Vječito je čistio nokte. Bilo je to smiješno, s jedne strane. Zubi su mu uvijek izgledali kao da su pokriveni žabokrečinom, uši su mu uvijek bile neopisivo prljave, ali je zato neprestano čistio nokte. Siguran sam da je zbog toga živio u uvjerenju kako je veoma *uredan* mladić. Dok ih je čistio, bacio je još jedan pogled na moju kapu. - Gore kod kuće nosimo takve kape kad idemo u lov na *srndaće*, zaboga — rekao je. - To je kapa za lov na *srndaće*.

-Jest, vraga - odgovorio sam, skinuo kapu i pogledao je. Čak sam i zažmirio na jedno oko, kao da je hvatam na nišan. - Ovo je kapa za lov na ljude - rekao sam. - Ja u ovoj kapi lovim ljude.

- Znaju li već tvoji da su te nogirali?

- Ne znaju.

- Gdje je, uostalom, taj Stradlater?

- Dolje na tekmi. Našao je neku mačku. — Zijevnuo sam. Razvalio sam usta od uha do uha. Kao prvo, u sobi je vladala paklena vrućina. Čovjeka je od nje hvatao san. U Penceyju se čovjek ili nasmrt smrzavao ili umirao od vrućine.

- Veliki Stradlater - rekao je Ackley. -... Hej, posudi mi na sekundu škarice, hoćeš? Jesu li ti pri ruci?

- Nisu. Već sam ih spakirao. Gore su navrh ormara.

- Daj mi ih na trenutak, hoćeš? Htio bih odrezati ovdje jednu zanokticu.

Njemu je bilo potpuno svejedno je li čovjek već nešto spakirao i ostavio negdje gore navrh ormara ili nije. Ipak sam mu dao škarice. Malo je nedostajalo pa da ne poginem. U trenutku kad sam otvorio vrata ormara, Stradlaterov teniski reket - onako kompletiran u drvenoj presi - pao mi je ravno na glavu. Odjeknulo je kao u buretu i strahovito me zaboljelo. Zamalo nije ubilo i starog Ackleyja. Počeo se cerekati onim svojim visokim falsetom. *Cerekao* se čitavo vrijeme dok sam se ja natezao s koferom i tražio u njemu škarice za njega. Takva stvar - čovjek udaren u glavu kamenom i tome slično - bila je nešto nad čim bi Ackley mogao gaće izgubiti smijući se. - Ti doista imaš fantastično mnogo smisla za humor, Ackley, sinko - rekao sam mu. - Znaš li to? — Pružio sam mu škarice. - Daj da budem tvoj menadžer. Sredit ću da dođeš na radio. - Ponovno sam sjeo u naslonjač, a on je počeo rezati one svoje ogromne rožnate

nokte. - Kako bi bilo da to radiš nad stolom ili tamo negdje? - rekao sam. - Reži ih gore nad stolom, budi tako ljubazan. Ne osjećam neku naročitu želju da noćas bos hodam po tim tvojim konjskim noktima. - Ipak ih je nastavio rezati ravno iznad poda. Prostačko ponašanje. Ozbiljno mislim.

- S kim to ide Stradlater? - upitao je. Uvijek je vodio statistiku Stradlaterovih sastanaka, iako ga je inače mrzio.

- Nemam pojma. Zašto pitaš?

- Tek tako. Bože, kako ne podnosim tog pasjeg sina! To je štene koje doista ne mogu podnijeti.

- A on je sav lud za *tobom*. Rekao mi je da si za njega pravi pravcati princ - rekao sam. Kad se tako zezam, često nazivam ljude »prinčevima«. To me čuva od dosade i takvih stvari.

- Uvijek se *dri* i tako nekako superiorno - rekao je Ackley. - Naprosto nisam više u stanju podnositi tog pasjeg sina. Čovjek bi pomislio da je...

- Imaš li što protiv toga da režeš nokte nad *stolom*, hej? - rekao sam. - Upozoravam te već pedeseti...

- Uvijek se drži tako nekako prokleta superiorno - rekao je Ackley. - A ja sve mislim da taj pasji sin nije čak ni inteligentan. On *misli* da jest. On misli da je valjda naj...

- Ackley! Zaboga. Hoćeš li, *molim te*, rezati te svoje konjske nokte nad stolom? Upozoravam te već pedeseti put.

Nastavio je, za promjenu, rezati nokte nad stolom. Jedini način na koji se kod njega moglo nešto postići, bilo je viknuti na njega.

Promatrao sam ga neko vrijeme, a onda sam rekao:

- Bijesan si na Stradlatera zato što ti je rekao da nećeš umrijeti ako barem ponekad opereš zube. A time nije htio

te uvrijediti, zaboga! Možda nije to *rekao* kako treba, ali nije imao namjeru vrijeđati te. Htio je samo reći da ćeš ljepše izgledati i da ćeš se bolje *osjećati* ako ponekad malo opereš te zube.

-Ja perem zube, ostavi se ti *tih* priča.

- Ne, ne pereš. Promatrao sam te, ne pereš - rekao sam. Nisam to, međutim, rekao nimalo zlobno. Bilo mi ga je nekako žao, na određen način. Hoću reći, nije baš ugodno ako vam netko kaže da ne perete zube. - Stradlater je kako treba. Nije uopće loš - rekao sam. - Ti ga ne poznaješ, u tome je stvar.

- Ipak tvrdim da je pasji sin. Uobraženi pasji sin!

- Uobražen jest, ali i veoma plemenit u nekim stvarima. Doista jest - rekao sam. - Gledaj. Uzmimo, na primjer, da Stradlater nosi neku kravatu ili nešto što ti se sviđa. Recimo da je svezao kravatu koja ti se strašno sviđa... kažem to samo tako, kao primjer. Znaš li što bi on učinio? On bi je, po svoj prilici, skinuo i poklonio ti je. To bi učinio, doista. Ili... znaš li što bi učinio? Ostavio bi je na tvom krevetu, ili tako nešto. Ali bi ti dao tu prokletu kravatu. Većina drugih jednostavno bi...

- *Vraga* - rekao je Ackley. - Da ja imam njegovu lovu, i ja bih.

- Ne, ti ne bi. - Odmahnuo sam glavom. - Ne, ti ne bi, Ackley, sinko. Kad bi ti imao njegovu lovu, bio bi jedan od najvećih...

- Prestani me zvati »Ackley, sinko«, do vraga! Dovoljno sam star da ti budem otac.

- Ne, nisi. - Ljudi moji, kako je ponekad znao biti težak! Nikad nije propustio priliku da ti nabije na nos kako imaš samo šesnaest, a on ima osamnaest godina. - Kao prvo, ne bih te nikad primio u *svoju* obitelj - rekao sam.

- Dobro, dobro, samo me prestani zvati...

U tom trenutku naglo su se otvorila vrata i u sobu je upao Stradlater, sav u velikoj žurbi. Njemu se uvijek neka-
mo strahovito žurilo. Svi njegovi poslovi bili su uvijek
strašno važni. Prišao mi je i zalijepio mi dva onako vesela i
kao sam vrug šaljiva šamara na oba obraza, što je dovoljno
da čovjek iskoči iz vlastite kože.

- Slušaj - rekao je - imaš li večeras nekog posebnog po-
sla?

- Ne znam. Možda. Sta se to, do vraga, događa vani, pa-
da snijeg, što li? - Na njegovu kaputu još su se bijeljele
snježne pahuljice.

- Aha. Slušaj. Ako nemaš nekog posebnog posla, kako bi
bilo da mi posudiš onaj svoj sako od tvida?

- Tko je pobijedio? - upitao sam.

- Tek je završilo prvo poluvrijeme. Mi vodimo - rekao je
Stradlater. - Slušaj, bez šale, hoćeš li večeras oblačiti taj sa-
ko ili nećeš? Nečim sam zasrao onaj svoj od flanela.

- Neću, ali ne želim da mi ga razvučeš tim svojim prok-
letim ramenima - rekao sam. Bili smo otprilike jednake vi-
sine, ali je on bio gotovo dva puta teži od mene. Imao je
strašno široka ramena.

- Neću je razvući. - Otišao je žurno do ormara. - Kako
je, Ackley, mladiću? - rekao je Ackleyju. Bio je, ako ništa
drugo, ljubazan i pristojan momak, taj Stradlater. Ta njego-
va ljubaznost bila je jednim dijelom poza, ali je, ako ništa
drugo, uvijek barem pozdravio tog Ackleyja.

Ackley je samo nešto promrmljao kad mu je Stradlater
rekao ono: »Kako je, mladiću?« On mu ne bi odgovorio na
pozdrav sve da ga kolju, ali nije imao petlje da barem nešto
ne promrmlja. Zatim se obratio meni:

- Mislim da je vrijeme da se kupim. Do viđenja.

- Okej - rekao sam. Čovjeku nikad nije pucalo srce od žalosti kad bi ga vidio kako odlazi u svoju sobu.

Stari Stradlater počeo je skidati kaput, razvezivati kravatu, i sve. - Mislim da bih se mogao na brzinu obrijati - rekao je. Imao je prilično jaku bradu. Doista jest.

- Gdje si ostavio mačku? - upitao sam.

- Eno je čeka u aneksu. - Izašao je iz sobe noseći pod rukom toaletni papir i ručnik. Onako bez košulje i ičega. Uvijek se šetao naokolo pokazujući svima svoj goli torzo, jer je smatrao da je ne znam kako lijepo građen. Pa i jest, uostalom. To se mora priznati.

4

Nisam imao nikakvog posebnog posla i zato sam otišao u kupaonu pa smo, dok se on brijao, naklapali onako bez veze o svemu i svačemu. Bili smo sami u kupaoni jer su svi još bili dolje na utakmici. Bilo je vruće kao u paklu, a prozori su bili potpuno zamagljeni. U kupaoni je bilo desetak umivaonika, sve jedan do drugog uzduž čitavog jednog zida. Stradlater je stajao kraj jednog, negdje u sredini. Sjeo sam na umivaonik odmah pokraj njega i počeo otvarati i zatvarati slavinu s hladnom vodom - imam taj nervozni običaj. Stradlater je, dok se brijao, zviždukao onu *Pjesmu Indije*. Zviždukao je uvijek nekako previše prodorno, nikad nije bio u stanju točno pogoditi intonaciju, a uvijek je birao komade koje je teško zviždati čak i kad to čovjek dobro zna, melodije kao što je ta *Pjesma Indije* ili *Pokolj na Dese-toj aveniji*. On je doista bio posebno nadaren da unakazi pjesmu.

Sjećate li se kako sam vam rekao da je Ackley, što se higijenskih navika tiče, bio pravi prasac? E pa, takav je bio i Stradlater, ali na jedan drukčiji način. Stradlater je to bio više kao potajno. On je uvijek izgledao kako treba, taj Stradlater, ali ste trebali, na primjer, vidjeti njegov aparat za brijanje. Bio je uvijek sav prekriven rdjom i pun sapunice, dlaka i svakakvog dreka. Nikad ga nije ni pokušao očistiti. Stradlater je uvijek *izgledao* čist i uredan kad bi završio s dotjeri-

vanjem, ali to nije moglo prevariti nikoga tko je imao prilike vidjeti kako on to radi, kao ja. Razlog zašto se uvijek glancao da izgleda tip-top bio je u tome što je bio ludo zaljubljen u samog sebe. Smatrao je sebe najljepšim momkom na zapadnoj polutki. *Bio je* prilično zgodan - to priznajem. Bio je, međutim, onaj tip lijepog mladića za koga roditelji, kad u školskom godišnjaku vide njegovu sliku, odmah pitaju: »A tko je ovaj dječak?« Hoću reći, bio je onaj tip lijepog mladića kakve ljudi zapažaju u školskim godišnjacima. Poznao sam u Penceyju mnogo mladića koji su, po mom mišljenju, bili kudikamo zgodniji od Stradlatera, ali koji vam ne bi izgledali lijepi da ste vidjeli njihove slike u našem godišnjaku. Činilo bi vam se da imaju velik nos ili klempave uši. Često sam imao prilike uvjeriti se u to.

Bilo kako bilo, sjedio sam tamo na umivaoniku pokraj kojeg se brijao Stradlater i igrao se otvarajući i zatvarajući slavinu. Još uvijek sam imao na glavi onu crvenu lovačku kapu, sa štitnikom okrenutim na potiljak. Ta mi je kapa doista pričinjala posebno zadovoljstvo.

- Hej - rekao je Stradlater - hoćeš li mi učiniti jednu veliku uslugu?

- Sto? - upitao sam. Bez nekog posebnog oduševljenja. On je uvijek tražio od čovjeka da mu čini velike usluge. Uzmite takvog veoma lijepog mladića, ili nekoga tko za sebe misli kako je u svemu glavni, i te stvari, takvi će ljudi od vas vječito tražiti da im činite velike usluge. Samo zbog toga što je takav čovjek lud za *samim, sobom*, on misli kako ste i *vi* ljudi za njim i kako umirete od želje da mu na svaki mogući način ugodite. To je pomalo smiješno, u jednu ruku.

- Izlaziš li večeras? - upitao je.

- Možda ću izaći. Možda i neću. Ne znam. Zašto?

- Trebam za ponedjeljak naučiti oko stotinu stranica povijesti - rekao je. - Kako bi bilo da napišeš za mene jedan

sastavak iz engleskog? Teško ću nadrljati ako do ponedjeljka ne predam taj prokleti sastavak, eto zašto te molim. Hoćeš li?

Bila je to velika ironija. Doista jest.

- *Ja* sam onaj koga izbacuju iz ove proklete škole, a *ti* tražiš od mene da ti pišem neke tamo sastavke - rekao sam.

- Aha, znam. Stvar je, međutim, takva da u ponedjeljak moram predati sastavak, inače će biti svašta. Budi drug. Budi drugarčina. O.K.?

- Kakva je tema? - upitao sam konačno.

- *Slobodna*. Opisati bilo što. Sobu, ili kuću. Kuću u kojoj si nekad živio ili nešto tome slično - *ti* već znaš što. Nešto što se može opisati dovoljno opširno. - Dok je to govorio, zijevnuo je razvalivši usta od uha do uha, a to je nešto od čega me sto muka uhvati. Mislim, kad netko *zijeve* upravo u trenutku kad od vas traži da mu učinite neku prokletu uslugu. - Nemoj ga samo napisati premise dobro, to je sve - rekao je. - Onaj pasji sin Hartzell misli da si glavni za engleski, a zna da stanujemo u istoj sobi. Zato mislim da ne stavljaš sve zarezze i ostala čuda uvijek na prava mjestu.

Eto, to vam je još jedna stvar od koje me redovno hvata muka. Hoću reći, ako čovjek dobro piše pismene sastavke, a netko počne govoriti o nekim tamo zarezima. Stradlater je uvijek radio upravo to. On je želio da steknete dojam kako je jedini razlog zašto *on* uvijek piše kriminalno loše sastavke, eto, samo u tome što uvijek stavlja zarezze na krivo mjesto. U tome je bio pomalo sličan Ackleyju. Jednom prilikom sjedio sam pokraj Ackleyja na nekoj košarkaškoj utakmici. Imali smo u ekipi jednog sjajnog momka, nekog Howarda Coylea, koji je bio u stanju pogoditi koš sa sredine igrališta a da lopta ne dodirne ploču niti bilo što drugo. Ackley je bez prestanka, u tijeku čitave te proklete utakmi-

ce, govorio kako je Coyle perfektno *građen* za košarku. Gospode, kako mrzim takve stvari!

Nakon određenog vremena dosadilo mi je sjediti na onom umivaoniku i zato sam se odmaknuo nekoliko koraka i počeo stepati, tek toliko da nešto radim. Da se nekako zabavim. Ne znam stepati, niti bilo što slično, ali pod u kupaoni bio je od kamenih pločica i odličan za stepanje. Počeo sam imitirati jednog filmskog plesača. Iz jednog od onih *mjuzikla*. Mrzim film kao otrov, ali uživam u tome da ih imitiram. Stari Stradlater me promatrao u ogledalu dok se brijao. Potrebna mi je samo publika, to je sve. Ja sam tipični ekshibicionist. - Tko sam ja?... Ja sam guvernerov sin - recitirao sam. Izvodio sam do besvijesti. Stepao sam po čitavoj prostoriji. - On je protiv toga da budem plesač. Želi da idem u Oxford. Ali stepanje mi je u krvi. - Stradlater se nasmijao. Nije bio baš bez smisla za humor. - Večeras je premijera u *Ziegfeld Follies*. - Ponestajalo mi je daha. Gotovo uopće nemam daha za takve stvari. - Glavni glumac nije u stanju da nastupi. Pijan je kao čep. Koga će odabrati da ga zamijeni? Mene, eto koga. Malog sina prokletog starog guvernera.

- Gdje si nabavio taj šešir - upitao me je Stradlater. Mislio je na moju lovačku kapu. Tek tada ju je primijetio.

I tako sam već izgubio dah, pa sam se prestao zezati. Skinuo sam kapu i počeo je razgledati, već po devedeseti put.

- Kupio sam je jutros u New Yorku. Za jedan dolar. Sviđa ti se?

Stradlater je kimnuo glavom.

- Luda je - rekao je. Bilo je, međutim, očito da mi laska, jer je odmah nakon toga dodao: - Slušaj, hoćeš li mi napisati onaj sastavak? Moram znati.

- Ako nađeni vremena, hoću. Ako ne nađem, neću - odgovorio sam. Prišao sam i ponovno sjeo na umivaonik pokraj njega. - S kojom mačkom ideš večeras? - upitao sam ga. - S malom Fitzgeraldovom?

- Do vraga, ne! Već sam ti sto puta rekao da sam raskinuo s tim prasetom.

- Tako? Daj je meni, prijatelju. Bez svake šale. Ona je moj tip.

- Uzmi je slobodno... Prestara je za tebe.

Izenada - bez ikakvog stvarnog razloga, u stvari, osim što sam nekako bio raspoložen da izvodim gluposti - osjetio sam želju da skočim s umivaonika i zgrabim Stradlatera u polunelson. To je zahvat u hrvanju, ako slučajno ne znate, pri kojem hvatate protivnika oko vrata tako da ga možete ugušiti, ako baš poželite. Zato sam to i učinio. Bacio sam se na njega kako kakva prokleta pantera.

- Prestani, Holdene, zaboga! - rekao je Stradlater. Njemu nije bilo do zezanja. Brijao se, i te stvari. - Sto hoćeš da napravim... da odrubim sam sebi glavu, što li?

Nisam ga ipak pustio. Uhvatio sam ga u prilično dobar polunelson.

- Oslobodi se mog čeličnog stiska sam - rekao sam.

- *Isuse Kriste.* - Spustio je aparat za brijanje, snažnim trzajem izzenada podignuo ruke i nekako razbio moj zahvat. Bio je veoma snažan momak. Ja sam, opet, veoma slab. - A sad dosta s glupostima - rekao je. Počeo se ponovno brijati. Uvijek se brijao po dva puta, da izgleda što blištavije. Onom svojom odvratnom starom britvom.

- A *tko* je ta mačka ako nije mala Fitzgeraldova? - upitao sam ga. Ponovno sam sjeo na umivaonik pokraj njega. - Ona lutkica Phyllis Smith?

- Ne. Trebao sam ići s njom, ali nekako su se svi planovi pobrkali. Sad sam se uhvatio s prijateljicom djevojke Buda Thawa... Hej, zamalo nisam zaboravio. Ona te *poznaje*.

- Tko to? - upitao sam.

- Mačka s kojom izlazim večeras.

- Da? - rekao sam. - A kako se zove? - Stvar me je prilično zainteresirala.

- Upravo se pokušavam sjetiti... Aha. Jean Gallagher.

Ljudi moji, samo što se nisam srušio *mrtav* kad sam to čuo.

- *Jane* Gallagher - rekao sam. Čak sam se digao s umivaonika kad je to rekao. Samo što nisam pao mrtav, časna riječ. - U pravu si, poznajem je. Stanovali smo praktično *vrata uz vrata*, pretprošlog ljeta. Imala je jednog velikog vražjeg doberman-pinča. Tako sam je i upoznao. Taj njezin pas stalno je dolazio u naše...

-Točno si mi zaklonio svjetlost, Holden, zaboga - rekao je Stradlater. - Je li doista neophodno da stojiš upravo tu?

Ljudi, kako sam bio uzbuđen! Jesam, doista.

- Gdje je ona? - upitao sam ga. - Trebao sam sići i pozdraviti je, ili slično. Gdje je, u aneksu?

- Aha.

- Kako je došlo do toga da me spomene? Ide li sad u B.M.? Rekla mi je da će možda ići. Rekla mi je također da će možda ići u Shipley. Mislio sam da je tamo i otišla. Kako se to dogodilo, da me spomene, mislim?

Bio sam prilično uzbuđen. Doista jesam.

- Nemam *pojma*, zaboga! Digni se malo, hoćeš? Sjediš mi na ručniku - rekao je Stradlater. Sjedio sam na njegovu blesavom ručniku.

-Jane Gallagher - rekao sam. Nisam bio u stanju samo tako prijeći preko toga. - Isuse Kriste!

Stari Stradlater mazao je kosu briljantinom. *Mojim*, briljantinom.

- Ona je balerina - rekao sam. — Uči balet, i te stvari. Znala je svakog dana vježbati po dva puna sata, i za najveće žege. Bojala se da će joj to pokvariti noge, da će postati mišićave, i te stvari. Igrali smo damu, cijelo vrijeme.

- *Sto* ste igrali cijelo vrijeme?

- Damu.

- *Damu*, zaboga!

- Aha. Nije nikad htjela igrati s kraljevima. Znaš što, nije htjela ni da ih pomakne. Kad god bi dobila kralja, naprosto bi ga ostavila da stoji u zadnjem redu. Posložila bi ih sve u zadnjem redu i nikad ih ne bi upotrijebila. Njoj se, eto, sviđalo kako izgledaju tako posloženi u zadnjem redu.

Stradlater nije rekao ništa. Takve stvari uopće ne zanimaju mnoge ljude.

- Njezina majka bila je član kluba u koji smo i mi odlazili - rekao sam. — Ponekad sam igračima nosio pribor za golf, toliko da zaradim nešto novca. Pomagao sam tako nekoliko puta i njezinoj majci. Katkad bi postigla i po stotinu sedamdeset, sa devet rupa.

Stradlater me gotovo uopće nije slušao. Češljao je svoje prekrasne kovrče.

- Trebao bih sići i barem je pozdraviti - rekao sam.

- Pa zašto ne ideš?

- Idem, za koji čas.

Počeo je dijeliti kosu, opet sve ispočetka. Trebalo mu je uvijek oko sat vremena da se počešlja.

- Njezin otac i majka su se razveli. Majka joj se ponovo udala za nekog pijanca - rekao sam. - Za nekog mršavog

tipa s dlakavim nogama. Sjećam ga se. Hodao je naokolo u gaćama, cijelo vrijeme. Jane mi je rekla da je navodno neki dramski pisac, ili nešto slično, ali *ja* nisam nikad vidio da radi bilo što drugo osim da poteže iz flaše i sluša one glupe kriminalističke drame na radiju. I trči po čitavoj prokletoj kući gol golcat - bez obzira na Jane, i sve.

- Stvarno? - rekao je Stradlater. To ga je iskreno zainteresiralo. Ta priča o pijanom kretenu koji trčkara po kući gol, pokraj Jane. Taj Stradlater bio je seksualno opsjednut tip.

- Proživjela je jedno djetinjstvo. Bez šale.

To, međutim, nije zanimalo Stradlatera. Njega su zanimale samo seksom začinjene stvari.

-Jane Gallagher. Gospode! - Nije mi išla iz glave. Nije, doista. — Trebao bih sići i pozdraviti se s njom, ako ništa drugo.

- Pa zašto, do vraga, ne *odeš* već jednom umjesto da mi to bez prestanka ponavljaš? - rekao je Stradlater.

Otišao sam do prozora ali se kroz njega nije moglo ništa vidjeti, tako je bio zamagljen od topline u kupaonici.

- Trenutačno nekako nisam raspoložen za to - odgovorio sam. I nisam bio. Za takve stvari čovjek treba biti posebno raspoložen. - Mislio sam da je otišla u Shipley. Zakleo bih se da je otišla u Shipley. - Šetao sam se neko vrijeme gore-dolje po kupaonici. Nisam znao što drugo da radim. - Je li joj se svidjela tekma? — upitao sam.

- Aha. Mislim da jest. Ne znam.

- Je li ti pričala o tome kako smo cijelo vrijeme igrali damu, ili bilo što o tome?

- Ne znam. Tek sam je, zaboga, *upoznao* - odgovorio je Stradlater. Konačno je počeo šljao svoju prekrasnu kosu i počeo pakirati onaj svoj šugavi toaletni pribor.

- Slušaj. Pozdravi je u moje ime. Hoćeš li?

- O. K. - rekao je Stradlater, ali sam znao da to po svoj prilici neće učiniti. Uzmite takvog čovjeka kao što je Stradlater, taj nikad nikome neće prenijeti vaše pozdrave.

Vratio se u sobu ali ja sam ostao još neko vrijeme motati se po kupaoni, razmišljajući o staroj Jane. Zatim sam se i ja vratio u sobu.

Kad sam ušao, Stradlater je ispred ogledala vezao kravatu. Pred ogledalom je provodio dobru polovicu života. Sjeo sam u naslonjač i neko ga vrijeme promatrao.

- Hej — rekao sam. - Nemoj joj reći da su me izbacili, vrijedi?

-O. K.

To je bila jedna od Stradlaterovih dobrih strana. Čovjek mu nije morao uvijek objašnjavati svaku prokletu sitnicu, kao na primjer Ackleyju. Uglavnom zato što ga one nisu posebno ni zanimale, mislim. To je bio pravi razlog. Ackley je bio drukčiji. U sve je morao zabosti nos.

Obukao je moj sako od tvida.

- Gospode, pazi samo da ga cijelog ne razvučeš - rekao sam. - Ja sam ga obukao valjda samo dva puta.

- Neću. Gdje su, do vraga, moje cigarete?

- Na stolu. - Nikad nije znao gdje je što ostavio. - Tako, pod tvojim šalom. - Gurnuo ih je u džep sakoa - *mog* sakoa.

Odjednom sam, promjene radi, okrenuo štitnik lovačke kape opet naprijed. Odjednom me počela hvatati neka nervoza. Inače sam prilično nervozan. - Slušaj, kamo se spremaš izvesti je? Imaš li već neki plan? - upitao sam.

- Ne znam. U New York, ako budemo imali dovoljno vremena. Tražila je izlaz samo do pola devet, Bože sveti!

Nekako mi se nije svidio način na koji je to rekao, i zato sam odgovorio:

- Učinila je to sigurno zato što nije znala kakvo si ti lijepo i šarmantno đubre. Da je to *znala*, vjerojatno bi uzela izlaz do pola deset *ujutro!*

- Točno tako - rekao je Stradlater. Njega nije bilo baš lako ironijom izbaciti iz takta. Bio je previše umišljen. - Slušaj sad, bez šale. Napiši mi onaj sastavak - rekao je. Obukao je kaput i stajao tu, spreman da krene. - Ne moraš se pretrgnuti ili što ja znam, napravi tek tako da bude što slikovitije. O.K.?

Nisam mu odgovorio. Nije mi se dalo. Samo sam rekao:

- Pitaj je da li još uvijek drži sve kraljeve u zadnjem redu.

- Okej - rekao je Stradlater, ali sam znao da neće. - A sad uživaj! - Izjurio je iz sobe kao sam vrag, tresnuvši vratima.

Nakon što je izašao, sjedio sam u sobi još nekih pola sata. Hoću reći, sjedio sam tek tako zavaljen u naslonjač, ne radeći ništa. Stalno sam mislio na Jane, na to kako Stradlater izlazi s njom, i sve. Od toga me je uhvatila takva nervoza da samo što nisam poludio. Već sam vam rekao da ona hulja Stradlater ne zna ni za što drugo osim za seks.

Iznenada, u sobu je opet upao Ackley, kroz zavjese onog prokletog tuša, kao i obično. Prvi put u mom glupom životu bilo mi je doista drago što ga vidim. Odvukao mi je misli na drugu stranu.

Motao se naokolo otprilike sve do večere, pričajući o svim dečkima u Penceyju koje ne podnosi, i istiskujući, usput, neku ogromnu bubuljicu na bradi. Nije se čak ni rupčićem poslužio. Mislim da prasac nije čak ni *imao* rupčić, ako već želite znati istinu. Bilo kako bilo, nikad nisam vidio da ga upotrebljava.

5

U Penceyju smo subotom imali za večeru uvijek isto jelo. To je trebao biti velika čast, jer su nam servirali biftek. Kladio bih se u tisuću dolara da je pravi razlog zašto su to radili bio u tome što su mnogi roditelji dolazili nedjeljom u školu, pa je stari Thurmer, po svemu sudeći, uvratio sebi u glavu da će svaka majka upitati svog dragog sinčića što je sinoć večerao, a on će odgovoriti: »Biftek!« Kakva smicalica. Trebali ste vidjeti te bifteke. Bili su to nekakvi malešni, žilavi, suhi odresci koje ste jedva jedvice mogli rezati. U dane bifteka dobivali smo uvijek i neki zgrudani pire od krumpira, a kao desert nabujak od jabuka koji nitko nije jeo osim možda onih najmanjih klinaca iz nižih razreda, koji nisu znali za bolje, i tipova kao Ackley, koji su jeli *sve*.

Bilo je, ipak, lijepo kad smo izašli iz blogavaonice. Na zemlji je već ležalo oko šest centimetara snijega koji je i dalje padao kao lud. Sve je izgledalo upravo vraški lijepo i svi smo se počeli grudati i igrati po čitavom dvorištu. Bilo je to veoma djetinjasto, ali svi smo se doista odlično zabavljali.

Nisam imao ni zakazan sastanak s nekom mačkom niti bilo što slično, pa smo ja i jedan moj prijatelj, neki Mal Brossard, inače član hrvačke ekipe, odlučili odvesti se autobusom do Agerstowna, da tamo pojedemo po hamburger i

eventualno odemo u neko glupo kino. Ni jedan od nas nije želio besposlen čitavu noć sjediti i žuljati stražnjicu. Upitao sam Mala ima li što protiv toga da i Ackley pođe s nama. Pitao sam ga zato što subotom uvečer Ackley nikad *ništa* nije radio, već je ostajao sam u svojoj sobi i istiskivao bubuljice, ili što ja znam što. Mal je rekao da nema ništa *protiv*, ali da nije ni osobito oduševljen tom idejom. On nije baš naročito volio Ackleyja. Bilo kako bilo, konačno smo otišli svaki u svoju sobu da se spremimo, i te stvari, i dok sam navlačio kaljače i ostale gluposti, viknuo sam i upitao starog Ackleyja hoće li poći s nama u kino. Mogao me je lijepo čuti kroz zavjese od tuša, ali nije odmah odgovorio. On vam je bio od one vrste ljudi kojima je strahovito teško da odmah odgovore. Konačno se uvukao u sobu, kroz one proklete zavjese, stao na prag one prostorije s tušem i upitao tko ide osim mene. On je uvijek morao znati tko sve ide. Kladam se da bi taj čovjek, kad bi negdje doživio brodolom, a vi biste došli s nekim čamcem da ga spasite, najprije zahtijevao da mu kažete tko je onaj što vesla, prije nego što bi se popeo u čamac. Rekao sam mu da ide i Mal Brossard.

- Zar *taj* skot? - rekao je. - U redu. Pričekaj trenutak. - Rekao je to tako da biste pomislili kako vam čini neku veliku uslugu.

Da se spremi, trebalo mu je nešto oko pet punih sati. Dok se spremao, ja sam otišao do prozora, otvorio ga i golim rukama napravio grudu snijega. Snijeg je bio odličan za pravljenje gruda. Nisam je, međutim, bacio, niti bilo što. *Htio* sam je baciti. Na automobil koji je bio parkiran na suprotnoj strani ulice. Predomislio sam se, međutim. Automobil je izgledao tako lijep, čist i bijel. Onda sam zamahnuo da je bacim na hidrant, ali i hidrant je izgledao previše lijep i bijel. Tako je na kraju uopće nisam bacio. Sto sam

učinio, zatvorio sam prozor i šetao po sobi s grudom u ruci, gnječeći je da bude što tvrđa. Nakon određenog vremena, kad smo Ackley, Brossard i ja ušli u autobus, još sam je držao u ruci. Sofer autobusa je otvorio vrata i natjerao me da je bacim. Ja sam mu *rekao* da nemam namjeru da nekog gađam, ali mi nije vjerovao. Ljudi nikad ne vjeruju onome što im kažete.

I Brossard i Ackley bili su već prije gledali film što se davao, tako da se čitav naš provod sveo na to da smo pojeli par hamburgera, odigrali po nekoliko partija na fliperu a onda se autobusom vratili u Pencey. Nije mi bilo baš nimalo žao što nisam gledao film. Bila je to, navodno, neka komedija s Caryjem Grantom i svim ostalim čudima. Osim toga, išao sam i prije u kino s Ackleyjem i Brossardom, i znam. Obojica su se cerekali kao hijene stvarima koje uopće nisu smiješne. Nije nikakvo zadovoljstvo sjediti u kinu s njima.

Kad smo se vratili u internat, bilo je negdje tek četvrt do devet. Stari Brossard bio je strašno zagrijan za bridž i otišao je tražiti društvo za partiju. Ackley se parkirao u mojoj sobi, tek radi promjene. Ovaj put se, međutim, umjesto da sjedi na naslonu Stradlaterova naslonjača, izvalio ravno na moj krevet, s licem na mom jastuku, i počeo mljeti onim svojim jezivo monotonim glasom, istiskujući usput bubuljice. Ispalio sam barem tisuću raznih aluzija, ali mi nije uspjelo da ga se otresem. Sto je učinio, nastavio mi je onim svojim monotonim glasom pričati o nekoj mački s kojom je prošlog ljeta navodno imao seksualni odnos. Pričao mi je to već najmanje stotinu puta, a priča je svaki put bila drugačija. Jednom ju je bio povalio u rođakovu buicku, a već sljedeće minute je pričao kako je to ustvari bilo pod nekim drvenim molom. Sve je to bilo običan drek, naravno. On je bio junfer ako sam ikad ijednoga junfera vidio. Sumnjam da je ikad i pipnuo neku žensku. Konačno sam, naravno, bio prisiljen

da istupim otvoreno, da mu kažem kako moram napisati sastavak za Stradlatera i da je vrijeme da se nosi do đavola, kako bih se mogao koncentrirati. Konačno se izgubio, ali mu je za to trebalo dosta vremena, kao i obično. Kad je nestao, obukao sam pidžamu i kućni ogrtač, nabio na glavu onu crvenu lovačku kapu i počeo pisati sastavak.

Problem je bio u tome što se nisam mogao sjetiti nijedne sobe, kuće ili bilo čega što bi se moglo opisati na način kako je to želio Stradlater. Nisam, uostalomⁿⁱ naročito lud za opisivanjem tamo nekih soba ni kuća. Sto sam učinio, napisao sam sastavak o rukavici za bejzbol mog brata Allieja. Bio je to predmet veoma zanimljiv za opisivanje. Doista jest. Moj brat Allie imao je lijevu rukavicu za bejzbol. Bio je ljevak. Ta rukavica bila je zanimljiva za opisivanje zbog toga što je čitava - prsti, džep i sve - bila ispisana pjesmama. Zelenom tintom. Allie ih je ispisao kako bi imao što čitati kad se nalazi u polju a nitko nije na redu za udarac. Sad je mrtav. Dobio je leukemiju i umro dok smo živjeli gore, u državi Maine, 18. srpnja 1946. Siguran sam da bi vam se svidio. Bio je dvije godine mlađi od mene, ali zato valjda pedeset puta inteligentniji. Bio je fantastično inteligentan. Njegovi nastavnici stalno su pisali majci pisma o tome kakvo je zadovoljstvo imati u razredu dječaka kao što je Allie. I to ne samo onako, pričam-ti-priču. Govorili su doista iskreno. Stvar, međutim, nije bila samo u tome da je bio najinteligentniji član obitelji. Bio je i najbolji, na mnogo načina. Nije se nikad ljutio ni na koga. Općenito se smatra da se ridokosi ljudi veoma lako raspale, ali Allie se nije nikad raspalio, a imao je izrazito riđu kosu. Reći ću vam kakvu je riđu kosu imao. Počeo sam igrati golf još kad sam imao deset godina. Jednom prilikom, sjećam se, bilo je to onog ljeta kada sam imao oko dvanaest godina, upravo dok sam se spremao za prvi udarac, odjednom me obuzeo osjećaj da ću, ako se naglo okrenem, ugledati Allieja. Okrenuo sam se

i, naravno, ugledao ga kako sjedi na biciklu iza ograde - bila je tamo neka ograda oko cijelog igrališta - i on je tu sjedio, oko sto pedeset metara iza mene, promatrajući me kako igram. Eto kakvu je ridu kosu imao. Bože, bio je to divan dečko, doista! Znao se ponekad za stolom, usred večere, tako glasno smijati nečemu što mu je upravo palo na pamet da mu je malo trebalo da padne sa stolice. Ja sam tada imao samo trinaest godina i spremali su se voditi me na pregled kod psihoanalitičara zato što sam polupao sve prozore na garaži. Ne zamjeram im. Doista ne. Spavao sam u garaži one noći kad je umro i porazbijao sam golom šakom sve one proklete prozore, onako, iz čista bijesa. Pokušavao sam čak porazbijati prozore terenskog vozila koje smo imali tog ljeta, ali mi je šaka već bila slomljena i svakakva, pa mi to nije uspjelo. Bilo je veoma glupo učiniti tako nešto, priznajem, ali tada gotovo uopće nisam znao što činim, a vi osim toga niste poznavali Allieja. Šaka me još uvijek ponekad boli, kad pada kiša, i te stvari, i nisam u stanju pošteno stisnuti šaku - čvrsto, mislim - ali, sve u svemu, ne uzrujavam se zbog toga posebno. Hoću reći, znam da neću biti nikakav prokleti kirurg niti violinist niti, uostalom, *bilo* što.

Bilo kako bilo, eto o čemu sam napisao sastavak za Stradlatera. O Allievoj rukavici za bejzbol. Slučajno mi se našla pri ruci, u koferu, izvadio sam je i prepisao pjesme koje su bile ispisane na njoj. Sve što sam trebao učiniti bilo je da promijenim ime, tako da nitko ne primijeti da je to bio moj brat, a ne Stradlaterov. To mi baš nije bilo naročito ugodno, ali nisam bio u stanju sjetiti se ničega drugog što bi se moglo lijepo opisati. Osim toga, nekako mi se sviđalo da o tome pišem. Trebalo mi je otprilike sat vremena da završim, jer sam morao pisati na onom idiotskom Stradlaterovu stroju koji je svaki čas zapinjao. Zašto nisam pisao na svom stroju, bio sam ga posudio jednom momku s istog kata.

Bilo je, čini mi se, oko pola jedanaest kad sam završio. Nisam, međutim, bio nimalo umoran i zato sam neko vrijeme gledao kroz prozor. Snijeg više nije padao, ali se zato svakog časa mogao čuti zvuk nekog automobila koga je njegov vlasnik uzalud pokušavao pokrenuti. Moglo se čuti i kako stari Ackley hrče. Kroz one proklete zavjese mogao sam ga čuti sasvim jasno. Imao je neke muke sa sinusima i u snu je uvijek teško disao. Taj momak je valjda imao sve što je uopće moguće - bolesne sinuse, bubuljice, pokvarene zube, zadah iz usta, kvrgave nokte. Čovjek je morao pomalo žaliti tog ludog seronju.

6

Neke se stvari veoma teško pamte. Sad nešto razmišljam o tome kad se Stradlater vratio sa sastanka s Jane. Hoću reći, ne mogu se točno sjetiti što sam radio kad sam čuo one njegove proklete idiotske korake kako se približavaju hodnikom. Vjerojatno sam još uvijek gledao kroz prozor, ali, kunem se, ne znam točno. Bio sam strahovito zabrinut, eto zašto. Kad se iskreno brinem zbog nečega, onda ne izvodim gluposti. Ponekad, kad se brinem zbog nečega, čak moram i na zahod. Samo, ne idem. Previše se brinem da bih mogao otići. Ne želim odlaženjem prekinuti svoju brigu. Da ste poznavali Stradlatera, i vi biste bili zabrinuti. Bio sam s tim tipom nekoliko puta na sastanku u četvero i znam što govorim. To je beskrupulozan čovjek. Doista jest.

Sad, bilo kako bilo, hodnik je bio sav pokriven linoleumom i mogao sam jasno čuti one njegove proklete korake kako se približavaju ravno prema vratima. Ne sjećam se čak ni gdje sam sjedio kad je ušao - na prozoru, u mojem ili njegovu naslonjaču. Časna riječ, nisam u stanju sjetiti se.

Ušao je kukajući kako je vani hladno, a onda je rekao: - Gdje su, do vraga, ostali? Kuća izgleda kao neka prokleta mrtvačnica. - Nisam se ni potrudio da mu odgovorim. Ako je tako glup da nije u stanju shvatiti kako je subota uvečer i da su svi ili vani, ili u krevetu, ili kod kuće na vikendu, nisam imao namjeru lomiti vrat objašnjavajući mu to. Počeo

se svlačiti. O Jane nije rekao ni jedne jedine riječi. Niti jedne. Nisam ni ja. Samo sam ga promatrao. Sve što je rekao bilo je hvala što sam mu dao da obuče onaj moj sako. Objesio ga je na vješalicu i spremio u ormar.

Zatim me je, dok je razvezivao kravatu, upitao jesam li napisao onaj prokleti sastavak. Rekao sam mu da jesam, eno, leži na njegovu prokletom krevetu. Otišao je, uzeo ga i čitao, raskopčavajući istovremeno košulju. Stajao je tako, i nekako se tapšao po golim prsima i trbuhu, s nekim izvanredno glupim izrazom na licu. Vječito se tapšao po prsima ili trbuhu. Bio je ludo zaljubljen u samog sebe.

Iznenada je progovorio.

- Zaboga, Holdene - rekao je. - Ovo je o nekoj prokles-toj rukavici za bejzbol.

- Pa što onda? - odgovorio sam. Mrtav hladan.

- Kako *što ondal* Pa rekao sam ti da treba biti o nekoj *sobi* ili kući ili slično!

- Rekao si da treba biti slikovito. Kakva je, do vraga, razlika ako je o rukavici za bejzbol?

- Neka ga vrag nosi! - Bio je ljut kao sam vrag. Bio je doista bijesan. - Ti uvijek sve napraviš naopačke. - Pogledao me. - Nije nikakvo čudo što te izbacuju odavde, do vraga - rekao je. - Ti nisi u stanju ni *jednu jedinu stvar* napraviti kako treba. Ozbiljno ti kažem. Ni jednu jedinu stvar.

- U redu, vrati mi to onda - odgovorio sam. Prišao sam i izvukao sastavak ravno iz njegove proklete ruke. Zatim sam ga poderao.

- Zašto, do vraga, sad *to* radiš? - rekao je.

Nisam se potrudio da mu odgovorim. Naprosto sam bacio komadiće u košaru za papir. Zatim sam se ispružio na krevetu. Ni jedan ni drugi nismo dugo ni riječi progovorili.

On se svukao, potpuno, sve do gaćica, a ja sam ležeći na krevetu pripalio cigaretu. Bilo je zabranjeno pušiti u sobama, ali mogli ste to raditi kasno noću, kad su svi već spavali i nitko nije mogao osjetiti dim. Osim toga, učinio sam to da najlutim Stradlatera. Svako kršenje pravila dovodilo ga je do ludila. On nikad nije pušio u sobi. Samo ja.

Stradlater još uvijek nije progovorio ni jedne jedine riječi o Jane, pa sam konačno rekao:

- Vraški kasno si se vratio ako je ona imala izlaz samo do pola deset. Sto si učinio, prisilio je da zakasni?

Kad sam ga to upitao, upravo je sjedio na rubu svog kreveta i rezao nokte. - Par minuta - odgovorio je. - Tko se, do vraga, subotom uvečer prijavljuje za izlaz do pola deset!

Bože, kako sam ga mrzio!

- Jeste li bili u New Yorku?

- Jesi li lud? Kad smo, do vraga, mogli ići u New York ako se prijavila za izlazak do pola deset?

- Zbilja nezgodna stvar.

Pogledao me je.

- Slušaj - rekao je - ako baš hoćeš pušiti u sobi, kako bi bilo da odeš u zahod ili kupaonicu? *Tebi* puca prsluk, ti svakako odlaziš do vraga, ali ja moram ostati ovdje dovoljno dugo da završim školu.

Ignorirao sam ga. Doista jesam. Nastavio sam pušiti kao da me svi vrazi gone. Sta sam učinio, samo sam se nekako okrenuo na bok i promatrao ga kako reže nokte. Kakva škola! Tu ste vječito bili prisiljeni promatrati kako netko reže nokte na nogama, istiskuje bubuljice i slično.

- Jesi li je pozdravio u moje ime? - upitao sam.

- Aha.

Jest vraga, životinjo!

- Što je rekla? - nastavio sam. - Jesi li je upitao drži li još uvijek kraljeve u zadnjem redu.

- *Nisam.* Nisam je pitao. Šta ti, do vraga, misliš da smo radili cijele večeri, igrali damu, što li?

Nisam mu odgovorio. Bože, kako sam ga mrzio!

- Ako niste išli u New York, kamo si je odveo? - upitao sam ga nakon određenog vremena. Nastojao sam iz sve snage da mi glas ne drhti širom čitave sobe. Ljudi moji, kako sam bio nervozan! Imao sam neki *osjećaj* da je nešto otišlo krivo.

Završio je s rezanjem onih svojih prokletih nokiju, pa se dignuo s kreveta, onako samo u nekim glupim gaćama, i počeo se blesavo poigravati sa mnom. Prišao je mom krevetu, nagnuo se iznad mene i počeo me onako vrlo zabavno udarati u ramena.

- Prestani - rekao sam. - Gdje si bio s njom ako niste išli u New York?

- Nigdje. Jednostavno smo sjedili u prokletom autu. - Ponovno me onako blesavo razigrano mlatnuo po ramenu.

- *Prestani već jednom* - rekao sam. - U čijem autu?

- Eda Bankyja.

Ed Banky bio je košarkaški trener u Penceyju. Stari Stradlater bio je jedan od njegovih ljubimaca zato što je bio centar u ekipi i Ed Banky mu je posuđivao svoj automobil kad god je ovaj to zatražio. Učenicima nije bilo dopušteno da posuđivati auto od nastavnog osoblja, ali sve te hulje atletičari bili su jedna klapa. U svakoj školi u kojoj sam bio sve hulje atletičari bili su jedna klapa.

Stradlater me i dalje bez prestanka častio onim sitnim imitacijama udaraca. Bio je uzeo u ruku četkicu za zube i sad ju je držao u ustima.

- Što si učinio? — upitao sam. - Okrenuo je u onom Bankyjevu automobilu? - Glas mi je drhtao da je to bilo naprosto užasno.

- Kakvo pitanje! Hoćeš da ti isperem usta sapunom?

- *Jesi li?*

- Profesionalna tajna, mladiću!

Onoga što je uslijedilo sjećam se samo kroz maglu. Sve što znam jest to da sam ustao s kreveta kao da hoću ići na zahod, ili slično, i da sam ga u istom trenutku pokušao šakom, što sam jače mogao, tresnuti ravno u onu četkicu za zube, tako da mu raskoli ono njegovo prokletu grlo. Samo, promašio sam. Nisam dobro procijenio udarac. Sta sam učinio, zahvatio sam ga samo nekako sa strane, tako nešto. Vjerojatno ga je malo zaboljelo, ali nije onako kako sam ja to želio. Možda bi ga bilo i jače zaboljelo da nisam upotrijebio desnu ruku, čiju šaku ne mogu čvrsto stisnuti. Zbog one povrede o kojoj sam vam već pričao.

Bilo kako bilo, sljedeća stvar koje se sjećam jest to da sam se našao na podu a Stradlater mi je sjedio na grudima, sav crven kao rak. Odnosno, bolje rečeno, *klečao* mi je na grudima, bio je težak gotovo tonu. Sčepao me i za ruku, tako da ga nisam mogao ponovno udariti. Da sam mogao, ubio bih ga.

- Sta je to, do vraga, s tobom? - ponavljao je neprestano, a njegovo glupo lice postajalo je sve crvenije i crvenije.

- Nosi ta svoja gadna *koljena* s mojih prsa - rekao sam mu. Gotovo sam urlao. Ustvari, jesam. - Odlazi, skidaj se s *mene*, životinjo odvratna!

On to, međutim, nije htio napraviti. Držao me čvrsto za ruke, a ja sam ga nazivao pasjim kopiletom, i tako je to išlo valjda punih deset sati. Teško da bih se mogao sjetiti što sam mu sve izgovorio. Rekao sam mu kako misli da može

okrenuti svakoga tko mu padne na pamet. Rekao sam mu da je hulja koju ne zanima čak ni to da li neka djevojka drži svoje kraljeve u zadnjem redu ili ne, a razlog što ga to ne zanima jest taj što je prokleti blesavi idiot. Nije podnosio da ga netko naziva idiotom. Nijedan idiot ne podnosi da ga tko tako naziva.

- Zaveži već jednom, Holdene - rekao je s onim svojim najglupljim izrazom na velikom crvenom licu. - Zaveži već jednom, dosta je.

- Ne znaš čak ni da li se zove Jane ili *Jean*, idiote prokleti!

- *Zaveži već jednom, Holdene, Boga ti...* upozoravam te - rekao je. Uspjelo mi je istjerati ga iz kože. - Ako ovog trenutka ne prestaneš, prilijepit ću ti jednu.

- Nosi ta svoja gadna smrdljiva idiotska koljena s mojih prsa.

- Ako te pustim, hoćeš li držati jezik za zubima?

Nisam se potrudio da mu odgovorim.

- Holdene, ako te pustim, hoćeš li držati jezik za zubima? - rekao je ponovno.

- Hoću.

Dignuo se s mene, a ja sam odmah ustao. Prsa su me jezivo boljela od onih njegovih odvratnih koljena.

- Odvratno blesavo idiotsko pasje kopile - rekao sam.

To ga je onako *propisno* naljutilo. Zaprijetio mi je svojim debelim glupim prstom.

- Holdene, Boga ti tvoga, *upozoravam* te. Posljednji put. Ako ne zavežeš tu svoju gubicu ja ću te...

- A zašto da zavežem? - rekao sam. Ustvari, zaurlao sam. - Upravo u tome i jest nevolja s vama idiotima. Nikad ne želite diskutirati o bilo čemu. To je ono po čemu se idioti i poznaju. Nikad ne žele diskutirati intelig...

Tada mi je konačno odvalio jednu i sljedeća stvar koje se sjećam jest to da sam se ponovno našao na podu. Ne znam je li me nokautirao, ali mislim da nije. Prilično je teško nokautirati nekoga, osim u prokletim filmovima. Ali krv mi je curila iz nosa po cijeloj sobi. Kad sam podigao pogled vidio sam starog Stradlatera kako stoji praktično na meni. Pod rukom je držao onu svoju prokletu kutiju s toaletnim priborom.

- Zašto, koga vruga ne *šutiš* kad ti kažem? - rekao je. Glas mu je zvučao prilično nervozno. Vjerojatno se bio uplašio da sam razbio lubanju ili nešto slično kad sam tresnuo glavom o pod. Velika je šteta što nisam. - Sto si tražio, to si i dobio, Boga ti tvoga - rekao je. Ljudi moji, kako je izgledao zabrinut!

Nisam se potrudio čak ni da ustanem. Jednostavno sam još neko vrijeme ostao ležati na podu i nazivao ga idiotskim pasjim kopiletom. Bio sam tako bijesan da sam uistinu urlao.

- Slušaj, idi operi lice — rekao je Stradlater. - Čuješ li me?

Rekao sam mu neka ide i opere svoje vlastito idiotsko lice, što je bio prilično djetinjast odgovor, ali bio sam ljut kao sam vrug. Rekao sam mu neka, kad ode u kupaonicu, svrati i okrene gospođu Schmidt. Gospođa Schmidt bila je žena vratara naše zgrade. Imala je oko šezdeset pet godina.

Sjedio sam tako na podu sve dok nisam čuo kako stari Stradlater zatvara vrata i odlazi hodnikom prema kupaonici. Zatim sam ustao. Nikako nisam mogao pronaći svoju lovačku kapu. Konačno sam je ipak našao. Ležala je pod krevetom. Nabio sam je na glavu, štitnik sam okrenuo natrag, kako mi se najviše sviđalo, a zatim sam otišao do ogledala da bacim jedan pogled na svoje glupo lice. Toliko krvi još u životu niste vidjeli. Usta, brada, pa čak i pidžama i kućni

kaput bili su mi skroz-naskroz zaliveni krvlju. Prizor me je djelomično uplašio, a djelomično fascinirao. Ta krv i sve to učinili su da nekako dobijem izgled grubog, okorjelog čovjeka. U životu sam se tukao otprilike svega dva puta i izgubio sam u *obje* tučnjave. Nisam neki razbijač, pacifist sam, ako već želite znati istinu.

Imao sam neki osjećaj da je stari Ackley vjerojatno čuo čitavu gužvu i da leži budan. Zato sam prošao kroz onu prostoriju s tušem u njegovu sobu, tek toliko da vidim kog vruga radi. Inače nisam gotovo nikad odlazio u njegovu sobu. U njoj se uvijek osjećao neki čudan zadržak, zato što je u pogledu higijenskih navika bio takav užasan prljavac.

7

Kroz zavjese je prodiralo nešto malo svjetlosti iz naše sobe i mogao sam ga vidjeti kako leži na krevetu. Točno sam znao da je sto posto budan.

- Ackley? - rekao sam. - Jesi li budan?

- Aha.

Bilo je prilično mračno, stao sam na nečiju cipelu koja je ležala na podu i zamalo nisam pao na nos. Ackley se nekako uspravio u krevetu i oslonio na ruku. Lice mu je bilo sve premazano nečim bijelim, zbog bubuljica. U tami je izgledao nekako sablasno.

- Kog vruga radiš, uostalom? - rekao sam.

- Pitaš kog vruga *ja* radim? Pokušavao sam *zaspati* prije nego što ste vas dvojica tamo počeli dizati svu tu buku. Zbog čega ste se, do vruga, tukli? Sta je bilo?

- Gdje je svjetlo? - Nikako nisam mogao naći prekidač. Vukao sam dlan po cijelom zidu.

- Kog će ti vruga svjetlo?... Tu ti je odmah kraj ruke.

Konačno sam napipao prekidač i okrenuo ga. Stari Ackley je podigao ruku da mu svjetlost ne udari u oči.

- *Isusel* - rekao je. — Sta se to, do vruga, dogodilo s *to-bom*? - Mislio je na onu krv, i sve.

- Malo sam se zakvačio sa Stradlaterom - rekao sam. Zatim sam sjeo na pod. U njihovoj sobi nije nikad bilo nijed-

nog stolca. Nemam pojma kog su vruga radili sa stolcima. - Slušaj - rekao sam - jesi li raspoložen za jednu partiju kanaste? - Bio je strastven igrač kanaste.

- Pa ti još uvijek *krvariš*, zaboga! Radije stavi nešto na to.

- Prestat će. Slušaj. Jesi li za partiju kanaste ili nisi?

- *Kanaste*, zaboga! Znaš li ti uopće koje je doba noći?

- Nije kasno. Tek negdje oko jedanaest, pola dvanaest.

- *Tek* toliko! - rekao je Ackley. - Slušaj. Ja sutra moram rano ustati i ići na *misu*, za ime Božje. A vi se momci derete i mlatite usred proklete... Zbog čega ste se, uostalom, tukli?

- To je poduža priča. Neću ti dosađivati s tim, Ackley. Za tvoje vlastito dobro - odgovorio sam mu. Nisam nikad htio diskutirati s njim o svojim osobnim stvarima. Kao prvo, bio je još gluplji od Stradlatera. Stradlater je u usporedbi s Ackleyjem bio pravi genijalac. - Hej - rekao sam mu - imaš li što protiv toga da noćas spavam na Elyjevu krevetu? On se neće vratiti do sutra uvečer, zar ne? - Znao sam sasvim sigurno da neće. Ely je odlazio kući praktično preko svakog vikenda.

- Nemam *pojma* kad se namjerava vratiti - rekao je Ackley.

Ljudi moji, to me je doista raspalilo.

- Što, do vruga, hoćeš reći time da nemaš pojma kad se namjerava vratiti? Nikad se ne vraća prije nedjelje *uvečer*, je l' tako?

- Ne, ali, zaboga, ne mogu tek tako reći svakome kome padne na pamet neka slobodno spava u njegovu *krevetu*.

To me oborilo s nogu. Sjedeći na podu, ispružio sam ruku i potapšao ga po ramenu.

- Ti si pravi princ, Ackley, sinko, znaš?

- Ne, ozbiljno ti kažem... Ne mogu tek tako svakome reći da može spavati u...

- Ti si pravi pravcati princ. Ti si džentlemen i školovan čovjek, sinko - rekao sam. Bio je to, bez šale. - Imaš li slučajno, kojom srećom, jednu cigaretu? Reci 'nemam', inače ću pasti mrtav.

- Nemam, doista nemam. Slušaj, zašto ste se, do vraga, tukli?

Nisam mu odgovorio. Sto sam učinio, ustao sam, otišao i pogledao kroz prozor. Osjetio sam se odjednom strahovito usamljen. Gotovo sam želio da me nema.

- Zbog čega ste se, kog vraga, tukli, ozbiljno? - upitao je Ackley valjda već pedeseti put. U tom pogledu bio je dosadan kao stjenica.

- Zbog tebe - odgovorio sam.

- Zbog *mene*, zaboga?

- Aha. Tukao sam se za tvoju prokletu čast. Stradlater je rekao da imaš odvratan karakter. Nisam mogao dopustiti da stvar ostane na tome.

To ga je uzбудilo.

- To je rekao? Bez šale? Ozbiljno?

Rekao sam mu kako sam se samo šalio, a onda otišao i legao na Elyjev krevet. Ljudi moji, kako sam se gadno osjećao! Osjećao sam se tako usamljen.

- Ova soba smrdi - rekao sam. - Osjećam čak ovdje smrad tvojih čarapa. Zar ih baš nikad ne šalješ na pranje?

- Ako ti se ne sviđa, znaš što ti je činiti - rekao je Ackley. Čovjek pun duha, nema što. - Kako bi bilo da ugasiš to prokleta svjetlo?

Nisam ga, ipak, odmah ugasio. Samo sam ležao tako na Elyjevu krevetu i mislio na Jane, i sve. Pomisao na nju i Stradlatera kako sjede negdje u parkiranoj automobilu

onog debeloguzog Eda Bankyja dovodila me do ludila. Kad god bih na to pomislio, dolazilo mi je da skočim kroz prozor. Stvar je u tome što vi niste poznavali Stradlatera. Ja sam ga poznao. Većina mladića u Penceyju samo su *pričali* o svojim tobožnjim seksualnim odnosima s djevojkama - kao Ackley, na primjer - ali stari Stradlater je doista radio te stvari. Osobno sam poznao najmanje dvije djevojke koje je on prevrnuo. To vam je živa istina.

- Pričaj mi fantastičnu povijest svog života, Ackley, sin-ko - rekao sam.

- Kako bi bilo da ugasiš to proketo svjetlo? Sutra moram rano ustati, radi mise.

Ustao sam i ugasio svjetlo, kad ga je to već činilo tako sretnim. Zatim sam ponovno legao na Elyjev krevet.

- Sto si naumio... spavati tu, u Elyjevu krevetu? - upitao je Ackley. Kakav savršen domaćin, ljudi moji!

- Možda hoću. Možda i neću. Ne uzrujavaj se zbog toga.

-Ja se ne uzrujavam, samo ne bih volio da se Ely iznenada pojavi i nađe u svom krevetu nekoga kako...

- Ništa ti ne brini. Neću spavati ovdje. Ne bih želio zlo-upotrijebiti tvoje izvanredno gostoprimstvo.

Nekoliko minuta kasnije već je hrkao iz sve snage. Ostao sam, ipak, i dalje ležati u mraku, pokušavajući da ne mislim na staru Jane i Stradlatera u onom prokletom autu Eda Bankyja. Ali to je bilo gotovo nemoguće. Nevolja je bila u tome što sam bio upoznat sa Stradlaterovom tehnikom. To je samo pogoršavalo stvar. Jednom smo prilikom tako izašli u četvoro, u Edovu automobilu. Stradlater je sa svojom mačkom bio na zadnjem sjedalu, a ja sa svojom na prednjem. Kakvu je tehniku imao taj čovjek! Sto je radio, počeo je zasipati svoju mačku onim veoma tihim, *iskrenim* glasom - kao da nije samo veoma lijep momak već i veoma fin, pošten i *iskren* momak. Gotovo mi je pozlilo dok sam ga

slušao. Njegova mačka je bez prestanka govorila: »Nemoj, *molim* te. Molim te nemoj. *Molim* te!«, ali stari Stradlater i dalje ju je zasipao onim svojim abrahamlinkolnovskim, iskrenim glasom, dok na kraju nije na zadnjem sjedalu nastupila ona užasna, jeziva tišina. Mislim da mu te noći nije uspjelo okrenuti tu djevojku, ali je malo nedostajalo. Vraški malo.

Dok sam tako ležao i pokušavao ne misliti, čuo sam Stradlatera kako se vraća iz kupaonice i ulazi u našu sobu. Moglo se jasno čuti kako sklanja onaj svoj odvratni toaletni pribor i otvara prozor. Bio je veliki ljubitelj svježeg zraka. Zatim je, malo kasnije, ugasio svjetlo. Nije čak ni pogledao da vidi što je sa mnom i gdje sam.

Ulica je na moje raspoloženje djelovala još teže. Ni automobili se više nisu čuli. Obuzeo me osjećaj takve usamljenosti i potištenosti da sam čak poželio probuditi Ackleyja.

- Hej, Ackley - rekao sam gotovo šapatom, da me Stradlater ne čuje kroz one zavjese.

Ackley me, međutim, nije čuo.

- Hej, Ackley!

Još uvijek me nije čuo. Spavao je kao top.

- Hej, *Ackley!*

Sad je, naravno, čuo.

- Koji ti je vrug? - rekao je. - Spavao sam, zaboga!

- Slušaj. Sto je potrebno da netko bude primljen u samostan? - upitao sam ga. Nekako sam se poigravao mišlju da odem u redovnike. - Treba li biti katolik, i te stvari?

- *Naravno* da treba biti katolik. Slušaj ti, životinjo, jesi li me probudio samo zato da mi postavljaš takva blesava pitanja...

- Aah, idi spavaj. U samostan ionako neću otići. Kakve sam sreće, sigurno bih nabasao na neku skroz-naskroz nezgodnu braću. Sve neke glupane i hulje. Ili samo hulje.

Kad sam to rekao, stari Ackley se s trzajem uspravio u krevetu.

- Slušaj ti - rekao je - potpuno mi je svejedno što pričaš *O meni* i bilo čemu, ali ako počneš izvaljivati glupe šale na račun moje proklete *religije*, onda, Boga mi...

- Smiri živce - rekao sam. - Nitko ne pravi viceve na račun te tvoje proklete religije. - Ustao sam s Elyjeva kreveta i pošao prema vratima. Nisam želio da i trenutak više visim u toj glupoj atmosferi. Zastao sam, međutim, na pola puta, uhvatio Ackleyjevu ruku i onako teatralno je potresao. Oslobodio se mog stiska i rekao:

- Šta ti je sad?

- Nije ništa. Želim ti se samo zahvaliti što si takav prokleti princ, to je sve - rekao sam. Rekao sam to onim veoma toplim, iskrenim glasom. - Glavni si, Ackley, sinko - rekao sam. - Znaš li to?

- A ti si sušta pamet. Jednog dana netko će ti udesiti tu tvoju...

Nisam se potrudio ni da ga saslušam. Zatvorio sam vrata lizašao u hodnik.

Svi su ili spavali, ili se još nisu vratili, ili su bili otišli kući preko vikenda, pa je u hodniku vladala užasna, deprimirajuća tišina. Pred Leahyjevim i Hoffmanovim vratima ležala je prazna kutija »Kolynos« paste za zube i, dok sam išao hodnikom prema stubištu, udarao sam je ispred sebe onim krznom podstavljenim papučama što sam ih imao na nogama. Sto sam namjeravao, htio sam sići i vidjeti što radi stari Mal Brossard. Iznenada sam odlučio što ću - otići ću odavde iz Penceyja i poslati ga do vraga odmah, još iste te noći. Hoću reći, da ne čekam tamo do srijede, i što ja znam. Jednostavno više nisam htio tamo sjediti. Od toga sam samo postajao sve potišteniji i usamljeniji. Sto sam odlučio uči-

niti, odlučio sam uzeti sobu u nekom hotelu u New Yorku, u nekom jeftinijem ili takvom nekom hotelu, i tamo u miru pričekati do srijede. Zatim, u srijedu, vratiti se kući, odmoran i u dobrom raspoloženju. Pretpostavljao sam da moji roditelji vjerojatno neće prije utorka ili srijede dobiti ono pismo u kojem ih stari Thurmer obavještava da su mi dali nogu. Nisam htio ići kući niti bilo što slično prije nego što ga dobiju, temeljito prostudiraju, probave i te stvari. Nisam se htio naći u njihovoj blizini u *trenutku* kad ga dobiju. Moja majka lako pada u histeriju, ali nije tako loša nakon određenog vremena, kad joj stvar konačno legne. Osim toga, nekako mi je bio potreban jedan kraći odmor. Živci su mi bili pokidani. Doista jesu.

Bilo kako bilo, eto što sam odlučio učiniti. Zato sam se vratio u sobu, upalio svjetlo i počeo se pakirati. Priličan dio stvari bio sam već prije spakirao. Stari Stradlater nije se uopće probudio. Upalio sam cigaretu, obukao se, a zatim potrpao sve preostale stvari u ona moja dva gledston kofera. Za to mi je bilo potrebno samo par minuta. Veoma sam brz u takvim stvarima.

Dok sam pakirao svoje kofere, jedna stvar umalo me deprimirala. Morao sam spakirati i one sasvim nove klizaljke koje mi je majka bila tek poslala, prije nekoliko dana. To me deprimiralo. Mogao sam vidjeti majku kako odlazi k »Spauldingu« i postavlja prodavaču milijun šašavih pitanja - a mene u isto vrijeme opet šupiraju iz škole. To me nekako rastužilo. Nije mi kupila pravu vrstu klizaljki - ja sam želio trkače, a ona mi je kupila klizaljke za hokej - ali to me ipak rastužilo. Gotovo svaki put kad mi netko nešto pokloni, ta me stvar na kraju rastuži.

Kad sam sve spakirao, prebrojio sam novac. Ne sjećam se baš točno koliko sam imao, ali sam bio pun love. Baka mi je tjedan dana ranije bila poslala džeparac. Imam baku koja je

veoma široke ruke kad se radi o novcu. Ne rade joj više svi kotačići - stara je kao sam vrag - i stalno mi šalje neki novac za rođendan, bar četiri puta godišnje. Bilo kako bilo, iako sam bio pun love, zaključio sam da bi mi koji dolar više dobro došao. Čovjek nikad ne zna. Sto sam učinio, otišao sam i probudio Fredericka Woodruffa, momka kome sam bio posudio pisali stroj. Pitao sam ga koliko bi mi dao za njega. Bio je prilično bogat momak. Rekao je da ne zna. Rekao je da nema baš mnogo volje da ga kupi. Konačno ga je ipak kupio. Stajao je oko devedeset dolara, a on mi je za njega dao samo dvadeset. Bio je ljut zbog toga što sam ga probudio.

Kad sam bio potpuno spreman poći, kad sam spremio kofere, i sve, zastao sam na nekoliko trenutaka pokraj stubišta da bacim posljednji pogled na hodnik. Gotovo sam plakao. Ne znam zašto. Nabio sam na glavu onu crvenu lovačku kapu i okrenuo štitnik nazad, kako mi se najviše svidalo, a onda sam dreknuo najjače što sam mogao:

- *Spavajte čvrsto, kreteni!* - Kladim se da sam probudio sve hulje na cijelom katu. A onda sam izjurio van. Neki idiot prosuo je po stubištu ljeske od kikirikija i vraški je malo nedostajalo pa da polomim svoj ludi vrat.

8

Bilo je kasno da pozovem taksi pa sam otišao pješice sve do željezničke postaje. Nije bila daleko, ali je bilo jezivo hladno, bilo je teško gaziti kroz snijeg, a moji gledston koferi neprestano su me udarali po nogama. Ipak sam nekako uživao u svježem zraku i svemu oko sebe. Nezgodno je bilo samo to što me od hladnoće zabolio nos i ono mjesto ispod same gornje usne gdje me udario onaj idiot Stradlater. Raspljeskao mi je usnu o zube i gadno me boljelo. Uši su mi, međutim, bile lijepo tople. Ona kapa što sam je kupio imala je iznutra poklopce za uši pa sam ih spustio - bilo mi je potpuno svejedno kako izgledam. U blizini ionako nije bilo nikoga. Svi su već bili u krpama.

Imao sam sreću kad sam došao na stanicu jer trebao sam čekati vlak samo desetak minuta. Dok sam čekao, uzeo sam šaku snijega i oprao njime lice. Bio sam još sav krvav.

Obično volim putovati vlakom, osobito noću kad se upale svjetla i prozori izgledaju tako crni, a jedan od onih momaka u bijelim keceljama prolazi kroz hodnik i prodaje kavu, sendviče i novine. Obično kupim sendvič sa šunkom i oko četiri časopisa. Kad se nadem u noćnom vlaku, u stanju sam čak i do kraja pročitati neku od onih glupih priča u tim časopisima, a da mi ne dođe da povraćam. Znae već na što mislim. Jednu od onih priča u kojima sve vrvi od onih nemogućih momčina koščatih vilica po imenu David i ne-

mogućih djevojaka po imenu Linda ili Marcia, koje tim Davidima vječito pripaljuju one njihove proklete lule. U vlaku, noću, u stanju sam čak i pročitati poneku od tih blesavih priča, ponekad. Ali ovaj put bilo je drukčije. Nekako mi se nije dalo. Samo sam sjedio i nisam radio ništa. Sve što sam učinio bilo je da sam skinuo svoju lovačku kapu i nabio je u džep od kaputa.

Odjednom, iznenada, ušla je u Trentonu ona dama i sjela pokraj mene. Čitav vagon bio je gotovo prazan, bilo je već prilično kasno, i sve, ali ona je sjela pokraj mene umjesto na neko prazno mjesto zato što je vukla za sobom neki prilično težak kofer, a ja sam sjedio na prvom sjedalu do vrata. Spustila je kofer točno na sredinu prolaza između sjedala tako da se kondukter i svi mogu što lakše spotaći o njega. Na haljini je imala neke orhideje, kao da je bila na nekom gala prijemu, ili nečem sličnom. Imala je četrdeset do četrdeset pet godina, mislim, ali je bila vrlo privlačna. Žene me obaraju s nogu. Obaraju, doista. Ne tvrdim da sam nekako posebno opsjednut seksom ili nešto slično, iako sam prilično upaljiv. Jednostavno, volim ih, to sam htio reći. One u vlaku uvijek ostavljaju svoje proklete kofere nasred prolaza.

Bilo kako bilo, sjedili smo tako jedno pokraj drugog kad mi ona iznenada reče:

- Oprostite, nije li ono naljepnica škole u Penceyju? - Gledala je u moje kofere, gore na polici.

- Jest - odgovorio sam. Bila je u pravu. Na jednom od mojih gladstona bila je naljepnica škole u Penceyju. Glupa i prostačka stvar, priznajem.

- Oh, vi idete u Pencey? - rekla je. Imala je lijep glas. Lijep telefonski glas, uglavnom. Morala bi uvijek nositi telefon sa sobom.

- Da, idem - odgovorio sam.

- Oh, kako je to divno! Onda vjerojatno poznajete mog sina. Ernest Morrow? On je također u Penceyju.

- Da, poznajem ga. U istom smo razredu.

Njezin sin bio je bez sumnje najveća hulja koja je ikad bila u Penceyju, u čitavoj blesavoj povijesti te škole. Uvijek je nakon kupanja trčao po hodniku i udarao mokrim ručnikom ljude po stražnjicama. Eto kakav je to bio čovjek.

- Oh, to je divno! - uskliknula je dama. Ali nimalo namješteno. Bila je doista ugodna i prirodna.

- Moram ispričati Ernestu da smo se upoznali - dodala je. - Smijem li pitati kako se zovete, dragi?

- Rudolf Schmidt - rekao sam. Nekako nisam bio raspoložen da joj tu sad pričam čitavu svoju biografiju. Rudolf Schmidt bio je vratar u našem internatu.

- Kako vam se sviđa Pencey? - upitala me je.

- Pencey? Ne bi se moglo reći da je loš. Nije to nikakav *raj* niti bilo što slično, ali je dobar kao i većina drugih škola. Neki od nastavnika prilično savjesno shvaćaju svoju dužnost.

- Ernest ga obožava.

- Znam - rekao sam. Zatim sam, po svom starom običaju, počeo onako malo razvlačiti stari drek. - Ernest se brzo prilagođava ljudima i okolnostima. Ozbiljno. Hoću reći, zna kako se prilagoditi.

- Jeste li doista sigurni u to? - upitala me je. Bila je zainteresirana kao sam vrug.

- Ernest? Naravno! - rekao sam. Zatim sam neko vrijeme promatrao kako skida rukavice. Ljudi moji, kako je bila nakićena kamenjem!

- Slomila sam nokat, upravo u trenutku kad sam izlazila iz taksija - rekla je. Pogledala me i kao da se osmjehnula. Imala je strašno lijep osmijeh. Jest, doista. Mnogi ljudi nemaju uopće nikakav, ili imaju samo bezvezan osmijeh. - Er-

nestov otac i ja ponekad se brinemo za njega - rekla je. - Ponekad nam se čini da nije baš osobito društven.

- Kako to mislite?

- E pa... on je veoma osjetljiv dječak. Nikad se nije osobito dobro snalazio u društvu drugih dječaka. Možda zato što na mnoge stvari gleda s više ozbiljnosti nego što je normalno u njegovim godinama.

Osjetljiv! To me oborilo s nogu. Taj dripac Morrow bio je osjetljiv otprilike kao zahodska daska.

Pažljivo sam je pogledao. Nije mi izgledala glupa. Izgledala je kao da bi mogla sasvim dobro znati kakva je u stvari hulja njezin sin. To, međutim, nikad nije moguće sa sigurnošću reći - za nečiju majku, mislim. Sve su majke pomalo neuračunljive. Činjenica je, ipak, da se meni Ernestova majka svidjela. Bila je kako treba. - Jeste li raspoloženi za cigaretu? - upitao sam.

Pogledala je naokolo.

- Čini mi se da ovo nije vagon za pušače, Rudolfe - rekla je. Rudolfe. To me oborilo.

- Nema veze. Možemo pušiti dok ne počnu vikati na nas - rekao sam. Primila je cigaretu, a ja sam joj pružio vatre.

Izgledala je lijepo dok je pušila. Uvlačila je dim i sve radila kako treba, ali nije *gutala* dim na način kako to većina žena njezinih godina čini. Imala je mnogo šarma. Imala je, također, i mnogo seksepila, ako već želite znati istinu.

Iznenada me nekako čudno pogledala.

- Možda se varam, ali čini mi se da vam nos krvvari, dragi - rekla je odjednom.

Kimnuo sam glavom i izvadio rupčić.

- Netko me pogodio grudom snijega - rekao sam. — Jednom od onih tvrdih, ledenih. - Možda bih joj bio rekao što

se ustvari dogodilo da priča nije bila tako duga. Svidala mi se, doista. Bilo mi je već pomalo krivo što sam joj rekao da se zovem Rudolf Schmidt. - Dobri stari Ernie - rekao sam. - On je jedan od najpopularnijih momaka u Penceyju. Jeste li to znali?

- Ne, nisam.

Kimnuo sam glavom.

- Trebalo nam je, svakome od nas, prilično vremena da ga upoznamo kako treba. Čudan je to mladić. *Neobičan* mladić, neobičan na mnogo načina. Znete li na što mislim? Kao, na primjer, kad sam ga prvi put sreo, mislio sam da je priličan snob. Eto, to sam mislio. Ali nije. To je momak sa svojom posebnom, originalnom ličnošću zbog koje je drugima potrebno malo više vremena da ga upoznaju.

Dobra stara gospođa Morrow nije rekla ništa, ali, ljudi moji, trebali ste je vidjeti! Doslovno sam je zalijepio za sjedalo. Uzmite tako nečiju majku, sve što ona želi čuti jest to kakav je njezin sin glavna faca.

Nakon toga sam počeo *po pravom* razbacivati stare što-sove.

- Je li vam Ernest pričao o izborima? - upitao sam. - Razrednim izborima?

Odmahnula je glavom. Držao sam je u transu. Jesam, doista.

- E, pa, nas nekolicina htjeli smo da stari Ernest bude predsjednik razreda. Hoću reći, bila je to jednoglasna odluka. Hoću reći, svi smo smatrali da je on jedini momak koji bi mogao u potpunosti zadovoljiti na toj dužnosti - rekao sam. Ljudi moji, kako sam lupetao! - Izabran je, međutim, neki drugi mladić, Harry Fencer. A raz/og zašto je izabran, jednostavno i očigledno, bio je taj što Ernie nije dopustio da ga kandidiramo. Zato što je tako ludo skroman i povu-

čen, i sve. *Odbio* je... Ljudi moji, on je *doista* skroman. Trebali biste pokušati u tom pogledu malo djelovati na njega. - Pogledao sam je. - Zar vam nije pričao o tome?

- Ne, nije.

Klimnuo sam glavom.

- Takav je on, Ernie. Nije, naravno. To mu je jedina mana... previše je povučen i skroman. Doista biste ga trebali nekako nagovoriti da se pokuša osloboditi toga, bar ponekad.

Upravo u tom trenutku naišao je kondukter, zatražio od gospođe Morrow kartu i pružio mi priliku da malo odahnem od tog silnog lupetanja. Drago mi je bilo, ipak, što sam se mogao malo ispucati. Takvi tipovi kao stari Morrow, koji vječito udaraju ljude ručnikom po stražnjicama - ozbiljno pokušavajući da *ozlijede* nekoga - ne ostaju štakori samo dok su djeca. Ostaju štakori do kraja života. Mogao bih se, međutim, kladiti kako će poslije tog mog koncerta gospođa Morrow gledati u njemu pretjerano skromnog, povučenog dečka koji nije dopustio da ga izaberemo za predsjednika razreda. To je veoma vjerojatno. Tu se ne može ništa reći. Majke obično nisu osobito pronicave u takvim stvarima.

- Jeste li raspoloženi za jedan koktel? - upitao sam. Osjećao sam bi da bi mi nakon svega toga jedna čašica savršeno legla. — Možemo prijeći u salonska kola. Vrijedi?

- Ah, dragi, zar vi smijete naručivati piće? - odgovorila mi je pitanjem. Ali nimalo s visine. Bila je previše šarmantna da bi govorila s visine, i te stvari.

- Ne, ne bih smio, u stvari ne bih smio, ali obično mi polazi za rukom da ga dobijem zahvaljujući tome što sam prilično visok - rekao sam. - A i zbog toga što imam dosta sijedih vlasi. - Okrenuo sam se i pokazao joj svoju sijedu kosu. Bila je fascinirana kao sam vrag. — Hajdemo, pravite

mi društvo, zašto ne? — rekao sam. Bilo bi uživanje ići s njom.

- Mislim da će ipak biti bolje da ne idem. Hvala vam ipak, dragi - rekla je. — Uostalom, salonska kola su po svoj prilici već zatvorena. Već je prilično kasno, znate. - Bila je u pravu. Bio sam potpuno zaboravio koje je već doba noći.

Tada me pogledala i postavila mi pitanje kojeg sam se već odavno pribojavao.

- Ernest mi je pisao da će doći kući u srijedu, da božićni praznici počinju u *srijedu* - rekla je. - Nadam se da vas nisu iznenada pozvali kući zbog bolesti u obitelji? - Izgledala je doista zabrinuto. Bilo je očito da me to nije pitala samo zbog toga što je imala običaj zabadati nos u tuđe poslove.

- Ne, kod kuće su svi dobro - odgovorio sam. - Radi se 0 meni. Moram na operaciju.

- Oh, kako mi je žao - rekla je. Bila je doista uznemirena. Meni je u istom trenutku bilo krivo što sam to rekao, ali već je bilo kasno.

- Nije previše ozbiljno. Imam neki sasvim mali tumor na mozgu.

- Oh, *ne!* - uzviknula je. Stavila je pritom i ruku na usta, 1 sve.

- Oh, bit će sve u redu i sve kako treba! Nalazi se na samom rubu. I vrlo je malen. Mogu ga izvaditi za otprilike dvije minute.

Zatim sam počeo proučavati onaj red vožnje što sam ga nosio u džepu. Samo da prestanem lagati. Kad jednom počnem, u stanju sam lagati satima. Bez šale. *Satima*.

Nakon toga nismo više mnogo razgovarali. Ona je stala čitati *Vogue* što ga je izvukla iz torbe, a ja sam neko vrijeme gledao kroz prozor. Izašla je u Newarku. Poželjela mi je mnogo sreće prilikom operacije, i sve te stvari. I dalje me

oslovljavala s »Rudolfe«. Zatim me pozvala da na ljeto posjetim Ernieja u Gloucesteru, Massachusetts. Rekla je da imaju kuću na samoj obali, da imaju tenisko igralište, i sve, ali ja sam joj zahvalio i rekao da putujem s bakom u Južnu Ameriku - što je doista bila debela laž jer moja baka rijetko uopće izlazi iz *kuće*, osim kad ide na neku glupu matineju ili nešto slično. Ali onom gadu Ernieju ne bih otišao u posjet za sve blago ovog svijeta, sve da se nađem u najbeznadnijoj situaciji.

9

Kad sam se iskrcao na stanici Pennsylvania, prvo što sam učinio ušao sam u telefonsku govornicu. Bio sam raspoložen nazvati nekoga, bilo koga. Kofere sam ostavio pred samom govornicom tako da mogu paziti na njih, ali čim sam se našao unutra, nisam se više mogao sjetiti nikoga koga bih mogao nazvati. Moj brat D. B. bio je u Hollywoodu. Moja mala sestra Phoebe ide u krevet oko devet sati - *nju*, prema tome, također nisam mogao nazvati. Ona se ne bi ljutila kad bih je probudio, ali nevolja je bila u tome što se sigurno ne bi ona javila. Javili bi se moji roditelji. To je, prema tome, otpalo. Zatim sam pomislio kako bi bilo da nazovem majku Jane Gallagher i pitam kad Jane počinju praznici, ali nije mi se dalo. Osim toga, bilo je već prilično kasno za takve razgovore. Zatim mi je palo na pamet da nazovem jednu djevojku s kojom sam se inače često nalazio, Sally Hayes, jer sam znao da su njezini božićni praznici već počeli - bila mi je napisala neko dugačko, afektirano pismo u kojem me pozvala da joj na Badnjak pomognem kititi božićno drvce i sve, ali nekako sam se bojavao da će mi se javiti njezina majka. Ta njezina majka poznavala je moju majku i već sam je vidio kako lomi noge da se što prije dočepa telefona i javi mojim starcima da sam u New Yorku. Osim toga, nisam baš osobito šizio za tim da razgovaram telefonom sa starom Hayesovicom. Jednom je rekla Sally da sam divljak. Rekla je da

sam divljak i da nemam nikakav određeni cilj u životu. Zatim sam se sjetio da bih mogao nazvati jednog mladića koji je išao u školu u Whootonu kad sam ja bio tamo, nekog Carla Lucea, ali taj mi nije bio osobito drag. Tako se sve svršilo time da nisam nazvao nikoga. Izašao sam iz govornice, nakon nekih dvadeset minuta ili tako nekako, uzeo svoje kofere, otišao do onog tunela u kojem parkiraju taksi i sjeo u taksi.

Tako sam prokleta rastresen da sam dao vozaču svoju pravu adresu, tek tako, iz navike - hoću reći, potpuno sam zaboravio da sam bio naumio par dana ostati u nekom hotelu i ne vratiti se kući dok praznici ne počnu. Postao sam svjestan toga tek kad smo stigli negdje do polovice puta kroz park. Onda sam rekao:

- Hej, hoće li vam biti teško okrenuti se čim vam se pruži prilika? Dao sam vam pogrešnu adresu. Htio bih se vratiti natrag u centar.

Vozač je bio neki lukav tip.

- Ne mogu okrenuti ovdje, šefe. Ovo je jednosmjerna ulica. Sad moram voziti ravno sve tamo do Devedesete.

Nekako nisam imao volje upuštati se u prepirku.

- O.K. - rekao sam. Zatim mi je, iznenada, nešto palo na pamet. — Hej, čujte - rekao sam. - Znete li one patke u onom jezeru u južnom dijelu Centralnog parka? U onom malom jezeru? Da li kojom srećom znate kamo odlaze, te patke, kad se jezero potpuno zaledi? Znete li to možda, kojom srećom? - Bio sam svjestan da su šanse jedan prema milijun.

Okrenuo se i pogledao me kao da sam lud.

- Šta ti to pokušavaš, šefe? - rekao je. - Da me zafrkavaš?

- Ne. Samo me zanimalo, to je sve.

Nije više ništa rekao, pa nisam ni ja. Sve dok nismo izašli iz parka u Devedesetu ulicu. Onda je rekao:

— U redu, šefe. Kamo sad?

— E pa, stvar je takva, ne bih želio odsjesti ni u jednom od hotela u East Sideu, gdje bih mogao naletjeti na nekog poznanika. Putujem inkognito - rekao sam. Mrzim takve primitivne štosove kao što je »putujem inkognito«, ali kad se nađem s nekim takvim primitivcem, uvijek se i sam tako ponašam. - Znate li slučajno, kojom srećom, čiji orkestar svira kod »Tafta« ili »New Yorkera«?

— Nemam pojma, šefe.

— E, pa, odbacite me onda do »Edmonta« - rekao sam. - Jeste li raspoloženi da se usput negdje zaustavimo i popijemo zajedno koju čašicu? Ja častim. Pun sam love.

— Ne mogu, šefe. Žao mi je. - Bio je doista izvanredno društven tip. Fantastično izrazit karakter.

Stigli smo do hotela »Edmont«, i tu sam uzeo sobu. Usput, dok sam sjedio u taksiju, bio sam nabio na glavu onu svoju lovačku kapu, tek onako, iz čistog zezanja, ali sam je skinuo kad sam krenuo prijaviti se na recepciju. Nisam htio izgledati kao da sam ćaknut ili što ja znam. To je doista bila prava ironija. Tada još nisam *znao* da je prokleti hotel prepun svakakvih perverzних tipova i degenerika. Da su ispuni- li kuću do krova.

Dali su mi veoma otrcanu sobu iz koje se kroz prozor nije moglo vidjeti ništa osim suprotnog krila hotela. Zapravo, i nije mi bilo stalo. Bio sam previše potišten da vodim računa još i o tome hoću li imati lijep vidik ili ne. Sobar koji me odveo u nju bio je neki starac od bar šezdeset pet godina. On me svojim izgledom deprimirao još više nego sama soba. Bio je jedan od onih ćelavih ljudi koji svu kosu što im je ostala sa strane češljaju naviše, da njom pokriju ćelu. Ra-

dije bih bio ćelav nego ćinio tako nešto. Sad svejedno, kakav divan posao za ćovjeka starog šezdeset pet godina! Da nosi ljudima kofere i išćekuje napojnicu. Pretpostavljam da nije bio neki osobito inteligentan ćovjek niti bilo što slićno, ali bilo je to užasno, ipak.

Kad je otišao, gledao sam neko vrijeme kroz prozor, onako u kaputu. Nisam znao što da počnem. Iznenadili biste se da ste mogli vidjeti što se događalo u suprotnom kriću hotela. Nitko se nije trudio ćak ni da spusti zastore. Vidio sam jednog tipa, ćovjeka sijede kose i inaće veoma dostojanstvenog izgleda, samo u gaćama, kako radi nešto za što znam da mi nećete vjerovati kad vam kaćem. Najprije je podigao kofere na krevet. Zatim je izvadio iz njih sve one ćenske stvari i obukao ih. Sve prave pravcate ćenske stvari - svilene ćarape, cipele s visokim potpeticama, grudnjak i steznik, onaj s vrpcama, onako u kompletu. Zatim je navukao veoma usku crnu većernju haljinu. Tako mi Boga! Onda se počeo šetati gore-dolje po sobi, onim najsitnijim koracima, kako hodaju ćene, pušći cigaretu i promatrajući se u ogledalu. Bio je potpuno sam, ako netko nije bio u kupaoćnici - to nisam mogao vidjeti. Zatim sam, kroz prozor gotovo odmah iznad njegova, ugledao nekog muškarca i ćenu kako polijevaju jedno drugo mlazovima vode - iz usta. Bio je to vjerojatno viski sa sodom a ne voda, nisam mogao toćno vidjeti što imaju u ćašama. Bilo kako bilo, najprije bi on napunio usta i ćitavu je poprskao, a zatim bi ona to isto ućinila *njemu* - radili su to *naizmjenje*, za ime Boćje! Trebali ste ih vidjeti. Cijelo vrijeme bili su skroz-naskroz histerićni, kao da je to što rade najsmješćija stvar što se ikad dogodila. Bez šale, taj hotel bio je od vrha do dna pun svakakvih perverzćnih tipova. Ja sam vjerojatno bio jedini normalan stvor u cijeloj zgradi, nimalo ne pretjerujem. Eto, vrašćki je malo nedostajalo pa da pošaljem telegram starom

Stradlateru neka hvata prvi vlak za New York. On bi u tom hotelu bio car.

Sad, bilo kako bilo, najgore u svemu bilo je to što su besmislice takve vrste nekako neodoljivo privlačne za promatranje, čak i kad to ne želite. Tako je, na primjer, ona mačka koja je puštala da je prskaju po licu i svuda bila prilično zgodna. Hoću reći, to vam je moja velika nevolja. Ja sam, *u mislima*, vjerojatno najveći seksualni manijak koga ste ikad vidjeli. Ponekad sam u stanju zamisliti *vrlo* šašave stvari, koje bih sasvim rado i ostvario kad bi mi se pružila prilika. U stanju sam, recimo, predočiti sebi kako bi to mogla biti itekako velika zabava - kad bismo oboje bili cuguš, i sve ostalo - naći tako neku mačku i uzajamno se prskati vodom ili nečim sličnim po licu i svuda. Stvar je, međutim, takva da mi se sve to ne sviđa kao ideja. Odvratno je, ako malo dublje razmislite. Hoću reći, ako neku curu ne volite iskreno, onda se uopće ne biste trebali zezati naokolo s njom, a ako je *volite*, onda biste trebali voljeti i njezino lice, a ako već volite njezino lice, onda trebate biti pažljivi i ne činiti s njom što ja znam kakve šašave stvari, kao što je tamo neko prskanje vodom, i slično. Doista je beskrajna šteta što su mnoge takve glupe stvari ponekad istovremeno i izvanredna zabava. Djevojke vam u tom pogledu nisu od neke velike koristi, mislim kad nastojite da se ne ponašate *previše* šašavo, kad nastojite da ne pokvarite nešto što je doista lijepo i vrijedno. Poznao sam jednu curu, prije nekoliko godina, koja se ponašala čak šašavije od mene. Ljudi moji, kakve je ona stvari izvodila! Neko smo se vrijeme, međutim, izvrsno zabavljali, na jedan šašav način. Seks je za mene nešto još uvijek prilično mutno. Čovjek tu nikad ne zna na *čemu* je, vrag da ga nosi. Stalno sastavljam za sebe neka seksualna pravila i odmah ih na licu mjesta kršim. Prošle godine donio sam pravilo da se više neću natezati naokolo s

djevojkama od kojih, u suštini, čovjeka može samo šiza uhvatiti. Prekršio sam ga, međutim, već istog tjedna kad sam ga donio - još iste večeri, ako ćemo točno. Proveo sam cijelu noć hvatajući se s jednom užasno uobraženom curom po imenu Anne Louise Sherman. Seks je nešto što naprosto nisam u stanju shvatiti. Nisam, Boga mi.

Dok sam tako tu stajao, počeo sam se nekako poigravati s idejom da nazovem telefonom staru Jane - hoću reći, da je nazovem preko međugradske u B.M., gdje je bila, umjesto da nazivam njezinu majku i pitam kad se Jane vraća kući. Nazivati učenice telefonom kasno noću nije bilo dopušteno, ali ja sam već imao spremnu kombinaciju. Spremio sam se da onome tko podigne slušalicu kažem da sam njezin ujak. Spremio sam se reći kako joj je tetka upravo poginula u prometnoj nesreći i kako moram odmah govoriti s njom. To bi upalilo. Jedini razlog zašto to nisam učinio bio je taj što nisam bio raspoložen za to. Ako čovjek nije raspoložen kako treba, onda takve stvari nikad ne može izvesti na pravi način.

Nakon određenog vremena sjeo sam u naslonjač i popušio par cigareta. Osjećao sam se prilično jadno, to moram priznati. Onda mi je, iznenada, sinula jedna ideja. Izvadio sam lisnicu i počeo tražiti jednu adresu koju mi je ljetos na nekoj fešti dao jedan momak, student iz Princetona. Konačno sam je i našao. Bila je sva ulijepljena bojom od lisnice, ali je još bila čitka. Bila je to adresa jedne djevojke koja nije baš bila prava kurva, ili nešto slično, ali, navodno, nije imala ništa protiv toga da tu i tamo da ponekome, kako mi je rekao taj momak iz Princetona. Jednom ju je bio doveo na neku čagu u Princeton, i malo je falilo pa da ga zbog toga izbace. Bila je nekad striptizeta u nekom baru, ili slično. Bilo kako bilo, otišao sam do telefona i nazvao je. Zvala se Faith Cavendish, a stanovala je u hotelu »Stanford Arms«

na uglu Šezdeset pete ulice i Broadwayja. Neka jazbina, bez sumnje.

Neko vrijeme činilo mi se da nije kod kuće, ili tako nešto. Nitko nije odgovarao. Zatim je, konačno, netko podigao slušalicu.

— Halo - rekao sam. Udesio sam da mi glas zvuči duboko, da ne bi posumnjala u moje godine, ili slično. I tako imam prilično dubok glas.

— Halo - odgovorio je neki ženski glas. Nimalo prijateljski, uostalom.

— Je li tamo gospođica Faith Cavendish?

— A tko je *tamo*? — rekla je. - Tko me to zove sad, u ovo odvratno šašavo doba?

Takav nastup malo me je uplašio.

— Pa sad, znam da je već prilično kasno - rekao sam onim veoma zrelim glasom. - Nadam se da ćete mi oprostiti, ali jedva sam čekao da stupim u vezu s vama. - Rekao sam to galantno kao sam vrag. Jesam, doista.

— *Tko je tamo?*

— Pa, sad, vi me ne poznajete. Ja sam prijatelj Eddieja Birdsella. On mi je predložio da vas, ako ikad dođem u ovaj grad, potražim i pozovem na čašicu-dviije.

— *Čiji? Čiji* ste vi prijatelj? - Ljudi moji, ta ženska je preko telefona bila prava tigrica. Vraški malo je nedostajalo pa da zaurla na mene.

— Edmunda Birdsella. Eddieja Birdsella - rekao sam. Nisam se nikako mogao sjetiti je li se zvao Edmund ili Edward. Sreo sam ga samo jednom, na onom proklesnoj glupoj fešti.

— Ne poznajem nikoga s takvim imenom, lafe. A ako mislite da sam sretna kad me netko probudi usred...

— Eddie *Birdsell*? Iz Princetona? - rekao sam.

Bilo je očito da žurno prebire po mislima, tražeći to ime.

- Birdsell, Birdsell... iz Princetona... Princeton koledža?

- Točno — rekao sam.

- Vi ste iz Princeton koledža?

- Pa sad... otprilike tako nešto.

- Oh... pa *kako* je Eddie? - rekla je. - Ovo je, međutim, doista pomalo neuobičajeno vrijeme za razgovor. Isuse Kri-ste!

- On je dobro. Zamolio me da vas pozdravim.

- Lijepo, hvala vam. Pozdravite i vi *njega* - rekla je. - Silan je to čovjek. Sto radi? - Iznenada je poprimila neki sasvim prijateljski ton.

- Oh, znate već. Sve jedno te isto - rekao sam. Kako sam, do vraga, mogao *znati* što radi? Jedva sam ga i pozna-vao. Nisam imao pojma je li uopće još u Princetonu. - Čuj-te - rekao sam - imate li nešto protiv toga da se negdje sastanemo i popijemo zajedno koju čašicu?

- Ta znate li vi uopće koje je *dobai* - rekla je. - Kako vam je ime, uostalom, ako mogu znati? - Odjednom je počela govoriti s nekim engleskim naglaskom. - Kad govorite, nekako mi se čini da ste mlađi čovjek.

Nasmijao sam se.

- Hvala vam na komplimentu - rekao sam, galantno kao sam vrag. - Zovem se Holden Caulfiel. - Trebalo je da joj kažem neko izmišljeno ime, ali tada mi to nije palo na pamet.

- E pa, čujte, gospodine Cawffle. Nemam običaj zakazivati sastanke u pola noći. Ja sam zaposlena cura.

- Sutra je nedjelja - rekao sam.

- Nema veze, to je *isto*. Moram se naspavati bar radi ljepote. Znate već kako je.

- Mislio sam da bismo mogli popiti zajedno bar po jedan koktel. Nije baš tako strašno kasno.

- Hvala. Vrlo ste zlatni - rekla je. - Odakle zovete? Gdje se sad uopće nalazite?

-Ja? U telefonskoj govornici.

- Oh - rekla je. Onda je nastala jedna poduža stanka. — E, pa, doista bih strašno voljela da se jednom nađem s vama, gospodine Cawffle. Kad govorite, imam dojam da ste veoma privlačni. Rekla bih da ste veoma privlačan čovjek. Ali *doista* je kasno.

- Mogao bih doći k vama.

- Pa sad, u normalnim okolnostima, rekla bih divno. Hoću reći, bilo bi mi zbilja drago da svratite na jedno piće, ali moja cimerica, s kojom stanujem, danas je slučajno bolesna. Evo je, leži ovdje cijele noći, ni oka da sklopi. A upravo je ovog trenutka zaspala. Ozbiljno.

- Oh, to je doista prava šteta.

- Gdje ćete odsjesti? Možda bismo se mogli naći sutra?

- Sutra ne mogu - rekao sam. - Mogao bih samo noćas.
- E, jesam bio blesav. Nisam to trebao reći.

- Onda, što možemo! Strašno mi je žao.

- Pozdravit ću Eddieja od vas.

- Hoćete, doista? Nadam se da ćete se lijepo provesti kod nas u New Yorku. Silan je to grad.

- Znam da jest. Hvala vam. Laku noć - rekao sam. Onda sam spustio slušalicu.

Ljudi moji, ovaj put sam *doista* zabrljao. Trebao sam urediti tako da se nađemo bar na čašicu-dvije, ako ništa drugo.

10

Još uvijek nije bilo previše kasno. Nisam baš siguran koliko je točno bilo sati, ali kasno baš nije bilo. Ako postoji stvar koju mrzim, onda je to odlazak u krevet kad se uopće ne osjećam umornim. Zato sam otvorio kofer i izvukao čistu košulju, a onda sam otišao u kupaonicu, umio se i obukao. Sto sam smislio, smislio sam da odem dolje i vidim što se, do vraga, radi u Plavom salonu. Imali su tamo, u tom hotelu, neki noćni klub, Plavi salon.

Dok sam presvlačio košulju, vraški je malo nedostajalo da popustim i nazovem telefonom svoju malu sestru Phoebe. Doista sam želio malo porazgovarati s njom telefonom. Razgovarati s nekim pametnim. Nisam se, međutim, usudio riskirati i nazvati je, jer je ona još uvijek bila samo mala djevojčica i sugurno više nije budna, a kamoli negdje blizu telefona. Pomišlajao sam da eventualno, ako se jave roditelji, odmah spustim slušalicu, ali ni to ne bi išlo. Znali bi da sam to ja. Moja majka uvijek zna kad sam ja na telefonu. Ona je vidovita. Ali doista ne bih imao ništa protiv toga da sam mogao malo naklapati sa starom Phoebe.

Trebali ste je vidjeti. U životu sigurno niste vidjeli tako lijepu i bistru djevojčicu. Doista je bistra. Hoću reći, otkako je pošla u školu, imala je uvijek odlične ocjene iz svih predmeta. U stvari, ja sam jedini tup u cijeloj porodici. Moj

brat D. B. je pisac i sve što god hoćete, a moj drugi brat Allie, onaj koji je umro, o kome sam vam pričao, bio je pravi mudrac. Ja sam jedini koji je doista tup. Ali trebali biste vidjeti staru Phoebe. Ima pomalo crvenu kosu, pomalo sličnu onoj kakvu je imao Allie, ljeti uvijek kratko ošišanu. Ljeti je uvijek zabacuje iza ušiju. Ima fine, lijepe male uši. Zimi je, međutim, nosi prilično dugu. Majka joj tada ponekad plete pletenice, a ponekad ne. Ima doista lijepu kosu. Ima deset godina. Prilično je mršava, kao i ja, ali zgodno mršava. Koturaški mršava. Jednom sam je promatrao s prozora dok je prelazila preko Pete avenije prema parku i, eto, doista je takva, koturaški mršava. Svidjela bi vam se. Hoću reći, ako staroj Phoebe kažete nešto, ona će uvijek točno znati o kom vragu govorite. Hoću reći, možete je čak i povesti sa sobom bilo kamo. Ako je, recimo, povedete da gleda neki blesavi film, ona će znati da je to blesav film. Ako je povedete da gleda neki sasvim pristojan film, ona će znati da je to sasvim pristojan film. D. B. i ja povelili smo je jednom da vidi onaj francuski film *Pekareva žena* sa Raimujem. Bila je izvan sebe. Njezin najdraži film je, međutim, *Trideset devet stepenica* sa Robertom Donatom. Zna čitav taj prokleti film napamet jer sam je vodio da ga gleda valjda deset puta. Kad ono, na primjer, stari Donat dolazi u onu seosku kuću u Škotskoj, bježeći pred policijom, Phoebe će vam uvijek u samom kinu glasno reći - u istom trenutku kad i onaj Škot u filmu - »Jedete li haringe?«. Zna sve dijaloge napamet. A kad u filmu onaj profesor, koji je u stvari njemački špijun, podigne svoj mali prst na kome nedostaju dva članka, pokazujući ga Robertu Donatu, stara Phoebe ga u tome uvijek pretekne - podigne uvijek *svoj* mali prst u mraku i pravo meni pred lice. Perfektna je. Svidjela bi vam se. Jedina joj je mana što ponekad malo previše žestoko izražava svoje osjećaje. Veoma je emocionalna, za takvo dijete. Doista jest. Ima još nešto što radi,

stalno piše knjige. Samo ih nikad ne završava. Sve su o nekoj djevojčici po imenu Hazel Weatherfield, samo što stara Phoebe njezino ime piše Hazle umjesto Hazel. Stara Hazle Weatherfield je djevojčica-detektiv. Svi misle da je siročče, ali se njezin stari svaki čas pojavljuje. Njezin stari je uvijek »visok, privlačan džentlemen od oko dvadeset godina«. To me obara. Dobra stara Phoebe! Tako mi Boga, svidjela bi vam se. Bila je bistra čak i dok je još bila sitna mala klinka. Dok je još bila sasvim mala klinka, ja i Allie često smo je vodili sa sobom u park, osobito nedjeljom. Allie je imao malu jedrilicu s kojom se volio zabavljati nedjeljom u parku, pa smo obično vodili i Phoebe sa sobom. Uvijek je nosila bijele rukavice i išla između nas dvojice kao prava dama, i sve. A kad smo Allie i ja vodili konverzaciju o stvarima općenito, stara Phoebe je uvijek slušala. Ponekad se čak događalo da zaboravimo da je prisutna, jer je bila još takva mala klinka, ali *ona* bi nam to uvijek dala do znanja. Prekidala bi nas čitavo vrijeme. Gurnula bi, ili tako nešto, Allieja ili mene i rekla: »*Tko?* Tko je to rekao? Bobby ili dama?« Mi bismo joj objasnili tko je što rekao, a ona bi rekla »Oh!« i nastavila slušati. I Allie se njom oduševljavao. Hoću reći, i on ju je volio. Ona sad ima deset godina i nije više tako mala mala klinka, ali još uvijek oduševljava svakoga - u svakom slučaju, svakoga tko ima malo mozga.

Bilo kako bilo, ona je bila netko s kim je čovjek bio uvijek raspoložen razgovarati telefonom. Ipak, više sam se plašio da bi se mogli javiti moji roditelji i ustanoviti da se nalazim u New Yorku, da su me nogirali iz Penceyja, i sve. Tako sam naprosto završio s oblačenjem košulje, spremio se i spustio liftom u foaje da vidim što se radi.

Ne računajući nekoliko tipova koji su veoma nalikovali na makroe, i nekoliko plavuša koje su veoma nalikovale na kurve, foaje je bio gotovo prazan. Iz Plavog salona su, međutim, dopirali zvuci orkestra, pa sam otišao tamo. Nije bio

baš pretrpan, ali su mi svejedno dali najgluplji stol - u samom kutu. Trebao sam šefu sale gurnuti jedan dolar pod nos. U New Yorku, gospodine moj, samo novac govori - bez šale.

Orkestar je bio, dakle, pravi užas. Buddy Singer. Metalno prodoran, ali ne ugodno prodoran - seljački prodoran. Osim toga, u sali je bilo veoma malo gostiju mojih godina. Ustvari, nije bilo nikoga mojih godina. Publika se dobrim dijelom sastojala od postarije gospode strašno razmetljiva izgleda i držanja, i njihovih dama. Osim za stolom odmah pokraj mojeg. Za stolom odmah pokraj mojeg sjedile su tri žene tridesetih godina ili tu negdje. Sve tri bile su prilično ružne, a na glavama su imale takve neke šešire, pa se moglo odmah vidjeti da ustvari ne žive u New Yorku, ali jedna od njih, plavuša, i nije bila tako loša. Bila je nekako privlačna, ta plava, i bio sam već počeo pomalo razmjenjivati poglede s njom kad se odjednom pojavio konobar s pitanjem što želim naručiti. Naručio sam škotski viski sa sodom i rekao da ih ne miješa - rekao sam to što sam mogao brže jer, ako tu nešto otežete hm-hm i ovaj-ovaj, konobari uvijek pomisle kako još nemate dvadeset jednu godinu i odbijaju vam donijeti bilo kakvo alkoholno piće. S ovim sam, međutim, ipak imao muke.

— Žao mi je, gospodine — rekao je - imate li neku potvrdu o tome koliko imate godina? Vozačku dozvolu, možda?

Pogledao sam ga onako ledenohladno, kao da me bogzna kako uvrijedio, i upitao ga:

— Zar izgledam kao da imam manje od dvadeset jednu?

— Žao mi je, gospodine, ali mi imamo...

— O.K., O.K. - rekao sam. Neka ide do vraga, pomislio sam. - Donesite mi koka-kolu. - Već se htio udaljiti, ali pozvao sam ga natrag. - Zar ne biste mogli naliti malo ruma ili nečega? - upitao sam. Pitaو sam ga veoma pristojno. -

Ne mogu čučati u ovom vašem pajzlu leden trijezan. Zar ne biste mogli naliti u koka-kolu malo ruma ili bilo čega?

- Veoma mi je žao, gospodine - rekao je i zbrisao. Nisam mu, međutim, mogao ništa zamjeriti. Ako ih uhvate da prodaju piće maloljetnicima, izgube posao. A ja sam prokleti maloljetnik.

Počeo sam ponovno škicati one tri vještice za susjednim stolom. To jest, onu plavušu. Ostale dvije bile su samo za krajnju glad. Nisam to, međutim, činio nimalo grubo. Samo sam ih sve tri pogledao, onako mrtvo hladno. Sto su počele, sve tri, kad sam to učinio, počele su hihotati kao idioti. Vjerojatno su pomislile da sam premlad da nekog tako škicam. Htio sam iskočiti iz kože zbog toga — čovjek bi pomislio kako se želim *oženiti* njima, što li. Trebao sam ih zatim ignorirati, pošto su to učinile, ali sva je muka bila u tome što se meni doista plesalo. Ponekad strašno volim plesati, i upravo tad me je uhvatilo. I tako sam se iznenada nekako kao nagnuo prema njima i rekao:

- Je li koja od vas djevojaka raspoložena za ples? - Nisam pitao nimalo neotesano niti bilo što slično. U stvari, veoma galantno. Samo, vrag neka ga nosi, one su pomislile da je i *to* stvar za uzbunu. Počele su opet hihotati. Bez šale, bile su sve tri prave glupače, doista. - Hajde - rekao sam. - Plesat ću redom sa svakom od vas. Vrijedi? Sto velite? Hajdemo! - Doista mi se plesalo.

Konačno se ona plavuša digla da pleše sa mnom, jer je bilo očito da ustvari *njoj* govorim, pa smo otišli do podija za ples. Kad smo otišli, ona druga dva gabora samo što nisu dobila histerični napad. Sigurno mi je već bilo sve došlo do grla kad mi se uopće dalo natezati s njima.

Vrijedilo je, međutim. Ona plava doista je znala plesati. Plesala je valjda najbolje od svih mačaka s kojima sam ikad

plesao. Bez šale, neke od onih doista priglupih žena u stanju su na plesnom podiju upravo opiti čovjeka. S druge strane, uzmite neku doista pametnu curu, ta će vas stalno pokušavati *voditi* naokolo ili uopće neće imati veze s plesom, tako da je od svega najbolje ostati za stolom i naprosto se napiti, skupa s njom.

- Vi doista znate plesati - rekao sam toj plavuši. - Trebali biste ići u profesionalce. Ozbiljno vam kažem. Jednom sam plesao s jednom pravom balerinom, ali vi plešete duplo bolje od nje. Jeste li ikad čuli za Marca i Mirandu?

- Sto? - rekla je. Nije me uopće slušala. Samo je gledala svuda naokolo po sali.

- Pitao sam vas jeste li ikad čuli za Marca i Mirandu.

- Ne znam. Nisam. Ne znam.

- E, pa, to vam je jedan plesni par, ona je balerina. Ali nije bogzna što. Znete li kad se za jednu djevojku može reći da doista fantastično pleše?

- Sto kažete? - rekla je. Uopće me nije slušala. Nježne misli lutale su naokolo.

- Pitao sam znate li kad se za jednu djevojku može reći da doista fantastično pleše?

- Ahm.

- E pa... evo, ja sad držim ruku na vašim leđima. Ako mi se čini da ispod moje ruke nema ničega - ni kukova, ni nogu, *ničega* - onda ta djevojka doista fantastično pleše.

Ona me, međutim, uopće nije slušala. Zato sam i ja nju ignorirao neko vrijeme. Samo smo plesali. Ljudi moji, kako je ta glupača znala plesati! Buddy Singer i njegov smrdljiv orkestar svirali su onu pjesmu *Tek jedna od onih stvari*, čak ni *om* nisu bili u stanju da je totalno upropaste. To je odlična pjesma. Nisam pokušavao izvoditi nikakve štosove dok smo plesali — mrzim ljude koji, čim se popnu na plesni

podij, počnu izvoditi gomilu bezveznih ekshibicionističkih štosova — ali sam je vodio tamo-amo i ona je uvijek ostajala uz mene. Smiješno je bilo to što sam imao dojam da i ona uživa u svemu tome, sve dok nije izvalila onu glupu primjedbu.

- Ja i moje prijateljice vidjele smo sinoć Petera Lorrea - rekla je. — Onog filmskog glumca. Osobno. Kupovao je novine. Kako je *sladak!*

- Vi ste sretni - rekao sam. - Stvarno ste sretni. Zna li to? - Bila je doista prava guska. Ali kakva plesačica! Nisam se mogao suzdržati a da je ne poljubim u vrh njezine glupe glave - znate već, tamo gdje je imala razdjeljak. Naljutila se kad sam to učinio.

- Hej! Kakvi su sad to štosovi?

- Nikakvi. Nikakvi štosovi. Vi doista znate plesati - rekao sam. - Imam jednu malu sestru koja ide tek u četvrti razred. Plešete gotovo isto tako dobro kao i ona, a ona zna plesati bolje nego itko živ ili mrtav na svijetu.

- Pripazite malo na svoj jezik, ako nemate ništa protiv.

Kakva dama, ljudi moji! Prava *kraljica*, tako mi Boga.

- Odakle ste vi, djevojke? - upitao sam.

Nije mi, međutim, odgovorila. Bila je, mislim, previše zauzeta izviđanjem neće li odnekud izbiti stari Peter Lorre.

- Odakle ste vi, djevojke? - upitao sam je ponovno.

- Što? - rekla je.

- Odakle ste vi, djevojke? Ne morate odgovoriti ako vam nije po volji. Ne bih želio da se previše naprežete.

- Iz Seattlea, Washington - rekla je. Držala se kao da mi je time što mi je to povjerila učinila neku uslugu.

- S vama je veoma zabavno razgovarati - rekao sam joj. - Zna li to?

- Što?

Odustao sam. Bila je ionako prekratka za to.

- Jeste li raspoloženi za jedan mali bugi, ako budu svirali nešto brzo? Ništa seljačko, nikakvo skakanje ili što ja znam. Onako lijepo i lagano. Ako zasviraju nešto brzo, svi će otići na svoja mjesta, svi osim starih i debelih, pa ćemo imati dovoljno prostora. O.K.?

- Svejedno mi je - rekla je. - Hej... koliko vi, ustvari, imate godina?

To me, ne znam zbog čega, naljutilo.

- Oh, Bože - rekao sam. - Nemojte sad sve pokvariti. Imam dvanaest, zaboga. Velik sam za svoje godine.

- Slušajte, već sam vam jednom rekla. Ne trpim takav način govora. Ako nastavite tako, može se dogoditi da se vratim svojim prijateljicama, znate.

Ispričavao sam se kao izbezumljen jer je orkestar počinjao svirati neku brzu stvar. Počeli smo plesati bugi — ali veoma lijepo i lagano, ništa seljački. Plesala je doista dobro. Sve što ste trebali učiniti bilo je da je dodirnete. A kad se okretala, njezino fino malo dupe tako se lijepo uvijalo, i sve. Bio sam sav izvan sebe. Ozbiljno vam kažem. Do trenutka kad smo ponovno sjeli za stol bio sam već napola zaljubljen u nju. Takva vam je stvar s curama. Svaki put kad učine nešto lijepo - čak i ako nisu bogzna što za oko, pa čak i ako su onako malo priglupе - čovjek je odmah napola zaljubljen u njih, a onda nikad ne zna na čemu je, kog vruga. Djevojke. Isuse Kriste. Djevojke su u stanju dovesti vas do ludila. Doista jesu.

Nisu me pozvale da sjednem za njihov stol - uglavnom zbog toga što su za nešto takvo bile preglupe - ali ja sam ipak sjeo. Plavuša s kojom sam plesao zvala se Bernice i još nekako - Crabs ili Krebs. One dvije ružne zvale su se

Marty i Laverne. Rekao sam im da se zovem Jim Steele, tek onako, iz čistog zezanja. Onda sam ih pokušao navući na neki malo inteligentniji razgovor, ali to je bilo gotovo neizvedivo. Čovjek im je morao kliještima čupati riječi. Teško bi bilo reći koja je od njih tri bila najgluplja. Sto su radile, sve tri su bez prestanka promatrale čitavu prostoriju, kao da očekuju da će za koji trenutak upasti unutra čitav čopor onih prokletih *filmskih zvijezda*. Vjerojatno su zamišljale da filmske zvijezde, kad god dođu u New York, ništa drugo ne rade nego vise u Plavom salonu, a ne u »Stork« klubu ili »El Moroccu« i takvim mjestima. Sad, bilo kako bilo, trebalo mi je pola sata da izvučem iz njih gdje rade u Seattleu, i takve stvari. Sve su radile u istom osiguravajućem društvu. Pitao sam ih sviđa li im se taj posao, ali mislite da je od tih triju glupača bilo moguće dobiti neki inteligentan odgovor? Mislio sam da su one dvije ružne, Marty i Laverne, sestre, ali su se obje strahovito uvrijedile kad sam ih to upitao. Bilo je očigledno da ni jedna od njih nije željela izgledati kao ona druga, i čovjek im to nije mogao ni zamjeriti. Bilo je to, ipak, veoma zabavno.

Plesao sam sa svima - sa sve tri - redom. Jedna od onih ružnih, Laverne, nije ni plesala baš tako loše, ali zato je ona druga, stara Marty, bila ubitačna. Plesati sa starom Marty bilo je isto kao i vući Kip slobode za sobom po podu. Jedini način na koji sam mogao bar malo zasladiti to natezanje okolo-naokolo bilo je da se malo zabavljam na njezin račun. Zato sam joj rekao da sam upravo vidio Garyja Coopera, filmskog glumca, dolje u dnu sale.

- *Gdje?* - upitala me, uzbuđena kao sam vrag. - *Gdje?*

- Šteta, zakasnili ste. Upravo je izašao. Zašto niste pogledali kad sam vam rekao?

Stala je usred plesa i počela nadvirivati preko svih glava ne bi li ga još vidjela.

- Oh, do vraga! - rekla je. Gotovo sam joj srce slomio, doista jesam. Bilo mi je strašno krivo što sam se tako naša-
lio s njom. S nekim se ljudima ne treba tako šaliti, čak i kad
to zaslužuju.

Evo, međutim, što je u tome bilo od svega najsmješnije.
Kad smo se vratili za stol, stara Marty je ponosno rekla
ostalim dvjema kako je Gary Cooper upravo izašao iz loka-
la. Ljudi moji, stara Bernice i Laverne umalo što nisu izvrši-
le samoubojstvo kad su to čule. Bile su potpuno izvan sebe
i pitale su Marty je li ga vidjela, i te stvari. Stara Marty je
rekla da ga je vidjela samo na trenutak. To me oborilo.

Bar se već zatvarao pa sam svima, brzo, prije nego što
mu udare ključ, naručio po dva pića i još dvije koka-kole za
sebe. Stol je bio sav zakrčen čašama. Jedna od onih ružnih,
Laverne, stalno mi je pila krv što pijem samo koka-kolu.
Imala je izvanredan smisao za humor. Ona i stara Marty
pile su Tom-Collinse - usred prosinca, za ime Božje! Nisu
znale za bolje. Ona plavuša, stara Bernice, pila je burbon sa
sodom. I ljuštila ga je doista propisno. Sve tri su čitavo vri-
jeme bez prestanka tražile pogledima filmske zvijezde. Je-
dva ako su koju riječ progovorile, čak i međusobno. Stara
Marty pričala je više nego druge dvije zajedno. Bez prestan-
ka je izvaljivala one vrlo otrcane, dosadne štosove - zahod
je nazivala »soba za djevojčice«, a za onog jadnog starog
otrcanog klarinetista u orkestru Buddyja Singera orkestru
rekla je da je »doista mrtav« kad je ustao i izvukao par jad-
nih ledenih hotova. Njegov klarinet nazivala je »lizalicom«.
Prava primitivka! Druga ružna, Laverne, smatrala je da spa-
da među izuzetno duhovite osobe. Stalno je tražila od mene
da nazovem svog oca i da ga pitam što radi noćas. Stalno me
je pitala je li moj otac izašao noćas s nekom mačkom. Pitala
me to *četiri puta* - bila je doista duhovita. Stara Bernice, ona
plava, nije gotovo ni riječi progovorila. Svaki put kad bih je

nešto upitao, odgovarala je »Što?«. To čovjeku nakon određenog vremena počne ići na živce.

Izenada, kad su ispraznile svoje čaše, sve tri su ustale i rekle kako je vrijeme da idu u krevet. Rekle su kako sutra moraju rano ustati jer žele vidjeti prvu predstavu u Radio City Music Hallu. Pokušao sam ih nagovoriti da ostanu još neko vrijeme, ali nisu htjele. Tako smo se pozdravili i sve što uz to ide. Rekao sam da ću ih potražiti u Seattleu, ako ikad dođem tamo, u što sumnjam. Da ću ih potražiti, mislim.

S cigaretama i svim ostalim račun je ispao na nekih tri-naest dolara. Mislim da bi bio red da su bar *ponudile* da plate piće koje su popile prije nego što sam im se pridružio - ja to ne bih *dopustio*, naravno, ali trebale su barem ponuditi. Nije mi, uostalom, bilo mnogo stalo. Bile su takve guske, a na glavama su imale takve neke jadne, smiješne šešire. A ono s ranim ustajanjem da bi vidjele prvu predstavu u Radio City Music Hallu posebno me deprimiralo. Ako netko, neka djevojka u nemogućem šeširu, na primjer, dođe čak u New York - iz Seattlea u državi *Washington*, za ime Božje - i završi tako da ustaje rano izjutra da pogleda neku idiotsku prvu reviju u Radio City Music Hallu, onda me to tako deprimira da je to naprosto nepodnošljivo. Platilo bih im, svima trima, *stotinu* čaša pića samo da mi to nisu rekle.

Otišao sam iz Plavog salona ubrzo nakon njih. I tako je već bio fajrunt, a orkestar je već odavno bio ispario. Prvo i prvo, taj Plavi salon bio je jedno od onih mjesta u kojima je užasno sjediti ako nemate nekog dobrog s kim možete plesati, ili ako vam konobar ne dopusti da naručujete pića, prava, a ne tamo neke koka-kole. U čitavom svijetu ne postoji nijedan noćni klub u kojem je moguće sjediti duže ako čovjek ne može, ako ništa drugo, a ono barem naručiti neki alkohol i nakresati se. Ili ako nije s nekom mačkom uz koju je doista sav izvan sebe.

11

Iznenada, dok sam išao prema foajeju, pala mi je na pamet opet stara Jane Gallagher. Uvrtjela mi se u glavu i nisam je mogao nikak izbiti van. Tamo u foajeju uvalio sam se u neki naslonjač koji je izgledao kao sav izbljuvan, i mislio sam na Jane i starog Stradlatera kako sjede u onom prokletom automobilu Eda Bankyja i, premda sam bio prilično siguran da starom Stradlateru nije uspjelo da je okrene - poznavao sam Jane kao staru paru - ipak je nisam mogao da izbiti iz glave. Čitao sam je kao knjigu. Doista jesam. Hoću reći da je, iako dama, prilično voljela atletiku i sport i, pošto sam se upoznao s njom, čitavo dugo ljeto igrali smo tenis gotovo svakog jutra, a golf gotovo svakog popodneva. Doista sam je upoznao sasvim intimno. Ne želim reći da je između nas bilo nekih *fizičkih veza* ili što ja znam čega - nije - ali vidali smo se čitavo vrijeme. Čovjek ne mora imati seksualne odnose s nekom djevojkom da bi je upoznao.

Kako sam je upoznao - crnajmjezinčinč-doberman naviknuo se nekako prelaziti k nama i istresati se na našem travnjaku, i moja se majka strahovito uzbuđivala zbog toga. Pozvala je njezinu majku i podigla veliku galamu. Moja majka zna podići vrlo veliku galamu oko takvih stvari. Sto se dogodilo, nekoliko dana kasnije vidio sam Jane kako potrbuške leži pokraj bazena za kupanje, tamo u klubu, i pozdravio je. Znao sam da stanuje u kući odmah do naše, ali nikad

prije nisam razgovarao s njom, niti bilo što. Ona mi je, međutim, tog dana kad sam je pozdravio, uzvratila samo jednim ledenim tušem od pogleda. Sto sam muka pretrpio dok je nisam uvjerio da je *meni* sve ravno do mora *gdje* se njezin pas istresa. Sto se mene tiče, mogao je komotno to raditi i u našoj dnevnoj sobi. Bilo kako bilo, Jane i ja smo nakon toga postali veliki prijatelji, i sve drugo. Igrao sam s njom golf tog istog popodneva. Izgubila je osam lopti, dobro sejećam. *Osam*. Grdnih me muka stajalo da je nekako natjeram da bar oči otvori kad udara loptu. Uspjelo mi je, ipak, da neizmjerne popravim njezinu igru. Ja inače veoma dobro igram golf. Kad bih vam ispričao kakve rezultate postizem, po svoj prilici ne biste mi vjerovali. Malo je nedostajalo pa da me jednom snime za filmski žurnal, ali predomislio sam se u posljednjem trenutku. Zaključio sam da bi onaj tko toliko mrzi film kao ja ispao licemjer kad bi dopustio da ga strpaju u filmski žurnal.

Bila je to čudna djevojka, ta stara Jane. Kad bih rekao da je izrazito lijepa, to ne bi bio baš točan opis. Ipak, oduševljavala me. Imala je nekako strašno pokretna usta. Hoću reći da su joj se usta, kad bi govorila ili se uzbuđivala zbog nečega, nekako kretala u pedeset raznih pravaca, usne i sve. To me obaralo s nogu. I nikad ih ustvari nije propisno ni zatvorila, ta svoja usta. Uvijek su bila tek malo otvorena, osobito kad bi u golfu zauzela pozu za udarac ili kad bi čitala knjigu. Uvijek je čitala, i čitala je veoma dobre knjige. Čitala je svu silu poezije, i još mnogo toga. Ona je bila jedina osoba, izvan moje obitelji, kojoj sam pokazao Allijevu rukavicu za bejzbol, sa svim onim pjesmama ispisanim po njoj. Nikad se nije upoznala s Allijem, niti što slično, jer je to bilo prvo ljeto što ga je provodila u Maini - prije toga išla je uvijek na Cape Cod - ali sam joj ispričao dosta toga o njemu. Nju su takve stvari zanimala.

Moja je majka nije baš bogzna kako voljela. Hoću reći, moja majka je uvijek smatrala da se Jane i njezina majka nekako s visine odnose prema njoj, ili što ja znam što, kad je ne pozdravljaju. Moja ih je majka često viđala u selu jer je Jane imala običaj da se sa svojom majkom vozi na tržnicu u onom lasalle kabrioletu što su ga imale. Moja majka nije čak smatrala da je Jane privlačna. Ja, međutim, jesam. Jednostavno mi se sviđalo kako izgleda, to je sve.

Sjećam se dobro jednog popodneva. Bilo je to jedini put da smo stara Jane i ja došli blizu toga da se kao malo hvatamo. Bila je subota, vani je pljuštala upravo pasja kiša, a ja sam bio preko kod njih, na verandi - imali su neku veliku, zastakljenu verandu. Igrali smo damu. Imao sam običaj da je s vremena na vrijeme zadirkujem zbog toga što nikako nije htjela izvesti svoje kraljeve iz zadnjeg reda. Nisam je, međutim, mnogo zadirkivao. Čovjek nikad nije osjećao želju da baš mnogo zadirkuje Jane. Mislim da ustvari najviše volim kad mogu, kad mi se pruži prilika, zadirkivati cure do besvijesti, ali čudna je to stvar. Djevojke koje najviše volim upravo su one koje nikad nemam baš mnogo volje zadirkivati. Ponekad mislim da bi one *voljele* da ih zadirkujem — u stvari, *znam* da bi voljele — ali teško je početi kad ih čovjek poznaje prilično dugo, a nikad ih prije nije zadirkivao. Sad, nema veze, pričao sam vam o onom popodnevnu kad smo Jane i ja dospjeli veoma blizu toga da se kao malo hvatamo. Pljuštalo je kao u paklu, a mi smo sjedili na njezinoj verandi kad se, iznenada, pojavi onaj pijani kreten za koga je bila udana njezina majka, i upita Jane ima li u kući cigareta. Nisam ga baš dobro poznavao, niti bilo što slično, ali izgledao je kao ona vrsta ljudi koji nikad neće razgovarati s vama osim ako nešto traže od vas. Imao je neki gadan karakter. Bilo kako bilo, stara mu Jane nije htjela odgovoriti kad je upitao ima li negdje cigareta. I tako ju je taj tip ponovno

upitao, ali ona mu ni tada nije htjela odgovoriti. Nije čak ni podigla pogled s ploče. Konačno se tip opet povukao u kuću. Kad se izgubio, upitao sam Jane što se to, do vraga, događa. Na to nije ni *meni* odgovorila. Držala se kao da se koncentrira na sljedeći potez u igri, i sve, ali u tom trenutku jedna njezina suza iznenada je kapnula na ploču. Na jedno od crvenih polja - ljudi moji, kao da je sad gledam. Ona ju je samo razmazala po ploči prstom. Ne znam zašto, ali to me je strahovito uzbudilo. Sto sam učinio, prišao sam joj i natjerao je da prijeđe tamo na onu široku ljuljačku, tako da mogu sjesti pokraj nje - u stvari, sjeo sam joj u *krilo*, praktično. Onda se ona dokraja rasplakala, i sljedeća stvar koje sam bio svjestan bila je da je ljubim — *svuda*, po očima, po *nosu*, po čelu, obrvama i svuda, po *ušima* - po čitavom licu, osim usta. Nekako mi nije dala da dođem do usta. Bilo kako bilo, to je bio trenutak kad smo bili najbliže tome da se malo hvatamo. Nakon određenog je vremena ustala, otišla u kuću i obukla onaj svoj crno-bijeli pulover što me obarao s nogu, i onda smo otišli u neko prokletu kino. Upitao sam je, usput, je li joj se gospodin Cudahy - tako se zvala ona vražja ispičutura - ikad pokušao nabaciti. Bila je još prilično mlada, ali je imala fantastičnu figuru i smatrao sam da bi ona hulja Cudahy bio u stanju pokušati nešto slično. Ona mi je, međutim, rekla da nije. Nikad mi nije uspjelo da ustanovim u čemu je bila stvar. Kod nekih djevojaka, kad se nešto dogodi, gotovo nikad ne možete ustanoviti u čemu je stvar.

Ne bih želio da steknete uvjerenje da je bila, što ja znam, neka *ledenica* ili nešto slično, samo zbog toga što se nismo nikad hvatali niti se zezali naokolo. Nije to bila. Na primjer, uvijek smo se čitavo vrijeme držali za ruke. To baš ne zvuči kao nešto osobito, to mi je jasno, ali ona je bila djevojka s kojom je fantastično držati se za ruke. Kod većine djevoja-

ka, ako se držite za ruke, njihova prokleta ruka *umire* u vašoj, ili opet, s druge strane, misle da treba stalno i bez prestanka *micati* rukom, kao da se boje da će vam inače biti dosadno, ili što ja znam. Jane je bila drukčija. Ušli bismo u neko proketo kino, ili tako nešto, i odmah bismo se uhvatili za ruke, i nismo se puštali sve do kraja filma. I nismo nikad mijenjali položaj niti smo od toga pravili bogzna kakvu senzaciju. Čovjek se s Jane čak nikad nije morao brinuti je li mu ruka oznojena ili nije. Sve što bi znao bilo je da je sretan. I doista je bio.

Upravo sam se sjetio još jedne stvari. Jednom prilikom, u kinu, Jane je učinila nešto od čega umalo nisam pao u nesvijest. Upravo se davao filmski žurnal, ili tako nešto, kad sam, odjednom, osjetio na potiljku nečiju ruku, bila je to njezina ruka. Bila je to neobična stvar, učiniti tako nešto. Hoću reći, bila je još sasvim mlada i sve, a većina žena koje vidate kako polažu ruku na nečiji potiljak negdje su tamo dvadeset petih-tridesetih godina, i obično to čine svojim muževima i djeci - ja to, na primjer, činim ponekad kad sjedim u kinu sa svojom malom sestrom Phoebe. Ali ako je neka djevojka još sasvim mlada, a učini tako nešto, onda je to tako lijepo da čovjek samo što ne umre od sreće.

Bilo kako bilo, eto o čemu sam mislio dok sam sjedio u foajeju, u onom naslonjaču koji je izgledao kao sav izbljuvan. Stara Jane! Svaki put kad sam u mislima stigao do onoga s njom i Stradlaterom u prokletim Bankyjevim kolima, dolazilo mi je da poludim. Znao sam da mu ona nikad ne bi dopustila da je predribla do gola, ali mi je ipak dolazilo da poludim. Ne želim uopće ni govoriti o tome, ako već želite znati istinu.

U foajeju više nije bilo gotovo nikoga. Nije više bilo čak ni onih plavuša kurvinskog izgleda i odjednom sam osjetio strahovitu želju da se izgubim nekamo do vraga, da nesta-

nem s tog mjesta. Previše me je deprimiralo. A nisam bio umoran niti bilo što slično. Zato sam otišao gore u svoju sobu i obukao kaput. Nisam propustio da bacim pogled kroz prozor, da vidim jesu li svi oni perverzni tipovi još u akciji, ali svjetla su već svuda bila pogašena. Tako sam se opet spustio natrag liftom, sjeo u taksi i rekao šoferu da me vozi dolje, do Ernijeva bara. Ernijev bar, to vam je jedan noćni klub u Greenwich Villageu, u koji je moj brat D.B. imao običaj prilično često zalaziti, prije nego što je otišao u Hollywood i prostituirao se. Znao je povesti i mene, s vremena na vrijeme. Ernie, to vam je jedna velika, debela momčina, crnac, i svira glasovir. Strašan je snob i ne želi čak ni razgovarati s čovjekom ako slučajno nije neka velika ili poznata osoba ili tako nešto, ali što jest, jest, svirati na klaviru doista zna. Svira tako dobro da to ponekad ide na živce. Ne bih vam znao točno reći što mislim kad to kažem, ali tako je. Naravno, volim slušati kad svira, ali čovjek ponekad poželi prevrnuti onaj njegov prokleti klavir. Mislim da je to zato što se ponekad, kad svira, u njegovoj glazbi *osjeća* da je on čovjek koji neće razgovarati s vama ako niste neka veličina, ili slično.

12

Taksi u koji sam sjeo bio je neka prastara krntija i zaudarao je kao da se netko upravo ispovraćao u njemu. Ja uvijek imam takvu sreću, kad god krenem nekamo kasno noću, da naletim na takav neki, izbljuvani auto. Stvar je bila utoliko gora što je vani sve bilo tako tiho i pusto, iako je bila subota uvečer. Na ulicama nisam vidio gotovo ni žive duše. Tek tu i tamo mogli ste vidjeti ponekog čovjeka i djevojku kako prelaze ulicu, držeći se rukama oko pasa, i tako, ili gomilu frajera razbijačkog izgleda sa svojim damama kako se svi skupa smiju kao hijene nečemu za što biste se mogli kladiti da uopće nije smiješno. New York je jeziv kad se u njemu, u kasno doba noći, netko glasno smije na ulici. Čuje se na milje daleko. To uvijek djeluje na čovjeka tako da se osjeti strahovito potišten i osamljen. Osjetio sam neizdrživu želju da odem kući i malo naklapam sa starom Phoebe. Poslije određenog vremena vožnje šofer i ja konačno smo se upustili u nešto kao razgovor. Prezime mu je bilo Honvitz. Bio je mnogo bolji čovjek od onog šofera s kojim sam se vozio ranije iste večeri. Bilo kako bilo, palo mi je na pamet da bi možda on mogao znati nešto o onim patkama.

- Hej, Honvitz — rekao sam - jeste li ikad prošli pokraj one lagune u Centralnom parku? Dolje u južnom dijelu?

- Pokraj *čega*:

- Lagune. Onog malog jezera, tamo. Tamo gdje su one patke. Sigurno znate.

- Aha. Pa što je s tim?

- E, pa, znate one patke koje plivaju naokolo po njemu? Tamo u proljeće, i uvijek? Znate li možda, kojom srećom, kamo odlaze zimi?

- *Tko* kamo odlazi?

- Patke. Znate li, slučajno? Hoću reći, dolazi li netko kamionom, ili tako nečim, i odnosi ih, ili one odlete onako same od sebe? Odsele se na jug, ili tako nešto?

Stari Honvitz se sav okrenuo prema meni i odmjerio me. Bio je tip strahovito nestrpljivog čovjeka. Nije, međutim, bio loš.

- Otkud, do vraga, da to znam? - rekao je. - Otkud, do vraga, da znam takve gluposti?

- Sad, nemojte se odmah *ljutiti* zbog toga - rekao sam. Bio se nekako naljutio zbog tog pitanja, što li.

- Tko se ljuti? Nitko se ne ljuti.

Prestao sam razgovarati s njim kad je tako prokleta osjetljiv na takve stvari. On je, međutim, ponovno počeo, sam od sebe. Ponovno se čitav okrenuo i rekao:

- *Ribe* ne odlaze nikamo. One ostaju tamo gdje jesu, ribe. U samom jezeru.

- Ribe, to je nešto drugo. Ribe su drukčije. Ja pitam za *patke* - odgovorio sam.

- Šta tu ima *drukčije*? Nema tu ništa *drukčije* - rekao je Horwitz. Ma što da je rekao, sve je zvučalo kao da se ljuti. - Teža je za *ribe* ta zima nego za patke, zaboga! Razmislite malo, zaboga!

Nisam ništa odgovorio gotovo cijelu minutu. Zatim sam rekao:

- U redu. Što rade te vaše ribe, kad se čitavo jezerce pretvori u čvrsti blok leda, po kojem se ljudi voze na *klizalj-kama* i sve ostalo?

Stari Honvitz se ponovno okrenuo.

- Što, do vraga, želite reći tim 'što rade'? - dreknuo je na mene. - Ostaju točno tamo gdje jesu, zaboga!

- Ne mogu opet tek tako ignorirati led. Ne mogu ga *ignorirati*, tek tako!

- Tko ga ignorira? Nitko ga ne *ignorira*! - rekao je Horwitz. Bio se tako užasno uzbudio da sam se uplašio da će taksijem naletjeti na neki stup ili slično. - Žive točno tamo *u samom ledu*. Takva im je priroda, zaboga. Zamrznu se i ostanu tako u jednom položaju čitavu zimu.

- Je li? A što onda jedu? Hoću reći, ako se *čvrsto* zamrznu, onda ne mogu plivati naokolo i tražiti *hranu* i ostalo.

- Njihova *tijela*, zaboga, ma što je s vama? Njihova tijela uvlače hranu i sve, ravno iz one proklete trave i svakakvog dreka koji se nađe u ledu. *Pore* su im otvorene čitavo vrijeme. Takva im je *priroda*, zaboga. Shvaćate li što vam govorim? - Ponovno se čitav okrenuo prema meni, da me pogleda.

- Oh - rekao sam i prešao preko toga. Bojao sam se da će slupati prokleti taksij. Osim toga, bio je tako osjetljiv čovjek da nije bilo nikakvo zadovoljstvo diskutirati s njim o bilo čemu. - Jeste li za to da se negdje zaustavimo i popijemo nešto zajedno? - upitao sam.

Nije mi odgovorio. Mislim da je još uvijek razmišljao. Upitao sam ga ponovno. Bio je prilično dobar momak. Sasvim zabavan i sve.

- Nemam vremena piti, šefe - rekao je. - A koliko, do vraga, uopće imate godina? Zašto niste kod kuće u krevetu?

- Nisam umoran.

Kad sam izašao pred Ernijevim barom i platio vožnju, stari Honvitz je opet izvukao one svoje ribe. Očito su mu još uvijek bile na pameti.

- Slušajte - rekao je - da ste riba, majka Priroda bi se pobrinula za *vas*, zar ne bi? Je l' točno? Ne mislite valjda da te ribe naprosto *umiru* čim nastupi zima, što li?

- Ne, ali...

- Imate, bogami, pravo da ne umiru - rekao je Honvitz i odjurio kao da ga svi vrazi gone. Bio je to valjda najosjetljiviji čovjek što sam ga ikada sreo. Ljutilo ga je sve što sam izgovorio.

Iako je već bilo tako kasno, stari Ernjev bar bio je nabijen kao kutija šibica. Dripci iz pripremljenih škola i koledža bili su u dominantnoj većini. Gotovo sve proklete škole na svijetu raspuštaju se za božićne praznike prije škola u koje *ja* idem. Jedva mi je uspjelo ostaviti kaput u garderobi, tako je bilo sve krcato. Vladala je, međutim, prilična tišina jer je Ernie upravo svirao na klaviru. To je trebalo biti nešto kao *svetinja*, zaboga, kad on sjedne za klavir. A *tako* dobar nitko nije. Dva-tri para, tu odmah pokraj mene, čekala su da dobiju stol i svi su se gurali i dizali na prste da bace pogled na starog Ernija dok svira. Ispred klavira postavio je jedno veliko blesavo ogledalo, s onim ogromnim reflektorom upečenim ravno u njega, tako da svi mogu promatrati njegovo lice dok svira. *Prste* mu, dok je svirao, niste mogli vidjeti - samo ono njegovo veliko staro lice. Strašno velika stvar, nema što. Ne sjećam se baš točno kako se zvala pjesma koju je svirao kad sam ušao, ali ma što da je bilo, on je to doista do kraja uprskao. Udarao je sve moguće glupe ekshibicionističke kovrčice u visoke note i masu drugih zavrzlama, caka i štosova od kojih redovito dobivam proljev. Trebali ste, međutim, čuti onu gomilu kad je završio. Došlo bi vam da povraćate. Potpuno je poizivila. Bila je sastavljena od toč-

no onih istih kretena koji se u kinima cerekaju kao hijene stvarima koje uopće nisu smiješne. Tako mi Boga, kad bih ja bio neki pijanist, ili glumac, ili tako nešto, i kad bi sve te budale smatrale da sam fantastičan, meni bi to bilo nešto najgore. Ne bih čak želio ni da mi *aplaudiraju*. Ljudi uvijek aplaudiraju onome čemu ne treba. Kad bih bio neki pijanist, svirao bih zatvoren u ormaru. Sad svejedno, kad je završio i kad su svima glave otpadale od aplaudiranja, stari Ernie se okrenuo na svojoj stolici i poklonio se na onaj afektirani, *ponizni* način. Kao da je neki bogzna kako skroman čovjek, i uz to što je tako fantastičan pijanist. Bila je to teška afektacija - hoću reći, kad je već bio takav snob, i sve. Na neki čudan i smiješan način meni ga je, međutim, bilo nekako žao, kad je završio. Mislim da čak ni on sam više *ne zna* kad svira dobro a kad loše. Nije sve to bila ni samo njegova krivnja. Jednim dijelom krivim za to sve one kretene koji uvijek do besvijesti aplaudiraju - oni će pokvariti *svakoga*, samo ako im pružite priliku. Sad svejedno, ponovno me uhvatila ona potištenost i utučenost i vraški je malo je nedostajalo pa da uzmem natrag svoj kaput i vratim se u hotel, ali bilo je još prerano i nekako nisam baš imao volje ostati potpuno sam.

Konačno su mi našli neki smrdljivi stol, odmah do samog zida, iza nekog blesavog stupa odakle se nije moglo ama baš ništa vidjeti. Bio je to jedan od onih uskih malih stolova kod kojih se - ako ljudi za susjednim stolom ne ustanu da vas puste, a oni to *nikad* ne čine, stoka - morate gotovo *pentrati* do vašeg stolca. Naručio sam škotski viski sa sodom, što je moje omiljeno piće, pokraj ledenih dejkvi-rija. Kod Ernija ste mogli dobiti piće ako ste samo bili stariji od šest godina - tako je mračna bila sala, a osim toga, tu nitko nije obraćao pažnju na to koliko imate godina. Mogli ste čak biti i narkoman, nitko ne bi na to obratio pažnju.

Oko mene su bili sve sami ubibože tipovi. Bez šale. Za drugim malim stolom, meni odmah s lijeve strane, gotovo meni na *glavi*, sjedio je jedan ružan mladić s jednom isto tako ružnom djevojkom. Bili su negdje mojih godina, ili možda tek nešto malo stariji. Bilo je zabavno promatrati ih. Vidjelo se da paze kao sam vrag da onu obaveznu konzumaciju ne ispiju prebrzo. Neko sam vrijeme slušao njihov razgovor, jer nisam imao što drugo raditi. Pričao joj je o nekoj školskoj nogometnoj utakmici koju je gledao tog istog popodneva. Opisivao joj je svaki pojedini udarac u čitavoj igri - bez šale. Bio je to najdosadniji čovjek koga sam ikad slušao. Bilo je očito da tu njegovu djevojku utakmica ama baš ništa ne zanima, ali ona je bila još ružnija od *njega* i tako ga je, mislim, *morala* slušati. Ružnim djevojkama doista nije lako. Ponekad ih iskreno žalim. Ponekad ih uopće ne mogu ni gledati, osobito ako su u društvu nekog tupana koji im prepričava svaku sitnicu s neke blesave nogometne tekme. S moje *desne* strane razgovor je, međutim, bio još jezovitiji. S moje desne strane sjedio je momak koji kao da se trudio da što više izgleda kao student iz Yalea, u sivom flannelskom odijelu i jednom od onih pederskih kariranih »Tattersall« prsluka. Sve te hulje iz Ivy League nalikuju jedan na drugog. Moj otac želi da i ja idem u Yale ili eventualno u Princeton, ali kunem se da nikad ne bih stupio ni u jedan od koledža iz Ivy League, pa makar na mjestu umro, tako mi Boga. Sad, bilo kako bilo, taj momak koji je nalikovao na studenta iz Yalea bio je u društvu jedne fantastične mačke. Ljudi moji, kakva je to cura bila! Ali trebali ste čuti razgovor što su ga vodili. Kao prvo, obadvoje su bili pomalo nacvrncani. Sto je taj tip radio, navalio je da je pipa pod stolom i u isto joj vrijeme tupio o nekom mladiću iz njegova studentskog doma koji je pojeo čitavu bočicu aspirina i zamalo izvršio samoubojstvo. Djevojka je bez prestanka govorila: - Kako je

to *strašno*'... Nemoj, dragi. Molim te, nemoj. Nemoj ovdje. — Zamislite to. Pipati nekoga i u isto vrijeme mu pričati kako je neki mladić izvršio samoubojstvo! Obarali su me.

Malo-pomalo počeo sam se doista osjećati kao konjska stražnjica, sjedeći onako potpuno sam. Nisam imao što drugo raditi nego da pušim i pijem. Sto sam učinio, rekao sam konobaru da pita starog Ernija je li raspoložen da dođe, da zajedno popijemo koju čašicu. Rekao sam mu neka kaže Erniju da ga poziva D.B.-ov brat. Mislim, međutim, da mu on tu moju poruku uopće nije prenio. Te hulje nikad nikome ne prenose ničije poruke.

Izenada, iz neba pa u rebra, pojavila se preda mnom jedna djevojka i rekla:

— Holden Caulfield!

Zvala se Lillian Simmons. Moj brat D.B. vukao se s njom naokolo neko vrijeme. Imala je ogromna mljekarstva.

— Zdravo - rekao sam. Pokušao sam, naravno, ustati, ali bilo je pravo umijeće ustati na takvom mjestu. Bila je u društvu nekog mornaričkog oficira koji se držao kao da su mu u stražnjicu ugurali držak od metle.

— Kako je divno što te vidim! - rekla je stara Lillian Simmons. Strogo afektirano. — Kako tvoj veliki brat? - To je u stvari bilo sve što je htjela čuti.

— Fino. U Hollywoodu je.

— U Hollywoodu! *Divno!* A što *radi* tamo?

— Nemam pojma. Valjda piše - rekao sam. Nekako mi se nije dalo da sad tu diskutiram o tome. Bilo je očito da ona misli kako je to strašna stvar, to što je on u Hollywoodu. To misle gotovo svi. Uglavnom oni koji nikad nisu pročitali nijednu njegovu priču. To me ponekad dovodi do ludila.

— Kako je to *uzbudljivo* - rekla je stara Lillian. Onda me predstavila onom mornaru. Zvao se kapetan Blop, ili tako

nekako. Bio je jedan od onih ljudi koji misle kako će ispasti mekušci ako vam, kad se rukuju, ne polome bar četrdeset prstiju. Bože, kako mrzim takve fore! — Jesi li tu sam, mali?

- upitala me je stara Lillian. Bila je zaustavila *čitav prokleti promet* u prolazu između stolova. Bilo je očito da uživa kad tako može zakrčiti sav promet. Neki konobar je čekao da mu se skloni s puta, ali ona ga nije čak ni primjećivala. Smiješno je bilo sve to. Bilo je očito da se ne sviđa previše ni onom mornaru, iako je, eto, izašao s njom. Nije se sviđala previše ni *meni*. Nije nikome. Čovjek je bio prisiljen da je na određen način žali. - Zar nisi ni s kakvom djevojkom, mali? - upitala me. Do tog vremena bilo mi je već uspjelo da ustanem, a ona se nije potrudila ni da mi kaže neka sjednem. Bila je od onih žena koje puštaju čovjeka da stoji satima. - Zar nije lijep? - rekla je onom svom mornaričkom oficiru. - Holdene, ti postaješ svake minute sve ljepši. - Mornar joj je rekao da pođu. Rekao je da su zakrčili prolaz. - Holdene, hajde s nama - rekla je stara Lillian. - Ponesi svoje piće.

- Upravo sam namjeravao krenuti - rekao sam joj. - Trebam se sastati s nekim. - Bilo je očito da mi se samo pokušava dodvoriti. Tako da ja kasnije pričam D.B.-u o tome.

- Dobro, ti mali, da ne kažem što. Tako ti i treba. Reci svom velikom bratu da ga mrzim, kad ga vidiš.

Onda je otišla. Mornarički oficir i ja rekli smo jedan drugome kako nam je veoma drago što smo se upoznali. To me uvijek obara. Uvijek govorim: »Drago mi je što smo se upoznali« ljudima za koje mi *uopće* nije drago što sam ih upoznao. Čovjek, međutim, mora izgovarati takve stvari ako želi ostati živ.

Pošto sam joj rekao kako se trebam sastati s nekim, nije mi preostalo ništa drugo nego da doista i *odem*. Nisam se

mogao zadržati čak ni toliko da čujem kako stari Ernie svira nešto koliko-toliko čestito. Nije mi, međutim, bilo ni na kraj pameti da sjedim za stolom sa starom Lillian Simmons i njezinim mornaričkim oficirom i da pustim da me zagnjave do smrti. I tako sam otišao. Bio sam bijesan kad sam uzimao kaput iz garderobe. Ljudi vam uvijek sve tako pokvare.

13

Vratio sam se u hotel pješice. Pokraj četrdeset i jednog predivnog bloka. Nisam to učinio zbog toga što sam osjećao potrebu da se prošetam, ili nešto slično. Ne. Više zbog toga što nisam bio raspoložen da opet zaustavljam taksi, ulazim unutra i izlazim iz njega. Čovjeku ponekad dosadi vožnja taksijem isto onako kao što mu dosadi vožnja liftom. Izenenada osjeti da mora hodati, bez obzira na to koliko daleko ili do kojeg kata. Dok sam bio mali, veoma često bih se popeo uz stepenice sve do našeg stana. Dvanaest kato-
tova.

Bilo je veoma teško primijetiti da je snijeg uopće padao. Na pločnicima nije bilo gotovo ni traga snijegu. Bilo je, međutim, strahovito hladno i zato sam izvadio iz džepa onu svoju crvenu lovačku kapu i navukao je na glavu. Bilo mi je potpuno svejedno kako izgledam. Čak sam spustio i one poklopce na uši. Volio bih da sam mogao saznati tko mi je u Penceyju dignuo rukavice, jer su mi se ruke smrzavale. Ne bih u vezi s tim bio nešto posebno učinio, čak i da sam saznao. Inače sam strašna kukavica. Nastojim da se to ne primijeti, ali ustvari jesam. Da sam, na primjer, u Penceyju ustanovio tko mi je ukrao rukavice, vjerojatno bih bio otišao u sobu tog lopova i rekao mu: »O.K., kako bi bilo da mi vratiš one rukavice?« Lopov koji ih je digao vjerojatno bi odgovorio glasom potpuno nevinog čovjeka: »Kakve sad

rukavice?« Što bih učinio, otišao bih do njegova ormara i negdje u njemu pronašao svoje rukavice. Skrivene, recimo, u nekim kaljačama, ili slično. Izvukao bih rukavice, pokazao ih tom frajeru i rekao: »Pretpostavljam da su ove proklete rukavice *tvoje?*« Lopov bi me na to vjerojatno pogledao onim posebnim, usiljenim pogledom, oličenjem nevinosti, i rekao: »Nikad u životu nisam vidio te rukavice. Ako su tvoje, nosi ih. Tvoje stvari mi nisu potrebne.« Nakon toga ja bih naprosto odstajao tu valjda nekih pet minuta. Držao bih te proklete rukavice u ruci, s osjećajem da bi bilo neophodno mlatnuti tog tipa jednom po njušci, ili slično - izbiti mu sve zube. Samo, ne bih imao tri čiste da to i učinim. Samo bih tako *stajao*, pokušavajući izgledati opasno. Što bih mogao učiniti, mogao bih mu reći nešto veoma oštro i zajedljivo, ugristi ga riječima *umjesto* udariti šakom. Međutim, kad bih rekao nešto veoma oštro i zajedljivo, taj bi tip vjerojatno ustao, prišao mi i rekao: »Slušaj ti, Caulfelde, je l' ti to kažeš da sam ja lopov?« *Tada*, umjesto da mu odgovorim: »Točno to hoću reći, odvratna lopovska huljo!« - sve za što bih vjerojatno smogao snage procijediti bilo bi: »Ja znam samo to da sam svoje rukavice našao u tim *tvojim* prokletim kaljačama!« Tip bi nakon toga bio već potpuno siguran da nemam namjere zalijepiti mu jednu, i vjerojatno bi rekao: »Slušaj, daj da izvedemo stvar načistac. Tvrdiš li ti da sam ih ja ukrao?« Ja bih na to rekao nešto kao: »Nitko ne govori ništa o krađi. Znam samo to da su moje rukavice bile u tvojim kaljačama.« I tako bi to moglo ići *satima*. Konačno bih otišao iz njegove sobe a da ne bih čak ni pokušao udariti ga. Vjerojatno bih otišao dolje u zahod, potajno popuštao cigaretu i promatrao sebe u ogledalu, pokušavajući da svom licu dam izraz tvrdoće i surovosti. Eto, o tome sam otprilike razmišljao čitavo vrijeme dok sam se vraćao u hotel. Nije nimalo zabavno biti takva kukavica. Možda i nisam

u *svakom* pogledu kukavica. Ne znam. Mislim da sam tek djelomično kukavica a djelomično čovjek kome je potpuno svejedno hoće li mu ukrasti tamo neke rukavice. Jedna od mojih osobina koja me zabrinjava upravo je to što mi nije mnogo stalo ako nešto izgubim - kao dijete, znao sam majku dovesti do ludila. Neki ljudi gube *dane* tražeći ono što su izgubili. Meni se čini da nikad nisam posjedovao ništa za čim bih, ako to izgubim, mnogo žalio. Možda sam upravo zbog toga takva djelomična kukavica. To, međutim, nije nikakvo opravdanje. Zaista nije. Čovjek bi trebao uopće ne biti kukavica. Ako je potrebno da nekog tresne po zubima, pa još ako osjeća želju da to i učini, onda se ne treba predomišljati. Ja, međutim, nekako nisam stvoren za to. Radije bih gurnuo čovjeka kroz prozor ili mu odrubio glavu sjekirrom nego ga udario šakom. Mrzim tučnjavu šakama. Nije mi osobito krivo ako me tko udari - iako baš nisam lud za tim, naravno — ali ono što me u takvoj borbi najviše plaši, to je lice onog drugog čovjeka. Ne mogu izdržati da gledam čovjeka ravno u lice, u tome je sva moja nevolja. Ne bi bilo tako strašno kad biste i vi i onaj s kim se tučete imali neki zavoj preko očiju ili nešto slično. Čudna je to vrsta kukavičluka kod mene, kad se čovjek nad tim malo zamisli, ali kukavičluk jest, tu sumnje nema. Neću zavaravati samog sebe.

Sto sam više razmišljao o rukavicama i kukavičluku, to me obuzimala sve snažnija potištenost, i odlučio sam, tu dok sam još išao, svratiti nekamo na koju čašicu. Kod Erni-ja sam popio svega tri čaše, a onu treću nisam ni iskapio do kraja. Nešto što doista posjedujem, to je fantastičan kapacitet za alkohol. U stanju sam lokati čitavu noć a da se na meni ništa ne primijeti, samo kad sam raspoložen kako treba. Jednom prilikom, dok sam još bio u školi u Whootonu, neki Raymond Goldfarb i ja kupili smo pola litre škotskog viskija i iskapili ga jedne subote uvečer u kapeli, gdje nas

nitko nije mogao vidjeti. On se naljoskao, a na meni se gotovo ništa nije primjećivalo. Postao sam samo nekako hladan i nonšalantan. Povraćao sam prije nego što sam legao u krevet, iako ustvari nisam morao - prisilio sam se.

Bilo kako bilo, prije nego što sam stigao do hotela, skrenuo sam prema nekom baru veoma sumnjiva izgleda, ali su, prije nego što sam stigao do vrata, iz lokala ispala dva čovjeka, totalno nakresana, i počela me ispitivati kojim bi putem mogli stići do podzemne. Jedan od njih, neki kubanski tip, neprestano mi je disao ravno u lice, čitavo vrijeme dok sam im davao upute, a dah mu je strahovito zaudarao na rakiju. Stvar se svršila tako da nisam ni ušao u taj prokleti bar. Jednostavno sam se vratio u hotel.

Foaje hotela bio je potpuno prazan. Zaudarao je na pedeset milijuna ugašenih cigara. Doista jest. Nisam uopće bio pospan niti bilo što slično, ali sam se osjećao nekako odvratno. Potišten i sve. Gotovo sam poželio da me nema.

Onda sam se, iznenada, uvalio u onu strahovitu gužvu.

Samo što sam stupio u lift, momak liftboj mi je rekao:

- Jesi 1' za malo zabave, lafe? Ili misliš da je već prekasno?

- Kako to mislite? - odgovorio sam. Nisam znao što želi da mi kaže.

- Bi 1' što prevrnuo večeras?

- Tko, je 1' ja? - rekao sam. Bio je to glup odgovor, s koje god se strane uzme, ali nema toga tko se ne bi zbunio kad pred njim iznenada iskrsne netko i postavi mu ravno u lice takvo pitanje.

- Koliko imaš godina, šefe? - upitao me je taj momak iz lifta.

- Zašto? - rekao sam. - Dvadeset dvije.

- Ah-ha. E pa, što veliš? Zanima l' te? Pet komada jedan metak. Petnaest komada čitava noć. - Pogledao je na svoj ručni sat. - Sve do podne. Pet dolara jedan metak, petnaest dolara sve do podne.

- O.K. - rekao sam. Bilo je to protiv svih mojih principa i svega, ali sam se osjećao tako deprimiran da uopće nisam mogao *misliti*. U tome je sva nesreća. Kad je čovjek veoma deprimiran, nije u stanju misliti.

- O.K. *što?* Jedan metak ili do podne? Moram znati.

- Samo jednom.

- O.K., u kojoj sobi?

Pogledao sam na crvenu pločicu s brojem sobe koja je visila na ključu.

- Dvanaest tisuća dvadeset dva - rekao sam. Već sam se pomalo kajao što sam dopustio da se stvar počne kotrljati, ali već je bilo prekasno.

- O.K. Poslat ću ti mačku za petnaestak minuta. - Otvorio je vrata i ja sam izašao.

- Hej, je li barem zgodna? - upitao sam. - Neću nikakvo staro groblje.

- Ništa groblje. Nemoj brinuti, šefe.

- Kome trebam platiti?

- Njoj - rekao je. - Idemo, šefe. - Zalupio mi je vrata ispred samog nosa.

Otišao sam u sobu i smočio kosu, ali znate već da se takva kratka frizura ustvari uopće ne može počešljati. Zatim sam provjerio da li mi usta zaudaraju od svih onih silnih popušenih cigareta i viskija sa sodom što sam ih popio kod Ernija. Sve što trebate učiniti jest da postavite dlan ispred usta, tako da vam se dah odbija prema nosnicama. Učinilo mi se da se ne osjeća baš mnogo, ali sam ipak oprao zube. Zatim sam obukao čistu košulju. Znao sam da nema potre-

be da se za jednu običnu prostitutku dotjerujem kao lutka, ali nekako nisam znao što drugo da radim. Bio sam pomalo nervozan. Počeo sam se osjećati prilično uzbuđen, seksualno, ali ipak sam bio nervozan. Ako već želite znati istinu, nevin sam. Doista jesam. Imao sam već nekoliko puta priliku da izgubim tu svoju nevinost i sve, ali još nikad nisam stigao do kraja. Uvijek se dogodi nešto što me omete u tome. Kad se čovjek, recimo, nađe u kući neke djevojke, njezini se roditelji uvijek vrate u najnezgodnije vrijeme - ili se čovjek boji da će se vratiti. Ili, ako se nađe na zadnjem sjedalu nečijeg automobila, onda se na prednjem uvijek nalazi netko - neka djevojka, mislim - tko uvijek želi znati sve što se događa *u svakom dijelu* tog prokletog automobila. Hoću reći, neka djevojka na prednjem sjedalu koja se svakog trenutka osvrće da vidi što se, kog vraga, tamo iza događa. Uvijek se dogodi nešto tako, svejedno što. U nekoliko slučajeva bio sam, ipak, veoma blizu cilja. Pogotovo jednom prilikom, dobro se sjećam. Nešto je, međutim, otišlo krivo - više se ne sjećam ni što je bilo. Stvar je takva, kad čovjek već gotovo stigne blizu cilja s nekom djevojkom - hoću reći, s djevojkom koja nije prostitutka niti bilo što slično - ona mu uvijek bez prestanka govori da prestane. Kod mene je nevolja u tome što ja i prestanem. Drugi momci većinom ne poslušaju. Ja tu ne mogu ništa. Nikad ne znaš *žele* li one doista da prestaneš, ili su samo uplašene kao sam vrag, ili ti govore da prestaneš samo zbog toga da, ako *produžiš* stvar do kraja, krivnja ne bude na njima već na *tebi*. Bilo kako bilo, ja uvijek prestanem. Nevolja je u tome što ih uvijek počnrm žaliti. Hoću reći, mnoge djevojke su tako glupe. Nakon što se neko vrijeme hvatate s njima, možete točno *promatrati* kako gube pamet. Takva jedna djevojka, kad je doista uhvati strast, više uopće nije u stanju da misli. Ne znam. Kažu mi da prestanem, i ja prestanem. Uvi-

jek mi bude *žao* što sam ih poslušao, nakon što ih otpratim kući, ali stvar se, svejedno, uvijek ponavlja.

Bilo kako bilo, dok sam tako oblačio čistu košulju, neka-ko sam došao do zaključka da mi se, eto, sada, u neku ruku, pruža velika šansa. Zamišljao sam da ću, pošto je prostitutka, i te stvari, s njom moći steći određenu praksu za slučaj ako se ikad oženim ili nešto slično. Ponekad se brinem zbog tih stvari. Čitao sam jednom neku knjigu, još dok sam bio u školi u Whootonu, u kojoj je bio opisan jedan takav iskusan momak, profinjen, galantan i vrlo seksi. Zvao se *Monsieur Blanchard*, još uvijek se sjećam. Bila je to očajna, doista loša knjiga, ali taj Blanchard bio je sasvim dobar. Imao je neki veliki *chateau*, i te stvari, dolje na Rivijeri, u Europi, i u slobodno vrijeme, što je radio, odbijao je od sebe žene štapom. Bio je pravi razvratnik i sve, ali žene su padale na njega. Tamo u jednom dijelu knjige rekao je kako je žensko tijelo kao violina, i kako čovjek treba biti savršen muzičar pa da na njemu svira kako treba. Bila je to knjiga puna otrcanih štosova - toga sam svjestan - ali ona stvar s violinom nikako mi ne izlazi iz glave. To je, u neku ruku, bio razlog zašto sam želio steći malo prakse, za slučaj da se ikad oženim. Caulfield i njegova čarobna violina, ljudi moji! Zvuči otrcano, toga sam svjestan, ali *ne previše* otrcano. Ne bi mi bilo nimalo krivo da sam maher u tim stvarima. Kad se hvatam s nekom mačkom, ako već želite znati istinu, uvijek sam na sto muka dok sam *nađem* ono što tražim, zabo-ga, ako znate na što mislim. Uzmite, recimo, onu djevojku s kojom sam doživio onu najuspjeliju avanturu o kojoj sam vam pričao. Trebalo mi je gotovo pun *sat* vremena samo da joj skinem onaj prokleti grudnjak. Kad sam ga konačno skino, ona je već bila gotovo spremna da mi pljune u lice.

Bilo kako bilo, šetao sam tako naokolo po sobi i čekao da se ona prostitutka konačno naslika. Stalno sam se nadao

da će biti zgodna. Nije mi, ipak, bilo bogzna koliko stalo. Nekako sam najviše od svega želio samo da se sve to što prije svrši. Konačno je netko pokucao na vrata i, kad sam pošao da ih otvorim, sapleo sam se o kofer koji mi se, ne znam kako, našao na putu, pao preko njega i zamalo razbio koljeno. Ja uvijek izaberem najzgodnije moguće vrijeme da padnem preko kofera, i takvih stvari.

Kad sam otvorio vrata, ugledao sam djevojku. Imala je na sebi sportski kaput i bila je bez šešira. Bila je nešto kao plavuša, ali bilo je očito da boji kosu. Nije bila, ipak, nikakvo groblje. - Kako ste? - rekao sam. Galantno kao sam vrag, ljudi moji!

- Jeste li vi momak koji je razgovarao s Mauriceom? - upitala me je. Nije se držala baš osobito ugodno.

- S momkom iz lifta?

- Aha - rekla je.

- Jesam, ja sam taj. Udite, izvolite - rekao sam. Postajao sam sve nonšalantniji. Doista jesam.

Ušla je, odmah skinula kaput i nekako ga bacila na krevet. Ispod kaputa imala je neku zelenu haljinu. Zatim je nekako postrance sjela na stolac pokraj pisaćeg stola, koji se nalazio u sobi, i počela klatiti nogom gore-dolje. Bila je veoma nervozna, za jednu prostitutku. Doista jest. Mislim da je to bilo zbog toga što je bila veoma mlada. Bila je negdje mojih godina. Sjeo sam u veliki naslonjač, pokraj nje, i ponudio joj cigaretu. - Ne pušim - odgovorila je. Imala je sitan, nježan, piskav glasić. Čovjek ju je jedva mogao čuti. Osim toga, nije nikad govorila hvala kad bi joj čovjek nešto ponudio. Bolje vjerojatno nije ni znala.

- Dopustite da se predstavim. Zovem se Jim Steele - rekao sam.

- Imate li kakav sat? - upitala je. Nije je uopće zanimalo kako se zovem, prirodno. - Hej, kol'ko u stvari imate godina?

-Je l' ja? Dvadeset dvije.

- Imate ako Bog da!

Bila je to smiješna fraza. Kao da ju je izgovorilo neko dijete. Čovjek bi pomislio da će jedna prostitutka reći »Imaš vraga«, ili »Drugome ti to«, a ne »Imate ako Bog da!«

- A koliko godina imate *vi*?

- Dovoljno da sama ocijenim stvar - odgovorila je. Imala je doista mnogo duha. - Imate li kakav sat? - upitala je ponovno, a zatim je ustala i svukla haljinu preko glave.

Osjećao sam se čudno kad je to učinila, naravno. Hoću reći, učinila je to tako *naglo*. Znam da bi se čovjek morao prilično zapaliti kad neka žena tako ustane i svuče haljinu preko glave, ali ja nisam. Strast je bila valjda *posljednja* stvar na svijetu koju sam u tom trenutku osjećao. Osjećao sam mnogo više potištenost nego neku tamo strast.

- Imate li kakav sat, hej?

- Ne, nemam. Nemam - rekao sam. Ljudi moji, kako sam se osjećao čudnovato! - Kako vam je ime? - upitao sam je. Na sebi je imala samo neki ružičast kombine. To me nekako zbunjivalo. Doista jest.

- Sunny - rekla je. - Hej, hoćemo li?

- Zar nemate volje da najprije malo porazgovaramo? - upitao sam je. Bila je djetinjarija reći tako nešto, ali osjećao sam se tako prokleta čudnovato. - Zar vam se toliko žuri?

Pogledala me kao da sam poludio.

- O kom vragu hoćeš da razgovaramo? - rekla je.

- Ne znam. Ni o čemu osobito. Samo sam pomislio da biste možda željeli da najprije malo popričamo.

Ponovno je sjela na onaj stolac pokraj pisaćeg stola. Ideja joj se nije svidjela, to je bilo očito. Počela je opet klatiti nogom - ljudi moji, kako je to bila nervozna djevojka!

-Jeste li za jednu cigaretu? — upitao sam. Zaboravio sam da ne puši.

- Ne pušim. Slušajte, ako već želite pričati, *pričajte*. Imam ja svojih poslova.

Nisam se, međutim, mogao sjetiti ničega o čemu bih mogao pričati. Pomišljao sam na to da je upitam kako je došlo do toga da postane prostitutka, i te stvari, ali sam se bojao da joj postavim to pitanje. Ona mi, uostalom, ne bi odgovorila na njega.

- Vi niste iz New Yorka, zar ne? - rekao sam konačno. To je bilo sve čega sam se mogao sjetiti.

- Iz Hollywooda sam — rekla je. Zatim je ustala i otišla do kreveta na kojem je bila ostavila haljinu. - Imate li neku vješalicu? Ne bih htjela da mi se haljina sva izgužva. Samo što sam je ispeglala.

- Naravno - rekao sam odmah. Bio sam sretan što mogu ustati i napraviti nešto. Uzeo sam njezinu haljinu i objesio je u ormar. Bilo je to smiješno. Osjećao sam se nekako rastužen dok sam to radio. Zamišljao sam je kako odlazi u prodavaonicu i kupuje haljinu, a nitko u radnji i ne pomišlja da je ona prostitutka, i te stvari. Prodavač je, dok ju je kupovala, vjerojatno mislio da je pred njim sasvim obična djevojka, kao i sve druge. To me strahovito rastužilo - ne bih vam točno znao reći zašto.

Ponovno sam sjeo i pokušao nastaviti započeti razgovor. Ona, međutim, nije imala nimalo smisla za konverzaciju.

- Radite li svake noći? - upitao sam je. Zvučalo je užasno kad sam to rekao.

- Aha. - Setala je naokolo po sobi. Uzela je sa stola je-lovnik i počela ga čitati.

- Sto radite po danu?

Nekako kao da je slegla ramenima. Bila je prilično mršava.

- Spavam. Idem u kino. - Spustila je jelovnik na stol i pogledala me. - Hoćemo li, hej? Ne mogu čitavu...

- Slušajte - rekao sam - noćas se ne osjećam baš najbolje. Proveo sam tešku noć. Časna riječ. Platit ću vam i sve, ali hoće li vam biti jako krivo ako ne uradimo ništa? Hoće li vam biti jako krivo? - Nevolja je bila u tome što to doista nisam želio. Osjećao sam se više potišten nego seksualno uzbuđen, ako već želite znati istinu. *Ona* me je deprimirala. Njena zelena haljina u ormaru, i sve. Osim toga, mislim da nikad ne bih mogao leći s nekim tko sjedi u ble-savom kinu čitav bogovetni dan. Mislim da doista ne bih mogao.

Prišla mi je, s nekim čudnim izrazom na licu, kao da mi ne vjeruje.

- Sto ti fali? - upitala je.

- Ništa mi ne fali. - Ljudi moji, postajao sam sve nervozniji. - Stvar je u tome što sam prije kratkog vremena operiran.

- Da? A gdje?

- Na mom, kakoseonokaže... klavikordu.

- Da? A gdje je, do vraga, to?

- Klavikord? - rekao sam. - E, pa, u stvari, u spinalnom kanalu. Hoću reći, veoma blizu donjeg dijela spinalnog kanala.

- Daa? - rekla je. - To je nezgodno. - Zatim mi je sjela u krilo. - Zgodan si ti.

Tako me je nervirala da mi nije preostalo drugo nego da dalje lažem, do besvijesti.

-Još uvijek se oporavljam - rekao sam.

- Izgledaš kao filmski glumac. Znaš. Znaš koji. *Znaš* na koga mislim. Kako se ono, do vraga, zove?

- Ne znam - odgovorio sam. Nije nikako htjela skinuti se s mog krila.

- Sigurno znaš. Igrao je u onom filmu sa Melvinom Douglasom. Onaj što je igrao Melvinovog malog brata. Sto pada iz onog čamca. *Znaš* na koga mislim.

- Ne, ne znam. Idem u kino samo kad moram.

Nato je počela da se mazi. Na prilično sirov način.

- Hoćeš li prestati s tim? - rekao sam. - Nisam u formi, već sam ti rekao. Nedavno sam operiran.

Nije ustala s mog krila niti bilo što slično, već me je pogledala onim strahovito pokvarenim pogledom.

- Slušaj ti - rekla je - ja sam *spavala* kad me je onaj ljudi Maurice probudio. Ako misliš da ću ja...

- Već sam *rekao* da ću ti platiti što si došla i sve. I hoću, doista. Imam love na bacanje. Samo zbog toga što se još uvijek oporavljam nakon vrlo ozbiljne...

- A kog si vruga onda govorio onom budalastom Mauriceu da ti treba *djevojka*? Ako si nedavno imao operaciju na tom tvom prokletom, kakoseonozove? A?

- Mislio sam da ću se bolje osjećati. Bolje nego što se u stvari osjećam. Malo sam pretjerao u računu. Bez šale. Zao mi je. Ako na trenutak ustaneš, donijet ću svoj novčanik. Ozbiljno.

Bila je bijesna kao sam vrug, ali se ipak podigla tako da sam mogao otići do ormara i uzeti novčanik. Izvukao sam novčanicu od pet dolara i pružio joj je.

- Baš ti hvala - rekao sam. - Milijun puta hvala.

- Ovo je pet. Trebaš platiti deset.

Postajalo je zabavno. To se moglo osjetiti. Bojao sam se da će se nešto slično dogoditi — doista jesam.

- Maurice je rekao pet - rekao sam joj. - Rekao je petnaest do podne, a samo pet za jednom.

- Deset za jednom.

- On je rekao pet. Zao mi je... doista... ali to je sve što sam spreman dati.

Ona je na to slegla ramenima, na isti način kao ono ranije, a zatim je veoma hladno rekla:

- Hoćeš li mi dodati haljinu? Ili ti je to previše teško.

Bila je prilična jeza od djeteta. Čak i s onim svojim tankim, piskavim glasićem bila je u stanju da pomalo uplaši čovjeka. Da je bila kakva krupna stara kurva, s licem debelo premazanim šminkom, ne bi bila ni upola tako jeziva.

Otišao sam i donio joj haljinu. Obukla ju je, a zatim je uzela svoj sportski kaput s kreveta.

- Do viđenja, spretnjakoviću - rekla je.

- Do viđenja - rekao sam. Nisam joj zahvalio niti bilo što. Drago mi je što nisam.

14

Pošto je stara Sunny otišla, sjedio sam neko vrijeme u naslonjaču i popužio nekoliko cigareta jednu za drugom. Vani je već svitalo. Ljudi moji, kako sam se bijedno osjećao! Osjećao sam se tako potišten da to uopće ne možete zamisliti. Sto sam radio, počeo sam razgovarati - gotovo naglas - s Alliejem. Radim to ponekad, kad sam najviše potišten. Tad mu bez prestanka govorim neka se vrati kući, uzme bicikl i pričeka me ispred kuće Bobbyja Fallona. Bobby Fallon stanovao je, dok smo bili u Maini - to jest, prije mnogo godina - u našem najbližem susjedstvu. Sto se dogodilo, jednog dana Bobby i ja krenuli smo na biciklima do jezera Sedebege. Spremali smo se ponijeti sa sobom jelo i sve, čak i zračne puške - bili smo tada još djeca i mislili smo da našim zračnim puškama možemo uloviti nešto. Bilo kako bilo, Allie nas je slučajno čuo kako govorimo o tome i htio je poći s nama, ali sam ja bio protiv toga. Rekao sam mu da je još dijete. Zbog toga mu sada, ponekad, kad sam osobito potišten, neprestano govorim: »O.K. Pođi kući, uzmi svoj bicikl i pričekaj me ispred Bobbyjeve kuće. Samo požuri.« Nije da ga nisam nikad vodio sa sobom, kad sam nekamo išao. Jesam. Ali tog jednog dana nisam. Nije se naljutio zbog toga - nikad se ni zbog čega nije ljutio - ali, bez obzira na to, uvijek mislim na taj događaj, kad god se osjećam veoma potišten.

Konačno sam se ipak svukao i legao u krevet. Osjećao sam, kad sam se našao u krevetu, da bi mi dobro došla neka molitva, ili nešto slično, ali nisam se mogao moliti. Nisam u stanju moliti se ni kad imam volje za to. U prvom redu, ja sam nešto kao ateist. Isus mi je simpatičan, i sve, ali ne dira me baš mnogo sve ono ostalo što se može naći u Bibliji. Uzmite, na primjer, one apostole. Užasno mi idu na živce, ako već želite znati istinu. Oni su nakon Isusove smrti možda i bili na svom mjestu, i što god hoćete, ali dok je on bio živ, koristili su mu točno koliko i rupa u glavi. Sto su radili, neprestano su ga samo uvaljivali u neprilike. Gotovo svaku osobu iz Biblije volim više nego te apostole. Ako već želite znati istinu, osoba iz Biblije koju - uz Isusa - najviše volim, to je onaj luđak koji je živio u grobnici i neprestano sam sebe ranjavao kamenjem. Njega, jadnika, volim deset puta više nego sve one apostole. Kad sam bio u školi u Whootonu, prilično sam se često upuštao u žestoke rasprave o tim pitanjima, najviše s jednim dječakom koji je stanovao u sobi odmah do naše, s nekim Arthurom Childsom. Dobri stari Childs bio je kveker, i sve, i čitao je cijelo vrijeme Bibliju. Bio je veoma dobar dječak i ja sam ga volio, ali se nikad nismo mogli složiti oko mnogih stvari u Bibliji, posebno oko tih apostola. On mi je bez prestanka govorio da, ako ne volim apostole, ne volim ni Isusa. Govorio je kako apostole svatko treba voljeti jer ih je Isus sam osobno *izabrao*. Ja sam mu na to odgovarao kako mi je poznato da ih je izabrao, ali da ih je izabrao *nasumce*. Rekao sam kako nije imao vremena da luta naokolo i da analizira svakoga. Rekao sam i to da Isusu zbog toga ništa ne zamjeram. Nije bila njegova krivnja što nije imao vremena. Sjećam se kako sam pitao Childsa je li uvjeren da je Juda, onaj što je izdao Isusa, i sve, otišao u pakao pošto je izvršio samoubojstvo. Childs je rekao da je to potpuno sigurno. Eto, upravo je to

ono u čemu se nisam mogao složiti s njim. Rekao sam kako bih se kladio u tisuću dolara da Isus nije poslao starog Judu u pakao. I sad bih se kladio, da imam tisuću dolara. Mislim da bi ga svaki od ostalih *apostola* otpremio ravno u pakao - i to ekspresno - ali kladio bih se u bilo što da Isus to nije učinio. Stari Childs je rekao da je kod mene nevolja to što nikad ne idem u crkvu, niti bilo kamo. U tome je imao pravo, u jednu ruku. U crkvu ne idem. U prvom redu, moji roditelji nisu iste vjere, i sva su djeca u našoj obitelji ateisti. Ako već želite znati istinu, ne podnosim ni popove. Svi koje sam upoznao, u svim školama koje sam pohađao, svi su uvijek prelazili na neki svetojosipovski glas čim bi otpočeli propovijed. Gospode, kako to mrzim! Nikako mi nije jasno, kog vruga ne mogu govoriti svojim prirodnim glasom. Njihov govor uvijek zvuči tako licemjerno.

Bilo kako bilo, kad sam legao u krevet, nisam se mogao pomoliti ni za što. Svaki put kad bih počeo, hvatao sam samog sebe kako zamišljam staru Sunny, i to kako me je nazvala spretnjakovićem. Konačno sam se uspravio u krevetu i popušio još jednu cigaretu. Ukus joj je bio odvratan. Sigurno sam popušio najmanje dvije kutije od trenutka kad sam napustio Pencey.

Iznenada, dok sam tako ležao i pušio, netko je pokucao na vrata. Ponadao sam se da to nitko ne kuca na *moja* vrata, ali sam vraški dobro znao da kuca upravo na njih. Ne znam *kako* sam to znao, ali sam znao. Znao sam čak i *tko* kuca. Ja sam vidovit.

- Tko je? - upitao sam. Bio sam se prilično uplašio. Velika sam kukavica kad se radi o takvim stvarima.

Oni su, međutim, ponovno pokucali. Ovoga puta glasnije.

Konačno sam ustao iz kreveta, samo onako u pidžami, i otvorio vrata. Nije čak bilo potrebno ni da palim svjetlo u

sobi, jer je već bio dan. Stara Sunny i Maurice, onaj makro liftboj, stajali su na hodniku.

- Sto je sad opet? Sto želite? - rekao sam. Ljudi moji, glas mi je drhtao kao u samog vraga.

- Ništ' osobito - rekao je stari Maurice. - Samo pet dolara. - Čitavo vrijeme govorio je samo on, za njih oboje. Stara Sunny samo je stajala pokraj njega, otvorenih usta.

- Već sam joj platio. Dao sam joj pet dolara. Pitajte je - rekao sam. Ljudi, kako mi je glas drhtao!

- Deset dolara, šefe, rekao sam ti. Deset dolara jedan metak, petnaest do podne. Rekao sam ti lijepo.

- To mi uopće niste rekli. Rekli ste *pet* dolara metak. Rekli ste petnaest dolara do podne, u redu, ali sam sasvim razgovijetno čuo...

- Hajde, šefe. Pljuni lovu.

- A *zaštof* - rekao sam. Bože, ovo moje staro srce samo što me nije svojim udarcima izbacilo iz sobe. Želio sam da barem budem *obučen*. Užasno je to, biti samo u pidžami kad se događaju takve stvari.

- Hajde, šefe - rekao je stari Maurice. Zatim me je snažno gurnuo svojom odvratnom rukom. Vraški je malo nedostajalo pa da tresnem na dupe, bio je krupan, pasji sin. Sljedeće čega sam postao svjestan, bilo je to da se on i stara Sunny nalaze u sobi. Ponašali su se kao da su vlasnici čitavog tog mjesta. Stara Sunny sjela je na prozorsku dasku. Stari Maurice se uvalio u onaj veliki naslonjač i raskopčao ovratnik. Bio je još u onoj liftbojskoj uniformi. *Ljudi*, kako sam bio nervozan!

- U redu, šefe, pare na sunce. Moram se vratiti na posao.

- Rekao sam vam valjda već deset puta da vam ne dugujem ni centa. Već sam joj dao pet...

- Ne jedi govna. Pare na sunce!

- Zašto da joj dajem još pet dolara? - rekao sam. Glas mi je promuklo odjekivao po čitavoj sobi. - Pokušavate mi podvaliti.

Stari Maurice raskopčao je do kraja kaput uniforme. Sve što je imao ispod njega bio je onaj lažni ovratnik od košulje, ali bez košulje, ili bilo čega. Imao je velik, debeo, dlakav trbuh.

- Nitko ne pokušava nikome ništa podvaliti - rekao je. - Pare na sunce, šefe.

- *Ne dam.*

Kad sam to rekao, ustao je iz naslonjača i krenuo polako prema meni. Držao se kao da je veoma, veoma umoran ili veoma, veoma ugnjavljen. Gospode, kako sam se prepaao! Sjećam se da sam ruke držao nekako kao skrštene. Ne bi sve to ni bilo tako strašno, mislim, da nisam na sebi imao samo onu prokletu *pidžamu*.

- Pare na sunce, šefe. - Došao je točno do mjesta gdje sam stajao. To je bilo sve što je znao reći: »Pare na sunce, šefe.« Bio je pravi idiot.

- *Ne dam.*

- Šefe, natjerat ćeš me da te malčice prodrmam. Ja to ne bi', ali tako mi nekako izgleda - rekao je. - Dužan si nam pet dolara.

- *Nisam* vam dužan nikakvih pet dolara - rekao sam. - Ako me dotaknete, vikat ću kao sam vrag. Probudit ću cijeli hotel. Policiju i sve. - Glas mi je tako drhtaio da je bio pravi užas.

- Samo naprijed. Viči da ti otpadne ta blesava glava. Fino - rekao je stari Maurice. - Hoćeš da ti roditelji saznaju kako si proveo noć s kurvom? Takvo fino dijete kao ti? - Govorio je prilično grubo, na onaj svoj ljigav način. Doista jest.

- Ostavite me na miru. Da ste *rekli* deset, bila bi druga stvar. Ali ste jasno i glasno...

- Hoćeš li pljunuti tu lovu ili nećeš? - Stjerao me čak do samih vrata. Gotovo je stajao na meni, njegov ljigavi stari dlakavi trbuh i sve.

- Ostavite me na miru. Odlazite do vruga iz moje sobe - rekao sam. Ruke sam još uvijek držao kao skrštene. Bože, kakav sam bijednik bio!

Tada je Sunny progovorila prvi put. - Hej, Maurice. Hoćeš da potražim njegov novčanik? - rekla je. - Tamo je na onom, kakoseonozove...

- Aha, uzmi ga.

- Ne dirajte moj novčanik!

- Već sam ga našla - rekla je Sunny. Pokazala mi je pet dolara. - Vidiš li? Uzimam samo onih pet koje mi duguješ. Nisam ja lopov.

Iznenada sam zaplakao. Dao bih ne znam što da nisam, ali što je bilo, bilo je.

- Ne, niste lopovi - rekao sam. - Samo kradete mojih pet...

- Zaveži - rekao je stari Maurice i gurnuo me.

- Ostavi ga na miru, hej - rekla je Sunny. - Hajd'mo, hej! Dobili smo lovu koju nam je bio dužan. Hajd'mo odavde. Idemo, hej!

- Dolazim - rekao je stari Maurice, ali se nije ni pomakao.

- Ozbiljno ti govorim, hej Maurice! Ostavi ga na miru.

- Tko ga dira? - rekao je, nedužno kao sam vrag. Zatim, što je napravio, kucnuo me prstom veoma snažno u pidžamu. Neću vam reći *gdje* me je udario, ali strašno me zaboljelo. Rekao sam mu da je prokleti odvratni degenerik.

- Što si rekao? - upitao je. Stavio je i ruku iza uha, kao da bolje čuje. - Što si rekao? Što sam ja?

Još uvijek sam nekako plakao. Bio sam tako užasno bijesan i nervozan, i sve.

- Odvratni degenerik, eto što si - rekao sam. - Blesavi degenerik i prevarant, a za dvije godine bit ćeš jedan od onih odrpanaca koji presreću čovjeka na ulici i prose deset centi za kavu. Hodat ćeš u prljavom smrdljivom kaputu sav ulijepljen balama i bit ćeš...

U tom me trenutku udario. Nisam mu se ni pokušao skloniti s puta, da se izmaknem ili bilo što. Sve što sam osjetio bio je strahovit udarac šakom u trbuh.

Nisam bio nokautiran niti bilo što slično, jer se sjećam da sam ležeći na podu vidio kako obadvoje izlaze i zatvaraju vrata za sobom. Ostao sam nakon toga ležati tako na podu prilično dugo, kao onda sa Stradlaterom. Samo, ovaj put sam mislio da umirem. Doista jesam. Činilo mi se da se gušim, ili tako nešto. Nevolja je bila u tome što sam jedva mogao disati. Kad sam konačno ustao, morao sam otići u kupaonicu sav svijen, držeći se za trbuh.

Ja sam, međutim, lud. Časna riječ da jesam. Negdje na pola puta do kupaonice nekako sam počeo umišljati sebi kako sam dobio metak u trbuh. Stari Maurice me ustrijelio. A ja sad idem u kupaonicu da potegnem dobar gutljaj viskija ili nečeg sličnog, da mi smiri živce i pomogne mi da ovaj put *propisno* stupim u akciju. Zamišljao sam sebe kako izlazim iz kupaonice potpuno obučen, i sve, s automatskim pištoljem u džepu, pomalo teturajući. Zatim kako silazim niz stepenice umjesto da se spustim liftom. Držim se za ogradu dok mi krv, kap po kap, teče niz krajeve usta. Šta ću učiniti, spustit ću se stepenicama nekoliko katova niže - držeći se za trbuh, dok će krv potocima teći naokolo - a zatim ću

pritisnuti dugme lifta. Čim stari Maurice otvori vrata, ugledat će me s pištoljem u ruci i počet će vrištati, onim svojim visokim, piskavim, kukavičkim glasom^ da ga ne diram. Ali ja ću ga, bez obzira na to, ustrijeliti. Šest metaka ravno u onaj njegov debeli, dlakavi trbuh. Zatim ću baciti pištolj u otvor za lift - nakon što izbrišem otiske prstiju, i sve. Poslije toga ću se odvući u svoju sobu i nazvati telefonom Jane, pozvati je da dođe i previje mi rane. Zamišljao sam kako mi pridržava cigaretu da pušim, dok ja krvarim, i sve.

Prokleti filmovi! U stanju su upropastiti čovjeka. Bez šale.

Ostao sam u kupaonici oko jedan sat, kupajući se, i sve ostalo. Onda sam se vratio u krevet. Trebalo mi je dosta vremena da zaspim - nisam bio umoran - ali sam konačno ipak zaspao. Ono što sam ustvari želio bilo je da izvršim samoubojstvo. Imao sam volju da skočim kroz prozor. Vjerojatno bih to i učinio da sam bio siguran da će me netko nečim pokriti čim tresnem o zemlju. Nisam želio da tamo neki čopor blesavih radoznalih njuški zuri u mene onako krvavog.

15

Nisam spavao baš dugo jer mislim da je, kad sam se probudio, bilo tek negdje oko deset sati. Čim sam popužio cigaretu, osjetio sam glad, priličnu. Zadnje što sam pojeo bila su ona dva hamburgera kad sam sa Brossardom i Ackleyjem išao u Agerstown u kino. A to je bilo jako davno. Prije pedeset godina, činilo mi se. Telefon mi je bio odmah tu, pri ruci, i već sam htio nazvati kuhinju i naručiti da mi pošalju nešto za doručak, ali nekako sam se pribojavao da bi ga mogli poslati po starom Mauriceu. Ako mislite da sam umirao od čežnje da ga ponovno vidim, ludi ste. Tako sam naprosto ostao izležavati se u krevetu još neko vrijeme i popužio još jednu cigaretu. Pomišljao sam na to da nazovem staru Jane, da vidim je li se već vratila kući, i sve, ali nekako nisam bio raspoložen za to.

Sta sam učinio, nazvao sam staru Sally Hayes. Ona je išla u koledž Mary A. Woodruff i znao sam da je već kod kuće jer sam nekoliko tjedana ranije bio dobio ono pismo od nje. Nisam bio baš lud za njom, ali poznavao sam je već godinama. U svojoj gluposti nekad sam smatrao da je sasvim inteligentna. Razlog zašto sam bio tog uvjerenja ležao je u činjenici što je znala prilično toga o kazalištu, predstavama, literaturi i o svim tim stvarima. Ako netko zna dosta toga o takvim stvarima, onda je čovjeku potrebno prilično mnogo vremena da ustanovi je li dotična osoba doista glupa ili nije.

Meni su u slučaju stare Sally Hayes za to bile potrebne *godine*. Mislim da bih to ustanovio mnogo ranije da se nismo tako vraški mnogo hvatali. Moja je velika nesreća što uvijek nekako mislim da su sve djevojke s kojima se hvatam vrlo inteligentne osobe. To nema ama baš nikakve veze jedno s drugim, ali svejedno to uvijek mislim.

Bilo kako bilo, nazvao sam je. Najprije se javila njihova kućna pomoćnica. Zatim njezin otac. Zatim konačno ona.

- Sally? - rekao sam.

- Da... tko me treba? - rekla je. Bila je to poprilično usiljena cura. Već sam njezinom ocu bio rekao tko sam.

- Holden Caulfield. Kako si mi?

- Holden! Ja sam odlično. Kako si ti?

- Odlično. Slušaj. Kako si, sve u svemu? Hoću reći, kako škola?

- Fino - rekla je. - Mislim... već znaš.

- Odlično. Dobro, slušaj. Htio sam te pitati jesi li zauzeta danas. Nedjelja je, a nedjeljom se uvijek nađe neka matineja. Dobrotvorna, i takve stvari. Jesi li za to da pođemo?

- Voljela bih. Moćno.

Moćno. Ako postoji riječ koju mrzim, onda je to moćno. Kako lažno zvuči! Sekundu-dvije bio sam u iskušenju da joj kažem neka zaboravi na matineju. Ipak smo neko vrijeme onako naklapali o raznim glupostima. To jest, ona je naklapala o glupostima. Nisam mogao doći do riječi. Najprije mi je pričala o nekom tipu iz Harvarda - bio je to vjerojatno neki brucoš, ali ona mi to, naravno, nije rekla - koji je u pravom smislu riječi opsjeda. Telefonira joj *noću i danju*. Čuj, noću i danju - to me oborilo. Zatim mi je pričala o tamo nekom drugom momku, nekom kadetu iz West Pointa, koji također gine za njom. Velike stvari. Predložio sam joj da se nađemo pod satom kod Biltmorea, u dva sata, i

dodao da ne zakasni jer predstava vjerojatno počinje u pola tri. Ona je uvijek kasnila. Onda sam spustio slušalicu. Od njezinih priča čovjek bi mogao dobiti proljev, ali bila je doista vrlo zgodna cura.

Nakon što sam zakazao sastanak sa starom Sally, izvukao sam se iz kreveta, obukao se i spakirao kofer. Prije nego što sam izašao iz sobe, bacio sam, međutim, još jedan pogled kroz prozor da vidim kako napreduju svi oni perverzni tipovi, ali svi su bili spustili zavjese. Jutrom su bili pravo utjelovljenje čednosti. Zatim sam se spustio liftom i odjavio. Starog Mauricea nije bilo nigdje u blizini. Nisam se, naravno, satirao da ga nađem, hulju prokletu!

Ispred hotela sjeo sam u taksi a da nisam imao ni pojma kamo da krenem. Nisam imao kamo. Bila je tek nedjelja, a kući nisam mogao do srijede - ili utorka, *najranije*. A doista nisam bio raspoložen da se prebacujem u drugi hotel i poludim tamo u njemu. Sta sam učinio, rekao sam šoferu da me vozi do Velikog centralnog kolodvora. Centralni kolodvor nije daleko od Biltmorea, gdje sam se trebao kasnije sastati sa Sally, pa sam odlučio ostaviti prtljagu u jednom od onih sefova od kojih vam onda daju ključ, a zatim otići nekamo na doručak. Bio sam pregladnio. Dok sam sjedio u autu, izvadio sam novčanik i prebrojio novac. Ne sjećam se točno koliko mi je bilo ostalo, znam samo da nije bilo baš bogzna kakvo bogatstvo. Potrošio sam brdo love u samo dva bijedna tjedna. Zaista jesam. Zapravo sam bijedan rasipnik. Sto ne potrošim, izgubim. Vrlo često mi se događa da čak i sitniš zaboravim, u restoranima i noćnim klubovima, i slično. To moje roditelje dovodi do ludila. Ne može mi čovjek ni zamjeriti. Moj otac je, međutim, prilično bogat. Ne znam koliko love mlati - o tome nije nikad govorio sa mnom - ali, mislim, prilično mnogo. On je pravnik u nekoj velikoj korporaciji. Takvi doista propisno zgrću lov. Druga

stvar po kojoj znam da prilično dobro stoji jest to što vječitost investira novac u neke brodwayske revije. Te revije, međutim, redovito propadaju i majka uvijek pošizi kad on učini tako nešto. Od smrti mog brata Allija ona baš i nije osobito zdrava. Strašno je nervozna. To je još jedan razlog zašto mi je strahovito krivo što će saznati kako su mi ponovno dali nogu.

Kad sam ostavio kofere u jednom od onih sefova na kolodvoru, otišao sam u mali sendvič-bar i doručkovao. Doručkovao sam prilično obilno, za svoje navike - sok od naranče, jaja sa slaninom, tost i kavu. Obično samo popijem čašu narančina soka. Malo jedem. Doista malo. Zato i jesam tako prokletu mršav. Trebao sam držati onu dijetu koja nalaže da se jede mnogo škroba i sličnog dreka kako bi se dobilo na težini, ali nikad o tome nisam vodio računa. Kad nekamo izađem, obično pojedem sendvič sa švicarskim sirom i popijem laktomalt. To nije mnogo, ali u laktomaltu ima dosta vitamina. H. V Caulfield. Holden Vitamin Caulfield.

Dok sam jeo jaja, neke dvije redovnice s koferima u rukama - pretpostavljao sam da se sele iz jednog samostana u drugi ili tako nešto, pa čekaju na vlak - ušle su i sjele pokraj mene za šank. Nisu, izgleda, znale što, kog vraga, da rade sa svojim koferima, pa sam im pomogao. Bili su to koferi onako prilično jeftinog izgleda, bez trunke prave kože i ičega. To nije važno, znam, ali mrzim kad netko ima jeftine kofere. To zvuči užasno kad se izgovori, ali ja sam doista u stanju zamrziti nekoga, tek tako *gledajući* ga, ako nosi svoje stvari u jeftinim koferima. Jednom se u vezi s tim nešto dogodilo. Za mog kratkotrajnog boravka u Elkton Hillsu stanovao sam u sobi s nekim Dickom Slagleom, koji je imao takve veoma jeftine kofere. Umjesto na polici, uvijek ih je držao pod krevetom, tako da ih nitko ne vidi kako

stoje pokraj mojih. To me deprimiralo kao samog vraga, tako da mi je dolazilo da svoje kofere izbacim kroz prozor ili tako nešto, ili da ih *zamijenim* za njegove. Moji su bili od Mark Crossa, prava goveđa koža i svi ti štosovi, pretpostavljam da su stajali lijepu lovu. Ali bila je to smiješna stvar. Evo što se dogodilo. Sta sam napravio, konačno sam i ja *svoje* kofere gurnuo pod *svoj* krevet, umjesto da ih ostavim na polici, tako da stari Slagle ne dobije zbog njih neki prokleti kompleks manje vrijednosti. A evo što je on učinio. Odmah sutradan, nakon što sam i ja sakrio kofere pod krevet, on ih je izvukao i vratio ih natrag na stalažu. Razlog zašto je to učinio, trebalo mi je dosta vremena da to otkrijem, bio je taj što je želio da ljudi misle kako su ti moji koferi njegovi. Doista jest. Bio je veoma čudan momak, u tom pogledu. Uvijek je nabacivao razne pakosne primjedbe u vezi s njima, s tim mojim koferima, na primjer. Stalno je govorio kako su previše novi i izgledaju buržujski. To je bila njegova omiljena riječ. Negdje ju je pročitao ili čuo. Sve što sam posjedovao bilo je buržujsko kao sam vrag. Čak je i moje nalivpero bilo buržujsko. Čitavo vrijeme ga je posuđivao od mene, ali je svejedno bilo buržujsko. Stanovali smo u istoj sobi samo oko dva mjeseca, a onda smo obojica tražili da nas prebace u druge sobe. I smiješno je bilo to što mi je nedostajao kad smo se razišli, jer je imao izvanredan, fantastičan smisao za humor i ponekad smo se doista odlično zabavljali. Ne bi me iznenadilo da čujem kako sam i ja njemu nedostajao. U početku se uvijek samo šalio kad je nazivao moje stvari buržujskim, a mene to nije ni najmanje uzrujavalo - i *to* je bilo nekako smiješno, ustvari. A onda je, nakon određenog vremena, postalo očito da se više ne šali. Stvar je takva, doista je teško stanovati u istoj sobi s nekim ako imaš kofere koji su mnogo bolji od njegovih - ako su tvoji doista *prvoklasni*, a njegovi nisu. Pomislit ćete možda

da će toj drugoj osobi, ako je inteligentna, i te stvari, i posjeduje određen smisao za humor, biti ravno do mora čiji su koferi bolji, ali nije tako. Ustanovit ćete da joj je i te kako stalo do toga. To je jedan od razloga zašto sam stanovao u sobi s onakvom glupom huljom kao što je Stradlater. Ako ništa drugo, njegovi su koferi bili bar isto toliko dobri koliko i moji.

Bilo kako bilo, nije važno, te dvije redovnice sjele su tu do mene i nekako smo se upustili u konverzaciju. Ona odmah do mene nosila je jednu od onih pletenih košara kakve možete vidjeti kod časnih sestara i onih curica iz Armije spasa kad oko Božića skupljaju naokolo priloge. Možete ih vidjeti na svim uglovima, pogotovo na Petoj aveniji, ispred velikih robnih kuća i na takvim mjestima. Sad, što je bilo, ona do mene ispustila je tu svoju košaru na pod, a ja sam se sagnuo i podigao je. Upitao sam je da li je izašla skupljati novac u dobrotvorne svrhe, i te stvari. Rekla je da nije. Rekla je da za nju nije imala mjesta u koferu kad se pakirala i da je tek tako nosi. Imala je lijep osmijeh kad bi pogledala u čovjeka. Imala je povelik nos i naočale s onim ne baš lijepim tankim željeznim okvirom, ali lice joj je svejedno izgledalo vraški ljubazno.

- Mislio sam da bih, ako sakupljate priloge, mogao i ja dati neki mali doprinos - rekao sam joj. - Možete sačuvati novac dok ne poduzmete kakvo skupljanje priloga.

- Oh, to je doista ljubazno od vas - rekla je, a ona druga, njezina prijateljica, pogledala je u mene. Ta druga je, dok je pila kavu, čitala neku malu crnu knjigu. Izgledala je kao Biblija, ali nekako mi se činilo da je pretanka. Bila je to neka knjiga biblijskog tipa, ipak. Njihov doručak sastojao se samo od tosta i kave. To me deprimiralo. Ne volim kad netko jede samo tost s kavom dok ja jedem jaja sa slaninom, i takve stvari.

Dopustile su da im kao prilog dam deset dolara. Stalno su me pitale jesam li siguran da to mogu sebi priuštiti. Re- kao sam im da imam dovoljno love, ali činilo se da mi baš ne vjeruju. Konačno su, ipak, uzele novac. Obje su mi bez prestanka toliko zahvaljivale da mi je to već postalo neu- godno. Skrenuo sam razgovor na opće teme i upitao ih ka- mo putuju. Rekle su mi da su učiteljice, da su upravo dopu- tovale iz Chicaga i da će držati nastavu u nekoj samostan- skoj školi u 168. ili 186. ili takvoj nekoj ulici, tamo negdje bestraga na periferiji. Ona pokraj mene, ona sa željeznim naočalama, rekla je da predaje engleski, a njezina prijateljica povijest i američko državno uređenje. Tada sam se počeo kao pravi skot pitati što li ona koja je sjedila pokraj mene, ona koja je predavala engleski, misli - s obzirom na to da je redovnica, i sve - kad čita određene knjige koje spadaju u obaveznu literaturu za taj predmet. Knjige koje ne moraju nužno biti baš pune seksa, ali u kojima ipak ima ljubavnika i takvih stvari. Uzmimo, na primjer, onu Eustaciju Vye u romanu *Povratak domoroča* Thomasa Hardyja. To baš nije bila neka osobito senzualna žena niti bilo što slično, ali opet čovjek ne može a da se ne pita što otprilike takva čas- na sestra misli kad čita o staroj Eustaciji. Nisam, ipak, rekao ništa, naravno. Sve što sam rekao bilo je da je engleski pred- met iz kojeg imam najbolju ocjenu.

- Oh, doista? Oh, kako mi je drago - rekla je ona s nao- čalama, ona koja je predavala engleski. - Sto ste čitali ove godine? Veoma bi me zanimalo da čujem. - Bila je doista ugodna.

- Pa sad, uglavnom smo čitali stare Anglosaksonce. Beo- wulfa i starog Grendela, Lord Randala i sve takve stvari. S vremena na vrijeme trebao sam, međutim, pročitati poneku knjigu i izvan tog programa. Ja sam pročitao *Povratak do- moroča* Thomasa Hardyja, zatim *Romea i Julija* i *Julija...*

- Oh, *Romea i Juliju!* Divno! Recite, zar nije divno? - Nije doista govorila baš kao časna sestra.

- Jest. Doista jest. Jako mi se sviđjelo. Bilo je nekoliko stvari koje mi se baš nisu sviđjele, ali stvar je prilično dirljiva, sve u svemu.

- Sto vam se nije sviđjelo? Možete li se sjetiti?

Da vam iskreno kažem, bilo je to nekako nezgodno, na određen način, razgovarati o Romeu i Juliji s njom. Hoću reći, ta drama je na nekim mjestima sam goli seks, a ona je bila redovnica, i sve, ali *pitala* me i zato sam diskutirao s njom o tome neko vrijeme. - Pa sad, nisam baš posebno lud za samim Romeom i Julijom - rekao sam. - Hoću reći, simpatični su mi, ali... ne znam. Ponekad mi prilično idu na živce. Hoću reći, bio sam daleko više dirnut kad stari Mercurio gine nego kad Romeo i Julija umiru. Stvar je u tome što za Romea nisam više osjećao nikakvih posebnih simpatija nakon onoga kad stari Mercurio pogine proboden od onog drugog momka... Julijina rodaka... kako se ono zvao?

- Tibalt.

- Tako je. Tibalt - rekao sam. Stalno zaboravljam ime tog tipa. - Bilo je to Romeovom krivicom. Hoću reći, od svih osoba u komadu najviše mi se sviđio on, taj stari Mercurio. Ne znam. Svi ti Montecchi i Capuletti, svi su kako treba - osobito Julija - ali Mercurio, on je bio ... teško je to objasniti. Bio je pametan i duhovit, i sve. Stvar je takva, strašno mi je teško kad netko pogine... pogotovo netko pametan i duhovit, i sve... i to još tuđom pogreškom. Romeo i Julija... na kraju krajeva, bila je to njihova vlastita pogreška.

- U koju školu idete? - upitala me. Vjerojatno je htjela nekako pobjeći od te diskusije o Romeu i Juliji.

Rekao sam joj da idem u Pencey, a ona je rekla da je čula za nju. Rekla je da je to vrlo dobra škola. Prešao sam, međutim, preko toga. Zatim je ona druga, ona što je predavala

povijest i državno uređenje, rekla da će biti bolje ako požure. Uzeo sam njihov račun, a one nisu htjele dopustiti da platim za njih. Ona s naočarlama me prisilila da im ga vratim.

- Bili ste više nego darežljivi - rekla je. - Vi ste doista zlatan dečko. - Bila je doista ugodna. Podsjećala me pomalo na majku onog Ernesta Morrowa, onu damu s kojom sam se upoznao u vlaku. Najviše kad se osmjehivala. - Bilo nam je *tako* ugodno razgovarati s vama - rekla je.

Rekao sam da je i meni bilo veoma ugodno razgovarati s njima. I doista sam tako mislio. Uživao bih u tome, mislim, još daleko više da se za čitavo vrijeme razgovora nisam nekako plašio da će iznenada pokušati ustanoviti jesam li katolik. Svi katolici uvijek tako pokušavaju saznati jeste li katolik. Znam jer mi se to često događa, djelomice zato što imam irsko prezime, a većina ljudi irskog podrijetla su katolici. U stvari, moj je otac i *bio* katolik, nekad. Istupio je, međutim, iz crkve kad se oženio mojom majkom. Ali katolici uvijek pokušavaju saznati jeste li katolik, čak ako vam i ne znaju prezime. Poznavao sam jednog dječaka, katolika, nekog Louisa Shaneyja, kad sam bio u školi u Whootonu. Bio je to prvi dječak s kojim sam se tamo upoznao. Sjedili smo jedan pokraj drugog na prve dvije stolice pred onom prokletom ambulantom, prvog dana škole, čekajući na liječnički pregled, i nekako smo se upustili u razgovor o tenisu. Bio je vrlo zainteresiran za tenis, kao i ja. Rekao mi je da svakog ljeta odlazi na prvenstvo u Forest Hills, a ja sam mu rekao da također idem, zatim smo prilično dugo razgovarali o tamo nekim glavnim tenisačima. Znao je dosta toga o tenisu, za klinca njegovih godina. Doista jest. Zato me, nakon određenog vremena, usred tog prokletog razgovora, onako iz neba pa u rebra, upitao: »Jesi li slučajno primijetio gdje je u ovom gradu katolička crkva?« Stvar je bila takva da je bilo

očigledno - prema načinu na koji me je upitao - da pokušava ustanoviti jesam li katolik. Dakako da jest. Nije patio od tamo nekih vjerskih predrasuda ili tako nečega, htio je naprosto znati. Uživao je u našem razgovoru o tenisu i svemu tome, ali je bilo očito da bi u njemu uživao *još više* da sam katolik, i te stvari. Tako nešto može me dovesti do ludila. Ne kažem da je to pokvarilo razgovor niti bilo što - nije - ali je sigurno kao sam vrug da mu nije ništa ni pridonijelo. Eto zašto mi je bilo drago što me te dvije časne sestre nisu upitale jesam li katolik. Da su me upitale, to ne bi *upropastilo* konverzaciju ali bi ona, vjerojatno, tekla drukčije. Ne želim reći da imam nešto *protiv* katolika. Nemam ništa. Bilo bi po svoj prilici sasvim jednako da sam i sam katolik. To je, na neki način, slično onome s koferima o čemu sam vam već pričao. Sve što želim reći jest da takve stvari nimalo pozitivno ne utječu na razgovor. To je sve što želim reći.

Kad su ustale da pođu, te dvije redovnice, učinio sam nešto veoma glupo, nešto zbog čega sam se osjetio veoma neugodno. Pušio sam cigaretu i, kad sam ustao da se s njima pozdravim, nepažnjom sam im puhnuo dim u lice. Nisam htio, ali, eto, dogodilo se. Ispričavao sam se kao izbezumljen, one su bile veoma fine i ljubezne, ali bilo je to, svejedno, veoma neugodno.

Kad su otišle, počeo sam žaliti što sam im kao prilog dao svega deset dolara. Stvar je, međutim, bila takva da sam bio zakazao onaj sastanak sa Sally Hayes, da je vodim na onu matineju, pa mi je bila potrebna lova za karte, i te stvari. Bilo mi je, međutim, žao, svejedno. Prokleti novac! Uvijek nekako ispadne da zbog njega na kraju ostaneš potišten kao sam vrug.

16

Kad sam dovršio s doručkom, bilo je tek negdje oko podne, a sastanak sa starom Sally bio sam ugovorio tek za dva sata, pa sam krenuo u onu dugu šetnju. Nikako nisam mogao prestati misliti na one dvije redovnice. Mislio sam na onu staru, otrcanu, pletenu košaru s kojom su hodale naokolo skupljajući novac kad nisu predavale u školi. Pokušavao sam zamisliti svoju majku ili nekoga, tetku, na primjer, ili onu ludu majku Sally Hayes, kako stoje pred nekom robnom kućom i skupljaju novac za sirotinju u staru, otrcanu pletenu košaru. Bilo je teško to zamisliti. Ne toliko majku koliko one druge dvije. Moja tetka je nekako tobože sklona dobrotvornom radu - mnogo radi u Crvenom križu i svuda - ali je inače veoma elegantno obučena dama. Čak i kad radi nešto u dobrotvorne svrhe, uvijek je superelegantna i našminkana, i sve što ide uz to. Nikako je nisam mogla zamisliti da radi bilo što s nekim dobrotvornim ciljem kad bi pritom morala nositi neku crnu haljinu ili biti bez šminke. A majka stare Sally Hayes - Isuse Kriste! Jedini način na koji bi *ona* pristala da ide naokolo s košarom i skupljala priloge, bio bi da je svi oni koji nešto prilože još i poljube u stražnjicu. Kad bi samo spustili novac u njezinu košaru i otišli dalje a da joj ništa ne kažu, ne primjećujući je, ona bi digla ruke od tog posla za manje od jednog sata. Bilo bi joj dosadno. Vratila bi košaru, a zatim otišla u neki mondene lo-

kal na ručak. To je ono što mi se sviđjelo kod onih redovnica. Kao prvo, bilo je očito da nikad ne odlaze u mondene lokale na ručak. Dok sam mislio na to, kako nikad ne odlaze ni u kakve mondene lokale na ručak, niti bilo kamo, uhvatila me takva nekakva prokleta tuga da je to bio pravi užas. Znao sam da takve stvari nisu baš jako važne, ali me to ipak rastužilo.

Krenuo sam u šetnju tamo prema Broadwayju, tek onako, bez ikakva razloga, jer nisam bio u tom kraju već godinama. Osim toga, želio sam pronaći neku prodavaonicu gramofonskih ploča koja je otvorena nedjeljom. Bila je jedna ploča koju sam htio kupiti Phoebe, pjesma *Mala Shirley Beans*. Tu ploču bilo je veoma teško nabaviti. Bila je to pjesma o jednoj maloj djevojčici koja nije htjela izaći iz kuće jer su joj ispala dva prednja zuba, pa se stidjela zbog toga. Čuo sam je u Penceyju. Imao ju je jedan dječak koji je stanovao na katu iznad nas i pokušavao sam je kupiti od njega - znao sam da bi Phoebe dovela do delirija - ali on je nije htio prodati. Bila je to veoma stara, fantastična ploča koju je ona crnačka pjevačica, Estelle Fletcher, snimila prije nekih dvadeset godina. Ona vam tu pjesmu pjeva veoma južnjački i kuplerajski, tako da ne zvuči nimalo sladunjavosentimentalno. Kad bi je pjevala neka bijela pjevačica, izvela bi je tako da zvuči *dražesno* kao sam vrag, ali stara Estelle Fletcher znala je svoj posao, bila je to jedna od najboljih ploča koje sam ikad čuo. Namjeravao sam je pokukušati kupiti u nekoj prodavaonici koja je otvorena nedjeljom i ponijeti je onda sa sobom u park. Bila je nedjelja, a Phoebe nedjeljom veoma često odlazi u park voziti se na koturaljkama. Znao sam na kojim mjestima ona obično visi.

Nije bilo tako hladno kao prethodnog dana, ali sunce je još uvijek bilo skriveno i nije bio osobito lijep dan za šetnju. Ali vidio sam nešto lijepo. Upravo ispred mene išla je

neka obitelj koja je očito tek izašla iz crkve - otac, majka i dječak od oko šest godina. Izgledali su nekako siromašno. Otac je imao na glavi jedan od onih šešira biserno-sive boje kakve rado nose siromašni ljudi kad žele djelovati impozantno. On i njegova supruga naprosto su šetali, razgovarajući, ne obraćajući nikakvu pažnju na dijete. A klinac je uživao. Išao je kolnikom umjesto po nogostupu, ali odmah do samog ruba. Držao se kao da ide duž neke veoma ravne linije, kako to već djeca rade, i čitavo vrijeme bez prestanka je nešto pjevušio i mumljao. Prišao sam mu bliže da čujem što pjeva. Pjevao je onu pjesmu *Ako netko ulovi nekog dok kroz žito ide*. Imao je ugodan, tanak glasić. Pjevao je tek tako, sam za sebe, to se vidjelo. Automobili su fijukali naokolo, kočnice su škripale lijevo i desno, njegovi roditelji nisu na njega obraćali nikakvu pažnju a on je išao uz rub nogostupa i pjevao *Ako netko ulovi nekog dok kroz žito ide*. Taj prizor učinio je da se odmah osjetim bolje. Učinio je da se više ne osjećam toliko potištenim.

Broadway je bio prljav i zakrčen svjetinom. Bila je nedjelja i tek oko dvanaest sati, ali bio je ipak zakrčen svjetinom. Svi su žurili prema kinima - Paramountu, Astoru, Strandu ili Capitolu, ili prema nekom sličnom šašavom mjestu. Svi su bili u punoj paradi, jer je bila nedjelja, i stvar je bila utoliko gora. Najgore u svemu tome bilo je, međutim, to što je bilo očito da svi *žele* ići u kino. Nisam mogao podnijeti da ih gledam. Mogu shvatiti kad netko ide u kino zbog toga što nema kamo na drugu stranu, ali kad netko doista *želi* ići, pa čak se i žuri da tamo što brže stigne, onda me to depri-mira da je strahota. Pogotovo kad vidim milijune ljudi kako stoje u onim užasnim, dugim redovima, duž čitavih blokova, čekajući s onim strahovitim strpljenjem na karte, i sve. Ljudi moji, činilo mi se da nikad neću stići pobjeći s tog prokletog Broadwayja. Imao sam sreće. U prvom prodavao-

nici gramofonskih ploča u koju sam ušao imali su jedan primjerak *Male Shirlej Beans*. Naplatili su mi za nju pet dolara, zato što se tako teško mogla dobiti, ali meni to nije bilo važno. Ljudi moji, kako sam se iznenada osjetio ispunjen srećom! Jedva sam čekao da stignem u park i vidim je li stara Phoebe negdje u blizini, pa da joj predam tu ploču.

Kad sam izašao iz prodavaonice ploča, prošao sam pokraj onog dragstora i ušao unutra. Palo mi je na pamet da bih mogao nazvati staru Jane i vidjeti je li se već vratila kući na praznike. Tako sam ušao u telefonsku govornicu i okrenuo njezin broj. Nesreća je bila što se javila njezina majka, pa sam morao spustiti slušalicu. Nekako nisam bio raspoložen da se uvalim u neki dug razgovor s njom. Uostalom, ionako ne ludujem za telefonskim razgovorima s majkama svojih djevojaka. Trebao sam, međutim, *barem* upitati je li se Jane već vratila kući. To me ne bi ubilo. Ali nekako nisam imao volje za to. Čovjek doista treba biti posebno raspoložen za takve stvari.

Još uvijek mi je ostalo da nabavim one proklete karte za kazalište pa sam kupio novine da vidim koje se predstave daju. Bila je nedjelja, pa su na programu bile valjda samo tri. Sta sam učinio, otišao sam i kupio karte za dva sjedala u parketu za predstavu *Poznajem svoju ljubav*. Bila je to neka dobrotvorna predstava, ili tako nešto. Nisam baš osjećao neku naročitu želju da je vidim, ali znao sam da će se stara Sally, kraljica svih afektacija, naveliko oduševljavati kad joj kažem da imam karte za nju, jer su nastupali Luntovi, i svi. Ona je obožavala takve navodno visoko intelektualne i cinične komade, s Luntovima i svim što ide uz to. Ja predstave uopće ne volim, ako već želite znati istinu. Općenito nisu tako loše kao film, ali sigurno nisu ni nešto za čim treba ludovati. U prvom redu, mrzim glumce. Oni se nikad ne ponašaju kao ljudi. Oni samo misle da se tako ponašaju.

Neki od onih ponekad doista dobrih, i to na veoma blijed način, u svakom slučaju na način koji nije nimalo zabavno promatrati. A ako je neki glumac doista dobar, onda se uvijek jasno vidi da on *zna* da je dobar, pa to sve kvari. Uzmite, na primjer, sira Laurencea Oliviera. Gledao sam ga u *Hamletu*. D.B. je lani poveo Phoebe i mene da ga vidimo. Najprije nas je pozvao na ručak a onda nas je odveo da gledamo *Hamleta*. On ga je već prije toga gledao, prema načinu na koji je govorio o njemu za ručkom. Bio sam nestrpljiv kao sam vrag da ga vidim. Nije mi se, međutim, baš bogzna kako svidio. Jednostavno ne vidim što je tako čudesno u sir Laurenceu Olivieru, to je sve. Ima fantastičan glas, a osim toga je vraški lijep muškarac, i veoma je lijepo promatrati ga kad hoda, ili se mačuje, ili tako nešto, ali nije uopće bio onakav kako je D.B. opisao Hamleta. Previše je podsjećao na nekog prokletog generala, a previše malo na nekog tužnog, sumornog, sumnjama izjedanog čovjeka. Najbolji trenutak u cijelom komadu bio je onaj kad Ofelijin brat - onaj koji na samom kraju vodi dvoboj s Hamletom - odlazi na put a njegov ga otac obasipa savjetima. I dok ga njegov otac obasipa savjetima, stara Ofelija se zeza sa svojim bratom, izvlači mu onaj bodež iz korica, zadirkuje ga, i sve, dok on pokušava da izgleda jako zainteresiran za očeve bezvezne prodike. To je bilo lijepo. Ta me stvar doista oduševila. Ali takve stvari ne mogu se vidjeti tako često. Stvar koja se svidjela Phoebe bila je ona scena kad Hamlet miluje svog psa po glavi. To je, po njezinu mišljenju, bilo zabavno i lijepo, i doista jest. Sto ću morati učiniti, morat ću pročitati tu dramu. Nevolja sa mnom je u tome što takve stvari uvijek moram sam pročitati. Ako ih igra neki glumac, jedva ih mogu slušati. Stalno me muči bojazan da će sljedeće minute učiniti nešto usiljeno i neprirodno.

Nakon što sam kupio karte za Luntove, odvezao sam se taksijem gore, do parka. Trebao sam se odvesti podzemnom

željeznicom ili takvim nečim, jer sam ostao prilično tanak s lovom, ali želio sam što brže pobjeći s tog prokletog Broadwayja.

U parku je bilo odvratno. Nije bilo previše hladno, ali sunce se još nije bilo probilo i činilo se da u parku nema ničeg osim pasjeg izmeta, staračkih ispljuvaka i opušaka cigareta, a sve su klupe izgledale kao da će biti mokre kad sjednete na njih. Taj prizor je deprimirao čovjeka i svakog trenutka, bez ikakvog stvarnog razloga, osjećali ste kako vam se koža ježi dok hodate. Ni po čemu se nije moglo osjetiti da će za koji dan biti Božić. Nije izgledalo da će *ičega* biti. Ipak, i uz sve to, odšetao sam se sve do Malla, jer je to mjesto gdje se Phoebe obično zadržava kad dođe u park. Ona se rado vozi oko podija za orkestar. Smiješno je to. To je isto mjesto na kojem sam se volio voziti na koturaljkama dok sam bio dijete.

Kad sam tamo stigao, nisam je, međutim, vidio nigdje u blizini. Djece je bilo, vozikala su se naokolo, a dva dječaka igrala su se velikom mekanom loptom, ali Phoebe nije bilo. Vidio sam, međutim, jednu djevojčicu njezinih godina, sjedila je potpuno sama na klupi i pričvrščivala koturaljke. Pomislio sam da ona možda poznaje Phoebe i da bi mi mogla reći gdje je ili tako nešto, pa sam joj prišao, sjeo do nje i upitao je:

- Da li slučajno poznajete Phoebe Caulfield?
- Koga? - upitala je. Na sebi je imala traperice i valjda dvadeset pulovera. Bilo je očito da su proizvodi njezine majke jer su bili veoma grubo i neravno ispleteni.
- Phoebe Caulfield. Stanuje u Sedamdeset prvoj ulici. Ide u četvrti razred, tamo u...
- Vi poznajete Phoebe?
- Aha, ja sam joj brat. Znate li gdje je?

- Ona ide u razred gospođice Callon, zar ne? - rekla je djevojčica.

- Ne znam. Da, mislim da ide.

- Onda je vjerojatno u muzeju. Mi smo išli prošle subote — rekla je.

- U kojem muzeju? - upitao sam.

Slegla je ramenima.

- Ne znam - rekla je. — U muzeju.

- Znam, ali je li u onome gdje su slike ili u onome gdje su Indijanci?

- U onome gdje su Indijanci.

- Baš vam hvala - rekao sam. Ustao sam i pošao, ali onda sam se iznenada sjetio da je nedjelja. - Danas je *nedjelja* - rekao sam djevojčici.

Ona me je pogledala.

- Ah, onda nije.

Bila je na sto muka pokušavajući da učvrsti koturaljke. Nije imala rukavica niti ičega i ruke su joj bile ledene i potpuno crvene. Priskočio sam joj u pomoć. Ljudi moji, nisam valjda već godinama imao u rukama ključ od koturaljki. Nije mi, međutim, bilo nimalo neobično. Možete mi od sada pa za pedeset godina dati u ruku ključ od koturaljki, u mrklom mraku, i uvijek ću znati što je to. Kad sam joj pričvrstio koturaljke, lijepo mi je zahvalila. Bila je to veoma simpatična i lijepo odgojena djevojčica. Bože, kako volim kad su klinci fini i uljudni kad im pomognete da pričvrste koturaljke ili tako nešto. A klinci većinom to i jesu. Doista jesu. Upitao sam je da li je raspoložena da zajedno popijemo po šalicu vruće čokolade ili nešto slično, ali ona je odbila. Rekla je da se treba sastati s jednom prijateljicom. Klinke se uvijek trebaju sastati s nekom prijateljicom. To me obara.

Iako je bila nedjelja, iako sam znao da Phoebe neće biti tamo sa svojim razredom i iako je napolju bilo tako maglovito i odvratno, otišao sam pješice kroz čitav park, sve tamo do Prirodoslovnog muzeja. Znao sam da je to muzej na koji je ona djevojčica s koturaljkama mislila. Poznavao sam taj muzej skroz-naskroz, kao vlastiti džep. Phoebe je išla u istu školu u koju sam i ja išao kad sam bio mali, i išli smo tamo veoma često. Imali smo učiteljicu, neku gospođicu Aigle-tinger, koja nas je tamo vukla gotovo svake bogovetne subote. Ponekad smo gledali životinje, a ponekad one drangulije koje su Indijanci pravili u prastara vremena. Lonce i slamnate košare, i sve takve stvari. Uvijek mi je nekako toplo pri duši kad na to mislim. Čak i sad. Sjećam se da smo, pošto bismo razgledali sva ona indijanska čuda, obično išli gledati neki film u onoj velikoj predavaonici. Uvijek su nam prikazivali kako Kolumbo otkriva Ameriku, kako jedva jedvice uspijeva nagovoriti starog Ferdinanda i Izabelu da mu posude lovnu da kupi brodove, kako se nakon toga mornari bune protiv njega i sve ostalo. Nikome od nas nije baš bilo stalo do starog Kolumba, ali zato smo uvijek nosili sa sobom gomilu bombona, i žvaka, i svačega, a osim toga u toj predavaonici osjećao se uvijek neki ugodan miris. Uvijek je mirisalo kao da vani pada kiša, i kad nije padala, a vi sjedite u jedinom udobnom, suhom i toplom mjestu na svijetu. Volio sam taj prokleti muzej. Sjećam se da je, da se dođe do predavaonice, trebalo proći kroz »Indijansku dvoranu«. Bila je to veoma dugačka sala, i u noj se smjelo samo šaptati. Učiteljica bi išla naprijed, a za njom razred. Išli smo dvoje po dvoje, svatko je imao svog partnera. Sa mnom je najčešće išla jedna djevojčica po imenu Gertrude Levine. Uvijek je htjela da se držimo za ruke, a ruka joj je uvijek bila sva ljepljiva ili oznojena, i tako nešto. Pod u dvorani bio je sav od kamena pa, ako ste slučajno imali u ruci špekule i ispuštali ih, skakale su kao lude po čitavoj prostoriji i dizale pak-

lenu buku, tako da bi učiteljica uvijek zaustavila razred i vratila se da vidi koji je vrag. Nikad se, međutim, nije ljutila, ta gospođica Aigletinger. Zatim ste morali proći pokraj onog veoma dugačkog indijanskog kanua, dugog otprilike kao tri cadillaca postavljena jedan iza drugog, s oko dvadeset Indijanaca u njemu, od kojih su neki veslali a neki tek tako, bez veze stajali, nastojeći da izgledaju opasno, a svi su po licima bili našarani ratnim bojama. Na zadnjem dijelu kanua sjedio je jedan tip jezivog izgleda, s maskom na licu. To je bio vrač. Od njega me uvijek hvatala jeza, ali volio sam ga, svejedno. Još jedna stvar, ako ste dodirnuli jedno od vesala ili bilo što dok ste prolazili, jedan od čuvara bi vam rekao: »Nemojte ništa dirati, djeco.« Rekao bi to, međutim, uvijek ljubazno, a ne kao neki prokleti žandar ili što ja znam tko. Nakon toga biste prošli pokraj one velike staklene vitrine s Indijancima koji trljaju drvo o drvo da zapale vatru, i s jednom Indijankom koja tka čilim. Indijanka koja je tkala čilim nekako se nagingjala naprijed i mogli ste vidjeti njezine grudi, i sve. Nitko od nas nije propuštao da krišom baci dobar pogled na njih, čak i djevojčice, jer su bile još samo klinke i nisu imale ništa više grudi nego što smo ih *mi* imali. Zatim ste, neposredno prije nego što biste stupili u predavaonicu, odmah pokraj vrata, prošli pokraj onog Eskima. Sjedio je nad rupom probijenom u nekom tobože zaleđenom jezeru i pecao kroz nju ribu. Uz samu rupu ležale su dvije ribe, koje je već ulovio. Ljudi moji, taj vam je muzej bio pun staklenih vitrina. Bilo ih je još više gore na katu, s jelenima koji piju vodu iz izvora i sa pticama selicama koje lete na jug. One najbliže ptice bile su ispunjene i visjele su na žicama, a one u pozadini bile su samo naslikane na zidu, ali su sve izgledale kao da doista lete na jug, a ako ste sagнули glavu i pogledali u njih naopako, izgledale su kao da se još više žure da što prije odlete na taj jug. Ono što je, međutim, u tom muzeju bilo najbolje, bilo je to što je sve uvi-

jek ostajalo točno tamo gdje je i bilo. Nitko se ne bi ni pokrenuo. Mogli ste tamo otići sto tisuća puta i onaj Eskim bi upravo završio s pecanjem onih dviju riba, ptice bi još uvijek bile na putu prema jugu, jeleni bi sa svojim prekrasnim rogovima i lijepim, vitkim nogama još uvijek pili vodu iz izvora, a ona Indijanka golih grudi još uvijek bi tkala onaj isti čilim. Nitko se ne bi nimalo promijenio. Jedino vi. Ne mislim da biste bili mnogo stariji, ili tako nešto. Ne bi bilo to, u stvari. Naprosto biste bili drukčiji, to je sve. Imali biste na sebi ovaj put kaput. Ili bi dijete s kojim ste prošli put išli u redu dobilo šarlah, pa biste imali novog partnera. Ili bi razred vodila neka zamjena, umjesto gospođice Aigletinger. Ili biste prije toga čuli oca i majku kako se strahovito svadaju u kupaonici. Ili biste naprosto prošli pokraj jedne od onih lokvi na ulici po kojima se šire benzinske duge. Hoću reći, bili biste na neki način *drukčiji* - ne mogu točno objasniti što mislim. A čak i kad bih mogao, nisam siguran da li bih imao volje za to.

Dok sam tako išao, izvukao sam iz džepa svoju staru lovačku kapu i nabio je na glavu. Znao sam da neću sresti nikoga tko me poznaje, a vani je bilo prilično hladno. Išao sam i išao, i stalno mislio na to kako stara Phoebe odlazi subotom u taj muzej, isto kao što sam i ja nekad odlazio. Mislio sam na to kako će gledati one iste stvari i kako će i *ona* biti drukčija svaki put kad ih vidi. To o čemu sam razmišljao nije me baš deprimiralo, ali nisam zbog toga bio ni bogzna kako radostan. Odredene stvari trebale bi ostati kakve jesu. Čovjek bi trebao imati mogućnosti da ih zatvori u jednu od onih staklenih vitrina i da ih ostavi da stoje. Znam da je to nemoguće, a to je velika šteta, kako god se uzme. Sad svejedno, o tome sam razmišljao čitavo vrijeme dok sam išao.

Prošao sam pokraj onog igrališta, zastao i promatrao dvoje veoma male djece na njihovim njahalcima. Jedno od njih bilo je

poprilično bucasto pa sam spustio ruku na stranu na kojoj je sjedilo ono mršavo, da nekako izjednačim težine, ali bilo je očito da im moja prisutnost nije osobito po volji, pa sam ih ostavio.

Onda se dogodila jedna čudna stvar. Kad sam stigao do muzeja, iznenada sam postao svjestan da ne bih ušao unutra ni za milijun dolara. Jednostavno me nije privlačio - a prešao sam, eto, čitav park veseleći se tome. Da je Phoebe bila tamo, vjerojatno bih ušao, ali nije. I tako, što sam napravio, tu pred muzejem - sjeo sam u taxi i odvezao se dolje, do Biltmorea. Nije mi se nimalo išlo. Imao sam, međutim, onaj prokleti sudar sa Sally.

17

Bilo je još prerano kad sam tamo stigao i zato sam na-prosto sjeo u jednu od onih kožnatih fotelja odmah ispod sata u foajeu i stao promatrati mačke. Mnoge škole bile su se već raspustile za praznike i mali milijun cura stajao je i sjedio naokolo, iščekujući svoje dečke. Cure s prekrštenim nogama, cure s fantastičnim nogama, cure s očajnim nogama, cure koje su izgledale kao perfektne cure, cure koje su na čovjeka ostavljale snažan dojam ali bi ubrzo ustanovio da su prave beštije, kad bi ih upoznao. Bio je to doista veoma ugodan prizor, ako znate na što mislim. Istovremeno je, na određen način, nekako deprimirao čovjeka, jer se stalno morao pitati što će se, do vruga, *dogoditi* sa svima njima. Kad izađu iz škole i koledža, mislim. Čovjek je morao doći do pretpostavke da će se većina njih poudavati za kojekakve glupane. Za ljude koji vječito pričaju o tome koliko njihov prokleti auto troši benzina na sto kilometara. Ljudi koji se žderu i ponašaju djetinjasto kao sam vrug ako ih pobijedite u golfu ili čak u nekoj tako blesavoj igri kao što je, na primjer, ping-pong. Ljude veoma osrednje i beznačajne. Ljude koji nikad ne čitaju knjige. Ljude velike gnjavatore - ali u tom pogledu trebam biti veoma oprezan. Hoću reći, kad nazivam neke ljude gnjavatorima. Takve ljude nisam u stanju da shvatim. Nisam u stanju da ih shvatim, doista. Kad sam bio u Elkton Hillsu, stanovao sam oko dva mjeseca u

sobi s nekim Harrisom Macklinom. Bio je veoma inteligentan, i sve, ali zato i jedan od najvećih gnjavatora koje sam ikad upoznao. Imao je neki posebno kreštav glas i gotovo nikad nije prestajao pričati. Nikad nije prestajao pričati, a što je u svemu bilo najstrašnije, nikad nije govorio o onome što ste željeli čuti. Ali znao je jednu stvar. Prokleti pasji sin znao je zviždati bolje nego itko koga sam ikad čuo. Spremao bi krevet i vješao svoje stvari u ormar - vječito je vješao svoju odjeću u ormar - to me dovodilo do ludila - i zviždao dok bi to radio, ako nije ništa pričao onim svojim kreštavim glasom. Znao je čak zviždati klasične stvari, ali najčešće je naprosto zviždao džez. Znao je uhvatiti nešto veoma džezovističko - *Blues o limenom krovu*, na primjer - i stvar zviždati tako fino i lako (vješajući istovremeno svoju odjeću po ormaru) da bi vas to doslovno oborilo. Naravno, nikad mu nisam *reka*o kako smatram da izvanredno zviždi. Hoću reći, čovjek ne može tek tako prići nekome i reći mu: »Čuj, ti doista fantastično zviždiš!« Stanovao sam, međutim, s njim u istoj sobi gotovo puna dva mjeseca, iako me gnjavio tako da sam od toga bio već napola lud, samo zbog toga što je znao tako fantastično zviždati, bolje nego itko koga sam ikad čuo. I tako, ne znam što reći o gnjavatorima. Možda čovjek i ne bi trebao biti previše žalostan kad vidi kako se neka perfektna cura udaje za nekog takvog tipa. Oni nikome ne čine ništa nažao, bar većina njih, a možda u tajnosti svi znaju fantastično zviždati, ili nešto slično. Tko bi to, do vraga, mogao znati? Ja ne znam.

Konačno ugledah staru Sally kako kreće uz stepenice, i podoh joj u susret. Izgledala je fantastično. Doista jest. Imala je na sebi neki crni kaput i nešto kao crnu beretku. Rijetko je uopće nosila neki šešir, ali ta beretka je izgledala veoma lijepo. Smiješno je u svemu tome bilo to što sam osjetio želju da se oženim njom istog časa kad sam je ugle-

dao. Ja sam lud. Nije mi čak bila ni osobito *draga*, a ipak sam se iznenada osjetio kao da sam zaljubljen u nju, i poželio da se njom oženim. Tako mi Boga, lud sam. Priznajem to.

- Holdene! - rekla je. - Divno je što te opet vidim! Prošla je čitava *vječnost!* - Imala je nekako veoma snažan glas zbog kojeg se čovjek osjećao nelagodno kad bi je negdje sreo. Njoj se to moglo oprostiti zato što je bila onako prokleta zgodna, ali od tog njezina glasa uvijek samo što nisam dobio proljev.

- *Tebe* je lijepo vidjeti - rekao sam. Tako je, uostalom, i bilo. - Kako si, sve u svemu?

- Apolutno divno. Jesam li zakasnila?

Rekao sam joj da nije, a u stvari je bila zakasnila oko dvadeset minuta. Meni je to, međutim, bilo potpuno svejedno. Sav onaj drek od karikatura u *Saturday Evening Postu* na kojima se vide ljudi kako bjesne na uličnim uglovima zato što im one koje čekaju kasne - sve su to besmislice. Ako cura, kad se s njom nađete, izgleda lijepo, koga je briga što je zakasnila? Nikoga.

- Bit će bolje da požurimo - rekao sam. - Predstava počinje u dva i četrdeset.

Krenuli smo niz stubište prema stajalištu taksija.

- Što ćemo gledati? - upitala je.

- Ne znam. Luntove. To je jedino za što sam mogao dobiti karte.

- Luntove! Oh, divno!

Rekao sam vam da će biti sva izvan sebe kad čuje da imam karte za Luntove.

U taksiju, za vrijeme vožnje do kazališta, počeli smo se hvatati. U početku nije htjela, zato što je imala namazane usne, i sve, ali sam ja nastupio zavodnički kao sam vrag,

tako da nije imala alternative. Dva puta, kad bi se prokleti taksi naglo zaustavio zbog prometa, sasvim malo je nedostajalo da tresnem sa sjedala. Ti prokleti vozači nikad ne gledaju kuda voze, kunem vam se da je tako. Zatim, tek toliko da vam pokažem koliko sam lud, kad smo se izvlačili iz jednog velikog stiska, rekao sam joj da je volim, i sve ostalo. Bila je to čista laž, naravno, ali stvar je u tome što sam to *osjećao* kad sam joj rekao. Lud sam. Tako mi Boga, jesam.

- Oh, dragi, i ja tebe volim - rekla je. Onda je, u istom dahu, dodala: - Obećaj mi da ćeš pustiti da ti poraste kosa. Te kratke frizure izlaze iz mode. A imaš tako krasnu kosu!

Krasnu guzicu.

Predstava nije bila tako loša kao neke koje sam gledao. Bila je, međutim, ipak bliže onim blesavim. Sadržaj: pet stotina tisuća godina života nekog starog bračnog para. Počinje od toga kako su mladi, ali djevojčini roditelji ne žele da se ona uda za tog mladića. Ona se, međutim, ipak udaje za njega. Onda postaju sve stariji i stariji. Muž ide u rat, a žena ima brata pijanca. Nikako se nisam mogao zainteresirati za sve to. Hoću reći, nisam se osobito uzrujavao kad bi netko u porodici umro, ili što ja znam što. Svi su bili samo običan čopor glumaca. Muž i žena bili su sasvim zgodan stari par - veoma duhoviti, i sve - ali nekako se nisam mogao zainteresirati ni za njih. Kao prvo, bez prestanka su pili čaj ili takvu neku prokletu tekućinu, od početka do kraja predstave. Svaki put kad ste ih vidjeli, neki lakej je postavljao pred njih čaj, ili je opet žena nekome točila čaj. I svi su ulazili i izlazili, čitavo vrijeme - čovjeku se vrtjelo u glavi promatrajući kako svi ti ljudi stalno sjedaju i ustaju. Alfred Lunt i Lynn Fontanne igrali su stari par, i bili su vrlo dobri, ali nisu mi se baš sviđali. Bili su, ipak, nekako drukčiji od ostalih, to da. Nisu se ponašali kao obični ljudi, a nisu se ponašali ni kao

glumci. Teško je to objasniti. Držali su se nekako više kao da su svjesni da su veličine, i sve. Hoću reći, bili su dobri, ali bili su nekako *previše* dobri. Kad bi jedno od njih prestalo govoriti, ono drugo bi reklo nešto vrlo brzo, odmah nakon toga. To je trebalo izgledati kao da ljudi doista pričaju i upadaju jedno drugom u riječ. Nevolja je bila u tome što je sve to bilo *previše* slično tome kako ljudi razgovaraju i upadaju jedno drugome u riječ. Ponašali su se nekako pomalo slično onome kako stari Ernie, dolje u Greenwich Villageu, svira klavir. Ako čovjek nešto čini *previše* dobro, onda se, nakon određenog vremena, ako ne pazi na to, počinje time razmetati. A nakon toga nije više tako dobar kao što je bio. Međutim, bilo kako bilo, jedini su oni u čitavoj predstavi - Luntovi, govorim o njima - ostavljali dojam kao da imaju nešto malo mozga. To se mora priznati.

Nakon završetka prvog čina izašli smo zajedno sa svim ostalim šminkerima da popušimo po cigaretu. Kakav vam je to festival bio! Nikad u životu niste vidjeli na gomili toliko usiljenih tipova - svi su pušili da su im uši otpadale i razgovarali o predstavi tako da svi ostali mogu čuti i saznati koliko su oštromni. Neki blesavi filmski glumac stajao je pokraj nas i pušio cigaretu. Ne sjećam mu se više imena, ali znam da u ratnim filmovima uvijek igra vojnike koji se pokazu kao kukavice upravo prije nego što nastupi trenutak da se ide naprijed i kad dođe gusto. Bio je s nekom raskošnom plavušom i njih su se dvoje pokušavali držati veoma blazirano, kao da nemaju pojma da rulja zuri u njih. Skromno kao sam vrag. Uživao sam promatrajući ih. Stara Sally nije mnogo pričala osim što je buncala nešto o Luntovima - bila je previše zauzeta izvijanjem i nastojanjem da izgleda zanosno. Onda je, iznenada, ugledala na suprotnoj strani foajea nekog blesana koga je poznavala. Nekog tipa u jednom od onih odijela od veoma tamnog sivog flanela, s kari-

ranim prslukom uz to. Strogo prema propisima *Ivy League*. Velika stvar. Stajao je pokraj samog zida, pušio do besvijesti i držao se kao da umire od dosade. Stara Sally bez prestanka je govorila: »Taj mi je mladić odnekud *poznat*.« Ona je uvijek *poznavala* nekoga, svuda, kamo god ste otišli s njom, ili je mislila da poznaje. Ponavljala je to dok mi se nije sve popelo navrh glave. - Zašto ne odeš do njega i ne poljubiš ga, kad ga već poznaješ? - rekao sam. - Bit će oduševljen. - Naljutila se kad sam to rekao. Konačno ju je, međutim, taj idiot primijetio, prišao i rekao zdravo. Trebali ste vidjeti kako su se pozdravili. Pomislili biste da se nisu vidjeli bar dvadeset godina. Pomislili biste da su se kupali zajedno u istoj kadi, ili što ja znam što, kad su bili djeca. Stare drugarčine! Bilo je to odvratno. Smiješno je bilo to što su se po svoj prilici sreli svega *jednom*, na nekom majmunskom žuru. Konačno, kad su završili s onim blesavim maženjem, stara Sally nas je predstavila jednog drugom. Ime mu je bilo George i još nekako - nisam se potrudio zapamtiti - i studirao je u Andoveru. Velika, strašno velika stvar. Trebali ste ga vidjeti kad ga je stara Sally upitala kako mu se sviđa predstava. To je bio jedan od one vrste prepotentnih ljudi kojima je potreban *prostor* kad odgovaraju na nečije pitanje. Odstupio je korak i stao točno na nogu neke dame koja je stajala iza njega. Vjerojatno joj je polomio sve prste. Rekao je da komad *sam po sebi* nije nikakvo remek-djelo, ali da su Luntovi, naravno, apsolutni anđeli. Čuj, anđeli! Zaboga. *Anđeli*. To me oborilo. Zatim su on i Sally počeli pričati o masi zajedničkih znanaca. Bila je to najveća jeza od razgovora koju sam ikad čuo u životu. I jedno i drugo sjećali su se raznih mjesta što su brže mogli, a zatim bi se sjetili nekoga tko je tu živio i spomenuli njegovo ime. Kad je došlo vrijeme da se vratimo na svoja mjesta, bio sam već spreman da povraćam. Doista jesam. A nakon toga, kad je završio i

drugi čin, *nastavili* su taj svoj prokleti dosadni razgovor. Sjetili su se još i drugih mjesta i imena drugih ljudi koji su tamo živjeli. Najgore u svemu bilo je to što je taj tip govorio nekim superafektiranim glasom, *Ivy League* glasom, takvim nekim veoma umornim, snobovskim glasom. Zvučao je kao ženski. Nije uopće *oklijevao* da se prikrpi mojoj djevojci, stoka jedna! Čak sam na trenutak pomislio da će se, nakon završene predstave, uvaliti u naš taksi, jer je išao valjda čitava dva bloka s nama, ali trebao se sastati s nekim čoporom pametnjakovića na nekom koktel-partyju, rekao je. Već sam ih vidio kako svi sjede naokolo u nekom baru, svi u onim blesavim kariranim prslucima, pa kritiziraju predstave, knjige i žene onim umornim snobovskim glasovima. Obaraju me ti momci.

Do trenutka kad smo konačno ušli u taksi, bio sam već gotovo zamrzio staru Sally, pošto smo valjda deset sati slušali onog prepotentnog endoverskog majmuna. Bio sam spreman da je odmah otpratim kući, i sve - doista jesam - ali je ona rekla da ima jednu divnu ideju. Ona je uvijek imala divne ideje.

- Slušaj - rekla je - u koliko sati trebaš biti kod kuće na večeri? Hoću reći, žuriš li se, ili tako nešto. Trebaš li se vratiti kući u neko određeno vrijeme?

- Ja? Ne. Ni u kakvo određeno vrijeme - rekao sam. Ljudi moji, veća istina nikad nije izgovorena. - Zašto?

- Pođimo u Radio City da se kličemo na ledu.

Eto, takve vam je divne ideje ona uvijek imala.

- Da idemo na klizanje u Radio City? Misliš odmah sada?

- Samo na jedan sat, ili tako nešto. Hoćeš li? Ako ne *želiš*...

- Nisam rekao da ne želim - odgovorio sam. - Naravno. Ako ti to *želiš*.

- Ozbiljno kažeš? Nemoj samo govoriti ako ne misliš ozbiljno. Hoću reći, meni je *potpuno* svejedno, ovako ili onako...

Da znate da joj je bilo.

- Tamo se mogu posuditi one tako dražesne suknjice za klizanje - rekla je stara Sally. - Jeannette Cultz je išla prošle nedjelje.

Eto zašto se bila toliko upalila da ide. Htjela se vidjeti u jednoj od tih suknjica koje jedva pokrivaju stražnjicu.

Tako smo otišli i, pošto su nam dali klizaljke, Sally je dobila neko malo plavo otkridupe od haljine. U njemu je, međutim, doista izgledala sjajno. To se mora priznati. I nemojte pomisliti da toga nije bila svjesna. Stalno je išla ispred mene, tako da mogu vidjeti kakvo zgodno dupe ima. I bilo je sasvim zgodno, doista. To se mora priznati.

Najsmješnije u svemu tome bilo je to što smo bili najgori klizači na čitavom klizalištu. Hoću reći, doista *najgori*. A bilo je i drugih nespretnjakovića. Gležnjevi stare Sally stalno su se svijali dok nisu gotovo plegli po ledu. Ne samo da su vraški glupo izgledali, već su je vjerojatno vraški i boljeli. Znao sam da mene moji bole. Moji su mene naprosto ubijali. Sigurno smo predivno izgledali. Sto je bilo još najgore, bilo je tu najmanje nekoliko stotina radoznalih besposličara koji nisu imali nikakvog pametnijeg posla nego da stoje naokolo i promatraju kako se ljudi prevrću jedni preko drugih.

- Da potražimo jedan stol i popijemo nešto, što kažeš? - upitao sam je konačno.

- To je najbolja ideja koja ti je danas pala na pamet - rekla je. Ona se *ubijala*. Bilo je to brutalno. Bilo mi ju je doista žao.

Skinuli smo one proklete klizaljke i ušli u onaj bar u kojem možete naručiti piće i promatrati klizače sjedeći onako,

samo u čarapama. Čim smo sjeli, stara Sally je svukla rukavice, a ja sam je ponudio cigaretom. Nije izgledala previše sretna. Konobar je došao, pa sam naručio koka-kolu za nju - ona nije pila - i škotski viski sa sodom za sebe, ali prokleti skot nije mi ga htio donijeti. Tako sam i ja naručio koka-kolu. Onda sam počeo paliti šibice. To prilično često činim kad me uhvati neko posebno raspoloženje. Puštam ih da gore sve dok ih mogu držati, a onda ih bacam u pepeljaru. To je običaj živčenjaka.

Zatim je stara Sally iznenada, onako iz neba pa u rebra, rekla:

- Slušaj. Hoću znati. Hoćeš li mi ili nećeš doći pomoći ukrasiti bor za Badnjak? Hoću znati. - Još uvijek se držala šmrkavo, sve zbog onih svojih gležnjeva dok smo se klizali.

- Pisao sam ti da hoću. Pitala si me to već valjda dvadeset puta. Hoću, naravno.

- Mislim, hoću sigurno znati - rekla je. Počela je bacati poglede naokolo po čitavoj onoj proklesnoj prostoriji.

Izenada sam prestao paliti šibice i nekako se nagnuo bliže njoj, preko stola. U mislima mi se motalo bezbroj raznih pitanja.

- Hej, Sally - rekao sam.

- Što je? - rekla je. Gledala je u neku curu na suprotnom kraju sale.

- Jesi li ikad osjetila da si sita svega? - rekao sam. - Hoću reći, jesi li se ikad uplašila da će sve otići do vraga ako ne poduzmeš nešto? Hoću reći, voliš li školu i te stvari?

- Užasna je to *gnjavaža*.

- Hoću reći, mrziš li je? Znam da je užasna *gnjavaža*, ali *mrziš* li je, to hoću reći?

- Pa sad, nije da je baš *mrzim*. Ti uvijek moraš...

- E pa, *ja je* mrzim. Ljudi, kako je mrzim - rekao sam. - Ali nije samo to. Mrzim sve. Mrzim ovaj život u New Yorku. Taksiji, autobusi na Madison aveniji u kojima šoferi uvijek urlaju na čovjeka da je izlaz na zadnja vrata, upoznavanje s kojekakvim umišljenim tipovima koji Luntove nazivaju anđelima, penjanje i spuštanje liftovima kad čovjek ne želi ništa drugo nego izaći van, momci koji ništa drugo ne rade nego cijelo vrijeme kod Brooksa dotjeruju hlače, ljudi koji vječito...

- Nemoj vikati, molim te - rekla je stara Sally. Sto je bilo vrlo šašavo jer uopće nisam vikao.

- Uzmi samo taj auto — rekao sam. Rekao sam to veoma tihim glasom. - Uzmi većinu ljudi, svi su ljudi za autom. Uzrujavaju se ako ih slučajno malo ogrebu, vječito govore o tome koliko litara troše na sto kilometara i, čim nabave nov novcat auto, već počinju razmišljati kako da ga zamijene za neki još noviji. Ne volim čak ni *stari* auto. Hoću reći, uopće me ne zanima. Više bih volio imati kakvog konja. Konj je, ako ništa drugo, bar *živo* biće, za ime Božje. Konja možeš, ako ništa drugo...

- Nemam pojma o čemu uopće pričaš - rekla je stara Sally. - Skačeš s jednog...

- Znaš što? - rekao sam. - Ti si vjerojatno jedini razlog zašto sam sad u New Yorku i uopće ovdje. Da ti nisi ovdje, vjerojatno bih bio negdje daleko, daleko, negdje kod samog vraga. Negdje u šumama ili na takvom nekom prokletom mjestu. Ti si zapravo jedini razlog zašto sam ovdje.

- Ti si srce - rekla je. Bilo je, međutim, očito da želi da promijenim temu.

- Trebao bi jednom otići u neku školu za dječake. Pokušaj jednom - rekao sam. — Pune su umišljenih majmuna i čovjek u njima ne radi ništa drugo nego štreba da nauči tek toliko da bude dovoljno pronicljiv pa da može jednog dana

kupiti neki prokleti Cadillac, i mora se bez prestanka pretvarati kako mu nije svejedno što je njihova nogometna ekipa izgubio, i što radi, priča o mačkama i piću i seksu cijelog dana, a svi su podijeljeni u one odvratne male proklete klappe! Mladići koji igraju košarku, to je jedna klapa, katolici su isto jedna klapa, prokleti intelektualci su opet jedna klapa, momci koji igraju bridž su jedna klapa, čak i mladići koji su članovi onog prokletog kluba »Knjiga *mjeseca*«, i oni su jedna klapa. Ako pokušaš započeti malo inteligentniji...

- E, sad, *slušaj* - rekla je stara Sally. - Mnogim momcima škola pruža daleko više od *toga*.

- Slažem se! Slažem se da pruža, nekima od njih! Ali to je sve što ona pruža *meni*. Shvaćaš li? U tome i jest poanta. Točno u tome i jest ta prokleta poanta - rekao sam. - Meni ona ništa, gotovo ništa ne pruža. U očajnom sam stanju. U *odvratnom* sam stanju.

- To se vidi.

Zatim mi je, iznenada, pala na pamet ona ideja.

- Slušaj - rekao sam. - Evo jedne ideje. Da li bi imala volje da odeš nekamo do vraga daleko odavde? Evo moje ideje. Poznajem jednog momka dolje, u Greenwich Villageu, od koga možemo posuditi auto na nekoliko tjedana. Išli smo nekad u istu školu i još uvijek mi duguje deset dolara. Sto bismo mogli učiniti, mogli bismo se sutra ujutro odvesti nekamo u Massachusetts, ili Vermont, ili tamo nekamo, razumiješ li? Tamo je fantastično lijepo. Doista jest. - Počeo sam se uzbuđivati kao sam vrug što sam više mislio o tome, i nekako sam posegnuo preko stola i uhvatio staru Sally za ruku. Kakva sam prokleta budala bio! — Bez šale - rekao sam. - Imam u banki oko sto osamdeset dolara. Mogu ih podići sutra ujutro, kad se banka otvori, a zatim bih mogao otići i uzeti auto od onog momka. Bez šale. Stano-

vat ćemo u nekom od onih kampova s kućicama ili na takvom nekom mjestu dok nam lova traje, a onda, kad ostanemo bez para, mogao bih se negdje zaposliti. Mogli bismo živjeti negdje u prirodi kraj potoka, a kasnije bismo se mogli i vjenčati, ili nešto slično. Zimi bih mogao sam cijepati drva i raditi sve drugo. Tako mi Boga, mogli bismo se fantastično provoditi! Sto veliš? Hajde, reci! Hoćeš li učiniti to zajedno sa mnom? Molim te!

- Pa ne možeš *tek tako* učiniti tako nešto - rekla je stara Sally. Rekla je to ljutito kao sam vrag.

- Zašto ne? Zašto ne, do vraga?

- Prestani se derati na mene, molim te - rekla je. Što je bilo obično sranje jer se uopće nisam derao na nju.

- Zašto ne možeš? Zašto ne?

- Zato što ne možeš, to je sve. Kao prvo, oboje smo zapravo još *djeca*. Jesi li se ikad upitao što ćeš raditi ako *ne dobiješ* posao kad ostaneš bez novaca? *Umrli* bismo od gladi. Čitava stvar je *tako fantastična*, nije čak ni...

- Nije fantastična. Naći ću posao. Ništa ti ne brini za to. Ne trebaš se brinuti za to. U čemu je stvar? Zar ne želiš poći sa mnom? *Reci*, ako ne želiš.

- Ne radi se o *tome*. Ne radi se uopće o tome - rekla je stara Sally. Već sam je bio počeo mrziti, na određen način. - Imat ćemo vremena napretek da jednom učinimo sve to... sve. Mislim, kad završimo studije, i ako se vjenčamo, i sve. Bit će bezbroj prekrasnih mjesta kamo ćemo moći otići. Ti samo...

- Ne, neće biti. Neće uopće biti bezbroj mjesta kamo ćemo moći otići. Sve će biti sasvim drukčije - rekao sam. Ponovno sam postao potišten kao sam vrag.

- Što? - rekla je. - Ne čujem te. U jednom trenutku se dereš na mene, a u sljedećem...

- Rekao sam *ne*, neće biti prekrasnih mjesta kamo ćemo moći otići kad završimo studije, i te stvari. Otvori uši. Sve će biti sasvim drukčije. Morat ćemo se spuštati liftovima s koferima u rukama, i sve te gluposti. Morat ćemo telefonirati svakom živom, i svima govoriti zbogom, i slati im razglednice iz hotela, i svašta još. A ja ću raditi u nekoj kancelariji, mlatiti grdne pare i voziti se na posao taksijem i autobusima po Madison aveniji, čitati novine i igrati bridž od jutra do mraka, i odlaziti u kino, i gledati masu glupih dokumentaraca, žurnala i filmova koji dolaze. Žurnala. Isuse svemogućí! U njima se uvijek mogu vidjeti neke blesave konjske trke, i neka dama kako razbija flašu o brod, i neka čimpanza kako se u gaćama vozi na nekom idiotskom biciklu. Neće uopće biti isto. Ti uopće ne shvaćaš na što mislim.

- Možda ne shvaćam! Možda ne shvaćaš ni *ti* - rekla je stara Sally. Oboje smo u tom trenutku mrzili sve jedno kod drugog. Bilo je očito da nema nikakvog smisla pokušavati povesti neki inteligentan razgovor. Bilo mi je užasno krivo što sam uopće i počinjao.

- Hajde, idemo odavde - rekao sam. - Od tih tvojih priča upravo me kraljevski zaboljela guzica, ako već želiš znati istinu.

Ljudi moji, kako je odskočila do plafona kad sam joj to rekao. Znam da nisam to trebao reći, i vjerojatno to ne bih učinio u normalnim okolnostima, ali me deprimirala kao samog vraga. Obično nikad ne govorim takve grube stvari djevojkama. *Ljudi*, kako je odskočila do plafona! Ispričavao sam se kao izbezumljen, ali nije htjela primiti moje isprike. Počela je čak i plakati. To me pomalo uplašilo jer sam se pribojavao da ne ode kući i ne ispriča ocu kako sam rekao da me od njezinih priča zaboljela guzica. Njezin otac bio je od onih krupnih, šutljivih tipova, a osim toga nije bio baš

lud za mnom. Jednom je rekao staroj Sally da sam previše bučan.

- Bez šale, žao mi je — ponavljao sam neprekidno.

- Žao ti je. Žao ti je. To je vrlo smiješno - rekla je. Još uvijek je pomalo plakala, i iznenada mi je *doista* bilo žao što sam joj ono rekao.

- Hajde, otpratit ću te kući. Bez šale.

- Mogu otići kući i sama, hvala lijepo. Ako misliš da ću dopustiti da me *ti* pratiš kući, onda nisi normalan. Nijedan mladić mi još nikad u životu nije rekao ništa slično.

Čitava stvar bila je pomalo smiješna, na određen način, ako čovjek malo razmisli o tome, i iznenada sam učinio nešto što nisam trebao učiniti. Nasmijao sam se. A smijem se uvijek onako vrlo glasno, prilično glupo. Hoću reći, kad bi se ikad moglo dogoditi da sjedim iza samog sebe u kinu, ili na takvom nekom mjestu, vjerojatno bih se nagnuo naprijed i zamolio samog sebe da ušutim. To je staru Sally razbjesnilo više nego išta drugo.

Motao sam se naokolo neko vrijeme, ispričavajući se i nastojeći je nagovoriti da mi oprost, ali nije htjela. Stalno mi je govorila neka se gubim i neka je ostavim na miru. Tako sam konačno i učinio. Ušao sam u garderobu i uzeo svoje cipele i ostalo, i otišao bez nje. Nisam trebao to napraviti, ali u tom trenutku bio sam već do grla sit svega.

Ako već želite znati istinu, nemam uopće pojma zašto sam počeo taj razgovor s njom. Hoću reći, o tome da ode-mo nekamo, u Massachusetts, ili Vermont, ili tamo nekamo. Ne bih je po svoj prilici poveo čak i da je htjela poći sa mnom. Ona nije bila netko s kim bi vrijedilo poći. Najstrašnije je u svemu tome, međutim, to što sam tako zbilja *mislio* kad sam je pitao. To je ono najstrašnije. Tako mi Boga, lud sam.

18

Kad sam izašao iz klizališta, osjetio sam nešto kao glad, pa sam svratio u jedan dragstor, pojeo sendvič sa švicarskim sirom i popio šalicu laktomalta, a zatim sam ušao u telefonsku govornicu. Pomislio sam da bih mogao ponovno pokušati nazvati staru Jane i ustanoviti je li se već vratila kući. Hoću reći, imao sam pred sobom čitavu slobodnu večer pa sam pomislio da joj telefoniram i da je, ako se već vratila kući, povedem nekamo na ples, ili nešto slično. Nisam nikad plesao s njom niti bilo što za cijelo vrijeme otkako je poznajem. Vidio sam je, ipak, jednom kako pleše, i to veoma dobro, bar je tako izgledalo. Bilo je to u klubu, na zabavi u povodu Četvrtog srpnja. Tada je još nisam bio osobito dobro poznavao i nisam smatrao da bi trebalo da joj se priključim. Bila je s onim jezivim tipom Alom Pikeom, koji je pohađao školu u Choateu. Nisam baš najbolje poznavao ni njega, ali znam da je uvijek visio oko bazena za plivanje. Nosio je uvijek neke bijele kupaće gaćice od lasteksa i skakao samo s najviše daske. Pravio je uvijek jedan te isti bezvezni polusalto, čitav bogovetni dan. To je bio jedini skok koji je znao, ali je bio uvjeren da je to veličanstvena stvar. Sve sami mišići a ni trunka mozga. Sad svejedno, eto s kim je Jane imala sudar te večeri. To mi nikako nije išlo u glavu. Tako mi Boga, nije. Kad smo počeli izlaziti zajedno, pitao sam je kako je mogla izlaziti s onakvom napuhanom buda-

lom kao što je Al Pike. Jane je rekla da on uopće nije napuhan. Rekla je da pati od kompleksa inferiornosti. Držala se kao da ga sažaljeva ili nešto slično, i imao sam dojam da u tome nije bilo usiljenosti. Ona je to doista i osjećala. To vam je čudna stvar kod djevojaka. Svaki put kad spomenete nekog momka koji je prava pravcata bitanga - veoma zloban i veoma uobražen, i te stvari - kad ga tako spomenete nekoj djevojci, ona će vam uvijek reći da on pati od kompleksa inferiornosti. Možda doista i *pati*, ali time se, po mom mišljenju, nikako ne može opravdati to što je bitanga. Djevojke! Čovjek nikad ne zna što će i kako će misliti o nečemu. Jednom prilikom sam onoj djevojci koja je stanovala u sobi s Robertom Walsh udesio spoj s jednim svojim prijateljem. Zvao se Bob Robinson i *doista* je patio od kompleksa inferiornosti. Na njemu se, recimo, vidjelo da se stidi svojih roditelja, i svega, zato što su govorili »oni žive« i »oni volu« i takve razne stvari, a nisu bili baš ni bogati. Nije, međutim, bio nikakva hulja niti išta tome slično. Bio je veoma dobar dečko. Ali onoj kolegici Roberte Walsh nije se nimalo svidio. Rekla je Roberti kako je nemoguće uobražen — a *razlog* zašto je smatrala da je uobražen bio je u tome što joj je nekim slučajem spomenuo da je predsjednik debatnog kluba. Takva sitnica, a ona ga je odmah proglasila za uobraženog momka! Nevolja s djevojkama je u tome što će one, ako im se momak sviđa - bez obzira na to kakva je inače hulja - reći da pati od kompleksa inferiornosti dok će, ako im se *ne* sviđa - pa ma kako dobar momak bio, i ma kako velik kompleks inferiornosti, imao - uvijek reći da je uobražen. Čak i inače sasvim pametne djevojke tako čine.

Bilo kako bilo, ponovno sam nazvao staru Jane, ali nitko se nije javio pa sam objesio slušalicu. Nakon toga nije mi preostalo ništa drugo nego da prelistam adrese u svom notesu, da vidim koga bih, do vraga, mogao naći da mi pravi

društvo te večeri. Nezgoda je bila u tome što u svom notesu imam adrese valjda samo trojice ljudi - Jane, zatim onog gospodina Antolinija koji je bio moj nastavnik u Elkton Hillsu, i telefonski broj ureda mog oca. Stalno zaboravljam zapisivati adrese ljudi. Sto sam konačno učinio, nazvao sam starog Carla Lucea. On je završio školu u Whootonu nakon što sam ja otišao iz nje. Bio je oko tri godine stariji od mene i nisam ga baš volio, ali bio je jedan od onih doista inteligentnih mladića - imao je najviši I. Q. u cijelom Whootonu - pa sam pomislio da će možda htjeti da iziđemo nekamo na večeru i vodimo intelektualne razgovore. Od njega se ponekad moglo čuti dosta pametnih stvari. I tako sam okrenuo njegov broj. On je tada već bio student univerziteta Columbia, ali je stanovao u Šezdeset petoj ulici i znao sam da ću ga zateći kod kuće. Kad mi se konačno javio, rekao je da na večeru ne može stići, ali da bismo se u deset sati mogli sastati i popiti zajedno koju čašicu u baru »Wicker«, u Pedeset četvrtoj ulici. Mislim da je bio prilično iznenađen kad je ustanovio tko ga traži. Jednom sam ga bio nazvao debeloguzim šupljoglavcem.

Ostalo mi je prilično vremena da prekratim do deset sati, i što sam učinio, otišao sam u kino u Radio City. Bilo je to vjerojatno ono najgore što sam mogao učiniti, ali bilo je blizu, a nisam bio u stanju smisliti ništa drugo.

Ušao sam u dvoranu kad je predstava već bila u punom jeku. Gerle su trzale glavama da se čovjek pribojavao da će im otpasti - znate već kako to čine kad onako sve stoje u redu držeći jedna drugu oko pasa. Publika je aplaudirala kao sumanuta, a neki momak iza mene stalno je govorio svojoj ženi: »Znaš li ti što je ovo? To ti je preciznost.« Taj me je dotukao. Zatim se, kad su gerle izašle, pojavio na sceni jedan tip u smokingu i s koturaljkama na nogama i počeo kružiti naokolo i provlačiti se ispod redova malih stolova,

pričajući usput viceve. Bio je veoma spretan i sve, ali nekako nisam bio u stanju da u tome uživam jer sam ga stalno zamišljao kako *vježba* da postane artist koji se na koturaljkama vozi po pozornici. To je izgledalo tako glupo. Mislim da naprosto nisam bio raspoložen kako treba. Zatim je, poslije njega, došla na red ona božićna scena koju svake godine priređuju u Radio Cityju. Svi oni anđeli počeli su se izvlačiti iz loža i odasvud, momci s raspelima i svim ostalim drangulijama preplavili su čitavu pozornicu, i sva ta gomila - *tisuće* njih - zapjevali su *Pridite svi vjerni* kao izbezumljeni. Zbilja velika stvar. Sve je to trebalo biti religiozno kao sam vrag i bogzna kako lijepo, ali, zaboga, nisam bio u stanju vidjeti ništa religiozno ili lijepo u tome što tamo neki čopor glumaca nosi raspela naokolo po pozornici. Kad je sve bilo gotovo i kad su svi počeli izlaziti kroz lože, vidjelo se da jedva čekaju da zapale cigaretu, ili nešto slično. Istu takvu predstavu gledao sam lani sa starom Sally Hayes i ona je bez prestanka govorila kako je divno, svi ti kostimi i sve drugo. Ja sam rekao da bi stari Isus vjerojatno povraćao kad bi to vidio - sve te šarene kostime, i uopće sve. Sally je rekla da sam bogohulni ateist. Vjerojatno i jesam. Ono što bi se Isusu *doista* svidjelo, bio je momak koji je u orkestru udarao u timpane. Promatrao sam tog momka još kao osmogodišnji dječak. Moj brat Allie i ja, iako smo bili s roditeljima, uvijek smo napuštali svoja sjedala i odlazili dolje, bliže, da ga možemo promatrati. Bio je to najbolji timpanist što sam ga ikad vidio. U toku čitavog komada ne stiže da u te svoje timpane udari više od nekoliko puta, ali nikad nije izgledalo da mu je dosadno dok sjedi besposlen. A kad je udarao u njih, činio je to uvijek tako lijepo i nježno, s onim nervoznim izrazom na licu. Jednom prilikom, kad nas je otac odveo u Washington, Allie mu je poslao razglednicu, ali bih se kladio da je nikad nije dobio. Nismo bili sigurni kako da je adresiramo.

Kad je božićna predstava završila, počeo je prokleti film. Bio je toliko blesav da nisam bio u stanju oči odvojiti od njega. Bio je to film o nekom momku, Englezu, nekom Alecu, ili kako se već zvao, koji je u ratu izgubio pamćenje, i sve. Izašao je iz bolnice sa štapom, šepajući naokolo čitavim Londonom, ne znajući tko je i što je. On je u stvari vojvoda, ali to uopće ne zna. Zatim, ulazeći u autobus, susreće onu dobru, lijepu, iskrenu djevojku. Vjetar odnosi njezin prokleti šešir i on ga hvata, a zatim odlaze na gornji kat autobusa, sjedaju jedno pokraj drugog i počinju razgovarati o Charlesu Dickensu. On je i njezin i njegov najmiliji pisac. On nosi u džepu primjerak *Olivera Twista*, ona također. Došlo mi je da povraćam. Naravno, smjesta se zaljubljuju jedno u drugo, na osnovi toga što su oboje tako ljudi za Charlesom Dickensom. On joj počinje pomagati u izdavačkom poslu - ona je izdavač, ta djevojka. Samo ne zarađuje baš mnogo para jer ima brata pijanca koji joj uvijek zapije svu lovu. To je neki razočaran i ogorčen momak, taj njezin brat, jer je bio doktor u ratu i sad više ne može operirati jer su mu živci otišli do vraga, i tako čitavo vrijeme cuga, ali inače je prilično duhovit čovjek. Konačno stari Alec piše roman, a djevojka ga izdaje, i njih oboje tu namlata brdo love. Spremaju se vjenčati kad se iznenada pojavljuje jedna druga cura, Marcia. Marcia je bila Alecova zaručnica prije nego što je bio izgubio pamćenje i prepoznaje ga dok u knjižari potpisuje svoje knjige. Alec od nje saznaje da je u stvari vojvoda, i te stvari, ali joj ne vjeruje i ne želi poći s njom da posjeti svoju majku i ostale. Majka mu je skroz-naskroz slijepa. Ali druga djevojka, ona dobra i lijepa, prisiljava ga da pođe. Ona je veoma plemenita, i sve. Tako odlazi, ali mu se sjećanje ipak ne vraća, čak ni kad njegova velika doga skoči na njega i kad mu majka prstima prelazi preko lica i donosi medvjedića od pliša s kojim se igrao kad

je bio mali. Ali tada, jednog dana, neka djeca igraju kriket na livadi i jedna zalutala lopta mazne ga po glavi. U istom trenutku vraća mu se i to njegovo prokletost pamćenje i smjesta odlazi u kuću i ljubi majku u čelo. Onda počinje opet živjeti kao pravi vojvoda i potpuno zaboravlja onu lijepu i pametnu djevojku iz izdavačkog poduzeća. Ispričao bih vam i ostatak priče ali se bojim da bi mi pozlilo kad bih pokušao. Ne bih je nastojao *pokvariti*, to ne. U njoj, zabo-ga, i nema što da se *pokvari*. Sad, nema veze, stvar završava tako što se stari Alec ženi onom lijepom i dobrom curom, a onom bratu ispičuturi smiruju se živci, pa operira Alecovu majku tako da ona ponovno progleda, a onda se pijani brat i Marcia žene. Na kraju svi sjede za onim dugačkim svečan-
nim stolom i cerekaju se da im stražnjice otpadaju, jer se ona velika doga iznenada pojavila s čoporom štenadi. Svi su, valjda, do tada smatrali da je muško, što li. Sve što mogu da vam kažem, to je - nemojte gledati taj film ako ne želite da povraćate sve skroz po sebi.

Ono što me u svemu tome zapanjilo, to je bila jedna go-
spođa koja je sjedila odmah do mene i plakala tijekom čita-
vog tog prokletog filma. Sto je film postajao gluplji, to je
više plakala. Čovjek bi pomislio da plače zbog toga što je
nježnog srca kao sam vrag, ali ja sam sjedio odmah do nje i
znam da nije. Dovala je sa sobom nekog malog dečka koji
se dosađivao kao u paklu i htio je ići u zahod, ali ona nije ga
htjela odvesti. Stalno mu je govorila neka mirno sjedi i pri-
stojno se ponaša. Po nježnosti srca mogla se mjeriti s nekim
prokletim vukom. Uzmite tako nekoga tko je u stanju da
oči isplače nad gomilom gluposti u filmu, i u devet slučajeva
od deset ustanovit ćete da je u srcu najobičnija bitanga. Bez
šale.

Poslije filma krenuo sam polako prema baru »Wicker«,
gdje sam se trebao naći sa starim Carlom Luceom, i dok

sam tako išao, počeo sam razmišljati o ratu i tim stvarima. Ti ratni filmovi uvijek tako djeluju na mene. Mislim da ne bih bio u stanju, da moram, ići u rat. Doista ne bih mogao. Ne bi bilo tako loše kad bi te u ratu naprosto odmah izveli van i strijeljali, ili nešto slično, ali čovjek je prisiljen ostati u *vojsci* tako vraški dugo! U tome je sva nevolja. Moj brat D.B. bio je u vojsci četiri beskrajne godine. Bio je i u ratu - iskrcao se u Francuskoj na dan invazije - ali mislim da je, sve u svemu, zamrzio vojsku više nego rat. Ja sam u to doba bio gotovo dijete, ali se sjećam kako je dolazio kući na dopust, i što je radio - čitavo je vrijeme preležao u krevetu. Rijetko je uopće ulazio u dnevnu sobu. Kasnije, kad je otišao preko mora i sudjelovao u ratu, i svemu tome, nije bio ranjen, niti bilo što i nije morao pucati ni u koga. Sav mu je posao bio da nekog kauboja-generalala vozi po čitav dan naokolo štapskim kolima. Jednom je prilikom rekao Allieju i meni da ne bi znao kako treba okrenuti pušku da je morao pucati u nekoga. Rekao nam je da je u vojsci bilo gotovo isto toliko stopostotnih hulja koliko i među nacistima. Sjećam se kako ga je Allie jednom upitao zar za njega, onako općenito, nije dobro što je bio u ratu, jer mu je to kao piscu sigurno pružilo mnogo stvari o kojima bi mogao pisati. D. B. je natjerao Allieja da mu donese svoju rukavicu za bejzbol, a zatim ga je upitao tko je, po njegovu mišljenju, najbolji ratni pjesnik, Rupert Brooke ili Emily Dickinson. Allie je rekao Emily Dickinson. Ja osobno o tome ne znam baš mnogo jer ne čitam baš često poeziju, ali znam da bih poludio kad bih u vojsci morao cijelo vrijeme živjeti s čoporom tipova kao što su Ackley, Stradlater i stari Maurice, marširati s njima, i sve. Bio sam jedno vrijeme u skautima, nekih tjedan dana, i nisam bio u stanju podnijeti čak ni to da gledam u potiljak onome ispred sebe. Stalno su nam govorili da gledamo u potiljak onima ispred nas. Kunem se da

ću, ako ikad dođe do još jednog rata, učiniti sve da me odmah izvedu pred stroj i strijeljaju. Neću se nimalo buniti. Kod D.B.-a me dovodilo u zabunu upravo to što me on, iako toliko mrzi rat, ljetos natjerao da pročitam onu knjigu *Zbogom oružje*. Rekao je da je fantastična. To je ono što nikako ne mogu shvatiti. U njoj se govori o nekom momku, nekom poručniku Henryju, koji bi trebao biti dobar momak, plemenit, i sve. Nikako ne mogu shvatiti kako D.B. može tako mrziti vojsku i rat, i sve, a da mu se istovremeno sviđa nešto tako umjetno i lažno. Hoću reći, nisam u stanju da shvatim, na primjer, kako može voljeti jednu tako umjetnu knjigu i istovremeno se oduševljavati knjigama Ringa Lardnera, ili onom za kojom je tako lud, knjigom *Veliki Gatsby*. D.B. se naljutio kad sam mu to rekao i izjavio da sam premlad da je ocijenim kako treba, ali ja ne mislim tako. Rekao sam mu da volim Ringa Lardnera, *Velikog Gatsbyja*, i sve. I doista ih volim. Bio sam lud za *Velikim Gatsbyjem*. Stari Gatsby. Stari laf! To me obaralo s nogu. Sad, bilo kako bilo, sretan sam što su pronašli atomsku bombu. Ako ikad dođe do rata, sjest ću na sam njezin prokleti vrh. Javit ću se za to dobrovoljno, kunem se da hoću.

19

Ako slučajno ne živite u New Yorku, bar »Wicker« nalazi se u zgradi jednog elegantnog hotela, hotela »Seton«. Imao sam običaj da prilično često zalazim u njega, ali sada više ne. Postepeno sam prestao. To je lokal koji uživa glas mjesta na kojem se okupljaju sve sami visoki intelektualci, i snobovi samo što ne ispadaju kroz prozore. Nekad su tamo bile one dvije Francuskinje, Tina i Janine, koje su izlazile na podij, svirale klavir i pjevale dva do tri puta tijekom večeri. Jedna je od njih svirala klavir - doslovno odvratno - a druga je pjevala. Pjesme su im obično bile ili prilično vulgarne ili na francuskom. Ona koja je pjevala, stara Janine, uvijek je šaptala u onaj prokleti mikrofon, prije nego što bi zapjevala. Govorila je, na primjer: »A sad želim da vam dam svoju impresion dobre vule vu franse. To je jedna pvitša o jednoj maloj Fvancuskinji koja dolazii u jedan veeliki gvad, upvavo kao Njujovk, i zaljubi se u jednog mladitša iz Bvuklina. Nadam se da tše vam se svidjeti.« Zatim bi, kad bi završila sa šaputanjem, sva zanosna kao sam vrag, otpjevala neku idiotsku pjesmu pola na engleskom, pola na francuskom, i dovela sve snobove u dvorani u stanje delirija. Ako ste sjedili dovoljno dugo i čuli te tipove kako aplaudiraju, dolazilo vam je da zamrzite čitav ljudski rod, kunem vam se da jest. Barmen je bio prava stjenica, također. Bio je užasan snob. Nije htio razgovarati ni s kim tko nije *bio* specijalno krupna

riba, neka veličina ili nešto slično. Ako ste *bili* krupna riba, ili veličina, ili nešto slično, onda je bio još odvratniji. Prišao bi vam i rekao, s onim širokim, bogzna kako šarmantnim osmijehom: »E pa, kako je u Connecticutu?« ili »Kako je u Floridi?« tako da svatko pomisli kakav je on veliki laf. Bilo je to strašno mjesto, bez šale. Postupno sam potpuno pre-
stao tamo zalaziti.

Bilo je prilično rano kad sam tamo stigao. Sjeo sam kraj bara - bila je prilična gužva - i popio nekoliko škotskih viskija sa sodom dok se stari Luče nije konačno naslikao. Ustajao sam dok sam ih naručivao, tako da svi vide koliko sam visok i da ne pomisle da sam neki prokleti maloljetnik. Zatim sam neko vrijeme promatrao one usiljene tipove oko sebe. Neki tip pokraj mene obasipao je starim štosovima neku mačku s kojom je bio u društvu. Stalno joj je govorio kako ima aristokratske ruke. To me dotuklo. Na drugom kraju bara bili su sami goli homoseksualci. Nisu osobito pederski izgledali - hoću reći, nisu imali preduge kose, i slično - ali ste na prvi pogled i bez toga mogli sa sigurnošću ustanoviti da su pederi. Konačno se pojavio i stari Luče.

Stari Luče. Kakva momčina! Bio je moj student-mentor dok sam bio u Whootonu. Jedino što je ikad radio bila su duga predavanja o seksu, i tim stvarima, koja je držao kasno uvečer, kad bi se u njegovoj sobi okupilo čitavo društvo. Znao je dosta toga o seksu, osobito o nastranostima, i takvim stvarima. Uvijek nam je pričao o jezivim nastranim ljudima koji lutaju naokolo i održavaju seksualne odnose s ov-
cama, ili o momcima koji hodaju sa ženskim gaćicama zašivenim u podstave šešira. I o homoseksualcima i lezbijkama. Stari Luče je točno znao tko je homoseksualac a tko lezbijka u čitavim Sjedinjenim Državama. Trebali ste samo spomenuti nekoga — *bilo* koga - i stari Luče bi vam smjesta rekao je li peder ili nije. Ponekad je bilo teško u to vjerova-

ti, u to da su ljudi o kojima govori homoseksualci i lezbijke, i te stvari, filmski glumci, i takvi ljudi. Neki od onih za koje je govorio da su pederi bili su, za ime Božje, čak oženjeni, i sve. Čovjek bi jedva stigao promucati: »I ti kažeš da je Joe Blow peder? Joe *Blow*? Onaj snagator koji uvijek igra gangstere i kauboje?« a stari Luče bi samo rekao: »Naravno.« Stalno je odgovarao »Naravno«. Tvrдио je kako nije bitno je li tko oženjen ili nije. Govorio je da su polovica oženjenih ljudi u svijetu pederi a da toga i nisu svjesni. Govorio je da se čovjek može pretvoriti u homoseksualca gotovo preko noći, ako nosi u sebi određene urođene sklonosti, i te stvari. Znao nas je vraški uplašiti. Stalno sam iščekivao kad ću se pretvoriti u pedera, ili nešto slično. Najsmješnije kod starog Lucea bilo je to što sam stalno imao dojam da je i sam homoseksualac, na određen način. Stalno je govorio: »Probajte ovu mjeru!«, a onda vas što je mogao jače uštinuo dok ste išli hodnikom. A kad god je išao u zahod, ostavljao je vrata otvorena i *govorio* vam nešto dok ste prali zube, ili slično. To su na određen način pederski postupci. Doista jesu. Upoznao sam priličan broj pravih homoseksualaca, u školama i na takvim mjestima, oni su uvijek radili takve stvari. Zbog toga sam uvijek pomalo sumnjao u starog Lucea. Ipak, bio je to prilično inteligentan mladić. Doista jest.

Nikad nije govorio zdravo, niti bilo što drugo, kad bi sreo čovjeka. Prvo što je rekao kad je sjeo bilo je da može ostati samo nekoliko minuta. Rekao je da ima sastanak s nekom mačkom. Zatim je naručio jedan jak martini. Rekao je barmenu da bude što jači i da ne stavlja maslinu.

- Hej, imam za tebe jednog pedera - rekao sam mu. - Dolje u dnu bara. Nemoj odmah pogledati. Čuvao sam ga za tebe.

- Vrlo duhovito - rekao je. - Isti onaj stari Caulfield. Kad ćeš već jednom odrasti?

Bio sam mu dosadan. Jesam, doista. On je mene, međutim, zabavljao. Bio je jedan od onih ljudi čija me prisutnost uvijek nekako zabavlja.

- Kako tvoj seksualni život? - upitao sam ga. Išlo mu je na živce kad ga pitaju takve stvari.

- Samo uživaj - rekao je. - Samo mirno sjedi i uživaj, ako Boga znaš.

- Uživam - rekao sam mu. - Kako je na Columbiju? Sviđa li ti se?

- Naravno da mi se sviđa. Da mi se ne sviđa, ne bih tamo išao - rekao je. I on je ponekad znao biti prilično dosadan.

- Sta studiraš? - upitao sam ga. - Nastranost? - Imao sam nekako volju da ga malo zezam.

- Sto to hoćeš? Da budeš duhovit?

- Ne, samo se šalim - rekao sam. - Hej, slušaj, Luče. Ti si jedan od inteligentnih ljudi. Treba mi tvoj savjet. Uvalio sam se u užasnu...

- *Slušaj*, Caulfield - riknuo je na mene. - Ako želiš da sjedimo ovdje, da tiho i u miru popijemo koju čašicu i *tiho*, mirno razgo...

- U redu, u redu - rekao sam. - Bez uzrujavanja. - Vidjelo se da nije raspoložen da diskutira sa mnom o bilo čemu ozbiljnom. To je nevolja s takvim intelektualno nastrojenim ljudima. Nikad ne žele diskutirati o bilo čemu ozbiljnom ako *sami* nisu raspoloženi za to. I tako, što sam napravio, počeo sam pričati o općim stvarima. - Bez šale, kako tvoj seksualni život? - upitao sam ga. - Još uvijek ideš s onom istom curicom s kojom si išao u Whootonu? S onom što je imala onako fantastične...

- Zaboga, ne - rekao je.

- Kako to? Sto se dogodilo s njom?

- Nemam ni *najmanjeg* pojma. Prema onome što je poznato, kad već pitaš, dosad je vjerojatno već postala prva bludnica u New Hampshireu.

- To nije lijepo. Ako je već bila tako dobra da ti dopusti da se seksualno izživljavaš s njom cijelo vrijeme, onda bar ne bi trebao o njoj tako govoriti.

- O, Bože! - uzviknuo je stari Luče. - Treba li ovo biti tipičan caulfieldski razgovor? Hoću znati.

- Ne — rekao sam mu - ali nije lijepo, bilo kako bilo. Ako je ona već bila tako dobra i ljubeazna da ti da...

- Je li baš *neophodno* da slijedimo taj užasni tok misli?

Nisam ništa odgovorio. Nekako sam se uplašio da će ustati i ostaviti me samog ako ne ušutim. Sta sam učinio, naručio sam još jedno piće. Osjećao sam da ću se napiti kao svinja.

- S kim sad ideš? - upitao sam ga. - Jesi li raspoložen da mi pričaš o tome?

- Ni s kim koga poznaješ.

- Da, ali s kim? Možda je ipak poznajem.

- S jednom djevojkom iz Villagea. Kiparicom. Ako već moraš znati.

- Doista? Bez šale? A koliko joj je godina?

- Nisam je nikad *pitao*, zaboga.

- Dobro, koliko, onako približno?

- Mislim da ima negdje blizu četrdeset - rekao je Luče.

- Blizu *četrdeset*? Doista? I to ti se sviđa? - upitao sam ga. - Sviđaju ti se tako stare žene? - To sam ga upitao zato što je on doista znao mnogo toga o seksu, i tim stvarima. Bio je jedan od onih ljudi za koje sam bio siguran da znaju. Izgubio je nevinost kad mu je bilo svega četrnaest godina u Nantucketu. Jest, doista.

- Volim zrele osobe, kad me baš pitaš. Naravno.
- Voliš? A zašto? Bez šale, bolje su u seksualnim stvarima, ili što?

- Slušaj. Daj da izvedemo na čistac jednu stvar. Večeras odbijam odgovarati na bilo kakva tipično kolfieldska pitanja. Kad ćeš, do vraga, već jednom odrasti?

Nisam neko vrijeme progovorio nijedne riječi. Odustao sam od te teme, privremeno. Zatim je stari Luče naručio još jedan martini i rekao barmenu neka bude mnogo jači od prethodnog.

- Slušaj. Koliko već dugo hodaš s njom, s tom curom kiparicom? - upitao sam ga. Doista me je zanimalo. - Jesi li je poznao još kad si bio u Whootonu?

-Jedva. Stigla je u ovu zemlju tek prije nekoliko mjeseci.

- Doista? A odakle je?

- Slučajno upravo iz Šangaja.

- Ne šališ se? Da nije, zaboga, *Kineskinja*?

- Očito.

- Zašto? Htio bih znati... Doista me zanima!

- Jednostavno zato što smatram da mi istočnjačka filozofija bolje odgovara od zapadne. Kad me već *pitaš*.

- Doista? A što podrazumijevaš pod tom »filozofijom«? Misliš na seks, i te stvari. Misliš da je u *Kini* bolje? To misliš?

- Ne baš posebno u *Kini*, zaboga. Na *Istoku* sam rekao. Trebamo li nastaviti ovaj besmisleni razgovor?

- Slušaj, govorim ozbiljno - rekao sam. - Bez šale. Zašto smatraš da je bolje na *Istoku*?

- Previše je zamršeno da bismo se sad upuštali u to, za ime Božje - rekao je stari Luče. - Oni naprosto smatraju da je seks i fizičko i duhovno iskustvo. Ako misliš da ću ja...

-Ja također! I ja smatram da je, kakosionorekao... fizičko i duhovno iskustvo, i sve. Doista. Ali ovisi o tome s kim, do vruga, imam posla. Ako trebam imati odnos s nekim ko ga čak i ne...

- Nemoj tako *glasno*, zaboga, Caulfelde! Ako se ne možeš savladati i govoriti tiho, onda će biti bolje da čitavu stvar ...

- U redu, samo slušaj - rekao sam. Uzbudio sam se i doista sam govorio previše glasno. Ponekad govorim previše glasno kad se uzbudim. - Evo, međutim, što ja mislim — rekao sam. - Znam da treba biti fizički, i duhovno, i umjetnički, i sve što god hoćeš. Ali, hoću reći da se ne može postići sa *svakim...* sa svakom curom s kojom se čovjek hvata, i sve... pa da ispadne tako. Možeš li ti?

- Ostavimo sad to - rekao je stari Luče. - Imaš li što protiv?

- U redu, ali slušaj. Uzmimo, na primjer, tebe i tu mačku Kineskinju. Sta je to tako dobro među vama?

- *Ostavi* sad to, rekao sam ti.

Bio sam počeo malo previše ulaziti u osobne stvari. To mi je jasno. Ali to je bila jedna od onih stvari koje su mi najviše smetale kod Lucea. Kad smo bili u Whootonu, on je tjerao čovjeka da opisuje najintimnije stvari što ih je doživio, ali kad bi netko počeo *njemu* postavljati pitanja o *njemu*, naljutio bi se. Takvi intelektualno nastrojani momci ne vole voditi intelektualne razgovore ako sami ne usmjeravaju stvar. Uvijek zahtijevaju da šutite kad *oni* šute, i da se razidete u svoje sobe kad se oni razidu u *svoje*. Kad sam bio u Whootonu, vidjelo se - to nije bilo teško otkriti - da stari Luče ne podnosi da mi, pošto on završi svoje predavanje o seksu u svojoj sobi, ostanemo još neko vrijeme onako bez veze pričati, onako, za svoj groš. Mislim, ostali mladići i ja.

U nečijoj sobi. Stari Luče to nije trpio. Uvijek je htio da se svi razidemo i zatvorimo po sobama kad on prestane biti centar pažnje. Čega se plašio, plašio se da bi netko mogao reći nešto pametnije od onoga što je *on* ispričao. Doista me je zabavljao.

- Možda ću otići u Kinu. Moj seksualni život je mizeran - rekao sam.

- Prirodno. Pamet ti je još nezrela.

-Jest. Doista jest. Znam to - rekao sam. - Znaš li kakva je nevolja sa mnom? Nikako se ne mogu stvarno upaliti, mislim *stvarno* se upaliti, ako sam s djevojkom koju ne volim mnogo. Hoću reći, trebam je najprije *voljeti*, mnogo. Ako je ne volim, izgubim svaku prokletu želju za njom, i sve. Ljudi, to doista pritišće moj seksualni život. Moj seksualni život zaudara.

- Naravno da zaudara, zaboga! Još prošli put kad smo se vidjeli rekao sam što ti je potrebno.

- Misliš da idem k psihoanalitičaru, i te stvari? - rekao sam. To je bilo ono što mi je rekao da učinim. Njegov otac bio je psihoanalitičar.

- To ovisi o tebi samom, zaboga. Mene se ama baš nimalo ne tiče što ćeš učiniti sa svojim životom.

Neko vrijeme nisam ništa rekao. Razmišljao sam.

- Pretpostavimo da odem do tvog oca i pustim da me analizira, i sve - rekao sam. - Sto bi on učinio sa mnom? Hoću reći, što bi uradio sa mnom?

- Ne bi uradio s tobom ama baš ništa. Jednostavno bi razgovarao s tobom, a ti bi razgovarao s njim, zaboga. Sto je najvažnije, pomogao bi ti da shvatiš sklop svojih misli.

- Sto je sad opet to?

- Sklop tvojih misli. Tvoj mozak radi kao... slušaj, nemam namjere da ti sad ovdje držim osnovni kurs iz psiho-

analize. Ako te to zanima, nazovi mog oca i dogovori vrijeme sastanka. Ako te ne zanima, nemoj. Meni je to potpuno svejedno, da ti iskreno kažem.

Položio sam mu ruku na rame. Ljudi moji, doista me zabavljao.

- Ti si doista prava drugarčina - rekao sam mu. - Znaš li to?

On je pogledao na svoj ručni sat.

-Ja sad brišem - rekao je i ustao. - Drago mi je što smo se vidjeli. - Pozvao je barmena i rekao mu da donese njegov račun.

- Hej - rekao sam trenutak prije nego što je ispario. - Je li tvoj otac ikad analizirao tebe?

- Mene? Zašto pitaš?

- Tek tako. Znači, jest. Zar ne?

- Ustvari, nije. Pomogao mi je da se *prilagodim*, do određene mjere, ali temeljita analiza nije bila neophodna. Zašto pitaš?

- Tek tako. Samo sam se pitao.

- Dobro. Sjedi i uživaj - rekao je. Ostavio je napojnicu, i sve, i upravo se spremao otići.

- Da ispijemo samo još po jednu čašicu — rekao sam mu. - Molim te. Osamljen sam kao sam vrag. Bez šale.

Rekao je, međutim, da ne može. Rekao je da je već zakasnio, a zatim je otišao.

Stari Luče! Od njega je čovjek, u stvari, mogao dobiti proljev, ali što jest, jest, imao je bogat rječnik. Imao je najbogatiji rječnik od svih mladića u Whootonu dok sam ja bio tamo. Testirali su nas.

20

Sjedio sam, postajao sve nakresaniji i čekao da se pojave stara Tina i Janine i raspale ono svoje, ali više nisu bile tu. Jedan momak pederskog izgleda, duge valovite kose, izašao je i svirao klavir, a onda je ona nova ženskica, Valencia, izašla i otpjevala nešto. Nije bila ni za što, ali je ipak bila bolja od starih Tine i Janine i, ako ništa drugo, pjevala je dobre pjesme. Klavir se nalazio tik do šanka za kojim sam ja sjedio i stara Valencia stajala je odmah pokraj mene. Pokušao sam joj malo namignuti, ali se pretvarala da me uopće ne vidi. To vjerojatno nikad ne bih pokušao učiniti, ali bio sam već pijan kao čep. Kad je završila svoju točku, zbrisala je iz salona takvom brzinom da je nisam stigao pozvati da mi se pridruži na čašicu pića, i zato sam pozvao glavnog konobara. Rekao sam mu neka pita staru Valenciju je li raspoložena da popije sa mnom koju čašicu. Rekao je da hoće, ali joj vjerojatno uopće nije prenio moju poruku. Ljudi nikad nikome ne prenose ničije poruke.

Ljudi moji, sjedio sam u tom prokletom baru sve do oko jedan sat, ili tu negdje, i natreskao se kao svinja. Jedva sam bio u stanju da gledam pred sebe. Međutim, ipak sam vraški pazio na to da ne budem previše bučan, ili nešto slično. Nisam želio da me tko primijeti i upita koliko, u stvari, imam godina. Ali, ljudi moji, jedva sam mogao gledati pred sebe. Kad sam bio *propisno* nacugan, počeo sam ponovno s

onim glupim štosom sa kuglom u trbuhu. Bio sam jedini čovjek u baru koji je imao kuglu u trbuhu. Stalno sam zavlacio ruku pod kaput, na trbuh, kako bih zadržao krv da se ne razlije po čitavoj prostoriji - nisam htio da tko primijeti da sam ranjen. *Skrivao* sam činjenicu da sam običan ranjeni bijednik. Sto mi je konačno palo na pamet, odlučio sam nazvati preko telefona staru Jane da vidim je li se već vratila kući. Zato sam platio račun, a onda sam izašao iz bara i otišao do telefonskih govornica. Stalno sam držao ruku pod kaputom da zadržim krv. Ljudi moji, bio sam trešten pijan!

Međutim, kad sam se našao u telefonskoj govornici, nisam više bio raspoložen da telefoniram Jane. Bio sam previše pijan, mislim. Sto sam uradio, nazvao sam Sally Hayes.

Okrenuo sam oko dvadeset brojeva dok konačno nisam pogodio onaj pravi. Ljudi, bio sam pijan kao zemlja.

- Halo - rekao sam kad je netko podigao slušalicu. Dreknuo sam, u stvari. Tako sam bio pijan.

- Tko je to? - odgovorio mi je neki veoma hladan ženski glas.

-Ja sam Holden Caulfield. Dajte mi Sally, molim.

- Sally *spava* mladiću. Ovdje je njezina baka. Zašto zoveš u ovo doba, Holdene? Znaš li uopće koliko je sati?

- Aha. Hoću da govorim sa Sally. Jako je važno. Zovite je.

- Sally *spava*, mladiću. Nazovi je sutra. Laku noć.

- Probudite je! Probudite je, hej! Čekajte!

Tada se javi jedan drugi glas.

- Holdene, ja sam. - Bila je to Sally. - Što ti je sad opet palo na pamet?

- Sally? Jesi P ti?

- Jesam. Ne viči. Jesi li pijan?

- Aha. Slušaj. Hej, slušaj. Doći ću k tebi na Badnjak. Vrijedi? Da zajedno kitimo bor. Vrijedi? Vrijedi, hej, Sally?

- Da. Ti si pijan. Idi sad i spavaj. Gdje si? Tko je s tobom?

- Sally? Doći ću da okitimo bor? Vrijedi, hej?

- *Vrijedi*. Idi sad u krevet. Gdje si? Tko je s tobom?

- Nitko. Sa samim sobom sam. - Ljudi, kako sam bio pijan! Čak sam se još uvijek držao za trbuh.

- Udesili su me. Rockyjeva banda me udesila. Znaš li to? Sally, znaš li?

- Ne čujem te. Idi u krevet. Moram ići. Nazovi me sutra.

- Hej, Sally! Želiš li da zajedno kitimo bor? Želiš li? A?

- Da. Laku noć. Idi sad kući i lezi!

Spustila je slušalicu.

- Laku noć. Laku noć, Sally, djevojčice. Sally draga, ljubljena - rekao sam. Možete li zamisliti kako sam bio pijan? Nakon toga sam i ja spustio slušalicu. Nekako sam zamišljao da se upravo tog trenutka bila vratila kući. Zamišljao sam je negdje s Luntovima i svim ostalim, i s onom stjenicom iz Andovera, kako plivaju naokolo u nekom loncu punom prokletog čaja i vode visoko intelektualne razgovore, svi već bogzna kako šarmantni i izafektirani. Bilo mi je do boga žao što sam joj uopće telefonirao. Kad sam pijan, potpuno izgubim razum.

Ostao samu onoj prokleskoj telefonskoj govornici još neko vrijeme. Držao sam se za aparat, da nekako kao izdržim da ne izdahnem. Nisam se osjećao baš veličanstveno, da vam kažem istinu. Konačno sam, ipak, izašao i odvuкао se do prostorije za gospodu, teturajući naokolo kao malouman. Tamo sam napunio jedan lavabo hladnom vodom. Zamočio sam glavu u nju sve do ušiju. Nisam se potrudio čak ni da je osušim niti bilo što. Pustio sam prokletnicu neka se

cijedi. Zatim sam otišao do onog radijatora kraj prozora i sjeo na njega. Tu je bilo lijepo i toplo. I dobro mi je činilo jer sam se sav tresao kao pas. Smiješna je to stvar, kad sam pijan, uvijek se tresem kao sam vrug.

Nisam znao što drugo da radim i zato sam naprosto sjedio tako na radijatoru i brojio one male bijele kockice na podu. Bio sam sav mokar. Bar deset litara vode cijedilo mi se niz vrat, preko ovratnika, kravate i svega, ali mi je bilo sve ravno do mora. Bio sam previše pijan da bih mario za bilo što. Nakon određenog vremena onaj momak koji je pratio staru Valenciju na klaviru, onaj tip pederskog izgleda i veoma valovite kose, ušao je da počešlja svoje zlatne loknice. Dok se češljao, nekako smo se upustili u razgovor, samo što on nije bio bogzna kako ljubazan.

- Hej. Hoćeš li vidjeti onu curicu Valenciju kad se vratiš u bar? - upitao sam ga.

- Vrlo vjerojatno - odgovorio je. Zbilja duhovit tip. Uvijek nailazim samo na neke takve duhovite tipove.

- Slušaj. Prenesi joj moje izraze poštovanja. Pitaj je da li joj je onaj prokleti konobar prenio moju poruku. Hoćeš li?

- Zašto ne ideš kući, šefe? Koliko, u stvari, imaš godina?

- Osamdeset šest. Prenesi joj moje izraze poštovanja, O. K.?

- Zašto ne ideš kući, šefe?

- Ne ja. Čovječe, ti doista znaš svirati na onom prokletom klaviru - rekao sam mu. Samo sam mu laskao. Svirao je odvratno, ako već želite znati istinu. - Trebao bi se javiti na radio - rekao sam. - Takav lijep momak kao ti. S tim prokletim zlatnim loknama. Treba l' ti menadžer?

- Idi kući, šefe, kao svaki dobar dečko. Idi kući i ravno u krpe.

- Nemam kuće kamo bih mogao otići. Bez šale, treba li ti menadžer?

Nije mi odgovorio. Jednostavno je izašao. Bio je završio s češljanjem i namještanjem kose, pa je izišao. Kao onaj Stradlater. Svi su ti lijepi momci isti. Kad završe s češljanjem, naprosto vam okrenu leđa.

Kad sam konačno sišao s radijatora i pošao prema garderobi, plakao sam. Ne znam zašto, ali plakao sam. Mislim zbog toga što sam se osjećao tako prokleta potišten i osamljen. Zatim, kad sam ušao u garderobu, nisam mogao naći onaj prokleti broj. Djevojka u garderobi bila je, međutim, veoma ljubazna i dala mi je moj kaput i bez broja. I onu ploču *Mala Shirlej Beans* - još uvijek sam je vukao naokolo sa sobom. Dao sam joj dolar, zato što je bila tako ljubazna, ali ga nije htjela primiti. Stalno mi je govorila neka idem ravno kući u krevet. Pokušao sam zakazati spoj s njom kad završi posao, ali nije pristala. Rekla je da je dovoljno stara da mi bude majka, i sve. Pokazao sam joj onaj svoj prokleti pramen sijede kose i rekao da imam četrdeset dvije godine - samo sam izvodio, naravno. Ipak je ostala ljubazna. Pokazao sam joj i onu svoju šašavu crvenu lovačku kapu, svidjela joj se. Natjerala me da je stavim na glavu prije nego što sam izašao, jer mi je kosa još bila prilično mokra. Bila je to dobra djevojka.

Kad sam izašao na ulicu, nisam se više osjećao tako strašno pijan, ali bilo je opet prilično zahladnjelo i zubi su mi počeli cvokotati kao samom vragu. Nisam ih nikako mogao zaustaviti. Odšetao sam se do Madison avenije i stao da pričekam autobus, jer mi od novca nije preostalo gotovo ništa i trebao sam početi štedjeti na taksijima i takvim stvarima. Ali kad je prokleti autobus naišao, nekako mi se nije dalo ući u njega, a osim toga nisam uopće znao kamo da krenem. Sto sam učinio, krenuo sam prema parku. Palo mi je na pa-

met da prođem pokraj onog jezerca i vidim kog vraga rade patke, da vidim jesu li još tamo ili nisu. Park nije bio daleko, a ja nisam imao nikakvog osobitog cilja - još nisam znao ni gdje ću *spavati* - i tako sam pošao. Nisam uopće bio umoran, niti bilo što slično. Samo sam bio mamuran kao sam vrag.

Tada se dogodilo nešto strašno, upravo kad sam stigao do parka. Ispustio sam onu ploču što sam je kupio Phoebe. Razbio sam je valjda u pedeset komada. Bila je u onom velikom zaštitnom omotu, ali se ipak razbila. Gotovo sam zaplakao, tako sam se užasno osjećao, ali sve što sam mogao učiniti bilo je da izvadim komadiće iz omota i da ih nabijem u džep od kaputa. Nisu više bili ni za što, ali mi se nije dalo da ih samo tako bacim. Zatim sam ušao u park. Ljudi, kako je bilo mračno!

Proživio sam u New Yorku čitav život i poznajem Centralni park kao svoj džep, jer sam kao dijete cijelo vrijeme dolazio tu da se vozim na koturaljkama i biciklu, ali sam te noći jedva jedvice pronašao onu lagunu. *Znao* sam točno gdje se nalazi - u neposrednoj blizini južnog ulaza, točno tamo - ali je ipak nikako nisam mogao pronaći. Morao sam biti nakresaniji nego što sam mislio. Hodao sam i hodao, a park je postajao sve tamniji i tamniji, sve jeziviji i jeziviji. Za čitavo vrijeme što sam bio u parku nisam vidio ni žive duše. I to mi je drago. Sigurno bih odskočio kilometar daleko da sam nekog sreo. A onda sam, konačno, našao jezerce. Kako je izgledalo, bilo je dijelom pod ledom a dijelom slobodno. U blizini, međutim, nisam vidio niti jednu patku. Obišao sam čitavu prokletu baru - u stvari, vraški je malo nedostajalo pa da u jednom trenutku *padnem* u nju — ali nisam vidio niti jedne jedine patke. Pomislio sam da možda, ako su *tu*, sad spavaju, ili nešto slično, negdje pokraj same obale, u travi ili tu negdje. Tako se dogodilo da zamalo nisam pao u vodu. Nisam, međutim, našao niti jednu.

Konačno sam sjeo na onu klupu, gdje nije bilo tako prokleta mračno. Ljudi moji, još uvijek sam se sav tresao kao stoka, a kosa na zatiljku, iako sam imao na glavi onu lovačku kapu, bila mi je sva kao puna ledenih iglica. To me zabrinulo. Pomislio sam da ću vjerojatno dobiti upalu pluća i umrijeti. Počeo sam zamišljati kako milijuni najgorih šminjera dolaze na moj pogreb. Moj djed iz Detroita koji uvijek i bez prestanka glasno izvikuje brojeve ulica kad god se čovjek vozi s njim u autobusu, i moje tetke - imam valjda oko pedeset tetaka - i svi oni moji blesavi rođaci. Kakva bi se gužva napravila! Svi su došli kad je Allie umro, čitav taj prokleti idiotski čopor. Imam jednu blesavu tetku kojoj strahovito zaudara iz usta kad govori, ta je bez prestanka lupetala kako *smireno* izgleda dok leži tamo na odru. To mi je pričao D.B. Ja nisam bio prisutan. Bio sam još u bolnici. Morao sam ležati u bolnici jer sam bio povrijedio ruku. Sad, bilo kako bilo, mislio sam zabrinuto da ću sa svim tim ledom u kosi sigurno dobiti upalu pluća i umrijeti. Bio sam žalostan kao sam vrag, radi majke i oca. Naročito radi majke, jer ona još uvijek nije prežalila mog brata Allieja. Zamišljao sam je kako ne zna što da radi s mojim odijelima, sportskim rekvizitima i tim stvarima. Jedina dobra stvar u svemu tome bilo je to što sam znao da neće dopustiti Phoebe da dođe na moj prokleti sprovod, jer je ona još uvijek samo malo dijete. To je bila jedina utješna stvar. Zatim sam zamišljao kako me čitava ta banda nabija u ono prokleta groblje i navaljuje na moj grob spomenik s imenom i svim što ide uz to. Opkoljen samim mrtvim ljudima. Ljudi moji, kad čovjek umre, onda ga doista propisno srede! Nadam se da će, kad *doista* umrem, netko imati dovoljno pameti da me naprosto baci u rijeku, ili nešto slično. Da učini bilo što, samo da me ne nabiju u ono prokleta groblje. Da ljudi nedjeljom dolaze i stavljaju mi bukete cvijeća na trbuh, i sve to sranje. Kome je potrebno cvijeće kad je mrtav? Nikome.

Kad je vrijeme lijepo, moji roditelji često odlaze i odnose bukete cvijeća na Alliejev grob. Išao sam s njima nekoliko puta, ali sam prestao. U prvom redu, sigurno nimalo ne uživam u tome da ga vidim u onom blesavom groblju. Okruženog samim mrtvacima, i svim tim stvarima. Kad je sjalo sunce, nije ni bilo tako loše, ali dva puta - *dva puta* — zatekli smo se tamo upravo kad je počela padati kiša. Bilo je užasno. Kiša je padala na onaj njegov odvratni spomenik, padala je na travu iznad njegovog trbuha. Padala je svuda naokolo, po čitavom tom mjestu, a svi posjetioci koji su došli na groblje počeli su, kao podivljali, trčati prema svojim autima. To me gotovo dovelo do ludila. Svi ti posjetioci mogli su se zavući u svoje automobile, uključiti radio, a onda se odvesti na neko ugodno mjesto na večeru - svi osim Allieja. Ta misao bila je prosto nepodnošljiva. Znao sam da tu u groblju leži samo njegovo tijelo, da mu je duša u raju, i sve te stvari, ali ipak nisam mogao podnijeti tu pomisao. Želio bih da nije tamo. Vi ga niste poznavali. Da ste ga poznavali, znali biste što hoću reći. Nije tako loše kad sja sunce, ali sunce sja samo onda kad mu se prohtije.

Nakon određenog vremena, tek da nekako odvratim misli od upale pluća i svega u vezi s tim, izvukao sam sav novac i pokušao ga prebrojiti pod onim bijednim svjetlom ulične lampe. Sve što mi je preostalo bile su tri novčanice od po jednog dolara, pet novčića po dvadeset pet centi i jedan od pet centi - ljudi, potrošio sam čitavo bogatstvo otkako sam otišao iz Penceyja! Sto sam nakon toga učinio, otišao sam do jezera i bacao one novčiće od dvadeset pet centi i onaj od pet centi tako da se odbijaju od površine vode, tamo gdje nije bila pokrivena ledom. Ne znam zašto sam to uradio, ali uradio sam. Mislim da sam time želio nekako odvratiti misli od upale pluća i smrti. Nije mi, ipak, uspjelo.

Počeo sam razmišljati o tome kako bi se osjećala stara Phoebe kad bih slučajno dobio upalu pluća i umro. Bilo je to djetinjasto, misliti na takve stvari, ali nisam se mogao suzdržati. Njoj bi bilo prilično teško kad bi se nešto tako dogodilo. Ona me zbilja voli. Hoću reći, drag sam joj. Dosta jesam. Bilo kako bilo, nisam nikako mogao da se otrese tih misli i tako sam konačno riješio da će biti najbolje da se nekako uvučem u stan, da je vidim, za slučaj da umrem, i te stvari. Imao sam u džepu ključ od stana, i što sam odlučio učiniti, odlučio sam uvući se u stan, veoma tiho, i naprosto onako bez veze malo popričam s njom. Jedina stvar koja me brinula bila su kućna vrata. Škripe kao šašava. Stanujemo u prilično staroj stambenoj zgradi, a kućepazitelj je lijena hulja, tako da sve u njoj pucketa i škripi. Bojao sam se da me roditelji ne čuju kad budem ulazio. Ipak sam, i uz to, odlučio pokušati.

Tako sam ostavio park neka ide do vraga i krenuo kući. Išao sam pješice čitavim putem. Nije bilo daleko, a nisam bio umoran, pa čak ni pijan. Bilo je samo jako hladno, a nigdje u blizini nije bilo nikoga.

21

Najveća sreća, kakvu godinama nisam doživio, bilo je to što stari noćni liftboj, Pete, nije bio u kabini kad sam stigao kući. U liftu je bio neki novi momak, koga nikad ranije nisam vidio, i tako sam zaključio da ću se - ako ne naletim ravno na roditelje - moći pozdraviti s Phoebe, a zatim nestati, tako da nitko nikad ne sazna da sam bio u kući. Bila je to doista velika sreća. Još je bolje bilo to što je novi liftboj bio od onih priglupih. Rekao sam mu, sasvim nonšalantnim glasom, da me odbaci do Dicksteinovih. Dicksteinovi su bili ljudi koji su stanovali u onom drugom stanu na našem katu. Bio sam skinuo svoju lovačku kapu, da ne izgledam sumnjiv, ili nešto slično. Ušao sam u lift kao da mi se strahovito žuri.

Momak je zatvorio vrata od lifta i već se bio spremio da me odveze gore, ali se iznenada okrenuo i rekao:

- Oni nisu kod kuće. Otišli su na neki prijem na četrnaestom katu.

- U redu - rekao sam. - Pričekat ću ih. Ja sam njihov nećak.

Pogledao me je nekako glupo, kao sumnjičavo.

- Bit će bolje da pričekate u predvorju, šefe - rekao je.

- Volio bih, doista bih više volio - rekao sam - ali nešto mi noga nije u redu. Trebam je držati u određenom položaju-

ju. Mislim da će biti bolje ako sjednem na klupu pred njihovim vratima.

Nije uopće shvatio o kom vragu pričam pa je rekao samo - Oh! - i odvezao me gore. Nije bilo loše. Smiješno je to. Sve što trebate napraviti jest da kažete nešto što nitko ne razumije, pa će ljudi učiniti praktično sve što vam padne na pamet.

Izašao sam iz lifta na našem katu - šepajući kao sam vrag - i krenuo ravno prema stanu Dicksteinovih. Kad sam čuo kako se vrata lifta zatvaraju, okrenuo sam se i prešao na našu stranu. Odlično sam se držao. Nisam se više uopće osjećao pijan. Zatim sam izvukao ključ i otvorio vrata, tiho kao sam vrag. Onda sam, veoma, veoma oprezno ušao u stan. Trebao bih biti lopov, doista.

U hodniku je bio mrak kao u paklu, naravno, a isto je tako bilo jasno da ne smijem upaliti svjetlo. Bio sam prisiljen kretati se veoma pažljivo da ne udarim u nešto i ne napravim buku. Ipak, bio sam siguran da sam kod kuće. Naše predsoblje ima neki takav poseban miris po kojem se razlikuje od svih ostalih mjesta. Ne znam koji je to vrag. Nije ni karfiol, ni neki parfem - ne znam koji je vrag - ali po njemu uvijek znam da sam kod kuće. Bio sam već pošao da skinem kaput i da ga objesim u plakar u predsoblju, ali taj plakar je uvijek pun vješalica koje klepeću kao sumanute čim otvorite vrata, i tako sam ga ostavio na sebi. Onda sam veoma, veoma polako krenuo prema sobi Phoebe. Znao sam da me naša djevojka neće čuti, jer ima samo jedan bubnjić. Imala je tamo nekog brata koji joj je, dok je još bila dijete, gurnuo slamku u uho, pričala mi je jednom. Tako je ostala nagluha. Ali moji *roditelji*, osobito moja majka - ta vam ima uši kao kakav lovački pas. Tako sam bio veoma, veoma tih dok sam prolazio pokraj njihove sobe. Čak sam i dah zadržao, tako mi Boga. Mog starog možete slobodno

mlatnuti stolicom po glavi i on se neće probuditi, ali moja majka... za moju majku vam je dosta da se nakašljete negdje u Sibiru i ona će vas čuti. Nervozna je kao sam vrag. Većinom leži po čitavu noć budna, pušeci cigarete.

Konačno, nakon otprilike jednog sata, stigao sam do sobe stare Phoebe. Ona, međutim, nije bila u njoj. Na to sam bio potpuno zaboravio. Zaboravio sam da ona uvijek spava u D.B.-ovoj sobi kad god je on tamo u Hollywoodu ili uopće negdje na putu. Ona je voli zato što je to najveća soba u kući. Također zbog toga što se u njoj nalazi onaj veliki stari šašavi pisaći stol što ga je D.B. u svoje vrijeme kupio od neke dame alkoholičarke dolje u Philadelphiji, i onaj veliki, gigantski krevet, oko deset kilometara širok i deset kilometara dug. Ne znam gdje ga je uspio nabaviti. Sad svejedno, stara Phoebe rado spava u D.B.-ovoj sobi kad njega nema, i on joj to dopušta. Trebalo bi da je vidite kako radi domaću zadaću ili nešto slično za onim ludim pisaćim stolom. Velik je gotovo kao onaj krevet. Jedva se vidi iza njega kad piše zadaću. Eto, takve stvari vam ona voli. Ne voli svoju vlastitu sobu jer je, kaže, premalena. Kaže da voli da se širi. Takve stvari me obaraju s nogu. Sta ima na staroj Phoebe da se širi? Ništa.

Bilo kako bilo, otišao sam u D.B.-ovu sobu tiho kao duh i upalio lampu na stolu. Stara Phoebe nije se ni pomakla. Kad je svjetlo bilo upaljeno, neko sam vrijeme kao gledao u nju. Ležala je i spavala, s licem nekako kao na strani jastuka. Usta su joj bila otvorena. Smiješno je to. Uzmite odrasle, oni izgledaju odvratno kad spavaju tako otvorenih usta, ali klinici ne. Klinici izgledaju kako treba. Mogu i zaprljati čitav jastuk pa da opet izgledaju kako treba.

Obišao sam sobu, veoma, veoma tiho, razgledajući neko vrijeme sve one stvari i stvarčice u njoj. Osjećao sam se sjajno, nimalo kao prije. Nisam više osjećao čak ni to da ću

dobiti upalu pluća niti bilo što uopće. Naprosto sam se osjećao lijepo, nimalo kao prije. Haljine stare Phoebe bile su na onoj stolici do samog kreveta. Ona je veoma uredna, za dijete. Hoću reći, ne ostavlja stvari da leže naokolo, kao neka djeca. Nije nikakvo razmaženo derišće. Njezin kaputić uz onu žutosmeđu haljinu koju joj je majka kupila u Kanadi bio je prebačen preko naslona stolice. Bluza i ono ostalo bili su na sjedištu. Cipele i čarape bile su na podu, ispod stolice, sve jedno pokraj drugog. Te njezine cipele nisam nikad ranije vidio. Bile su nove. Bile su to neke tamnosmeđe mokasinke, slične onima kakve ja imam, i išle su sjajno uz onu žutosmeđu haljinu koju joj je majka kupila u Kanadi. Majka je lijepo oblači. Doista. Moja majka ima u nekim stvarima fantastično mnogo ukusa. Ona nije ni za što ako se radi o kupovanju klizaljki ili sličnih stvari, ali kad se radi o haljinama, onda je sjajna. Hoću reći, Phoebe na sebi uvijek ima neku haljinu da vam se noge odsijeku. Uzmite većinu takve male djece, čak i djece bogatih roditelja, i ustanovite ćete da ta djeca obično nose upravo jezivu odjeću. Želio bih da vidite staru Phoebe u onoj haljini koju joj je majka kupila u Kanadi. Bez šale.

Sjeo sam za onaj D.B.-ov pisaći stol i počeo razgledati stvari na njemu. Bile su to većinom stvari stare Phoebe, iz škole i slično. Većinom knjige. Ona na vrhu zvala se *Vesela aritmetika*. Okrenuo sam prvu stranicu i pogledao je. Evo što je stara Phoebe napisala na njoj:

PHOEBE WEATHERFIELD CAULFIELD

4 B - 1

To me oborilo. Njezino srednje ime je Josephine, zaboga, a ne Weatherfield. Ali ona ga ne voli. Svaki put kad je vidim, pronade za sebe neko novo srednje ime.

Knjiga ispod aritmetike bila je geografija, a ispod geografije ležala je gramatika. Gramatiku zna doista odlično.

Odlična je iz svih predmeta, ali od svega najbolje zna gramatiku.

Ispod gramatike ležala je gomila bilježnica. Ona vam ima oko pet tisuća bilježnica. Nikad niste vidjeli dijete koje ima toliko bilježnica. Otvorio sam onu na vrhu i okrenuo prvu stranicu. Na njoj je pisalo:

*Bernice pričekaj me na odmoru
imam nešto vrlo važno da ti kažem.*

To je sve što je pisalo na toj strani. Na slijedećoj je stajalo:

*Zašto u jugoistočnoj Aljaski postoji
tako velik broj tvornica konzervi?
Zato što u njoj ima mnogo lososa.
Zašto ima veoma bogate šume?
Zato što ima pogodnu klimu.
Sto je učinila naša vlada u cilju
poboljšanja života Eskima na Aljaski?
To pogledati za sutra!!!
Phoebe Weatherfield Caulfield
Phoebe Weatherfield Caulfield
Phoebe Weatherfield Caulfield
Phoebe W Caulfield
Gđa Phoebe Weatherfield Caulfield
Molim te dodaj ovo Shirlej !!!
Shirlej ti si rekla da si strijelac a ti si
samo bik ponesi klizaljke kad pođeš
k meni!*

Sjeo sam tu za D.B.-ov pisaći stol i pročitao čitavu bilježnicu. To mi nije oduzelo mnogo vremena, a ja bih mogao

čitati takve stvari, dječje bilježnice, stare Phoebe ili bilo čije, čitave dane i noći. Dječje bilježnice me obaraju. Zatim sam zapalio cigaretu - bila mi je to posljednja. Sigurno sam tog dana popušio najmanje tri kutije. Nakon toga sam je, konačno, probudio. Hoću reći, nisam mogao do kraja života sjediti tu za tim stolom, a osim toga bojao sam se da bi roditelji mogli iznenada banuti. Želio sam da se prije toga bar pozdravim s njom. Zato sam je probudio.

Ona se budi veoma lako. Hoću reći, ne treba na nju vikati niti bilo što slično. Sve što čovjek treba napraviti jest da sjedne na krevet i kaže: »Probudi se, Phoebe!« i bang! - ona je već budna.

- *Holden* - rekla je istog trenutka. Obavila mi je ruke oko vrata i sve. Veoma je emocionalna. Hoću reći da je, za dijete, prilično emocionalna. Ponekad je čak *previše* emocionalna. Nekako sam je poljubio, a ona je rekla: - Kad si stigao *kući*? - bila je sretna kao sam vrag što me vidi. To je bilo očito.

- Nemoj tako glasno! Upravo ovog trenutka. Kako si, sve u svemu?

- Fino. Jesi li dobio moje pismo? Napisala sam ti na pet stranica...

-Jesam. Nemoj tako glasno! Hvala.

Doista mi je bila napisala pismo. Nisam, međutim, stigao da joj odgovorim. Bilo je sve o onoj predstavi, školskoj predstavi, u kojoj je treba sudjelovati. Rekla mi je da za petak ne zakazujem nikakve sudare s djevojkama niti bilo što, kako bih mogao doći vidjeti je.

- Kako napreduje komad? - upitao sam. - Kako si rekla da se ono zove?

- *Božićna alegorija za Amerikance*. Blesavo zvuči, ali ja igram onog Benedicta Arnolda. Dobila sam, u stvari, glavnu

ulogu - rekla je. Ljudi moji, bila je već sasvim budna. Uvijek se osobito uzbudi kad govori o takvim stvarima. - Počinje od toga kako ja umirem. Pojavljuje se onaj duh, na sam Badnjak, i pita me da li se stidim, i te stvari. Znaš već. Zato što sam izdala svoju domovinu, i sve. Hoćeš li doći da me vidiš? - Već je sasvim uspravno sjedila u krevetu. - O tome sam ti pisala. Hoćeš li doći?

- Naravno da ću doći. Doći ću sigurno.

- Tata neće moći doći. Mora otputovati avionom u Kaliforniju - rekla je. Ljudi, bila je već sasvim budna. Potrebno joj je samo oko dvije sekunde da se potpuno razbudi. Sjedila je, više kao klečala, uspravno u krevetu i držala me za ruku. - Slušaj. Mama je rekla da ćeš doći kući u *srijedu* - rekla je. - Rekla je u *srijedu*.

- Otišao sam ranije. Nemoj tako glasno! Probudit ćeš sve živo.

- Koliko je sati? Neće se vratiti do kasno u noć, rekla je mama. Otišli su na neki prijem u Nonvalk, u Connecticutu - rekla je stara Phoebe. - Pogodi što sam radila danas popodne? Koji film sam gledala. Pogodi!

- Ne znam... Slušaj. Zar nisu ništa rekli u koliko će sati...

- *Liječnik* - rekla je stara Phoebe. - To ti je jedan specijalni film što su ga davali u Listerovoj fundaciji. Davali su ga samo danas... danas je bio jedini dan. Bio je to film o onom doktoru iz Kentuckyja, kako je ugušio pokrivačem ono svoje dijete koje je bilo bogalj i nije moglo hodati. I kako ga onda strpaju u zatvor i sve. Bilo je odlično.

- Slušaj trenutak. Zar nisu rekli u koliko će se sati...

- Njemu je strašno žao tog djeteta, tom doktoru. Zato mu on i prebacuje pokrivač preko glave, i uguši ga. Onda ga zbog toga šalju u zatvor na doživotnu robiju, ali ono dijete koje je ugušio pokrivačem stalno dolazi, posjećuje ga i za-

hvaljuje mu za ono što je učinio. On je ubojica iz milosrđa. Samo, on zna da je zaslužio da sjedi u zatvoru, jer doktor nema prava da uzima ono što je Božje. Vodila nas je mama jedne djevojčice koja ide sa mnom u isti razred, Alice Holmborg. Ona je moja najbolja prijateljica. Jedina je djevojčica u čitavom...

- Čekaj jedan trenutak, *hoćeš* li? - rekao sam. - Odgovori mi na pitanje. Jesu li rekli u koliko će se sati vratiti ili nisu?

- Nisu, ali neće doći do kasno u noć. Tata je uzeo auto i sve, tako da ne moraju voditi računa o vlakovima. Sad u autu ima i radio! Samo što mama kaže da ga nitko ne može slušati kad je velik promet.

Napetost u meni počela je nekako popuštati. Hoću reći, konačno sam prestao *strepiti* hoće li me uloviti kod kuće ili neće. Zaključio sam, neka sve ide do vraga. Ako me ulove, ulove!

Trebali ste vidjeti staru Phoebe. Imala je na sebi onu plavu pidžamu sa crvenim slonovima oko ovratnika. Luda je za slonovima.

- I tako, film je bio dobar, kažeš? - rekao sam.

- Odličan, samo što je Alice bila prehladna i njezina mama ju je cijelo vrijeme pitala nema li anginu. Točno za sve vrijeme *filma*. Uvijek upravo onda kad se događalo nešto važno, njezina mama bi se nagnula preko mene i pitala Alice nema li anginu. Išla mi je na živce.

Zatim sam joj ispričao što se dogodilo s pločom.

- Slušaj, bio sam ti kupio jednu ploču - rekao sam joj - ali mi se usput razbila. - Izvukao sam komade iz džepa na kaputu i pokazao joj. - Bio sam malo nacvrčan - rekao sam.

- Daj mi te komade - rekla je. - Sačuvat ću ih. - Uzela mi ih je iz ruke i sakrila u ladicu u noćnom ormariću. Doista zna kako da me obori.

- Hoće li D.B. doći kući na Božić? - upitao sam.
- Možda hoće a možda i neće, rekla je mama. Ovisi o mnogo čemu. Možda će morati ostati u Hollywoodu da piše film o Annapolisu.
- O Annapolisu, zaboga!
- Bit će to neka ljubavna priča, i svašta. Pogodi tko će sve igrati! Koje zvijezde. Pogodi!
- Ne zanima me. *Annapolis*, za ime Božje! Sta D.B. zna o *Annapolisu*, zaboga? Kakve to ima veze s pričama kakve on piše? - rekao sam. Ljudi moji, takve stvari dovode me do ludila. Taj prokleti Hollywood! - Sto ti se dogodilo s rukom? - upitao sam je. Primijetio sam da na laktu ima veliki križ od flastera. Primijetio sam to zato što njezina pidžama nije uopće imala rukava.
- Jedan dečko, Curtis Weintraub, koji ide sa mnom u isti razred, gurnuo me dok sam silazila niz stepenice u parku - rekla je. - Hoćeš vidjeti? - Počela je skidati onaj flaster s ruke.
- Ostavi sad to. Zašto te gurnuo niz stepenice?
- Ne znam. Mislim da me mrzi - odgovorila je stara Phoebe. - Jedna druga djevojčica, Selma Atterbury, i ja pro-lile smo tintu i još svašta po njegovoj jakni.
- To nije bilo baš lijepo. Sto si ti, zaboga? Dijete?
- Ne, ali svaki put, kad god pođem u park, on me svuda prati. Uvijek ide za mnom. Ide mi na živce.
- Vjerojatno mu se sviđaš. To nije razlog da mu tintom...
- Ne želim mu se sviđati - rekla je, a onda me počela nekako čudno promatrati. - Holdene - rekla je - kako to da se nisi vratio u *srijedu*?
- Što?
- Ljudi moji, čovjek mora paziti na nju svakog trenutka. Ako mislite da nije pronicava, ludi ste.

- Kako to da se nisi vratio kući u *srijedu*? - upitala je. - Nisu te valjda opet izbacili ili nešto slično, nisu, zar ne?

- Već sam ti rekao. Pustili su nas ranije. Pustili su čitavu...

- Izbacili su te! Jesu! - rekla je Phoebe. Zatim me udarila šakom u nogu. Zna dobro udariti šakom, kad je uhvati. - *Jesu!* Oh, Holdene! - Položila je ruku na usta, i sve. Doista zna biti veoma emocionalna, tako mi Boga.

- Tko je rekao da su me izbacili. Nitko nije rekao da su me...

- *Jesu! Jesu!* - rekla je. Zatim me je ponovno tresnula šakom. Ako mislite da to ne boli, ludi ste.

- Tata će te *ubiti!* - rekla je. Zatim je pala potrbuške na krevet i navukla onaj prokleti jastuk preko glave. To radi veoma često. Prava je šizika, ponekad.

- Dosta s tim - rekao sam. — Nitko me neće ubiti. Nitko me neće čak ni... *hajde*, Phoebe, skidaj tu prokletu stvar s glave. Nitko me neće ubiti.

Nije, ipak, htjela to učiniti. Ne možeš je nikad natjerati da uradi nešto što ona neće. Sto mi je stalno govorila, govorila je: »Tata će te ubiti!« Jedva sam je mogao razumjeti, s onim prokletim jastukom preko glave!

- Nitko me neće ubiti. Mučni malo glavom. Prvo i prvo, odlazim. Sto ću uraditi, možda ću za prvo vrijeme potražiti posao na nekom ranču ili takvom nekom mjestu. Poznajem jednog momka čiji djed ima ranč u Coloradu. Možda ću tamo naći neki posao - rekao sam. - Redovito ću ti se javljati kad odem, ako odem. Hajde, skidaj to s glave. Hajde, hej, Phoebe! Molim te, hoćeš li?

Međutim, ipak nije htjela skinuti taj jastuk s glave. Pokušao sam ga podići, ali je snažna kao sam vrag. Čovjek se umori boreći se s njom. Ljudi, ako ta mala želi držati jastuk

na glavi, ona ga i *drži*. - Phoebe, *molim* te. Izvlači se odatle - govorio sam joj stalno. - Hajde, haj... Hej, Weatherfield! Izlazi.

Međutim, nije htjela izaći. Ponekad se s njom ne može razumno govoriti. Konačno sam ustao, otišao u dnevnu sobu, uzeo nekoliko cigareta iz kutije na stolu i gurnuo ih u džep. Bio sam iscrpio sve rezerve.

22

Kad sam se vratio, već je bila izvukla glavu ispod jastuka - znao sam da će to učiniti - ali me još nije htjela pogledati, iako je ležala na leđima, i sve. Kad sam prišao krevetu i ponovno sjeo, okrenula je onu svoju ludu facu na drugu stranu. Sto posto me isključila iz igre. Baš kao ona mačevalačka ekipa u Penceyju kad sam ostavio u podzemnoj željeznici sve one proklete mačeve.

- Kako je stara Hazel Weatherfield? - upitao sam je. - Jesi li napisala koju novu priču o njoj? Onu koju si mi poslala imam u koferu. Dolje na kolodvoru. Vrlo je dobra.

- Tata će te *ubiti*.

Ljudi, kad ta nešto uvrta sebi u glavu, onda to doista uvrta.

- Ne, neće. Najgore što može učiniti, to je da mi opet očita poštnu molitvu a zatim me pošalje u onu prokletu vojnu školu. To je sve što će učiniti sa mnom. Samo, *prvo* i *prvo*, mene neće biti tu. Ja ću biti daleko. Ja ću... vjerojatno ću biti u Coloradu, na onom ranču.

- Ne nasmijavaj me. Pa ti ne znaš čak ni jahati na konju.

- Tko ne zna? Naravno da znam. Sigurno da znam. To se može naučiti za otprilike dvije minute - rekao sam. - Prestani čačkati po tome! - Stalno je dirala onaj flaster na ruci.

- Tko ti je napravio tu frizuru? — upitao sam je. Upravo

sam primijetio kako ju je glupo netko bio ošišao. Nekako prekratko.

- Ne tiče te se - rekla je. Ponekad zna biti veoma drska. Zna se ponašati veoma drsko. - Pretpostavljam da si opet pao iz svih predmeta do zadnjeg - rekla je, vrlo drsko. Bilo je to pomalo i smiješno, na svoj način. Ponekad govori kao kakva prokleta učiteljica, a tek je obična klinka.

- Ne, nisam - odgovorio sam. - Prošao sam iz engleskog. - Onda sam je, onako iz čistog zadovoljstva, uštinuo straga. Bila je isturila pozadinu na vjetar, kako je ležala na boku. U stvari, pozadine gotovo uopće nema. Nisam je jako uštinuo, ali me je ipak pokušala udariti. Promašila je, međutim.

Onda je, odjednom, rekla:

- Oh, zašto si to *učinio!*

Htjela je da kaže zašto sam dopustio da mi u školi opet dadu nogu. To me malo rastužilo, taj način na koji je to rekla.

- Oh, Bože, Phoebe, ne pitaj me to! Već mi se smučilo od takvih pitanja - rekao sam. - Ima za to milijun razloga. Bila je to jedna od najgorih škola od svih u koje sam išao. Bila je prepuna licemjera. I podlaca svake vrste. U čitavom životu nisi sigurno vidjela toliko podlih ljudi. Na primjer, ako se u nečijoj sobi održavala kakva sjedeljka, a netko je htio ući, nitko ga nije htio pustiti unutra ako je taj koji je htio ući bio onako priglup, bubuljičav dječak. Svi su uvijek *zaključavali* vrata kad bi tko htio ući. I imali su onu prokletu tajnu bratovštinu kojoj sam se priključio jer nisam imao tri čiste da to ne učinim. Bio je tamo jedan takav bubuljičav dječak, dosadan kao stjenica, neki Robert Ackley, koji je želio da ga prime. Stalno je nastojao da ga prime, a oni nikako nisu htjeli. Samo zato što je bio dosadan i što mu je

lice bilo puno bubuljica. Mrsko mi je čak i govoriti o tome. Bila je to odvratna škola. Na časnu riječ.

Stara Phoebe nije rekla ništa, ali je slušala. Po zatiljku sam joj mogao vidjeti da me sluša. A najsmješnije je u svemu tome to što čitavo vrijeme zna o čemu pričate. Doista zna.

Nastavio sam pričati o starom Penceyju. Nekako sam bio raspoložen za to.

— Bilo je u toj školi i nekoliko *dobrih* nastavnika, ali su i oni bili usiljeni - rekao sam. - Bio je tamo takav jedan starac, neki gospodin Spencer. Njegova žena uvijek je svakoga nudila vrućom čokoladom i svim što ide uz to, bili su to doista sasvim pristojni ljudi. Ali trebala si ga vidjeti kad je upravitelj, stari Thurmer, došao u razred na sat povijesti i sjeo u zadnju klupu. Uvijek je tako dolazio i po pola sata sjedio u zadnjoj klupi. Htio je da tu bude kao inkognito, što li. određeno vrijeme sjedio bi tamo otraga, a zatim bi počeo upadati u riječ starom Spenceru, izvaljujući gomilu blesavih viceva. Stari Spencer je umirao cerekajući se i smiješeci se, i sve moguće, kao da je Thurmer neki vražji princ ili što ja znam tko.

— Ne psuj toliko.

— Došlo bi ti da povraćaš, kunem ti se da bi - rekao sam. - Zatim, uzmi samo onaj Dan veterana. Imaju tamo takav neki dan, Dan veterana, kada se svi oni kreteni koji su diplomirali u Penceyju oko 1776. godine vraćaju i šetkaju naokolo sa svojim ženama, djecom i svim i svakim. Trebala si vidjeti jednog tamo starca od oko pedeset godina. Sta je uradio, došao je u našu sobu, pokucao na vrata i upitao nas dopuštamo li da se posluži kupaonom. Kupaona je bila tamo skroz na kraju hodnika - ne znam koji mu je vrug bio da pita upravo *nas*. Znaš li što je rekao? Rekao nam je da

želi vidjeti da li njegovi inicijali još uvijek stoje na jednim od zahodskih vrata. Sta je uradio, urezao je svoje proklete glupe žalosne inicijale na jednim od zahodskih vrata prije tamo nekih devedeset godina, i sad je želio da vidi jesu li još uvijek tamo. Tako smo ja i moj sobni drug otišli s njim dolje do kupaone i morali smo stajati i čekati dok je on tražio svoje inicijale po svim vratima. Čitavo vrijeme nam je nešto pričao, o tome kako je vrijeme što ga je proveo u Penceyju najljepše doba njegova života, i dijelio nam je gomile savjeta za budućnost i te stvari. Ljudi, kako me taj starac deprimirao! Ne želim reći da je bio loš - nije bio. Ali čovjek ne treba biti loš da bi deprimirao nekoga, čovjek može biti i ne znam kako *dobar* pa da opet tako djeluje na ljude. Sve što treba napraviti da nekog deprimira jest da ga obaspe gomilom tobože brižnih savjeta dok sam traži svoje inicijale po nekim tamo zahodskim vratima. To je sve što treba napraviti. Ne znam. Možda sve to skupa i ne bi bilo tako strašno da nije bio sav bez daha. Bio je bez daha od samog penjanja uz stepenice i čitavo vrijeme dok je tražio one svoje inicijale bez prestanka je teško disao, kroz one svoje smiješne i tužne nosnice, sve jednako govori meni i Stradlateru da izvučemo iz Penceyja sve što možemo. Bože, Phoebe! Ne znam kako da ti to objasnim. Naprosto mi se nije sviđalo ništa od svega onoga što se *dogadalo* u Penceyju. Ne znam kako da ti to objasnim.

Phoebe je na to nešto odgovorila, ali nisam čuo što. Usta su joj bila priljubljena uz sam jastuk, tako da nisam mogao čuti što kaže.

- Sto? - rekao sam. - Odmakni ta usta od tog jastuka, ništa ne čujem kad tako govoriš.

- Tebi se ne sviđa *ništa* od svega što se događa.

Kad je to rekla, obuzela me još veća potištenost.

- Sviđa mi se. Sviđa mi se. Zašto, do vraga, tako govoriš?
- Zato što ti se ništa ne sviđa. Ne voliš nijednu školu. Ne voliš milijun drugih stvari. *Ne voliš!*

- Volim! Eto, u tome griješiš... to je točno ono u čemu griješiš! Kog vraga ti treba da tako govoriš? - odgovorio sam. Ljudi, kako sam bio potišten!

- Zato što ne voliš - rekla je. - Eto, reci bar jednu stvar.

-Jednu stvar? Jednu stvar koju volim? - rekao sam. — U redu.

Nevolja je bila u tome što nisam bio u stanju da se koncentriram kako treba. Ponekad je čovjeku teško da se koncentrira.

- Misliš jednu stvar koju jako volim? - upitao sam je.

Nije mi, međutim, odgovorila. Ležala je u nekom šašavom položaju, čak tamo negdje na drugom kraju kreveta, nekih tisuću kilometara daleko. - Hajde, odgovori mi - rekao sam. - Da ti kažem nešto što jako volim ili nešto što volim tek tako?

- Nešto što jako voliš.

- U redu - rekao sam. Vrag je, međutim, bio u tome što se nisam mogao koncentrirati. Nisam mogao misliti ama baš ni na što osim na one dvije časne sestre koje su hodale naokolo skupljajući novac u one stare otrcane slamnate košare. Naročito na onu koja je nosila naočare s onim Čeličnim okvirom. I na onog dječaka što sam ga upoznao u Elkton Hillsu. Bio je u Elkton Hillsu jedan dječak po imenu James Castle, koji nije htio povući nešto što je rekao o onom strašno umišljenom momku, nekom Philu Stabileu. James Castle ga je nazvao uobraženkom i jedan od onih ljigavih Stabileovih prijatelja otišao je i otkucao to Philu. Onda je Stabile, sa šest-sedam drugih odvratnih tipova, otišao dolje u Jamesovu sobu, ušao, zaključao ona prokleta

vrata i pokušao ga prisiliti da povuče ono što je rekao. Ovaj, međutim, nije htio. Tada su se okomili na njega. Neću vam pričati što su radili s njim - previše je gadno - ali ni nakon *toga* nije htio da povuče riječ, stari James Castle. A trebali ste ga vidjeti. Bio je to sitan i slabašan dječak, sama kost i koža, ruke kao olovke, ništa deblje. Sto je konačno uradio, umjesto da povuče riječ, skočio je kroz prozor. Ja sam bio u kupaoni pod *tušem.*, a ipak sam ga *čuo* kad je tresnuo o zemlju. Pomislio sam, međutim, da je nekome valjda nešto ispalo kroz prozor - radio, pisaći stol ili nešto slično, a ne *dječak* ili tako nešto. Onda sam čuo kako svi trče kroz hodnik i niz stubište, pa sam obukao kupaći ogrtač i također otrčao dolje. Sto sam vidio, vidio sam starog Jamesa Castlea kako leži nasred onih kamenih stepenica. Bio je mrtav, zubi i krv bili su mu rasuti svuda naokolo, i nitko se nije usuđivao da mu pride. Imao je na sebi onaj pulover s visokim ovratnikom koji sam mu bio posudio. Tipovima koji su bili s njim u sobi nije se dogodilo ništa, bili su samo isključeni iz škole. Nisu ih čak ni strpali u zatvor.

To je bilo manje-više sve na što sam mogao misliti. Na one dvije redovnice što sam ih vidio dok sam doručkovao i tog dječaka, Jamesa Castlea, koga sam poznavao u Elkton Hillsu. U čitavoj je toj stvari najčudnije što sam tog Jamesa Castlea jedva i poznavao, ako već želite znati istinu. Bio je to jedan od onih sasvim tihih dječaka. Išao je sa mnom na matematiku, ali sjedio je čak tamo negdje na drugom kraju sobe i rijetko je ustajao da odgovara ili izlazio pred ploču, i te stvari. Neki dječaci u školi rijetko ustaju da odgovaraju ili izlaze pred ploču. Mislim da sam s njim razgovarao svega jedan jedini put, i to onda kad me upitao hoću li mu posuditi onaj pulover. Malo je nedostajalo pa da me na mjestu udari kap kad me to upitao, tako sam se bio iznenadio. Dobro se sjećam da sam upravo prao zube u kupaoni kad me

to upitao. Rekao mi je da dolazi neki njegov rođak koji će ga povesti na vožnju autom, i što ja znam što. Nisam imao pojma da on uopće zna da ja *imam* neki takav pulover s visokim ovratnikom. Sve što sam znao o njemu bilo je to da je njegovo prezime bilo uvijek ispred mojeg prilikom prozivanja. Cabel R., Cabel W, Castle, Caulfield... još se toga sjećam. Ako već želite znati istinu, malo je nedostajalo pa da mu *ne posudim* onaj pulover. Samo zbog toga što ga nisam bolje poznao.

- Sto? - upitao sam staru Phoebe. Nešto mi je rekla, ali je nisam čuo.

- Nisi uopće u stanju da se sjetiš neke takve stvari.

- Jesam. Jesam. U stanju sam.

- Dobro, daj onda!

- Volim Allieja - rekao sam. - I volim raditi upravo ovo što sada činim. Sjediti s tobom, pričati i misliti o raznim stvarima i...

- Allie je *mrtav*... Uvijek to kažeš! Ako je netko već mrtav i u *nebu*, onda doista nema...

- Znam da je mrtav! Misliš da ne znam? Ali ga svejedno mogu voljeti, zar ne mogu? To što je netko mrtav još ne znači da ga čovjek treba prestati voljeti, zaboga... osobito ako je taj netko bio tisuću puta bolji od ljudi za koje čovjek zna da su *živi*, i sve.

Stara Phoebe nije ništa odgovorila. Kad ne može naći odgovor, ne kaže ni jedne jedine riječi.

- Evo, volim ovo sada - rekao sam. - Hoću reći, upravo ovo sada. Sjediti ovdje s tobom, naklapati tek onako o svemu i svačemu i izvoditi...

- To nije ništa *stvarno*.

- To je itekako *stvarno*! Naravno da jest. Zašto, do vraga, ne bi bilo? Ljudi uvijek za sve govore da nije stvarno. Već mi je pun kofer svega toga.

- Nemoj psovati. U redu, reci nešto drugo. Reci nešto što bi volio *biti*. Kao, na primjer, učenjak. Ili *pravnik*, ili nešto slično.

- Ne bih mogao biti učenjak. Nisam nekako stvoren za nauku.

- Dobro, onda pravnik... kao tata.

- Pravo je, mislim, dobra stvar... ali nekako me ne privlači - odgovorio sam. - Hoću reći, pravnici su kako treba ako idu naokolo i spašavaju živote nevinih ljudi i tome slično, ali čovjek, ako je pravnik, *ne radi* takve poslove. Sto radi, mlati pare, igra golf i bridž, kupuje auto, ispija martinije i drži se kao ne znam kako veliki drmatore. Ali, ima još toga. Čak i ako *ideš* naokolo i spašavaš ljudske živote, i te stvari, kako ćeš znati da li to radiš zato što doista *želiš* spašavati ljudske živote, ili to činiš zato što ti je *prava* želja da postaneš čuveni pravnik, da te svi tapšu po ramenima i čestitaju ti na sudu pošto se prokleti proces završi, novinari i svi ostali, kako se to može vidjeti u onim odvratnim filmovima? Kako ćeš znati da nisi običan licemjer? Nevolja je u tome što to *ne možeš* znati!

Nisam baš sasvim siguran da je stara Phoebe znala o kom vragu pričam. Hoću reći, ipak je još samo dijete, i ništa drugo. Ali je, ako ništa drugo, slušala. A ako netko bar sluša, stvar odmah nije tako loša.

- Tata će te ubiti. *Ubit* će te - rekla je.

Međutim, nisam je slušao. Razmišljao sam o nečemu drugom ... o nečemu ludom.

- Znaš li što bih želio biti? - rekao sam. - Znaš li što bih želio biti? Hoću reći, kad bi me netko stavio pred neki vražji izbor?

- Što? Samo nemoj *psovati*.

- Znaš li onu pjesmu *Ako netko ulovi nekog dok kroz žito ide*? Želio bih...

— To ide ovako: *Ako netko sretne nekog dok kroz žito ide* - rekla je Phoebe. - To je pjesma Roberta *Burnsa*.

— *Znam* da je to pjesma Roberta *Burnsa*.

Imala je, međutim, pravo. Tekst *doista* glasi »Ako netko *sretne* nekog dok kroz žito ide«. Tada to, međutim, nisam znao.

— Mislio sam da glasi »ako netko ulovi nekog« - rekao sam. - Sad svejedno, stalno zamišljam mnogo male djece kako se igraju u jednom velikom žitnom polju. Na tisuće male djece, a nikoga u blizini... nikog odraslog, mislim... osim mene. A ja stojim na samom rubu jedne grozne provalije. Sto mi je dužnost, trebam uloviti svakoga tko se zaleti prema provaliji... hoću reći, ako netko trči ne gledajući kuda ide, ja moram iskrsnuti odnekud i *uloviti* ga. To je sve što bih radio čitavog dana. Da budem takav neki lovac u žitu. Znam da je to ludo, ali je to jedino što bih *doista* želio biti. Znam da je ludo.

Stara Phoebe nije dugo vremena rekla ništa. Zatim, kad je konačno progovorila, sve što je rekla bilo je:

— Tata će te ubiti.

— Nije mi nimalo stalo i da me ubije - rekao sam. Zatim sam ustao s kreveta jer, što mi je palo na pamet da uradim, palo mi je na pamet da telefoniram onom momku koji mi je bio nastavnik engleskog jezika u Elkton Hillsu, gospodinu Antoliniju. Znao sam da sad živi u New Yorku. Napustio je Elkton Elills. Dobio je mjesto nastavnika engleskog na new-yorškom univerzitetu. - Trebam obaviti jedan telefonski razgovor — rekao sam Phoebe. - Odmah ću se vratiti. Nemoj zaspati. - Nisam htio da zaspi dok ja budem u dnevnoj sobi. Znao sam da neće, ali rekao sam to svejedno, tek toliko da stvar bude sigurna.

Dok sam išao prema vratima, Phoebe je uzviknula: - *Holdene!* - Okrenuo sam se.

Sjedila je uspravno u krevetu. Izgledala je neobično lije
po.

- Uzimam sate iz podrigivanja kod one djevojčice, Phyl
lis Margulies - rekla je. - Slušaj!

Slušao sam i čuo sam *nešto*, ali nije bilo ništa osobito.

- Dobro je - rekao sam.

Zatim sam otišao u dnevnu sobu i nazvao onog svog na
stavnika, gospodina Antolinija.

23

Na telefonu sam bio super kratak jer sam se bojao da me roditelji ne zateknu usred razgovora. To se, međutim, nije dogodilo. Gospodin Antolini je bio veoma ljubazan. Rekao je da mogu odmah doći k njemu, ako želim. Mislim da sam, po svemu sudeći, digao iz kreveta i njega i njegovu ženu, jer im je trebalo vraški mnogo vremena da se jave. Prvo što me je upitao bilo je da se nije nešto dogodilo, a ja sam rekao da nije. Rekao sam mu, ipak, da su me izbacili iz Penceyja. Mislio sam, kad je stvar već takva, da mu mogu i kazati. On je, kad je to čuo, rekao samo: - Gospode Bože! - Uvijek je posjedovao priličan smisao za humor, i tome slično. Rekao mi je neka odmah dođem ravno k njemu, ako želim.

Bio je to valjda najbolji nastavnik od svih koje sam ikad imao, taj gospodin Antolini. Bio je mlad, možda tek nešto stariji od mog brata D.B.-a, i čovjek se mogao zadirkivati s njim a da ne izgubi ono potrebno poštovanje prema njemu. On je bio taj koji je konačno podigao onog dječaka koji je skočio kroz prozor, onog Jamesa Castlea o kome sam vam pričao. Stari Antolini opipao mu je puls, i sve, a onda je skinuo kaput, prebacio ga preko Jamesa Castlea i odnio ga na rukama čak tamo u ambulantu. Nije se uopće obazirao na to što će mu kaput ostati sav krvav.

Kad sam se vratio u D.B.-ovu sobu, Phoebe je upalila radio. Iz njega se čula neka plesna glazba. Pustila ga je, me-

đutim, da svira sasvim tiho, da djevojka ne čuje. Trebali ste je vidjeti. Sjedila je na samoj sredini kreveta, na pokrivaču, onako podvijenih nogu kako to čine oni tipovi u jogi. Slušala je glazbu. Doista me obara.

- Hajde - rekao sam. - Jesi li raspoložena za ples? - Učio sam je plesati i sve te stvari još dok je bila sasvim mala beba. Odlična je plesačica. Hoću reći, naučio sam je samo neke osnovne stvari. Ostalo je naučila uglavnom sama. Ne možete tek tako naučiti nekoga da pleše *kako treba*.

- Imaš cipele na nogama - rekla je.

- Skinut ću ih. Hajde.

Skočila je s kreveta, pričekala da izujem cipele, a zatim smo neko vrijeme plesali. Pleše doista fantastično. Ne volim ljude koji plešu s malom djecom, jer to uvijek i cijelo vrijeme izgleda grozno. Hoću reći, kad se nađete negdje u nekom restoranu i vidite nekog starca kako izvodi svoje dijete na plesni podij. Takvi obično iz nespretnosti stalno podižu djetetu haljinu na leđima, a dijete *i tako* nema veze s plesom, i sve to izgleda užasno, ali ja nikad s Phoebe ne plešem na javnim i takvim mjestima. Mi samo onako izvodimo po kući. Osim toga, s njom vam je uopće druga stvar, jer ona *zna* plesati. Zna pratiti sve što radite. Hoću reći, zna ako je držite čvrsto privijenu, tako da nije važno što su vam noge mnogo duže. Uvijek će ostati uz vas. Možete mijenjati korak, izvoditi svakakve seljačke figure, pa čak i plesati pomalo nešto kao bugi, uvijek će vas pratiti. Možete plesati čak i *tango*, tako mi Boga.

Otplesali smo valjda četiri plesa. Između plesova zna nasmejati čovjeka da pukne od smijeha. Ostaje točno u poziciji. Ne želi čak ni razgovarati, niti bilo što. Tako morate i vi stajati kao kip i čekati dok orkestar ponovno ne zasniva. To me obara s nogu. Ne smijete se čak ni nasmijati, niti bilo što slično.

Sad, bilo kako bilo, otplesali smo oko četiri plesa, a zatim sam ugasio radio. Phoebe je skočila natrag u krevet i uvukla se pod pokrivač.

— Napredujem, zar ne? - upitala je.

— I te kako - rekao sam i ponovno sjeo pokraj nje na krevet. Bio sam kao pomalo zadihan. Toliko sam pušio da sam bio gotovo bez daha. Ona se nije zadihala ama baš nimalo.

— Opipaj mi čelo — uzviknula je, iznenada.

— Zašto?

— *Opipaj* ga. Opipaj ga samo jednom.

Položio sam joj ruku na čelo. Nisam, međutim, ništa osjetio.

— Zar ti se ne čini kao da imam temperaturu? - upitala me je.

— Ne. Zar misliš da je imaš?

— Da. Činim to namjerno. Opipaj još jednom.

Ponovo sam joj opipao čelo. Nisam još uvijek ništa osjećao, ali sam rekao:

— Mislim da sad počinje. - Nisam želio da dobije neki kompleks inferiornosti.

Klimnula je glavom.

— Mogu učiniti da se popne preko termometra.

— *Termometri*. Tko te to naučio?

— Alice Holmborg mi je pokazala kako se to radi. Prekrstiš noge, zadržiš dah i misliš na nešto veoma, veoma vruće. Radijator ili nešto slično. Onda ti se čitavo tijelo tako upali da možeš nekome opržiti ruku.

To me oborilo. Trgnuo sam ruku s njezinog čela kao da sam u bogzna kakvoj opasnosti.

— Hvala ti što si me upozorila - rekao sam.

- Oh, *tebi* ne bih opržila ruku. Prestala bih prije nego što postane previše... *Pssst!* - Uspravila se u krevetu, brzo kao sam vrag.

Vraški sam se uplašio kad je to učinila.

- Šta se dogodilo? - upitao sam.

- Ulazna vrata - rekla je onim svojim glasnim šapatom. - Oni su!

Brzo sam skočio, pretrčao preko sobe i ugasio svjetiljku nad stolom. Zatim sam ugasio cigaretu o cipelu i gurnuo je u džep. Nakon toga počeo sam kao lud mahati rukama kroz zrak da rastjeram dim - nisam trebao pušiti, za ime Božje! Zgrabio sam cipele, uvukao se u ormar i zatvorio vrata. Ljudi moji, srce mi je udaralo kao šašavo!

Čuo sam kako majka ulazi u sobu.

- Phoebe! - rekla je. - Dosta je toga. Vidjela sam svjetlo, mlada gospođice.

- Zdravo! - čuo sam kako odgovara Phoebe. - Nisam mogla zaspati. Jeste li se lijepo proveli?

- Izvanredno - odgovorila je majka, ali se moglo osjetiti da baš ne misli tako. Ona se ne zabavlja osobito kad tako nekamo izađe. - Zašto si budna, ako smijem pitati? Je li ti bilo dovoljno toplo?

- Bilo je dovoljno toplo. Jednostavno nisam mogla zaspati.

- Phoebe, da nisi slučajno ovdje pušila cigaretu? Recite mi istinu, molim, gospođice.

- Sto? - rekla je Phoebe.

-Jesi li me čula?

- Zapalila sam jednu, samo na sekundu. Povukla sam samo *jedan dim*. Onda sam je bacila kroz prozor.

- A *zašto*, ako smijem pitati?

- Nisam mogla zaspati.
- Ne sviđa mi se to, Phoebe. Ne sviđa mi se to nimalo - rekla je majka. - Želiš li još jednu deku?
- Ne hvala. 'Ku noć - rekla je Phoebe. Pokušavala je da je se otarasi, to je bilo očito.
- Kakav je bio film? - upitala je majka.
- Odličan. Samo mi je Alicina mama smetala. Stalno se naginjala preko mene i pitala Alicu da li ima anginu, za vrijeme cijelog filma. Vratili smo se kući taksijem.
- Daj da ti opipam čelo.
- Nisam ništa uhvatila. Nije joj bilo ništa. Samo ta njezina majka...
- Dobro. Sad spavaj. Kakva je bila večera?
- Blesava - odgovorila je Phoebe.
- Čula si što je otac rekao o upotrebi te riječi. Što je u njoj bilo blesavo? Imala si divan janjeći kotlet. Prešla sam čitavu Lexington aveniju da ga...
- Janjeći kotlet je bio perfektan, ali Charlene uvijek *diše* u mene kad god položi nešto na stol. Diše ravno u jelo. *Diše* u sve.
- Dobro. Sad spavaj. Daj majci poljubac. Jesi li se pomolila?
- Još dok sam bila u kupaoni. 'Ku noć!
- Laku noć. A sad odmah spavaj. Glava me boli, mislim da će mi pući - rekla je majka. Nju glava boli vrlo često. Doista.
- Uzmi nekoliko aspirina - rekla je stara Phoebe. - Holden se vraća u srijedu, zar ne?
- Koliko ja znam. A sad se pokrij. Skroz.
- Čuo sam kako majka izlazi iz sobe i zatvara vrata. Pričeo sam nekoliko minuta, a onda sam se izvukao iz ormara.

Dok sam izlazio, sudario sam se s Phoebe, jer je vladao mrkli mrak a ona je bila izašla iz kreveta da mi kaže kako je majka otišla.

- Jesam li te udario? - upitao sam je. Morao sam šaptati jer su sad obadvoje bili kod kuće. - Moram se nekako izvući odavde - rekao sam. Napipao sam u tami rub kreveta, sjeo na njega i počeo obuvati cipele. Bio sam prilično nervozan, priznajem.

- Nemoj ići *sada* - šapnula je Phoebe. - Čekaj dok zaspi.

- Neću. Idem sad. Sad je najbolje vrijeme - rekao sam. - Ona će biti u kupaoni, a tata će slušati vijesti, ili nešto slično. Sad je najbolje vrijeme. - Jedva mi je pošlo za rukom da svežem vezice, tako sam bio prokleta nervozan. Nije da bi me *ubili*, ili nešto slično, kad bi me uhvatili u kući, ali bila bi to vrlo neugodna situacija. - Gdje si, do vraga? - rekao sam Phoebe. Bilo je tako mračno da je uopće nisam mogao vidjeti.

- Ovdje. - Stajala je tik do mene. A nisam je uopće vidio.

- Ostavio sam kofere na kolodvoru - rekao sam. - Slušaj. Imaš li kakve love, Phoebe? Praktično sam švorc.

- Imam samo novac za Božić. Za poklone, i te stvari. Još uopće nisam išla u kupovinu.

- Oh. - Nisam htio da joj uzmem njezin božićni novac.

- Je li ti potreban? - upitala je.

- Ne želim ti uzeti tvoj božićni novac.

- Mogu ti posuditi *nešto* - rekla je. Zatim sam je čuo kako se mota oko D.B.-ova pisaćeg stola, otvara milijun nekih ladica i pipa rukama naokolo. Bio je mrak kao u rogu, takva je tama vladala u sobi. - Ako odeš, nećeš me vidjeti u onom komadu - rekla je. Glas joj je zvučao čudno dok je to govorila.

- Hoću. Neću otići dok te ne vidim. Misliš da bih dopustio da mi promakne taj komad? - rekao sam. - Znaš što ću uraditi, ostat ću kod gospodina Antolinija vjerojatno do utorka uvečer. Onda ću doći kući. Ako mi se pruži prilika, telefonirat ću ti.

- Evo — rekla je Phoebe. Pokušavala je da mi da novac, ali nije mogla pronaći moju ruku.

- Gdje si?

Gurnula mi je novac u šaku.

- Hej, ne treba mi ovoliko - rekao sam. - Daj mi samo dva dolara, to je sve. Bez šale, evo ti. - Pokušao sam joj vratiti novac, ali nije ga htjela primiti.

- Možeš uzeti sve. Vratit ćeš mi. Donesi mi kad dođeš na predstavu.

- Koliko ima toga, za ime Božje?

- Osam dolara i osamdeset pet centi. Ne, *šezdeset* pet centi. Potrošila sam nešto.

Tada sam, odjednom, zaplakao. Nisam se mogao savladati. Plakao sam tako da me nitko nije mogao čuti, ali plakao sam. Stara Phoebe se uplašila kao sam vrug kad sam zaplakao, prišla mi i pokušavala me utješiti, ali kad čovjek jednom počne, onda ne može *tek tako* prestati. Još uvijek sam, tako plačući, sjedio na rubu kreveta. Phoebe mi je prebacila ruku oko vrata, a ja sam zagrlio nju, ali trebalo mi je dosta vremena da prestanem. Mislio sam da ću se ugušiti ili što ja znam što. Ljudi moji, kako šam vraški uplašio jadnu staru Phoebe! Prozor je bio otvoren i osjećao sam kako sva drhti, jer na sebi nije imala ništa osim pidžame. Pokušao sam je natjerati da se vrati u krevet, ali nije htjela. Konačno sam se nekako smirio, ali za to mi je trebalo doista mnogo, mnogo vremena. Zatim sam zakopčao preostalu dugmad na kaputu. Rekao sam da ću joj se redovito javljati. Rekla mi je da

mogu spavati kod nje ako želim, ali sam rekao da neću, bit će bolje da se izgubim, gospodin Antolini me čeka, i te stvari. Zatim sam izvukao iz džepa na kaputu onu lovačku kapu i dao je njoj. Ona obožava takve lude kape. Nije ju htjela uzeti, ali natjerao sam je. Kladio bih se da je spavala s tom kapom na glavi. Zaista voli takvu vrstu pokrivala. Zatim sam joj ponovno rekao da ću je nazvati čim mi se pruži prilika, a onda sam otišao.

Bilo je, iz nekog razloga, mnogo lakše izvući se iz kuće nego što je bilo uvući se u nju. Kao prvo, sad mi je bilo sve ravno do mora hoće li me uhvatiti ili neće. Doista jest. Ako me uhvate, uhvate, mislio sam. Gotovo sam, na neki način, priželjkivao da se to dogodi.

Umjesto da pozovem lift, sišao sam niz stepenice, i to niz ono stražnje stubište. Gotovo sam slomio vrat sudarajući se s oko deset milijuna kanti za smeće, ali sam se izvukao zdrav i čitav. Liftboj me uopće nije vidio. Vjerojatno živi u uvjerenju da sam *još uvijek* gore kod Dicksteinovih.

24

Gospodin i gospođa Antolini živjeli su u jednom vrlo raskošnom stanu, tamo kraj Sutton Placea, sa dvije stepenice na ulazu u dnevnu sobu, s barom i tko zna čime još. Bio sam tamo više puta zato što je - nakon što sam napustio Elkton Hills - gospodin Antolini prilično često dolazio k nama na večeru, da vidi kako napredujem. Tada još nije bio oženjen. Kasnije, kad se oženio, često sam igrao tenis s njim i gospođom Antolini, dolje, u westsideskom teniskom klubu, u Forest Hillsu, na Long Islandu. Gospođa Antolini bila je kuhana i pečena u tom kraju. Nije znala što će s lovom. Bila je oko šezdeset godina starija od gospodina Antolinija, ali činilo se da se sasvim dobro slažu. Oboje su bili pravi intelektualci, osobito gospodin Antolini, s tim što je on u društvu uvijek djelovao više nekako duhovitokozerski nego intelektualno, nešto kao D.B. Gospođa Antolini bila je uvijek pretežno ozbiljna. Ima prilično tešku astmu. Oboje čitaju sve D.B.-ove pripovijetke - gospođa Antolini također - i kad se D.B. spremao krenuti u Hollywood, gospodin Antolini mu je telefonirao i nagovarao ga da ne ide. Međutim, ipak je otišao. Gospodin Antolini je rekao da čovjek koji zna pisati kao D.B. nema što tražiti u tamo nekom Mollywoodu. To je, u stvari, ono isto što sam i ja uvijek govorio.

Odšetao bih se tamo do njihove kuće jer nisam želio da od novca što mi ga je dala Phoebe potrošim ni centa više nego što je neophodno, ali sam se, kad sam izašao na ulicu, osjetio nekako čudnovato. Nekako kao omamljen. Zato sam uzeo taksu. Nisam htio, ali ipak sam to učinio. Grdno sam se namučio dok sam samo *pronašao* taksu.

Stari gospodin Antolini osobno mi je otvorio vrata kad sam pozvonio - nakon što me je liftboj *konačno* pustio u lift, hulja jedna! Na sebi je imao kućni ogrtač i papuče, a u ruci je držao čašu viskija sa sodom. Bio je čovjek s puno ukusa, a uz to je volio popiti.

- Holdene, mladiću moj - rekao je. - Bože, pa porastao je još dobrih pola metra. Drago mi je što te vidim.

- Kako ste, gospodine Antolini? Kako je gospođa Antolini?

- Obadvoje smo kao puška. Daj mi taj kaput. - Svukao mi je kaput i objesio ga na vješalicu. - Očekivao sam da ću te vidjeti s novorođenčetom u rukama. Bez kuće i kućišta. Snježne pahuljice na trepavicama. - On ponekad zna biti prilično duhovit. Okrenuo se i viknuo u kuhinju: - Lillian! Hoće li skoro kava? - Lillian je bilo ime gospođe Antolini.

- Gotova je - odgovorila mu je, također vičući. - Je li to Holden? Holdene, zdravo!

- Zdravo, gospođu Antolini.

Svi koji su dolazili u njihovu kuću morali su uvijek vikati. To zbog toga što njih dvoje nisu nikad bili u isto vrijeme u istoj sobi. Bilo je to zabavno na svoj način.

- Sjedni, Holdene - rekao je gospodin Antolini. Na nje mu se vidjelo da je već malo podmazan. Soba je izgledala kao da su upravo ispratili neko veće društvo. Čaše i tanjurići s kikirikijem stajali su svuda naokolo. - Oprosti što sve ovo ovako izgleda - rekao je. - Zabavljali smo ovdje neke

prijatelje gospođe Antolini, neko društvo iz Buffala... krdo bufala, u stvari.

Nasmijao sam se, a gospođa Antolini mi je doviknula nešto iz kuhinje. Nisam, međutim, čuo što.

- Sto je rekla? - upitao sam gospodina Antolinija.

- Rekla je da je ne gledaš kad uđe u sobu. Upravo se izvukla iz kreveta. Uzmi cigaretu. Pušiš li već?

- Hvala - rekao sam i uzeo cigaretu iz kutije koju mi je pružio. - Tek tu i tamo. Spadam među umjerene pušače.

- U to sam siguran - rekao je. Pripalio mi je cigaretu velikim upaljačem koji je stajao na stolu. - Tako. Ti i Pencey ste se, dakle, razveli - rekao je. Uvijek je govorio na takav način. To me ponekad silno zabavljalo, a ponekad nije. Nekako je to malo *prečesto* činio. Ne želim reći da nije bio duhovit, ili nešto slično tome - bio je - ali čovjeku ponekad ide na živce kad netko stalno govori stvari kao »Ti i Pencey ste se razveli«. D.B. to, ponekad, također previše često čini.

- Gdje je zapelo? - upitao me je gospodin Antolini. - Kako si prošao iz engleskog? Pokazat ću ti vrata po kratkom postupku ako čujem da si okinuo iz engleskog, ti, mali as u pisanju sastavaka!

- Oh, iz engleskog sam prošao bez greške. Radili smo, međutim, najviše literaturu. U čitavom polugodištu napisao sam valjda svega dva sastavka - odgovorio sam. - Pao sam, međutim, iz »usmenog izražavanja«. Imali smo takav neki obavezan predmet, »usmeno izražavanje«. Iz toga sam pao.

- Zašto?

- Ma ne znam. - Nisam bio baš raspoložen da se upuštam u to. Još uvijek sam se osjećao nekako omamljen, ili kako već da to opišem, i odjednom me uhvatila paklena glavobolja. Doista jest. Vidjelo se, međutim, da ga to zanima, pa sam mu ispričao nešto o tome. - To vam je takav neki

predmet na kojem svaki dječak u razredu mora ustati i pred svima održati govor. Znae već. Sasvim spontano, i te stvari. A ako se onaj tko govori udalji od teme ili slično, trebate mu doviknuti »Digresija!« što brže možete. To me dovodilo do ludila. Iz tog sam predmeta dobio topa.

- Zašto?

- Ma ne znam ni sam. Ona stvar s digresijama išla mi je na živce. Ne znam. Nevolja je sa mnom u tome što mi se *svidá* kad se netko udaljava od glavne teme. To je mnogo *zanimljivije*.

- Zar je tebi svejedno ako se netko, kad ti nešto priča, ne drži onoga o čemu ti govori?

- Oh, naravno. Volim kad se netko drži onoga o čemu govori, i sve to. Ali ne volim kad se netko *previše* drži toga. Ne znam. Mislim da ne volim kad se netko *čitavo* vrijeme strogo drži teme. Dječaci koji su pokupili najbolje ocjene iz »usmenog izražavanja« bili su oni koji se cijelo vrijeme niti jednom nisu udaljili od predmeta - to priznajem. Ali bio je tamo jedan dječak, neki Richard Kinsella. Taj se nikad nije mnogo držao teme i svi su mu uvijek dovikivali »Digresija!« Bilo je to užasno jer je, prije svega, taj Richard Kinsella bio veoma nervozan dječak - mislim, doista veoma nervozan dječak — i usne su mu uvijek zadrhtale kad god bi na njega došao red da drži govor, i jedva ste ga mogli čuti ako ste sjedili negdje u zadnjem redu. Pošto bi mu usne malo prestale drhtati, meni su se njegovi govori svidali više od drugih. On je, međutim, također pao iz tog predmeta. Dobio je *1 plus* zato što su mu svi bez prestanka i cijelo vrijeme dovikivali »Digresija!« Jednom je, na primjer, držao predavanje o nekoj tamo farmi koju je njegov otac kupio u Vermontu. Stalno su mu vikali »Digresija!« u toku čitavog govora, a onaj nastavnik, gospodin Vinson, dao mu je nedovoljan jer nije rekao kakve se sve životinje i povrće, i takva

čuda, uzgajaju na toj farmi. Što je radio taj Richard Kinsella, počeo je govoriti o svemu tome, a onda je odjednom počeo pričati o nekom pismu koje je njegova majka dobila od njegova ujaka, i kako je taj njegov ujak dobio poliomielitis, i sve što uz to ide, kad je imao četrdeset dvije godine, pa nije nikom dopuštao da ga posjećuje u bolnici jer nije želio da ga tko vidi onako utegnuto u steznicu. Sve to nije imalo mnogo veze sa farmom - priznajem - ali je bilo *lijepo*. Lijepo je kad vam netko priča o svom ujaku. Naročito kad netko počne pričati o očevoj farmi, a onda odjednom osjeti da ga njegov ujak više zanima. Hoću reći, nije pošteno vikati bez prestanka »Digresija!« kad čovjek lijepo govori i sav je uzbuđen... ne znam. Teško je to objasniti. - Uostalom, i nisam imao baš mnogo volje da pokušavam. Prije svega, iznenada me je uhvatila ta strahovita glavobolja. Molio sam se Bogu da se stara gospođa Antolini konačno pojavi s tom kavom. To je stvar koja može iz kože da me istjera - hoću reći, kad netko *kaže* da je kava već gotova a nije.

- Holdene... samo jedno kratko, pomalo dosadno, pedagoško pitanje: zar ne misliš da sve ima svoje vrijeme i mjesto? Zar ne misliš da čovjek, ako već počne pričati o očevoj farmi, treba i da se drži te teme, *a ne* da zastrani i da ti priča o steznicima svog ujaka? *Ili* da je, ako je ujakov steznicu već tako provokativan predmet, trebalo da izabere tu temu za razgovor... a ne farmu!

Nisam bio baš raspoložen da sad tu razmišljam i odgovaram. Boljela me glava i osjećao sam se odvratno. Nekako me je bio počeo i želudac boljeti, ako već želite znati istinu.

— Da... ne znam ni sam. Mislim da bi trebalo. Hoću reći, mislim da bi trebao kao temu razgovora izabrati ne farmu već svog ujaka, ako ga je već to najviše zanimalo. Ali htio sam reći da najčešće čovjek *ne zna* što ga najviše zanima sve dok ne počne govoriti o nečemu što ga *ne zanima* najviše.

Hoću reći, tu se ponekad ne može ništa učiniti. Moje je mišljenje da čovjeka treba ostaviti na miru ako je ono što govori zanimljivo i ako se zbog nečega uzbuđuje. Volim kad se netko zbog nečega uzbuđuje. To je lijepo. Vi naprosto niste poznavali tog nastavnika, gospodina Vinsona. On je ponekad bio u stanju da vas dovede do ludila, on i čitav onaj prokleti razred. Hoću reći, bez prestanka je i cijelo vrijeme govorio da *zaokružite* i *pojednostavite* svoje izlaganje. S nekim stvarima to se naprosto *ne može* učiniti. Hoću reći, teško je čovjeku nešto zaokružiti i pojednostaviti samo zbog toga što to netko *želi*. Vi niste poznavali tog čovu, gospodina Vinsona. Hoću reći, bio je vrlo inteligentan i sve što god hoćete, ali bilo je očito da nema mnogo mozga.

- Kava, gospodo, *konačno* - rekla je gospođa Antolini. Ušla je u sobu noseći poslužavnik s kavom i kolačima. - Holdene, nemoj se zagledati u mene. Izgledam kao čudo.

- Zdravo, gospodo Antolini - rekao sam. Htio sam ustati, i sve, ali me gospodin Antolini uhvatio za kaput i povukao nazad. Kosa gospođe Antolini bila je puna onih limenih viklera i nije uopće bila našminkana, niti bilo što. Nije izgledala baš prekrasno. Izgledala je prilično stara, i sve.

- Ostavit ću ovo ovdje. Vi samo navalite, vas dvojica - rekla je. Spustila je poslužavnik dolje na stolić, odgurnuvši čaše s puta. - Kako je mama, Holdene?

- Dobro je, hvala. Nisam je vidio dosta dugo, ali zadnji put...

- Dragi, ako Holdenu bude potrebno nešto, sve je u ormaru za rublje. Na najvišoj polici. Ja idem u krevet. Iscrpljena sam - rekla je gospođa Antolini. Tako je, uostalom, i izgledala. - Hoćete li vi momci znati sami namjestiti krevet?

- Pobrinut ćemo se za sve sami. Ti samo bježi u postelju - rekao je gospodin Antolini. Poljubio je gospođu Antolini,

a ona mu je rekla laku noć i otišla u spavaću sobu. Njih su dvoje uvijek ljubili jedno drugo pred svijetom.

Popio sam nepunu šalicu kave i pojeo otprilike pola nekakvog kolača koji je bio tvrd kao kamen. Stari gospodin Antolini nije, međutim, uzeo ništa osim još jednog viskija sa sodom. On ih, treba reći, pravi vrlo jake, to se vidjelo. Na najboljem je putu da postane alkoholičar, ako ne bude pazio što radi.

- Ručao sam s tvojim ocem prije nekoliko tjedana - rekao je iznenada. — Jesi li to znao?

- Ne, nisam.

- Svjestan si, naravno, da je on strahovito zabrinut za tebe?

- Znam to. Znam da jest - rekao sam.

- Izgleda da je upravo prije nego što mi je telefonirao dobio dugo, prilično mučno pismo od tvog posljednjeg upravitelja, u kojem je pisalo da ne pokazuješ ni najmanje zanimanje, niti se trudiš. Markiraš. Dolaziš nespreman na nastavu. Općenito, da si apsolutna...

- Nisam markirao. Nije bilo dopušteno markirati. S nekih predmeta sam izostajao, vrlo rijetko, kao na primjer s onog usmenog izražavanja o kojem sam vam pričao, ali nisam markirao.

Nisam bio nimalo raspoložen da diskutiram o tome. Od kave mi je bol u želucu popustila, ali ona strahovita glavobolja još uvijek me držala.

Gospodin Antolini je pripalio novu cigaretu. Pušio je kao narkoman. Zatim je rekao:

- Iskreno govoreći, ne znam kog vruga da ti kažem, Holdene.

- Znam. Sa mnom je veoma teško razgovarati. Svjestan sam toga.

- Imam osjećaj da se približavaš nekoj vrsti strahovitog, strahovitog pada. Ali doista ti ne bih znao točno reći kakve vrste... Slušaš li me uopće?

-Da.

Bilo je očito da se pokušava koncentrirati.

- Možeš doživjeti pad te vrste da se pretvoriš u čovjeka koji, sa trideset godina, sjedi u baru i mrzi svakoga tko uđe, a izgleda kao da je mogao igrati nogomet u koledžu. I možda ćeš prikupiti upravo dovoljno obrazovanja da mrziš ljude koji kažu: »To nas dvojica držimo u diskretnosti.« A možda ćeš opet završiti u nekoj poslovnicu, gađajući spojnicama za papir najbližu stenografkinju. Ne znam, naprosto. Samo, znaš li ti uopće što ti hoću reći?

- Da. Naravno - rekao sam. I doista sam znao. - Samo, kad govorite o toj mržnji, niste u pravu. Hoću reći, to da mrzim nogometaše, i sve takve. Doista se varate. Ja ne mrzim mnogo ljudi. Sto se može dogoditi, mogu mrziti jedno *kratko* vrijeme, kao onog tipa Stradlatera kojeg sam poznao u Penceyju, i onog drugog, Roberta Ackleyja. Mrzio sam ih *ponekad*, to priznajem, ali to kod mene nikad ne traje dugo, to hoću reći. Nakon određenog vremena, ako ih nisam vidao, ako se nisu pojavljivali u mojoj sobi ili ako ih nekoliko dana nisam vidio u blagovaonici, nekako bi mi počeli nedostajati. Hoću reći, nekako su mi nedostajali.

Gospodin Antolini nije neko vrijeme ništa rekao. Ustao je, uzeo još jednu kockicu leda i ubacio je u čašu, a zatim je ponovno sjeo. Bilo je očito da razmišlja. Ja sam, sa svoje strane, žarko želio da se razgovor nastavi ujutro umjesto sada, ali to se nije dogodilo. Ljudi se obično zapale za neku diskusiju upravo onda kad si mrtav hladan.

- U redu. Slušaj sad malo što ću ti reći... Možda neću uspjeti da sve to sročim onako kako bih želio, da ti to osta-

ne u sjećanju, ali napisat ću ti za dan-dva pismo o tome. U njemu ćeš naći sve jasno i precizno. Ali, bez obzira na to, sad slušaj dobro. - Ponovno se zamislio, nastojeći se koncentrirati. Zatim je rekao: - Taj pad prema kojem se, po mom mišljenju, krećeš, to je jedna posebna vrsta pada, užasna vrsta pada. Čovjeku koji pada nije omogućeno da osjeti ili čuje kad tresne o dno. Stalno pada i pada. Čitav taj aranžman namijenjen je ljudima koji su, u ovo ili ono doba svog života, tražili nešto što im njihova okolina nije mogla pružiti. Ili su mislili da im ona ne može to pružiti. I tako su digli ruke od traženja. Odustali su prije nego što su u stvari uopće i počeli. Jesi li u stanju da me pratiš?

- Da, gospodine.

- Sigurno?

-Da.

Ustao je i nalio još malo viskija u čaše. Onda je ponovo sjeo. Nije ništa rekao prilično dugo vremena.

- Ne bih te želio plašiti - rekao je - ali mogu te veoma jasno vidjeti kako velikodušno umireš, na ovaj ili onaj način, za neku savršeno bezvrijednu stvar. - Pogledao me je nekako čudnošaljivo. - Ako ti napišem nešto, hoćeš li to pažljivo pročitati? I sačuvati?

- Hoću. Sigurno - rekao sam. I učinio sam tako. Još uvijek imam onaj papir koji mi je dao.

Otišao je do pisaćeg stola na drugom kraju sobe i stojeći napisao nešto na komadu papira. Zatim se vratio i sjeo, držeći papir u ruci.

- Za divno čudo, ovo nije napisao neki profesionalni pjesnik već jedan psihoanalitičar po imenu Wilhelm Stekel. Evo što je... slušaš li me uopće?

- Da, naravno.

- Evo što je rekao: »Karakteristika nezrela čovjeka je da želi slavno poginuti za neku stvar, dok je karakteristika zrelog čovjeka da za istu tu stvar smjerno živi.«

Nagnuo se naprijed i pružio mi list. Pročitao sam tekst čim sam ga dobio u ruke, a zatim sam mu zahvalio i gurnuo papir u džep. Bilo je lijepo od njega što se toliko trudio. Doista jest. Stvar je, međutim, bila takva da nisam imao mnogo volje da se koncentriram. Čovječe, odjednom me uhvatio takav *umor!*

Na njemu se, međutim, nije uopće primjećivalo da je umoran. Bio je, prije svega, već prilično pod gasom.

- Mislim da ćeš u toku ovih dana - rekao je - morati ustanoviti kamo želiš ići. A onda ćeš morati tamo i krenuti. I to odmah. Ne možeš dozvoliti sebi da izgubiš makar samo jednu minutu. *Ti* ne.

Kimnuo sam glavom jer je gledao ravno u mene, ali nisam bio sasvim siguran o čemu govori. Bio sam *prilično* uvjeren da znam, ali nisam bio sasvim siguran, za cijelo to vrijeme. Bio sam vraški umoran, doista previše.

- Teško mi je to reći - rekao je - ali mislim da će jednom, kad dođeš do kakvog-takvog uvjerenja o tome kamo želiš krenuti, tvoj prvi potez obavezno biti da se prilagodiš školi. To će biti neophodno. Druge nema. Ti si učenik, sviđalo ti se to ili ne. Ti si zaljubljen u znanje. I mislim da ćeš, kad jednom prebodiš svu tu gospodu Vineše i njihova usmena izraža...

- Gospodu Vinsone - rekao sam. Mislio je na svu gospodu Vinsone, a ne na svu gospodu Vineše. Nisam ga, međutim, trebao prekidati.

- U redu... gospodu Vinsone. Kad jednom preturiš preko glave svu tu gospodu Vinsone, počet ćeš se sve više i više približavati - to jest ako to *želiš*, ako to tražiš i na to čekaš - onoj vrsti spoznaje koja će biti veoma, veoma draga tvom

srcu. Između ostalog, ustanovit ćeš da nisi jedini čovjek kojeg je zbunilo, uplašilo, kome se čak i zgadilo ljudsko ponašanje. Saznat ćeš s uzbuđenjem da nisi ni u kom slučaju jedini na popisu takvih, i to će te *ohrabriti*. Mnogi, mnogi ljudi bili su na isti način moralno i duhovno pokolebani kao ti upravo sad. Na sreću, neki od njih vodili su bilješke o tim svojim brigama i nemirima. Od njih ćeš naučiti - ako to želiš. Na isti način kao što će jednog dana, ako budeš imao što pružiti svijetu, netko naučiti nešto od tebe. To je prekrasno udešen reciprocitet. A to nije školsko obrazovanje. To je povijest. To je poezija. - Zastao je i povukao dug gutljaj viskija sa sodom. Onda je nastavio. Ljudi moji, bio je doista zagrijan. Bilo mi je drago što ga nisam pokušao prekinuti, ili nešto slično tome. - Ne pada mi na pamet da ti pričam o tome - rekao je - da su samo obrazovani i školovani ljudi sposobni da dadu doista dragocjen doprinos svijetu. To nije točno. Tvrdim, međutim, da obrazovani i školovani ljudi, ako imaju talenta i stvaralačke snage od kojih će početi — što je, na žalost, rijedak slučaj - imaju mogućnosti da ostave iza sebe neizmjereno više dragocjenih ostvarenja nego ljudi koji posjeduju *samo* talent i stvaralačku snagu. Takvi teže da se izražavaju što jasnije i obično posjeduju strast da slijede svoje misli do kraja. Osim toga, što je najvažnije, u devet slučajeva od deset takav čovjek posjeduje više skromnosti nego neki neškolorani mislilac. Pratiš li me uopće?

— Da, gospodine.

Nakon toga opet prilično dugo vremena nije ništa rekao. Ne znam jeste li to ikad pokušali, ali nekako je prilično mučno sjediti negdje dok netko o nečemu razmišlja i čekati da vam nešto kaže. Doista jest. Pokušao sam se savladati da ne zijevam. Nije mi bilo dosadno ili nešto slično - nije - ali osjetio sam se iznenada tako užasno pospanim.

- Akademsko obrazovanje pružit će ti još nešto. Ako zađeš dovoljno daleko njegovim stazama, ono će ti početi davati predodžbu o tome kakvim dimenzijama uma raspolažeš. Čemu one odgovaraju, a čemu, možda, ne. Nakon određenog vremena steći ćeš određenu sliku o tome kakve vrste misli nosi u sebi um tvojih dimenzija. To ti, prije svega, može uštedjeti izvanredno mnogo vremena koje bi inače gubio eksperimentirajući s idejama koje ti ne odgovaraju, koje ti ne leže. Počet ćeš upoznavati svoje istinske mjere i oblačiti svoj um prema njima.

Tada sam, iznenada, zijevnuo. Kakva *životinjska grubost*, ali to je bilo jače od mene.

Gospodin Antolini se, međutim, samo nasmijao.

- Hajde - rekao je i ustao. - Namjestit ćemo ti kauč.

Pošao sam za njim. Otišao je do onog ormara i pokušao s najviše police skinuti neke plahte i pokrivače, i te stvari. To mu, međutim, nikako nije polazilo za rukom, jer je u ruci držao čašu s viskijem. Zato ju je iskapio, spustio na pod i *nakon toga* skinuo s police sve što mu je trebalo. Pomogao sam mu te stvari odnijeti do kauča. Zajedno smo namjestili postelju. Nije pokazivao baš mnogo volje za taj posao. Nije ništa osobito uredno slagao niti poravnavao. Meni je, međutim, bilo svejedno. Bio bih mogao zaspati stoječki, toliko sam bio umoran.

- Kako sve one tvoje ženske?

- Sasvim dobro. - Moje sudjelovanje u razgovoru bilo je bijedno, ali doista nisam bio raspoložen za razgovor.

- Kako je Sally? - Poznavao je staru Sally Hayes. Upoznao sam ih jednom prilikom.

- Dobro je. Našli smo se danas poslije podne. - Ljudi, to kao da je bilo prije dvadeset godina! - Izgleda da nam nije ostalo baš mnogo toga zajedničkog.

- Vraški zgodna cura! A što je s onom drugom djevojkom? Onom o kojoj si mi pričao, onom iz Maine?

- Oh, Jane Gallagher. I ona je dobro. Vjerojatno ću joj sutra telefonirati.

U tom trenutku bili smo već gotovi s namještanjem postelje.

- Raskomoti se - rekao je gospodin Antolini. - Ne znam samo kako ćeš, do vraga, smjestiti te svoje noge.

- To je u redu. Već sam navikao na kratke krevete - odgovorio sam. - Mnogo vam hvala, gospodine. Vi i gospođa Antolini noćas ste mi doista spasili život.

- Znaš gdje je kupaona. Ako ti bude potrebno bilo što, samo vikni. Ja ću se još neko vrijeme zadržati u kuhinji. Hoće li ti smetati svjetlo?

- Neće. Nema veze. Mnogo vam hvala.

- U redu. Laku noć, ljepotančiću!

- Laku noć, gospodine. Još jednom vam hvala.

Otišao je u kuhinju, a ja sam otišao u kupaonu i svukao se. Nisam mogao oprati zube jer nisam imao četkice. Nisam imao ni pidžame, a gospodin Antolini je zaboravio da mi posudi jednu od svojih. Tako sam se naprosto vratio u sobu i ugasio onu malu lampu koja je stajala kraj kauča, a zatim sam se uvukao u postelju, onako samo u gaćicama. Bio je prekratak za mene, taj kauč, ali tada sam doista bio u stanju zaspati stoječki, okom da ne trepnem. Ležao sam budan svega nekoliko sekundi, razmišljajući o svemu onome što mi je rekao gospodin Antolini. O traženju dimenzija uma i svim tim stvarima. Bio je to doista prilično pametan čovjek. Nisam, međutim, mogao dugo držati otvorene oči, i zaspao sam.

Tada se dogodilo nešto o čemu ne volim čak ni *pričati*. Iznenada sam se probudio. Ne znam koje je doba noći bilo, ali probudio sam se. Osjetio sam nešto na glavi, nečiju ru-

ku. Ljudi moji, to me je doista prestravilo. Čija je bila, bila je to ruka gospodina Antolinija! Sto je radio, sjedio je na podu pokraj samog kauča, u mraku, i sve, i nekako me milovao, odnosno gladio rukom po proklesoj glavi. Ljudi moji, mislim da sam odskočio bar pola kilometra.

- Sto to, do vraga, *radite?* - rekao sam.

- Ništa. Samo sjedim i divim se...

- Što *radite*, što? - ponovio sam. Nisam znao *što*, do vraga, da mu kažem. Hoću reći, bio sam u neprilici kao sam vrag.

- Kako bi bilo da govoriš malo tiše? Ja samo sjedim i...

- Uostalom, trebam ići - rekao sam. Ljudi moji, kako sam bio nervozan. Počeo sam u tami navlačiti hlače. Jedva sam ih nekako obukao, tako sam bio nervozan. Upoznao sam dosta tih prokletih nastranih ljudi, u školama i svuda, više nego itko koga ste ikad sreli, i uvijek vam oni očituju svoje nastranosti kad *s&mja u blizini*.

- *Kamo* trebaš ići? - upitao je gospodin Antolini. Pokušavao se držati hladno i neusiljeno, ali baš osobito hladan nije bio. Na časnu riječ.

- Ostavio sam kofere i sve na kolodvoru. Mislim da će biti najbolje da odem po njih. U njima su mi sve stvari.

- Bit će tamo i ujutro. A sad, natrag u krevet! Idem i ja. Što je to s tobom?

- Nije ništa, samo što su sav moj novac i sve moje stvari u jednom od kofera. Odmah ću se vratiti. Uzet ću taksu i odmah ću se vratiti - rekao sam. Ljudi moji, sapletao sam se preko samog sebe u onoj tami. - Stvar je u tome što nije moj, taj novac. To je novac moje majke i ja...

- Ne budi smiješan, Holdene. Lezi natrag u taj krevet. Idem i ja na spavanje. Novac će ti biti tamo, zdrav i čitav, i ujutro...

- Ne, bez svake šale. Trebam već krenuti. Doista moram.
- Bio sam se gotovo već potpuno obukao, samo nisam bio u stanju naći kravatu. Nisam se nikako mogao sjetiti gdje sam je ostavio. Obukao sam kaput i sve, bez nje. Stari gospodin Antolini sjedio je sad u onom velikom naslonjaču malo podalje od mene, i promatrao me. Bio je mrak, i sve, i nisam ga mogao baš dobro vidjeti, ali sasvim sam dobro znao da me promatra. Još uvijek se natakao. Vidio sam da u ruci još uvijek drži onu svoju vjernu čašu s viskijem.

-Ti si-veoma, veoma čudan dječak.

- Znam - rekao sam. Kravatu nisam ni tražio dugo naokolo. Tako sam otišao bez nje. - Zbogom, gospodine — rekao sam. - Mnogo vam hvala. Bez šale.

Pratio me u stopu kad sam krenuo prema ulaznim vratima, a kad sam pritisnuo na dugme lifta, ostao je stajati u hodniku. Sve što je rekao bilo je ponovno ono isto o tome kako sam »veoma, veoma čudan dječak«. Čudan, govno! Stajao je u hodniku sve dok nije stigao lift. Nikad u čitavom svom prokletom životu nisam čekao na lift tako dugo. Mogao bih se zakleti.

Nisam znao o čemu, do vraga, da govorim dok sam čekao na lift, a on je stajao nepomično na istom mjestu, i zato sam rekao: - Počet ću čitati dobre knjige. Hoću, doista. - Hoću reći, morao sam progovoriti *nešto*. Sve je to bilo doista strašno neugodno.

- Zgrabi te svoje kofere i dotrči smjesta ovamo. Neću zaključavati vrata.

- Mnogo vam hvala - rekao sam. - Zbogom!

Lift je konačno stigao. Ušao sam i spustio se u prizemlje. Ljudi moji, sav sam se tresao, kao izbezumljen. Znojio sam se, također. Kad se dogodi nešto perverzno, slično tome, počnem se preznojavati kao stoka. Ovakve stvari doživio sam najmanje dvadeset puta, još od vremena kad sam bio dijete. Ne podnosim ih.

25

Kad sam izašao iz kuće, upravo je svitalo. Bilo je, usto, prilično hladno, ali meni je to godilo jer sam se bio strahovito uznojio.

Nisam znao kamo, do vraga, da krenem. Nisam htio ići u neki hotel i potrošim sav novac što sam ga uzeo od Phoebe. Sto sam uradio, konačno sam se odšetao do Lexingtona i odvezao se podzemnom željeznicom dolje, do Velikog centralnog kolodvora. Tamo su bili moji koferi, i sve, i pomislio sam da bih mogao malo odrijemati u onoj šašavoj čekaonici sa samim klupama. Tako sam i učinio. Neko vrijeme i nije bilo baš loše jer nije bilo mnogo ljudi, pa sam mogao podići i ispružiti noge. Samo, nekako nemam volje sad pričati o tome. Nije bilo nimalo ugodno. Nemojte to nikad pokušavati. Ozbiljno vam kažem. Deprimirat će vas.

Drijemao sam samo do oko devet sati jer su u čekaonicu nagnuli milijuni ljudi, pa sam morao spustiti noge na pod. Ne mogu tvrdo spavati ako moram držati noge na podu. Zato sam se uspravio. Još uvijek sam osjećao onu glavobolju. Bila je gora nego prije. I mislim da sam bio potišteniji nego ikad u životu.

Nisam to želio, ali sam nekako počeo razmišljati o starom Antoliniju. Pitao sam se što li je rekao gospođi Antolini kad je vidjela da nisam ostao spavati kod njih. Ta strana

stvari nije mi, međutim, zadavala mnogo brige jer sam znao da je gospodin Antolini dovoljno prepreden i da će već znati izmisliti neko objašnjenje. Mogao bi joj reći da sam otišao kući ili nešto slično. Ta stvar nije me osobito zabrinjavala. Ono što me *mućilo* bilo je to kako sam se probudio i zatekao ga kako me miluje po glavi. Pitao sam se, naime, nisam li se možda prevario kad sam pomislio da mi se pokušava približiti kao peder. Pitao sam se ne voli li, što ja znam, naprosto milovati ljude po glavi dok spavaju. Hoću reći, zar čovjek u takvim stvarima može uopće biti siguran u nešto? Ne može, nikako. Počeo sam se čak pitati ne trebam li možda pokupiti svoje kofere i vratiti se njegovoj kući, onako kako sam mu bio rekao da ću učiniti. Hoću reći, počeo sam nekako misliti o tome kako je on, čak i ako je doista peder, ipak bio veoma dobar prema meni. Sjećao sam se kako mi uopće nije zamjerio što ga nazivam tako kasno noću, i kako mi je rekao neka odmah dođem k njemu, ako želim. I kako se svim silama trudio da mi da onaj savjet o tome kako čovjek treba da ustanovi dimenzije svoga uma, i sve to, i kako je to bio jedini čovjek koji se usudio *prići* onom dječaku Jamesu Castleu, o kome sam vam pričao, kad je ovaj ležao mrtav. Razmišljao sam o svim tim stvarima i, što sam više o njima razmišljao, obuzimala me je sve veća potištenost. Naime, počeo sam misliti kako sam se možda *trebao* vratiti njegovoj kući. Možda me je *doista* milovao po glavi tek tako, bez veze. Sto sam više o tome razmišljao, postajao sam sve potišteniji i utučeniji, zbog svega toga. Čitava stvar bila je utoliko gora što su me oči pakleno pekle. Pekle su me i boljele jer se nisam dovoljno naspavao. Osim toga, osjećao sam kako me hvata nekakva prehlada, a nisam imao uza se čak ni prokleti rupčić. Imao sam ih nekoliko u koferu, ali mi se nije dalo vaditi ga iz onog sefa i otvarati tamo pred čitavim svijetom, i sve.

Kraj mene na klupi ležao je nekakav časopis koji je netko tu ostavio, pa sam ga počeo čitati, u nadi da ću tako bar na neko vrijeme prestati misliti na gospodina Antolinija i milijun drugih stvari. Ali taj prokleti članak koji sam počeo čitati gotovo je učinio da se osjetim još gore. Bio je to neki članak o hormonima. U njemu je bilo opisano kako bi trebalo izgledati vaše lice, oči i sve, ako su vam hormoni u dobroj formi, a ja nisam ni izdaleka tako izgledao. Moj je izgled točno odgovarao opisu onog momka s mizernim hormonima. Tako sam se počeo žderati zbog svojih hormona. Nakon toga sam pročitao onaj drugi članak o tome kako možete ustanoviti imate li rak ili ne. U njemu je pisalo da ranice u ustima koje ne mogu dovoljno brzo zarasti predstavljaju gotovo siguran znak da, po svoj prilici, imate rak. Ja sam imao neku ranicu na unutrašnjoj strani usne već valjda *dva tjedna*. Tako sam zaključio da bolujem od raka. Taj časopis bio je prilično jedna razbibriga. Konačno sam prekinuo čitanje i izašao van da se prošetam. Uvrtio sam sebi u glavu da ću za par mjeseci biti mrtav, jer bolujem od raka. Doista jesam. Bio sam čak siguran u to. To, naravno, nije mnogo pridonijelo da se osjećam baš sjajno.

Nekako je izgledalo da će udariti kiša, ali ipak sam otišao da se prošetam. Kao prvo, palo mi je na pamet da bih trebao nešto doručkovati. Nisam uopće bio gladan, ali sam pomislio da bi bilo dobro da bar nešto pojedem. Hoću reći, da pojedem nešto što u sebi sadrži bar malo vitamina. Tako sam krenuo tamo prema istočnoj strani, gdje ima dosta onih prilično jeftinih restorana, jer nisam htio potrošiti mnogo novca.

Dok sam se šetao, prošao sam pokraj neke dvojice koji su iz kamiona istovarivali jedno veliko božično drvce. Jedan od njih stalno je govorio onom drugom: »Drži ga *okomito*, kurvu! Drži ga *okomito*, zaboga!« Bio je to doista krasan

način govora o božićnom drvcu. Bilo je to, ipak, smiješno na svoj način, na jedan strašan način, i počeo sam se smijati. To je bila valjda *najgora* stvar koju sam mogao uraditi, jer mi se u trenutku kad sam se nasmijao učinilo da ću početi povraćati. Doista jest. Čak sam već bio i počeo, ali je prošlo. Ne znam zašto. Hoću reći, nisam bio pojeo ništa nehipigijensko ili tome slično, a inače imam izdržljiv želudac. Sad, bilo kako bilo, nekako je prošlo, i palo mi je na pamet da ću se sigurno osjećati bolje kad nešto pojedem. Tako sam ušao u jedan restoran za koji mi se činilo da je veoma jeftin i naručio uštipke i kavu. Samo, nisam pojeo uštipke. Nisam ih mogao gutati. Stvar je takva, ako se čovjek osjeća veoma potišten zbog nečega, onda je strahovito teško gutati nešto. Konobar je, međutim, bio veoma ljubazan. Odnio ih je natrag i nije ih naplatio. Tako sam samo popio kavu. Zatim sam izašao i polako krenuo tamo, prema Petoj aveniji.

Bio je ponedjeljak, Božić je bio prilično blizu i sve su trgovine bile otvorene. Zbog toga ta šetnja duž Pete avenije i nije bila tako loša. Prilično se osjećala ona božićna atmosfera. Svi oni onako previše vitki Djed Mrazevi stajali su na uglovima i udarali u ona zvona, pa i djevojke iz Armije spasa, one što se uopće ne šminkaju niti bilo što, također su udarale u zvona. Nekako sam se kao osvrtao naokolo ne bih li gdje ugledao one dvije redovnice koje sam prethodnog dana bio upoznao na doručku, ali ih nisam vidio. Znao sam da neću jer su mi rekle da su došle u New York raditi kao učiteljice, ali sam ipak gledao naokolo, tražeći ih. Bilo kako bilo, iznenada sam se osjetio sasvim kao na Božić. Milijuni klinaca furali su kroz grad sa svojim majkama, ulazili u autobuse i trgovine i izlazili iz njih. Poželio sam da stara Phoebe bude sa mnom. Nije više tako malena da skroz-na-skroz poblesavi u nekom odjelu igračaka, a uživa u tome da se zeza naokolo i promatra svijet. Pretprošlog Božića bio

sam je poveo sa sobom u grad u kupovinu. Bogovski smo se proveli. Mislim da je to bilo kod Bloomingdalea. Otišli smo u odjel obuće i pretvarali se da ona - Phoebe - želi kupiti par onih veoma visokih terenskih cipela, onih koje imaju oko milijun rupica za žniranje. Onog jasnog prodavača gotovo smo doveli do ludila. Stara Phoebe isprobala je oko dvadeset pari i taj jasnik je svaki put morao jednu od cipela zažnirati skroz do vrha. Bili su to odvratni štosovi, ali stara Phoebe bila je sva izvan sebe. Konačno smo kupili par mokasinki, i to na račun. Prodavač je ipak ostao veoma ljubazan. Mislim da je znao da se samo zezamo, jer se stara Phoebe uvijek počne hihokati.

Sad, bilo kako bilo, hodao sam i hodao duž Pete avenije, onako bez kravate i ičega. Onda se, iznenada, počelo događati nešto - kako reći - sablasno. Svaki put kad bih stigao do kraja nekog bloka i sišao s prokletog trotoara hvatao me je neki osjećaj kao da nikad neću stići na drugu stranu ulice. Osjećao sam se kao da ću potonuti, duboko, duboko, duboko, i da me više nikad nitko neće vidjeti. Ljudi moji, kakav me strah uhvatio! Ne možete ni zamisliti. Počeo sam se znojiti kao sam vrag, po čitavoj košulji i rublju i svuda. Onda sam počeo izvoditi nešto drugo. Svaki put kad bih stigao do kraja bloka, zamišljao sam da razgovaram sa svojim bratom Alliejem. Govorio sam mu: »Ne daj da nestanem, Allie. Ne daj da nestanem, Allie. Ne daj da nestanem, Allie, molim te!« A onda, kad bih stigao na drugu stranu ulice a da nisam nestao, *zahvaljivao* sam mu. Zatim bi sve počelo ispočetka, čim bih stigao do sljedećeg ugla. Međutim, ipak sam išao dalje. Bilo me je, mislim, nekako strah stati - ne sjećam se točno, da vam kažem istinu. Znam da nisam stao sve dok nisam stigao čak tamo negdje do Šezdesete, iza Zoološkog vrta. Onda sam sjeo na neku klupu. Jedva sam nekako uhvatio dah, i još uvijek sam se preznojavao kao ble-

sav. Sjedio sam tako, mislim, najmanje jedan sat. Konačno, što sam odlučio učiniti, odlučio samotići. Odlučio sam da se više nikad neću vratiti kući i da više nikad neću ići ni u kakvu školu. Odlučio sam samo se još jednom vidjeti s Phoebe i oprostiti se s njom, vratiti joj novac što ga je bila sačuvala za božićne poklone, a zatim krenuti svojim putem, auto-stopom prema zapadu. Sto ću uraditi, zamišljao sam, otići ću dolje do Holland Tunnela i ubaciti se u neki auto, zatim u drugi, pa u treći i četvrti i za nekoliko dana bit ću negdje tamo na Zapadu, u nekom lijepom i sunčanom kraju, gdje me nitko neće poznati. Tamo ću se i zaposliti. Zamišljao sam da bih mogao dobiti posao negdje na nekoj benzinskoj stanici i puniti ljudima auto benzinom i uljem. Bilo mi je potpuno svejedno kakav bi to bio posao. Važno je bilo samo to da me nitko ne poznaje i da ja ne poznajem nikoga. Sto ću uraditi, mislio sam, pretvarat ću se da sam jedan od onih gluhonijemih. Na taj način neću morati voditi nikakve proklete beskorisne razgovore ni s kim. Ako mi netko bude htio nešto reći, morat će mi to napisati na komad papira i turnuti mi ga pod nos. Nakon određenog vremena to će se svima popeti navrh glave pa ću se do kraja života riješiti svih razgovora. Svi će misliti da sam tek jedno bijedno gluhonijemo kopile i svi će me ostavljati na miru. Pustit će me da punim njihova glupa vozila benzinom i uljem, platit će mi i sve što uz to ide, a ja ću od zarađenog novca sagraditi sebi negdje malu kolibu i živjeti tu do kraja života. Sagradit ću je negdje odmah pokraj šume, ali ne u samoj šumi jer ću htjeti da uvijek bude strašno sunčana, i sve. Kuhat ću samom sebi svu hranu, a kasnije, ako mi padne na pamet da se oženim ili nešto slično, upoznat ću se s jednom prekrasnom djevojkom koja je također gluhonijema i vjenčat ćemo se. Ona će doći živjeti sa mnom u mojoj kolibi, a kad bude željela da mi bilo što kaže, morat će mi to napisati na neki

prokleti komad papira, kao i svi ostali. Ako budemo imali djece, sakrit ćemo ih negdje. Možemo im kupiti mnogo knjiga i sami ih naučiti da čitaju i pišu.

Uzbudio sam se kao sam vrug razmišljajući o svemu tome, doista jesam. Znao sam da je to o izigravanju gluhoni-jemog obična budalaština, ali svejedno mi se sviđalo da razmišljam o tome. I doista sam bio odlučio da odem na zapad, i sve to. Jedino što sam prije toga želio uraditi bilo je reći zbogom staroj Phoebe. Tako sam, iznenada, potrčao kao ludak preko ulice - malo je nedostajalo pa da usput poginem, ako već želite znati istinu - ušao u neku papirnicu i kupio blok i olovku. Imao sam namjeru da joj napišem pisamce u kojem ću joj reći gdje da se nađemo kako bih se mogao oprostiti s njom i vratiti joj novac, a zatim da ga odnesem u njezinu školu i nađem u upravi nekoga tko će joj ga predati. Spustio sam, međutim, olovku i blok u džep i brzo kao sam vrug krenuo prema njezinoj školi - bio sam previše uzbuđen da bih mogao napisati to pismo na licu mjesta, u samoj papirnici. Išao sam brzo jer sam želio da primi poruku prije nego što ode kući na ručak, a nije bilo mnogo vremena.

Znao sam, naravno, gdje se nalazi njezina škola jer sam i sam kao mali išao u nju. Kad sam ušao, obuzeo me neki čudan osjećaj. Nisam bio siguran da ću se sjetiti kako izgleda iznutra, ali jesam. Bila je potpuno ista kakva je bila kad sam ja išao u nju. U sredini se nalazilo ono isto veliko dvorište, uvijek nekako mračno, s onim krletkama oko svjetiljki koje su ih čuvale da se ne razbiju ako ih pogodi lopta. Na zemlji su bili naslikani oni isti bijeli krugovi, za razne igre, i te stvari. Bili su tu i oni isti obruči bez mreže, za košarku - samo table i obruči.

Nikoga nije bilo u blizini, vjerojatno zbog toga što nije bio odmor a još nije bilo vrijeme ručku. Nisam vidio nikoga osim jednog malog dječaka, malog crnog dječaka, koji je

išao u zahod. Iz džepa na hlačama virila mu je ona palica-propusnica, ista kakve smo i mi nekad imali, da se vidi kako ima dozvolu da ide u zahod.

Još sam se znojio, ali ne više onako strašno. Otišao sam do stepenica, sjeo na prvu i izvadio blok i olovku koje sam kupio. Stepenice su zaudarale isto kao nekada, kad sam ja išao u tu školu. Kao da se netko časak prije popišao po njima. Školske stepenice uvijek tako zaudaraju. Bilo kako bilo, sjeo sam i napisao ovakvo pisamce:

Draga Phoebe,

Ne mogu vile čekati do srijede i zato ću vjerojatno već danas popodne krenuti autostopom na zapad. Čekam te u Muzeju umjetnosti kraj samog ulaza, u dvanaest i četvrt. Dođi ako možeš, da ti vratim tvoj božićni novac. Nisam mnogo potrošio.

Voli te

Holden

Njezina škola bila je praktično do samog muzeja i u svakom slučaju morala je proći pokraj njega na putu kući za ručak, pa sam znao da joj neće biti teško da me nađe.

Zatim sam krenuo uz stepenice do upraviteljeva ureda da predam pisamce nekome tko će ga moći odnijeti Phoebe u razred. Savio sam ga valjda deset puta, tako da ga nitko ne otvara. U tim prokletim školama čovjek se ne može ni u koga pouzdati. Znao sam, međutim, da će joj ga predati kad čuju da sam njezin brat, i sve.

Međutim, dok sam se penjao uz stepenice, iznenada mi se učinilo da ću ponovno početi povraćati. Ipak, nisam. Sjeo

sam na nekoliko sekundi i odmah sam se osjetio bolje. Međutim, dok sam tako sjedio, ugledao sam nešto što me je gotovo dovelo do ludila. Netko je na zidu napisao JEBEM TE. To me zamalo dovelo do ludila. Pomislio sam kako će Phoebe i ostala mala djeca to vidjeti i kako će se pitati što to, do vraga, znači, i kako će im na kraju neko pokvareno dijete reći - sasvim naopako, naravno - kakav je smisao tih riječi, i kako će svi na to *misliti*, pa čak se možda i nekoliko dana *uznemiravati* zbog toga. Osjetio sam želju da umlatim onoga tko je to napisao. Zamišljao sam da je to bio neki perverzni klippan koji se negdje kasno noću uvukao u školu da se ispisa, ili što ja znam što, i nakon toga napisao to na zidu. Zamišljao sam sebe kako ga hvatam na djelu i kako mu razbijam glavu o kamene stepenice dok ne bude i propisno mrtav i krvav. Znao sam, međutim, da ne bih imao petlje da to učinim. Znao sam to. I to me je deprimiralo još više. Jedva sam skupio toliko hrabrosti da to *rukom* izbrišem sa zida, ako već želite znati istinu. Bojao sam se da me netko od nastavnika ne uhvati kako to brišem i ne pomisli da sam to *ja* napisao. Konačno sam, međutim, ipak zbrisao taj natpis. Zatim sam otišao gore, u upraviteljev ured.

Upravitelja, izgleda, nije bilo, ali našao sam neku staru gospođu, staru oko stotinu godina, koja je sjedila za pisanim strojem. Rekao sam joj da sam brat Phoebe Caulfield iz četvrtog B-1 i zamolio je da preda pisamce Phoebe. Rekao sam da je vrlo važno jer mi je majka bolesna i neće moći spremi ručak za Phoebe, pa da zbog toga ona treba da se nađe sa mnom, da ručamo u dragstoru. Bila je veoma ljubazna, ta stara gospođa. Uzela je pisamce i pozvala neku drugu gospođu iz susjedne kancelarije, pa je ta druga gospođa otišla da ga uruči Phoebe. Zatim smo ja i ona stara gospođa, ona oko stotinu godina stara, neko vrijeme mlatili praznu slamu. Bila je prilično ljubazna i ja sam joj ispričao kako

sam i ja išao u tu istu školu, i moja braća. Pitala me je u koju školu sad idem, a ja sam joj rekao u Pencey. Ona je na to rekla da je Pencey vrlo dobra škola. Čak i da sam htio, ne bih imao snage da joj sad objašnjavam pravo stanje stvari. Osim toga, ako je već bila uvjerenjena da je Pencey vrlo dobra škola, onda neka to misli i dalje. Čovjeku se ne da pričati *nove* stvari nekome tko je tamo već blizu sto godina star. Takvi to ne vole slušati. Zatim sam, nakon određenog vremena, otišao. Čudna stvar, doviknula mi je »Sretno!« isto onako kao što je to učinio stari Spencer kad sam napuštao Pencey. Bože, kako mrzim kad mi netko dovikuje »Sretno!« kad odlazim s nekog mjesta. To tako deprimira čovjeka.

Silazio sam drugim stepenicama i ugledao još jedan natpis JEBEM TE na zidu. Pokušao sam ga ponovno izbrisati rukom, ali ovaj je bio *izgreban* u žbuku nožem ili nečim sličnim. Bilo je nemoguće izbrisati ga. Stvar je, međutim, ionako bila beznadna. Kad biste imali na raspolaganju milijun godina, ne bi vam uspjelo izbrisati ni *polovicu* natpisa JEBEM TE u svijetu. To je nemoguće.

Pogledao sam na sat u dvorištu za odmor, bilo je tek dvadeset do dvanaest, tako da mi je do sastanka s Phoebe ostalo da prekratim još prilično vremena. Ipak sam otišao ravno do muzeja. Nisam imao kamo da pođem. Mislio sam da ću možda svratiti u neku telefonsku govornicu i nazvati staru Jane Gallagher prije nego što krenem u skitnju prema zapadu, ali nekako nisam bio raspoložen za to. Prije svega nisam uopće bio siguran da je već došla kući na praznike. Tako sam naprosto odšetao do muzeja i švrljao naokolo.

Dok sam čekao na Phoebe tamo u muzeju, odmah iza vrata, prišla su mi ona dva mala klinca i upitali me da li znam gdje se nalaze mumije. Jedan od njih, onaj koji me upitao, imao je raskopčane hlače. Upozorio sam ga na to i on ih je zakopčao, tu odmah na licu mjesta, dok je razgova-

rao sa mnom - nije se potrudio čak ni da ode nekamo iza stuba ili bilo kamo. To me oborilo. Bio bih se nasmijao, ali sam se bojao da će me opet uhvatiti muka, i zato nisam.

- Gdje su mumije, šefe? - upitao me ponovno dječak. - Znaš li?

Zabavljalo me je da se malo zezam s njima dvojicom.

- Mumije? A što su to mumije? - upitao sam klinca.

- Znaš već. *Mum-mije...* oni mrtvac. Sto su sahranjeni tamo u srakofazima.

Čuj, srakofazima. To me oborilo. Htio je reći sarkofazima.

- Kako to da vi dečki niste u školi? — upitao sam.

- Danas nema škole - rekao je dječak s kojim sam vodio čitav taj razgovor. Slagao je, glavu bih dao, lopov mali! Nisam imao nikakvog posla dok se ne pojavi stara Phoebe i tako sam im pomogao da nađu mjesto gdje su te mumije. Ljudi moji, nekad sam točno znao gdje se nalaze, ali nisam u tom muzeju bio godinama.

- Vas dvojicu tako zanimaju te mumije? - upitao sam.

- Aha.

- Zar tvoj prijatelj ne zna govoriti? — upitao sam.

- On nije moj prijatelj. To mi je brat.

- Ne zna govoriti? - rekao sam, gledajući onoga koji ništa nije govorio. - Zar ti ne znaš govoriti? - upitao sam ga.

- Aha - rekao je. - Ali mi se ne da.

Konačno smo našli odjel s mumijama i ušli unutra.

- Zna li kako su Egipćani sahranjivali svoje mrtve? - upitao sam jednog od dječaka.

- Neee.

- E pa, trebali biste znati. To je veoma zanimljivo. Obavijali su im lica platnenim trakama koje su bile natopljene nekom tajnom kemikalijom. Tako su mogli ležati sahranjeni

u grobnicama na tisuće godina, a da im lica ne istrunu niti bilo što. Nitko ne zna kako se to radi, osim Egipćana. Čak ni moderna znanost.

Da biste došli u dvoranu u kojoj se nalaze mumije morate sići kroz neki veoma uzak hodnik, nešto kao predsoblje, uz čije je zidove prislonjeno kamenje što su ga skinuli sa samog faraonovog groba i takvih mjesta. Atmosfera je prilično sablasna i vidio sam da se ona dvojica junačina s kojima sam išao ne osjećaju osobito ugodno. Privijali su se uz mene koliko su samo mogli, a onaj koji uopće nije govorio držao se za moj rukav.

— Hajd'mo nazad - rekao je svom bratu. - Ja sam ih već vidio. Hajd'mo, hej! - Okrenuo se i zbrisao.

- Kukavica, napunio je gaće - rekao je drugi. - Do viđenja! - Zatim je kidnuo i on.

Tako sam ostao u grobnici potpuno sam. Bilo mi je gotovo ugodno, na određen način. Bilo je sve tako lijepo i tiho. Onda sam, iznenada, opazio nešto na zidu, nikad ne biste pogodili što. Još jedno JEBEM TE. Bilo je ispisano crvenom kredom ili nečim sličnim, odmah ispod staklenog dijela zida, ispod kamenja.

Eto, u tome je sva nevolja. Ne možete nigdje naći lijepo i tiho mjesto, jer takvih nema. Možete *misliti* da postoje, ali kad jednom tamo stignete, netko će se, kad ne budete gledali, uvući za vama i napisati JEBEM TE točno ispred vašeg nosa. Provjerite to jednom i vidjet ćete. Mislim da će, ako ikad umrem i ako me nabiju u neko groblje i postave mi nadgrobni spomenik i te stvari, na njima pisati HOLDEN CAULFIELD, zatim koje sam godine rođen a koje sam godine umro, a odmah ispod toga bit će napisano JEBEM TE. U to sam, u stvari, siguran.

Kad sam izašao iz dvorane s mumijama, morao sam otići u toalet. Dobio sam proljev, ako već želite znati istinu. To

sa proljevom nije mi mnogo smetalo, ali dogodilo se nešto drugo. Kad sam izlazio iz klozeta, upravo kad sam bio stigao do vrata, nekako sam kao izgubio svijest. Imao sam, međutim, sreće. Hoću reći, mogao sam se ubiti kad sam se srušio na pod, ali sve što se dogodilo završilo se tako da sam nekako kao tresnuo na kuk. Bila je to, ipak, smiješna stvar. Nakon te nesvjestice osjetio sam se bolje. Doista jesam. Ruka me je pomalo boljela, gdje sam se udario, ali se nisam više osjećao onako prokleta omamljen.

Bilo je već negdje oko dvanaest i deset ili tu negdje, i zato sam se vratio, stao kraj vrata i čekao Phoebe. Mislio sam kako bi to moglo biti posljednji put da je vidim. Bilo koga iz moje obitelji, mislim. Zaključio sam ipak da ću ih vjerojatno opet jednom vidjeti, ali tek nakon mnogo godina. Mogao bih se vratiti kući kad mi bude tamo negdje oko trideset pet, mislio sam, u slučaju da se netko razboli i poželi da me vidi prije nego što umre, to bi mogao biti jedini razlog da napustim svoju kolibu i vratim se. Počeo sam čak i zamišljati kako će sve to izgledati kad se vratim. Znao sam da bi moja majka bila nervozna kao sam vrag, da bi počela plakati i da bi me molila da ostanem kod kuće i da se ne vraćam u svoju kolibu, ali ja bih, svejedno, otišao. Držao bih se savršeno nonšalantno. Učinio bih nešto da se smiri a zatim bih otišao u drugi kraj dnevne sobe, izvadio dozu za cigarete i pripalio jednu, mrtav hladan. Pozvao bih sve da me, ako žele, jednom zgodom posjete, ali ne bih inzistirao na tome niti bilo što. Sta bih uradio, pozvao bih staru Phoebe da mi dođe u posjet ljeti, preko božićnih praznika i preko uskrasnih praznika. Dopustio bih i D.B.-u da ponekad dođe na određeno vrijeme ako mu zatreba lijepo i tiho mjesto za pisanje, ali pod uvjetom da u mojoj kolibi ne piše nikakve scenarije za filmove nego samo pripovijetke i romane. Ustanovio bih takvo pravilo da nitko, dok se nalazi kod mene u

posjetu, ne smije raditi ništa usiljeno. Ako itko pokuša baviti se tamo nekim afektacijama, ne bi mogao ostati kod mene.

Iznenada sam bacio pogled na sat u garderobi i vidio da je već dvanaest i dvadeset pet. Počeo sam strahovati da je ona stara gospođa u školi možda rekla onoj drugoj staroj gospođi da ne preda Phoebe moje pismo. Počeo sam se pribojavati da joj je možda rekla neka ga spali ili nešto slično. To me doista vraški uplašilo. Doista sam želio vidjeti staru Phoebe prije nego što raspalim cestom. Hoću reći, kod mene je bio njezin božični novac, i sve.

Konačno sam je ugledao. Ugledao sam je kroz staklo na vratima. Kako sam je primijetio - imala je na glavi onu moju ludu lovačku kapu. Ta se kapa mogla vidjeti sa dvadeset kilometara udaljenosti.

Izašao sam van i krenuo joj u susret niz one kamene stepenice. Bila je, međutim, jedna stvar koju nisam mogao shvatiti - vukla je za sobom onaj veliki kofer. Upravo je prelazila preko Pete avenije i vukla za sobom onaj prokleti veliki kofer. Jedva ga je vukla. Kad sam joj prišao bliže, vidio sam da je to moj stari kofer, onaj što sam ga upotrebljavao kad sam bio u Whootonu. Nisam nikako mogao odgo-netnuti kog se vraga nateže s njim.

- Zdravo - rekla je kad smo se sastali. Bila je sva bez daha od tog prokletog kofera.

- Već sam pomislio da više nećeš doći - rekao sam. - Kog vraga vučeš u tom koferu? Meni nije ništa potrebno. Idem naprosto ovakav kakav jesam. Neću ponijeti čak ni kofere koji su mi na kolodvoru. Sta to vučeš u tome?

Spustila je kofer.

- Moje haljine - rekla je. - Idem s tobom. Mogu li? Vrijedi?

- Što? - rekao sam. Gotovo sam se srušio kad je to rekla. Zamalo, tako mi Boga. Sve mi se nekako zamaglilo i pomislio sam da ću se ponovno onesvijestiti ili nešto slično tome.

- Spustila sam se pomoćnim liftom, tako da me Charlene nije vidio. Nije težak. Ponijela sam samo dvije haljine, mokasinke i moje rublje i čarape i još neke stvarčice. Probaj. Nije težak. Evo, probaj samo... Mogu li poći s tobom? Holdene? Mogu li? *Molim* te!

- Ne možeš. Zaveži!

Činilo mi se da ću se skljkovati mrtav. Hoću reći, nisam imao namjeru viknuti da zaveže, i sve to, ali imao sam osjećaj da ću se ponovno srušiti.

- Zašto ne mogu? *Molim* te, Holdene! Neću ti smetati... samo ću poći s tobom, to je sve! Neću ponijeti sa sobom čak ni ove haljine, ako baš ne želiš... Ponijet ću samo...

- Ne možeš ponijeti ništa. Zato što nećeš ići. Idem sam. I zato zaveži!

- *Molim* te, Holdene! *Molim* te, daj da pođem. Bit ću vrlo, vrlo, vrlo... Nećeš čak ni...

- *Nećeš* ići. A sad zaveži! Daj mi taj kofer - rekao sam. Uzeo sam joj kofer iz ruku. Bio sam gotovo spreman da je udarim. Sekundu-dvije mi se činilo da ću je mlatnuti. Doista jest.

Počela je plakati.

- Mislio sam da moraš nastupiti u školskoj predstavi, i svemu. Mislio sam da moraš igrati Benedicta Arnolda u tom komadu, i sve - rekao sam. Rekao sam to vrlo zlobno. - Sto bi ti zapravo htjela? Da ne nastupiš u predstavi, za ime Božje! - Tada se još više rasplakala. I to mi je bilo drago. Iznenada sam poželio da plače dok joj oči ne iskaplju. Gotovo sam je mrzio. Mislim da sam je mrzio najviše zbog toga što

ne bi više mogla nastupiti u onoj predstavi kad bi otišla sa mnom.

- Hajde - rekao sam. Pošao sam uz stepenice ponovno u muzej. Sto ću uraditi, pomislio sam, ostavit ću taj ludi kofer, što ga je dovukla, u garderobi tako da ga može ponovno podići u tri sata, poslije škole. Znao sam da ga ne može ponijeti sa sobom u školu. - A sad hajde - rekao sam.

Nije, međutim, pošla uz stepenice za mnom. Nije htjela poći sa mnom. Ja sam, međutim, bez obzira na to, ušao u zgradu, odnio kofer i predao ga u garderobu, a onda se vratio. Ona je još uvijek stajala tamo na nogostupu ah mi je, kad sam joj prišao, okrenula leđa. Ona zna raditi takve stvari. Zna vam okrenuti leđa kad joj nešto tako padne na pamet. - Ne idem nikamo. Predomislio sam se. Zato prestani plakati i šuti — rekao sam. Smiješno je bilo to što više uopće nije plakala kad sam joj to rekao. Rekao sam to, međutim, svejedno. - Hajde, idemo. Otpratit ću te do škole. Hajde. Zakasnit ćeš.

Nije mi htjela odgovoriti niti bilo što. Pokušao sam je nekako kao uhvatiti za ruku, ali se otrgla. Stalno je okretala glavu od mene.

- Jesi li ručala? Jesi li već ručala? - upitao sam je.

Nije mi htjela odgovoriti. Sto je uradila, skinula je onu crvenu lovačku kapu - onu koju sam joj dao - i tresnula mi je u lice. Onda se ponovno okrenula od mene. Ostao sam gotovo ukočen, ali nisam ništa rekao. Samo sam podigao kapu i turnuo je u džep od kaputa.

- Hajdemo, hej! Otpratit ću te natrag do škole - rekao sam.

- Neću *ići* natrag u školu.

Nisam znao što da joj kažem na to. Samo sam stajao i šutio nekoliko minuta.

- *Trebaš* se vratiti u školu. Sigurno želiš nastupiti u onom komadu, zar ne? Želiš igrati onog Benedicta Arnolda, zar ne?

-Ne.

- Naravno da želiš. Sigurno želiš. Hajde sada, idemo - rekao sam. - Kao prvo, neću otići nikamo, rekao sam ti već. Vratit ću se kući. Otići ću kući čim se ti vratiš u školu. Najprije ću otići dolje na kolodvor i uzeti kofere, a onda ću krenuti ravno...

- Rekla sam ti da ne *idem* natrag u školu. *Ti* možeš uraditi što god hoćeš, ali ja se u školu ne vraćam - rekla je. - Zato, zaveži. - Bilo je to prvi put da mi je rekla da zavežem. Zvučalo je užasno. Bože, kako je užasno zvučalo! Zvučalo je gore od psovke. Još uvijek me nije htjela pogledati, a svaki put kad bih pokušao da joj kao položim ruku na rame ili nešto slično, odbijala me je.

- Slušaj, hoćeš li da prošetamo? - upitao sam je. — Hoćeš li da prošetamo dolje, do Zoološkog vrta? Ako pristanem da se danas poslije podne ne vraćaš u školu i da se prošetamo, hoćeš li prekinuti s tim glupostima?

Nije mi htjela odgovoriti, a zato sam ponovno rekao:

- Ako pristanem da izostaneš iz škole danas popodne i da malo prošetamo, hoćeš li prestati s tim glupostima? Hoćeš li otići sutra u školu, kao dobra djevojčica?

- Možda hoću, a možda i neću - odgovorila je. Zatim je otrčala ravno preko ulice, a da nije ni pogledala da slučajno ne nailazi kakav automobil. Ponekad se doista ponaša kao luđakinja.

Ja, međutim, nisam pošao za njom. Znao sam da će poći *za mnom* i zato sam krenuo polako dolje, prema Zoološkom vrtu, nogostupom pokraj parka, a ona je krenula istim pravcem, samo po *drugoj* strani ulice. Nije uopće htjela po-

gledati preko, u mene, ali sam znao da me vjerojatno promatra krajičkom onog svog ludog oka, da vidi kamo idem, i sve. Bilo kako bilo, išli smo tako čitavim putem, sve tamo do Zoološkog vrta. Malo sam se uznemirio samo kad je ulicom naišao jedan dvokatni autobus jer mi je on zaklonio pogled preko ulice, tako da nisam mogao vidjeti gdje se, do vraga, nalazi. Kad smo stigli do Zoološkog vrta, doviknuo sam joj: - Phoebe! Ja idem u Zoološki vrt. Dolazi već jednom! - Nije me htjela pogledati, ali znao sam da me čula i, kad sam krenuo niz stepenice prema ulazu, okrenuo sam se i vidio kako prelazi ulicu.

U Zoološkom vrtu nije bilo mnogo svijeta jer je bio nekakav šašav dan, ali nekoliko je ljudi stajalo oko bazena s tuljanima. Htio sam proći pokraj njega, ali Phoebe je zastala, pretvarajući se da promatra kako morski lavovi dobivaju hranu - neki momak bacao im je ribu - pa sam se vratio. Zaključio sam da mi se pruža lijepa prilika da joj se približim, i sve. Prišao sam, stao iza nje i nekako joj kao položio ruku na ramena, ali je ona savila koljena i izmahnula se - doista se zna drsko ponašati, kad baš hoće. Stajala je tu dok su morski lavovi dobivali hranu, a ja sam stajao odmah iza nje. Nisam joj više polagao ruke na ramena niti bilo što slično jer bi, da sam to učinio, *uistinu* pobjegla od mene. Djeca su čudna. Čovjek mora paziti što rade.

Kad smo se rastali s morskim lavovima, nije htjela ići pokraj mene, ali nije išla ni na previše velikom odstojanju. Išla je više jednom stranom nogostupa, dok sam ja išao drugom. Nije bilo baš sjajno, ali je bilo ipak bolje nego kad je išla valjda kilometar daleko od mene, kao prije. Otišli smo dalje i neko vrijeme promatrali medvjede, tamo na onom malom brežuljku, ali nije bilo mnogo toga za vidjeti. Samo jedan medvjed bio je vani, bijeli medvjed. Onaj drugi, smeđi, bio je u onoj svojoj proklesoj špilji i nije htio da izaći.

Sve što se moglo vidjeti bila je njegova stražnjica. Bio je tamo jedan mali dječak, u kaubojskom šeširu koji mu je doslovno padao preko ušiju, stajao je odmah do mene i neprestano govorio ocu: - Natjeraj ga da izađe, tata! Natjeraj ga da *izađe*. - Pogledao sam Phoebe, ali ona se nije htjela nasmijati. Znete već kakvi su klinici kad se ljute na vas. Neće se nasmijati, niti bilo što.

Kad smo otišli od medvjeda, izašli smo iz Zoološkog vrta i prešli preko one male ulice u park, a zatim smo prošli kroz jedan od onih malih tunela koji uvijek zaudaraju kao kakav pisoar. Bilo je to na putu prema vrtuljku. Stara Phoebe još uvijek nije htjela razgovarati sa mnom, ni ništa, ali sad je već nekako kao išla pokraj mene. Uhvatio sam je za pojas na kaputu, tek onako, iz čistog zezanja, ali nije mi to htjela dopustiti. - Ruke sebi, molim te, ako nemaš ništa protiv - rekla je. Još uvijek je bila ljuta na mene. Ali ne više onako ljuta kao što je bila prije. Sad, bilo kako bilo, svakim korakom sve više smo se približavali vrtuljku i već smo čuli onu luckastu muziku koja uvijek svira. Svirali su *Ob, Marie!* Svirali su tu istu pjesmu tamo negdje prije pedeset godina, kad sam *ja* još bio dijete. To je jedna od lijepih stvari kod tih vrtuljaka, što uvijek sviraju jedne te iste pjesme.

- Mislila sam da vrtuljak *ne radi* zimi - rekla je stara Phoebe. Bilo je to ustvari prvi put da mi je nešto rekla. Vjerojatno je bila zaboravila da bi se trebao ljutiti na mene.

- Možda zato što je blizu Božić - rekao sam.

Nije ništa odgovorila kad sam to rekao. Vjerojatno se sjetila da se ljuti na mene.

- Želiš li se provozati? - upitao sam. Znao sam da to vjerojatno želi. Kad sam bio mali i kad smo D.B., Allie i ja išli s njom u park, bila je luda za vrtuljkom. Niste je mogli otrgnuti od te proklete mašinerije.

— Previše sam velika za to - rekla je. Mislio sam da mi neće odgovoriti, ali je ipak odgovorila.

— Ne, nisi. Hajde. Ja ću te čekati. Idi - rekao sam. U tom trenutku već smo bili na mjestu. Na vrtuljku su se vozili neki klinci, uglavnom sasvim mali mali klinci, a roditelji su čekali u krugu, sjedeći na klupama. Sto sam uradio, otišao sam do onog malog prozora gdje su se prodavale karte i kupio jednu za Phoebe. Pružio sam joj kartu. Stajala je odmah pokraj mene. - Evo - rekao sam. - Čekaj malo... uzmi odmah i ostatak novca. — Htio sam da joj dam ostatak novca koji mi je bila pozajmila.

— Neka ostane kod tebe. Čuvaj mi ga - rekla je. Odmah nakon toga dodala je: — Molim te.

To deprimira čovjeka, kad mu netko govori »molim«. Hoću reći, ako je to Phoebe, ili takav netko. Deprimiralo me to kao samog vraga. Ali spustio sam novac natrag u džep.

— Zar se nećeš i ti provozati? - upitala me. Gledala me je nekako čudno, nekako ironično. Vidjelo se da više nije jako ljuta na mene.

— Možda drugi put. Sad ću te samo gledati - rekao sam. - Imaš li kartu?

— Imam.

— Hajde onda... ja ću biti na onoj klupi. Gledat ću te. - Otišao sam i sjeo na klupu, a ona je prišla vrtuljku. Obišla je čitavu vrtešku naokolo. Hoću reći, najprije je obišla oko čitave vrteške, a tek nakon toga je sjela na onog velikog smeđeg konja, prilično otrcanog izgleda. Onda je vrtuljak krenuo, a ja sam je promatrao kako obilazi okolo naokolo. Pokraj nje vozilo se još svega petoro ili šestoro druge djece, a vrtuljak je svirao pjesmu *Dim u tvojim očima*. Svirao ju je na neki komičan način, prilično džezistički. Sva djeca su po-

kušavala uhvatiti onaj zlatni prsten, stara Phoebe također, i pomalo sam se već pribojavao da ne padne s onog prokletog konja. Nisam, međutim, ništa rekao niti učinio. Djeca su takva, ako žele uhvatiti tamo neki zlatni prsten, treba ih pustiti i ne govoriti ništa. Ako padnu, pala su, ali nije dobro bilo što im govoriti.

Kad je vožnja završila, sjahala je s konja i došla do mene.

- Ovaj put provozaj se i ti jednom - rekla je.

- Neću, samo ću te promatrati. Mislim da ću te samo promatrati - rekao sam. Dao sam joj nešto od onog njezinog novca. - Evo, uzmi još koju kartu.

Uzela je novac.

- Ne ljutim se više na tebe - rekla je.

- Znam. Požuri, stvar samo što nije krenula.

Onda me, odjednom, poljubila. Zatim je ispružila dlan i rekla:

- Pada kiša. Počinje padati kiša.

- Znam.

Sto je uradila nakon toga, gurnula je ruku u džep mog kaputa, izvukla onu svoju crvenu lovačku kapu i stavila mi je na glavu. To me oborilo.

- Zar je ne želiš *ti*? - rekao sam.

- Možeš je nositi neko vrijeme.

- U redu. A sad ipak požuri! Propustit ćeš vožnju. Nećeš dobiti onog svog konja.

Ona je, međutim, još uvijek stajala tu, kraj mene.

- Jesi li ozbiljno mislio ono što si rekao? Doista nećeš nikamo otići? Hoćeš li se doista već danas vratiti kući? - upitala me.

- Aha - rekao sam. Tako sam i mislio. Nisam joj lagao. Nakon toga sam doista otišao kući. - A sad *požuri* - rekao sam. - Stvar kreće.

Potrčala je, kupila kartu i stigla do vrtuljka još na vrijeme. Opet je obišla naokolo dok nije našla onog svog konja. Zatim se popela na njega. Mahnula mi je, a ja sam mahnuo njoj.

Ljudi moji, počelo je lijevati kao šašavo. Kao iz *kabla*, tako mi Boga. Svi roditelji i majke i svi su otišli i sklonili se pod sam krov vrteške, da ne pokisnu do kože, ali ja sam ostao sjediti na klupi još prilično dugo. Bio sam sasvim pristojno mokar i natopljen, osobito po vratu i hlačama. Ona lovačka kapa doista me prilično dobro štitila, na određen način, ali ipak sam bio sav mokar. Nije mi, međutim, bilo nimalo stalo. Iznenada sam se osjetio tako savršeno sretan, promatrajući Phoebe kako obilazi okolo naokolo. Vraški je malo nedostajalo pa da počnem klicati, tako sam se osjećao sretan, ako već želite znati istinu. Ne znam zašto. Jednostavno zato što je izgledala tako fantastično *lijepo* dok je onako obilazila okolo naokolo i naokolo, u onom svom plavom kaputu. Bože, da ste bar mogli biti tamo!

26

To je sve što sam vam htio ispričati. Možda bih vam još mogao reći što sam radio kad sam se vratio kući, kako sam se razbolio i sve, i u koju školu trebam krenuti na jesen, kad izađem oдавде, ali nekako nisam raspoložen za to. Doista nisam. Sve me to sada nekako ne zanima baš osobito.

Mnogi me ljudi, osobito onaj psihoanalitičar kojeg držе ovdje, stalno pitaju hoću li nastojati da se nekako prilagodim kad se u rujnu vratim u školu. To je glupo pitanje, po mom mišljenju. Hoću reći, kako možete znati što ćete uraditi dok to ne *uradite*? Odgovor je - ne možete nikako. *Mislim* da hoću, ali kako da to sad znam? Časna riječ, to je glupo pitanje.

D.B. nije tako loš kao ostali, ali i on mi stalno postavlja masu pitanja. Dovezao se ovamo prošle subote s onom mačkom Engleskinjom koja će igrati u jednom novom filmu za koji piše scenarij. Prilično afektira, ali je vrlo lijepa. Sad, to na stranu, u jednom trenutku kad je otišla u toalet tamo nekamo čak u drugo krilo zgrade, D.B. me pitao što mislim o čitavom ovom čudu o kome sam vam upravo pričao. Nisam znao što, do vraga, da mu kažem. Ako već želite znati istinu, *ne znam* što da o tome mislim. Zao mi je što sam sve to ispričao tolikim ljudima. Sve što sad znam, to je da mi nekako *nedostaju* svi oni o kojima sam vam pričao.

Čak i stari Stradlater i Ackley, na primjer. Mislim da mi nedostaje i onaj prokleti Maurice. Čudno je to. Nemojte nikad nikome ništa pričati. Ako to učinite, odmah počnete osjećati kako vam nedostaju svi oni.

«tj topgraf d.o.o.

Naklada: 2.000